

ଗାଦବା
GADABA

୪୫୨

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର

ACADEMY OF TRIBAL DIALECTS & CULTURE

HARIJAN & TRIBAL WELFARE DEPARTMENT

Government of Orissa

ଗାଦବା

(ବ୍ୟାକରଣ, ରଚନାବଳୀ, ଶବ୍ଦକୋଷ)

ସଂକଳକ

ଡଃ ଦୁଃଖୀଶ୍ୟାମ ଗୌଡ଼

ସ୍ତବକ

ମଙ୍ଗଳା ଶାଷା

ଧନ ଖେମୁଣ୍ଡ

ଟଙ୍କଧର ଖେମୁଣ୍ଡ

ନିଦେଶକ

ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

୧୯୯୧

ACKNOWLEDGEMENT

The study was carried out with financial assistance from the Ministry of Welfare (T.D.), Govt. of India in 1989-90

GADABA

Compilation : Dr. Dhukhishyam Goud

Informants : Mangala Sisa
Dhana Khemundu
Tankadhar Khemundu

Supervisor : Khageswar Mahapatra

Academy of Tribal Dialects & Culture
Harijan & Tribal Welfare Department, Government of Orissa
Adibasi Exhibition Ground, Bhubaneswar-751009

1991

Price : Rupees Fifty-five only

Printed at Laxmi Art Printers, Bhubaneswar

ମୁଖବନ୍ଧ

ଆମ ଗଳ୍ପରେ ବାସ କରୁଥିବା ବାସିନ୍ଦା ଅତୀତକାଳୀନ ସମୟରୁ ମଧ୍ୟ 'ରାଜବା' ଏକ ପୁସ୍ତକରେ ଜନଜାତି । ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ଗୋଳାବାର ଦର ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ପଟିପଟିକିଆ ଶାଢ଼ୀ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସହଜରେ ଚିହ୍ନିବା ଦର । ବହୁ ପ୍ରାଚୀନକାଳରୁ ଏମାନେ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ନବରଙ୍ଗପୁର, ନମଡାପୁଟ, ସିମିଳଗୁଡ଼ା ଓ ପଟାଙ୍ଗୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏମାନଙ୍କର ନବରଙ୍ଗପୁଟ୍ରା ପ୍ରାୟ ପାଠିଏ ହଜାର । ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟତୀତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶର ବିଶାଖାପାଟଣା, ଶ୍ରୀରାଜଗିରି ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଦାବରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ଦେଉ ଅଜଣାକାଳରୁ ଦେମିଠ ଦେବୀଙ୍କ ଅନ୍ୟ ନାମରେ ଏହି ଜନଜାତିରୁ 'ରାଜବା' ନାମରେ ଅବହତ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ରାଜବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଚଳିଥିବାବେଳେ ଶରଣ (କ) ବଡ଼ ରାଜବା ବୋଲି ଯାହାକୁ କୁନ୍ଦାପାଏ ସେମାନଙ୍କ ନିଜନାମ 'ଗୁଡ଼' (ଖ) ସାଲୁର ଅଞ୍ଚଳର ରାଜବାମାନଙ୍କର ନିଜନାମ 'ଓଲର' (ଗ) ପାରେଙ୍ଗୀ ରାଜବା ଗ୍ରାମରେ ପଶ୍ଚିମ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ନିଜନାମ 'ଗୋରୁମ୍' । ଏହି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଗଣା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଏବଂ ସାମାଜିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ଚଳଣି ଶାସ୍ତ୍ରସୂଚୀ ।

ବଡ଼ ରାଜବାମାନଙ୍କର 'ଗୁଡ଼' ଗଣା ବସ୍ତ୍ରା, ସରସ, ତିଳାସ୍ତ୍ରୀ ପୁସ୍ତକ ଗଣାଗୁଡ଼ିକ ସହଜ ମୁଖ୍ୟ ଗଣା-ପରଦାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏବଂ ଏହି ଗଣାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ପଲ୍ଲୀପୁସ୍ତକ ସମ୍ପର୍କ ସୁସ୍ଥ । ଗୁଡ଼ ଗଣା ରାଜବାମାନେ ସାଧାରଣତଃ କୋରାପୁଟର ଆଞ୍ଚଳିକ 'ଦେଶିଆ' ଉପଗଣା ଜାଣିଥାନ୍ତି ଏବଂ ତାହାର ମାଧ୍ୟମରେ ବହିର୍ଜଗତ ସହଜ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରାପନ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ନିଜ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର କେତେକ-କୃତ୍ରିମ ଶେଷରେ ତାଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଗୁଡ଼ ଗଣା ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଓଡ଼ିଶା ବା ଦେଶୀୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଗୁଡ଼ ଗଣାରେ ଯାକ ସହଜ ଦେଖି କିଆ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ସହଜ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସମ୍ପର୍କ ଚିହ୍ନଟି ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇପାଏ । ଏହି ସେମାନଙ୍କ ଗଣାର ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧ୍ୟୁନାନ, ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଓ ଉନ୍ନତ ସମାଜ ଗାମ୍ୟ ।

ଓଡ଼ିଶାର ଅତୀତକାଳୀନ ଗୁଣାଗୁଡ଼ିକର ସରଞ୍ଜମ ଓ ଉନ୍ନତବିଧାନ ନିମନ୍ତେ ନିୟତ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଆତୀତକାଳୀନ ଗଣା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ 'ଗୁଡ଼' ଗଣା ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟିକ ବସ୍ତୁନା ଓ ଶିଳାକୋଷ ସମ୍ବଳିତ ଗଣିତ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି । 'ଗୁଡ଼' ଗଣା ସମ୍ପର୍କରେ କେତେକଟା ବିଦେଶୀ ଗଣା-ବିଜ୍ଞାନ କେତେକି ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ଏବଂ କିଛି ଶିଳା ତାଲିକା ସଜଳନ କରାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଥମିକ ଉଦ୍ୟମ ଶ୍ରୀ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକାଡେମୀ ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ପୁସ୍ତକଟି ରାଜବାମାନଙ୍କର ଗୁଡ଼ ଗଣାର ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରମାଣିତ ପୁସ୍ତକ ।

ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ 'ଅତୀତକାଳୀନ ଗଣା ଅଧ୍ୟୁନାନ ପ୍ରଣୟନା' ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଅନ୍ୟତମ ଅଧ୍ୟୁନାନ ହେଉଛି ଅତୀତକାଳୀନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶିଳା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓ ଉନ୍ନତବିଧାନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟତ ଅତୀତକାଳୀନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଅତୀତକାଳୀନ ଗଣା ଶିଳା କରିବା ପରେ ସମ୍ପାଦକ ପ୍ରଦାନ କରିବା । ମୁଁ ଆଶା କରୁଛି ଏକାଡେମୀର ପତ୍ର ଅନୁଦାନ ଏହି ରାଜବା ଗଣା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପୁସ୍ତକ ଏକାଡେମୀରେ ରାଜବା ଗଣାର ସେପରି ସଂଗ୍ରହ କରିବେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ନେଇ ଅନ୍ୟତମରେ ସେତକ ରାଜବା ସଂଗ୍ରହାୟ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅତୀତକାଳୀନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଗଣା ଶିଳା କରିବା ସମ୍ଭବ ଉପଯୋଗୀ ହେବ । ଏହି ପୁସ୍ତକର ସଂକଳକ, ସୁକେ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ତାଙ୍କର କୃତ୍ରିମ ସାହି ଅନ୍ୟତମ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅତୀତକାଳୀନ ଗାଠକ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ସଫଳ ପ୍ରକାଶ କାମନା କରୁଛି ।

ଶ୍ରୀ ଛୋଟରାମ ମାର୍ଘ

ସଭାପତି

ଅତୀତକାଳୀନ ଗଣା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

ଏବଂ

ପୁସ୍ତକ

ସଂଗ୍ରହ ଓ ଅତୀତକାଳୀନ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ, ଓଡ଼ିଶା

ଭୂମିକା

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଓ ଆଦିବାସୀ ମଙ୍ଗଳ ବଜ୍ର ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରଚାରିତ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରା ଓ ସ୍ଵୟଂଚାଳିତ ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରାଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୁଲ, କପାଳ, ଓଷଠି, ସାନ୍ତାଳୀ ଓ ଡ଼ୋସ୍ତା ଛାତ୍ରା ଉପରେ ପୁସ୍ତକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

ପ୍ରକଳ୍ପର ଦ୍ଵିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗାଦବା, କୁଆଁରୀ, ଝଡ଼ିଆ, ନଈ ଆସପୁର ଓ କୋସା ଛାତ୍ରା ବସ୍ତୁରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧରଣର ପୁସ୍ତକା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଁ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଛି ।

- ୧। ବ୍ୟକରଣ
- ୨। ଚରଣ (ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ଗୀତ, ଉପମାଳ ଇତ୍ୟାଦି)
- ୩। ଶବ୍ଦକୋଷ : (କ) ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରା—ଓଡ଼ିଆ / ଇଂରାଜୀ
(ଖ) ଓଡ଼ିଆ—ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରା

ଏହି ପୁସ୍ତକା ଗୁଡ଼ିକ ନିତ୍ୟବ୍ୟବହାରୀ ଛାତ୍ରା ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ, ସରଳ ଭାବରେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଏହା ଉଭୟ ଆଦିବାସୀ ଏବଂ ଅଣ-ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ 'ଗାଦବା' ଛାତ୍ରା ପୁସ୍ତକାଳ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ ଓ ଗଠନା ପ୍ରକ୍ରିୟା କରୁଛନ୍ତି ଡଃ. ଦୁର୍ଗାଶ୍ୟାମ ଘୋଷ ଏବଂ ଏ ଦିଗରେ ତାଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରା-ସହାୟକ ଦେବଦାସୀ ମଂଗଳା ସିଂହା, ଧନ ଦେବୁଣ୍ଡା ଏବଂ ଟି.କି.ଏ. ଡ଼ୋସ୍ତା । ଏଥିପାଇଁ ଏମାନେ ଆମର ଧନ୍ୟବାଦୀ ।

ଅଣା ଦେଖାଏ ଯେ, ଏହା ଅଗ୍ର ଲୋକଙ୍କର ସ୍ଵ-ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗିବ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ହେବ ।

ଏପରି ଏକ ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରକଳ୍ପର ପୁଣ୍ୟପୋଷକତା କରିଥିବାରୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦଲ୍ଲୀର ମହାଶୟ ଏବଂ ଏକାଡେମୀ ପଦ୍ମଲୀଳା ସମିତିର ସହଯୋଗ, ଉପ-ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହାୟତା ନିତ୍ୟରେ ଅମଳ ନୁହେଁ ।

ଭୁବନେଶ୍ଵର

ତା ୧।୫।୧୧

ଖଗେଶ୍ଵର ମହାପାତ୍ର

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ

ସୂଚନା

ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ 'ଗାଦୀ' କ୍ଷମାର କଥାଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଆନୁକୂଳିତ ଧୂଳିଚାଉଳ ଲିପି (I. P. A.) ମାଧ୍ୟମରେ ଲେଖା କରାଯାଇଛି । 'ଗାଦୀ' କ୍ଷମାର ଉଦ୍ଦାରଣ ଦୈନିକ ଧର୍ମପାଠ୍ୟ ନିମନ୍ତେ 'କ୍ୟାମରସ' ଅନୁର୍ଣ୍ଣନ 'ଧୂଳିଚାଉଳ' ଅନୁକୂଳିତ ଅନୁକୂଳିତ । ଅବଶ୍ୟ ଉଦ୍ଦାରଣର ଦୈନିକ ଧର୍ମପାଠ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥାଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରେ । ତେବେ କ୍ଷମା ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଧୂଳିଚାଉଳ ଲିପି ଅଧ୍ୟୟନ ଅନୁକୂଳ ବୋଲି ବିବେଚନା ହେଉଥିବାରୁ ଏହିକ ଏକ କ୍ଷମା ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିରୁ ପୁସ୍ତିକାରେ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ପଢ଼ାବେଳେ କ୍ଷମା ଲିପି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଉପାଦେୟତା ପ୍ରାପ୍ତ ।

ସଂକଳନ ବ୍ୟାଖ୍ୟା :

- (ମଝିଲେ ଝଲେ) ଚନ୍ଦ୍ରଶିଖା
- (ପୂର୍ବରେ ଝଲେ) ଉପସର୍ଗ
- (ପରେ ଝଲେ) ପରପ୍ରତ୍ୟୟ
- = ଶ୍ରେଣୀ
- + ପ୍ରତ୍ୟୟ
- / ବିକଳ
- () ସଂଯୋଜନ ବା ଅପସାରଣ
- ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ (*)
- ? ବ୍ୟର୍ଥ (ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦରେ କମା (,) ପଞ୍ଜି କରାଯିବ)
- ୨ ଙ
- ୩ ଣ
- ୪ ଟ
- ୫ ଠ
- ୬ ଡ
- ୭ ଢ
- ୮ ଣ
- ୯ ଅ

ବ୍ୟାକରଣିକ ସୂଚନା :

ଅ=ଅଦାଃ, ସ=ସଦାଃ, ଅ. ଗ୍ରା.=ଅଲ୍ପଗ୍ରାଣ ମ. ଗ୍ରା.=ମହାଗ୍ରାଣ
 sb=somebody, st=something, vb=verb

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ଗାଦିବା

ବ୍ୟାକରଣ

ସୂଚୀ

ପ୍ରଥମ ଭାଗ-ବ୍ୟାକରଣ

୦. ଉପସମସିଦ୍ଧା
୧. ୦. ସ୍ଵରମ
୧. ୧. ସ୍ଵରମସମୂହର ବର୍ଗୀକରଣ
୧. ୧. ୧. ବ୍ୟଞ୍ଜନଧ୍ଵନି
୧. ୧. ୨. ସ୍ଵରଧ୍ଵନି
୧. ୧. ୩. ଶ୍ରେଣୀର ଧ୍ଵନିଗଣ
୧. ୧. ୪. ସ୍ଵରମମାନଙ୍କର ବିଭେଦ
୧. ୧. ୫. ସ୍ଵର ଅନୁସମ
୧. ୧. ୬. ସଂଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ
୧. ୩. ଅଞ୍ଚଳ
୨. ୦. ରୂପଚକ୍ରେ
୨. ୧. ବିଶେଷ୍ୟ
୨. ୧. ୧. ମୌଳିକ ଶବ୍ଦ
୨. ୧. ୨. ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ଶବ୍ଦ
୨. ୧. ୩. ଯୌଗିକ ଶବ୍ଦ
୨. ୨. ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦରୂପ
୨. ୨. ୧. ବିକଳ
୨. ୨. ୨. ବିଚଳ
୨. ୨. ୩. କାରକ
୨. ୩. ପଦ୍ୟମ
୨. ୩. ୧. ପୁରୁଷବାଚକ
୨. ୩. ୨. ଅ-ପୁରୁଷବାଚକ
୨. ୩. ୨. ୧. ପଦ୍ୟମାନଙ୍କ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ପଦ୍ୟବଳୀ
୨. ୪. ବିଶେଷଣ
୨. ୪. ୧. ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବିଶେଷଣ
୨. ୪. ୨. ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବିଶେଷଣ
୨. ୪. ୩. ପଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ
୨. ୫. କ୍ରିୟା
୨. ୫. ୧. ଅପମାସିକା କ୍ରିୟା
୨. ୫. ୨. ସମାସିକା କ୍ରିୟାପଦ
୨. ୫. ୨. ୧. ପ୍ରାପତ୍ୟକ
୨. ୫. ୨. ୨. କାଳ
୨. ୫. ୨. ୩. ରୂପ

- ୧. କ. ୧. ୪. ଆଇମୁଖ୍ୟ
- ୧. କ. ୧. ୫. ସମ୍ଭାଷକ କ୍ରିୟା
- ୧. କ. ୧. ୬. ପୁରୁଷ-କଚନ
- ୧. କ. ୧. ୭. ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା
- ୧. ୭. ନିପାତ
- ୩. ୦. ବାକ୍ୟରଚନା
- ୩. ୧. ସରଳବାକ୍ୟ
- ୩. ୨. ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ
- ୩. ୩. ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ
- ୩. ୪. ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ବାକ୍ୟ
- ୩. ୫. ପଦକ୍ରମ
- ୩. ୬. ଅନ୍ୟତ୍ର

ତୃତୀୟ ଭାଗ-ଗୀତ, ଗଳ୍ପ, ରଚନା ଓ ପଦଲିଖନ

- ୪. ୧. ଗଡ଼ରୁ ଗୀତ
- ୪. ୨. କନ୍ଧା ଗୀତ
- ୪. ୩. ଗଡ଼ରୁଗୀତ
- ୪. ୪. ଧାନ୍ୟାଣୀ ଧାନ୍ୟାଣୀ ଗୀତ
- ୪. ୫. ଗଡ଼ରୁଗୀତ
- ୪. ୬. ଗୀତଗୀତ
- ୪. ୭. ଡେରୁଗୀତ
- ୪. ୮. ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପଦ ଗୀତ
- ୪. ୯. ଗଡ଼ରୁ ଗୀତ
- ୪. ୧୦. ଗଡ଼ରୁ
- ୪. ୧୧. ବୃତ୍ତାନ୍ତରା ଗୀତା
- ୪. ୧୨. ଚଳିତା ପିଲାଙ୍କ କଥା
- ୪. ୧୩. ଭାଷ
- ୪. ୧୪. ନିଜକଥା
- ୫. ୧. ପୁଅ ପାଠକୁ ଡ଼ି
- ୪. ୧୭. ଦରଖାତ୍ତ
- ୪. ୧୮. ଦରଖାତ୍ତ

ତୃତୀୟ ଭାଗ-ଶବ୍ଦକୋଷ,

- (କ) ଗାଦୀ-ପଞ୍ଚ-ଇଂରାଜୀ
- (ଖ) ପଞ୍ଚ-ଗାଦୀ-ଇଂରାଜୀ
- (ଘ) ସମ୍ଭାଷକ ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର

ଉପକ୍ରମଣିକା

ଓଡ଼ିଶା ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ରାଜ୍ୟ । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଶତକଡ଼ା ୨୩ ଶତରୁ ଅଧିକ ଆଦିବାସୀ । ଏମାନେ ୭୮ଟି ଜାତିରେ ବିଭକ୍ତ ଏବଂ ଆର୍ଯ୍ୟ, ଦ୍ରାବିଡ଼ ଓ ମୁଣ୍ଡା (ଅଞ୍ଚଳ) ହିଁ ସେ ଗୋଷ୍ଠୀଭୁକ୍ତ ।

ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗାଦବା ଅନ୍ୟତମ । ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶାର କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲା, ଖିମିଳଗୁଡ଼ା, ପଟ୍ଟାଜି, ନନ୍ଦପୁର ଓ ଝରପୁଟ ବ୍ଲକ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ କିଛି ସଂଖ୍ୟାରେ ପରିଦ୍ରଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶା ଦ୍ୟୁତିତ ଗାଦବାମାନେ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ବିଶାଖାପାଟଣା, ଶ୍ରୀକାକୁମ ଓ ସୁବ ଗୋଦାବରୀ ଉତ୍ତ୍ୟାଦ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଯାନ୍ତି ।

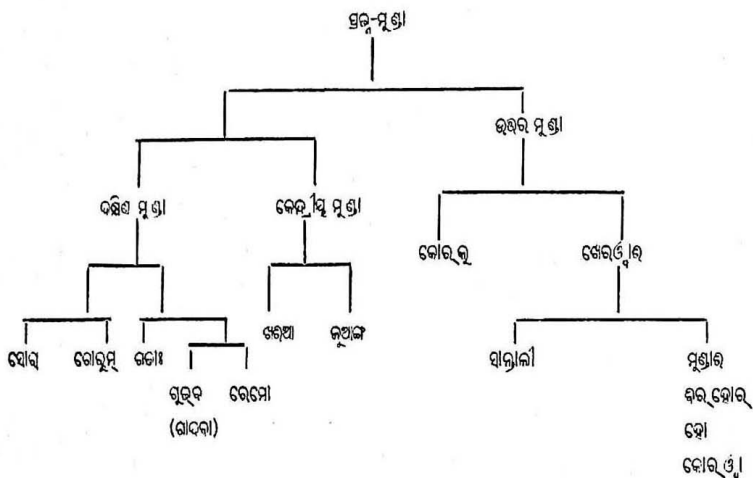
‘ଗାଦବା’ ଶବ୍ଦଟି “ଗାଦ+ବା” ବା “ଗାଦ+ଓଁ” ରୁ ନିର୍ଗତ । ଏହି /-ବା/ କମ୍ପା /-ଓଁ/ର ଅର୍ଥ ‘ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ/ ସଂଲଗ୍ନ । ପାମାଡ଼ ଓ ଝରଣା ହ୍ରଦ ଗାଦବାମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନ କୁହାଯାଏ । ଏକଦା ଅଞ୍ଚଳ ଆଦିବାସୀମାନେ ରାଜା ଦଶରଥ ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସମୟରେ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତମାଳାର ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଗାଦବାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଦମ୍ଭ ଏହି ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତମାଳାରେ ହୋଇଥିଲା । ସେଠାରେ ସେମାନେ ‘ଗାଦ’ ନାମରେ ନାମିତ ଥିଲେ; ଯେଉଁଠିକି ଚୌତୋଳକ କାରଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନେ ପାମାଡ଼, ପାଟି ବା ଝରଣା ହ୍ରଦ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲେ । କାଳକ୍ରମେ ଗାଦବାମାନେ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତମାଳାରୁ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ବିଶାଖାପାଟଣା ଜିଲ୍ଲାର ପାଟଣା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଜଣାଯାଏ ।

ଗାଦବାମାନେ ପାଞ୍ଚ ଶତକରେ ବିଭକ୍ତ ଯଥା - (୧) ବଡ଼ ଗାଦବା (୨) ପାରେଞ୍ଚା ଗାଦବା (୩) ସାନ ଗାଦବା (୪) ଓଲ୍ଲର ଗାଦବା ଓ (୫) ବାପୁ ଗାଦବା । ସାନ ଗାଦବାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ପାରେଞ୍ଚା ଗାଦବା କୁହାଯାଏ । ବଡ଼ ଗାଦବାମାନେ ସମାଜରେ ବେଶୀ ସମ୍ମାନିତ । ଲମ୍ବାପୁଟ ବ୍ଲକ୍‌ରେ ସାନ ଗାଦବା ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ଏମାନେ ଅତି ପାତାଳି । ଦ୍ରାବିଡ଼ ଗୋଷ୍ଠୀର ଗାଦବାଙ୍କୁ ଓଲ୍ଲର ଗାଦବା, କୋଝେଜର ଗାଦବା କୁହାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ଶାଖା ଅଞ୍ଚଳ ଗାଦବାଙ୍କ ଠାରୁ ପୃଥକ । ଗାଦବାଙ୍କ ଶାଖାକୁ ‘ସୁବନ୍’ କୁହାଯାଏ ।

୧୯୮୧ ମସିହା ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଗାଦବା ଶାଖାର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ୫୭,୧୧୩ । ନିମ୍ନରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାର ଗାଦବାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସୂଚକ -

ଖୁଲିକାପାଣି	:	୧
ବାଲେଶ୍ୱର	:	୨
ପୁରୀ	:	୪
ସମ୍ବଲପୁର	:	୭
ଢେଙ୍କାନାଳ	:	୭
ନଲାଇଁର	:	୮
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	:	୯
ଗଞ୍ଜାମ	:	୧୦
ଭଟକ	:	୧୦୪
କଳାହାଣ୍ଡି	:	୩୪୯
କୋରାପୁଟ	:	୫୭୪୧୩
ମୋଟ	:	୫୭୧୧୩

ରାଦକା ମୁଣ୍ଡା ଛାତ୍ରା-ପକ୍ଷକାର ଅନୁକ୍ରମ ଏବଂ ଏହାର ଆନୁବଂଶିକ ଉତ୍ପତ୍ତି ମୁଲକ କର୍ତ୍ତାକରଣ ନିମ୍ନପ୍ରକାର :

ରାଦକା ଛାତ୍ରାବ ନିକଟତମ ଉପସାଧି । ଏହି ଛାତ୍ରାବ ବ୍ୟାକରଣ ରଚନା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶୀ ବ୍ୟାକରଣ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ତାହା ରାଦକା-ଛାତ୍ରା ବ୍ୟାକରଣ ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପସାଧିର ଉତ୍ପତ୍ତି ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଭାବରେ ରୁଦ୍ଧହୀନପାରେ । ଏହି ବ୍ୟାକରଣିକ ବ୍ୟବହାର ମୁଖ୍ୟତଃ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ରାଦକା ବୋଲି ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

୧. ସ୍ଵନିମ୍

କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବ୍ୟବହାରରେ ବ୍ୟବହୃତ ସ୍ଵନିମ୍ ଲିପି ସାଧାରଣରେ ନାମକ ଦେହରେ ରୂପ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଲିପି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଏହି ଲିପି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଧ୍ଵନି (sound) ମାଧ୍ୟମରେ ଗଠିତ କରାଯାଇଥାଏ । ସେହି ଧ୍ଵନି ଗୁଡ଼ିକ ବିଭେଦକାରୀ (distinctive) ଗାନ୍ଧୀକୁ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ଵନିମ୍ (ସାଧାରଣ ଅର୍ଥରେ ଯାହା କର୍ଣ୍ଣ କା ଅକ୍ଷର ବୁଝାଏ) କୁହାଯାଏ ।

ଗାନ୍ଧୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ଵନିମ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉକ୍ତିଆ ଧ୍ଵନି ମାଧ୍ୟମରେ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ :

ଗାନ୍ଧୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ଵନିମ୍	ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ଵନି	ଉଦାହରଣ
ବ୍ୟଞ୍ଜନ :		
/p/	ଫ	ଅପେନ୍ (open) ଚୁମ୍ବକ 'to you (pd)'
/ph/	ଫ୍	ଫୁକେଇ (phukei) ଫୁଲିବା 'to blow'
/b/	ବ	ଅକ (obo) କାମୁଡ଼ିବା 'to bite'
/bh/	ଭ	ଭଲିଆ (bhalia) ଲଙ୍କାଅମ୍ଳ 'cashewnut'
/t/	ଡ	ତିତି (titi) ହାତ 'hand'
/th/	ଥ	ଥୁମ (thuma) ପାଟି 'mouth'
/d/	ଢ	ଦୁନା (duna) ଚଢ଼ିବା 'to fold'
/dh/	ଧ	ଧୁନୁ (dhunu) ଧନୁ 'bow'
/t̪/	ଡ଼	ପାଟା (paṭai) ଲୁଗା 'cloth'
/t̪h/	ଡ଼୍	ଠେଙ୍ଗ (theng) ଠେଙ୍ଗା 'mace'
/d̪/	ଢ଼	ଡା (da) ପାଣି 'water'
/d̪h/	ଢ଼୍	ଜଳକାଠି (jokaphi) ଜଳକାଠି 'match-box'
/c/	ଚ	ବାକ (baci) ଚାମୁଡ଼ି 'calf'
/ch/	ଚ୍	ଚନେକ୍ (chonek) ପରେ 'afterwards'
/j/	ଞ	ଜିନି (jini) ଯୋଡ଼ି 'pair'
/k/	କ	କଣ୍ଡା (kiṇḍa) ନଦି 'river'
/kh/	କ୍	ଖିରି (khiri) ଚର୍ଚ୍ଚି 'fat'

/g/	ଗ	ଗଣ୍ଡା (gonda) ମୁତ୍ତ 'urine'
/gh/	ଘ	ଘାଟୁଆଲ୍ (ghatual) ନାବକ 'boatman'
/ʔ/	'ଉଚ୍ଚେତ ଦ୍ଵାରା ଶ୍ରେଣିତ	ଲ୍ 'ଆଇ' (laʔagg) ଜିଭ 'tongue'
/m/	ମ	ଆମାଇ (amai) ତାକୁ(କ୍) 'to him/her'
/n/	ନ	ଆନ (ana) ଉପତ୍ତବା 'to root out'
/ŋ/	ଞ	ବାଣ୍ଠି (banji) ଭଣିକା 'sister's daughter'
/ñ/	ଣ	ବାଢ଼ି (bañij) ବନ୍ଧ୍ୟା 'barren-women'
/g/	ଢ	ବିରଡ଼ (birog) ପାହାଡ଼ 'hill'
/s/	ଷ	ଲୁସୁ (lusu) ପୁସ 'pus'
/h/	ଝ	ହେଜେଇଲୁକ୍ (hejeinulok) ହେକ 'accountant'
/l/	ଲ	ବୁଲନ୍ (bulon) ସାଂଗ 'friend'
/r/	ର	ବର (bara) ଲାଭବା 'to cry'
/w/	ଓ	ବିସ୍ଵାସ୍ (biswas) ବିଶ୍ଵାସ 'faith'
/y/	ୟ	ସାୟା (saya) ସର 'cream'
ସ୍ଵର :		
/i/	ଇ	ଅଇଅଇ (oioi) ପବନ 'wind'
/u/	ଉ	ଅତୁ (oru) ପୁରୁଷ 'male'
/e/	ଏ	ଅନେଇ (onei) ଆମକୁ 'to us'
/o/	ଓ	ଓରିଡ଼ (orig) ଦାଆ 'sickle'
/ɔ/	ଅ	କଡ଼ (koti) କାନ୍ଥ 'wall'
/a/	ଆ	ଏତା (eta) ଭେଳବା 'to think'
/-/	* (ହେଉହେଉ)	ଅଇଅଇ (oĩ oĩ) ଗାଳ 'scolding'

୧.୨ ସ୍ଵନିୟମ ସମୂହର ବର୍ଗୀକରଣ :

୧.୨.୧ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସ୍ଵନ :

	ଦ୍ଵ୍ୟୋଷ୍ଟ୍ୟ		ଦନ୍ତ୍ୟ		ଭଷ୍ଟ୍ୟ		ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ		ଜାଲନ୍ୟ		କଣ୍ଠ୍ୟ		କାକଲ୍ୟ	
	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ
ପୂର୍ଣ୍ଣ	ଅ.ଗ୍ରା	p b	t d				t̪ d̪	c j	k g					?
	ମ.ଗ୍ରା	ph bh	th dh				ʈh ɖh	ch jh	kh gh					
ନାସିକ୍ୟ		m	n				ɳ	ɳ̠	ŋ					
ସଂଘର୍ଷୀ			s											
ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ							l							
କର୍ମିତ୍ୟ							r							
ଅର୍ଦ୍ଧନାସ୍ତକ		w							y					

୧.୨.୨ ସ୍ଵରସ୍ଵନ :

	ଅଗ୍ର	କୈରୁକ	ପଶ୍ଚ
ଉଚ୍ଚ	i		u
ମଧ୍ୟ	e		o
ନିମ୍ନମଧ୍ୟ			ɔ
ନିମ୍ନ		a	

୧.୨.୩ ଶବ୍ଦୋତ୍ତର ସ୍ଵନିଗ୍ରାମ (Suprasegmental Phoneme) :

ସ୍ଵର ଅନୁନାସିକ୍ୟ / - /

୧.୨.୪ ସ୍ଵନିୟମାନଙ୍କର ବିତରଣ :

ସ୍ଵନିୟମ	ପୁରୀ	ମୁଖ୍ୟ	ଅନ୍ତର୍ଗ
/p/	ପୁରୀ (pura)	ତାପି (tapi)	ପାପ (pap)
	କାନ୍ଧ 'tail'	କରଣୀ 'trowel'	ପାପ 'sin'
/ph/	ଫାସ (phas)	ନେରିନୁଫଣ୍ଡା (nerinuphunda)	
	ଫାଶ 'snare'	ଫୁଲ୍‌ଫୁଲ୍ 'lungs'	

/ b /	ବିତ (biti) ନୁଆ 'salt'	ଦୁବାଇ (dubai) ଟାଟିଆ 'small pot'	ସୁଲବ୍ (sulob) ଗଛ 'tree'
/ bh /	ଭକ୍ଷା (bhokua) ଭୋଳା 'foolishman'		
/ t /	ତିତ (titi) ହାତ 'hand'	ଅତିକ୍ (atik) ହସ୍ତକରା 'to sob'	ଅମୃତ୍ (omrut) ଅମୃତ 'nectar'
/ th /	ଥମ୍ (thuma) ମୁହଁ 'mouth'		ତିରୋଥ (tiroth) ତୀର୍ଥ 'sacred place'
/ d /	ଦୁକା (duka) ପବନ 'wind'	ବୁଦାରମ୍ (budarom) ବୁଧବାର 'wednesday'	
/ dh /	ଧନୁ (dhanu) ଧନୁ 'bow'	ଭୁଧଭୁବୁଧଲକ୍ ନିଷୋଧ 'foolishman'	କାନ୍ଧ (kandh) କାନ୍ଧ 'shoulder'
/ t /	ଟେଣ୍ଡା (tenda) ବଗିଚା 'garden'	କେଟିକୋଲ୍ କଟ 'matted-hair'	ଚିଠି (cit) ଚିଠି 'letter'
/ th /	ଥେଲି (thelei) ଥେଲି 'to push'		
/ d /	ଦୁରି (duri) ଝୋରା 'to sleep'	କୁରମ୍ (kuram) କାଶିକା 'to cough'	
/ dh /		ଜୋକାରି (joikarhi) ଦୁଆଖିଲ୍ 'match box'	
/ c /	କାନ୍ଦି (candi) କାନ୍ଦି 'beak'	କାକୋକୋ (karakoko) କୋଳା 'owl'	କାଞ୍ଚ (kañc) କୋତଲ୍ 'bottle'
/ ch /	ଚୋକ୍ (chonek) ଚୋକ୍ 'afterwards'		
/ j /	ଜକି (joki) ଉଭିକା 'uvula'	ଗାଜୁଲ୍ (gajul) ଗୁଡ଼ି 'bangle'	କୋଳ୍ (kolaj) କୋଲେଜ୍ 'college'
/ k /	କୋପ୍ (kopar) କୋପ୍ 'elbow'	ଜକି (joki) ଉଭିକା 'uvula'	ଗିବିକ୍ (gibik) ପୁସୁରା 'pig'

/ kh /	ଖଲକ (kholki) ଅମାରି 'store-house'	ଲେଖେଇଲୁକ୍ (lekheinulok) ଲେଖକ 'writer'	ମୁରୁଖ (murukh) ମୁର୍ଖ 'illiterate'
/ g /	ଗଅଁ (gā) ଗହମ 'wheat'	ଇଗିଲି (igili) ବାନଗିରି 'eardrum'	ଇଗ (ig) ମଳ 'stool'
/ gh /	ଘାଟୁଆଲ୍ (ghaṭual) ନାବକ 'boatman'		
/ ʔ /		ର' ଅ (raʔa) ହାଣୀ 'elephant'	
/ m /	ମୈ (mā) ଅଖି 'eye'	ମମ୍‌ଜେଇ (momjei) ମଉଳିବା 'to fade'	ତାମ୍‌ (taram) ଚୁଞ୍ଚିବା 'to touch'
/ n /	ନାଲି (nali) ବନ୍ଧୁ 'gun'	ନାନା (nana) ଗ୍ରୀଷ୍ମ 'summer'	ତିରସନ୍ (tirson) ବୋଧ 'spade'
/ ŋ /		ବାଞ୍ଜା (bañja) ଭଜନୀ 'sister's son'	
/ ñ /		ବାଞ୍ଜି (bañji) ବନ୍ଧ୍ୟା 'barren-woman'	
/ ɣ /			ବିରଗ (birog) ପାହାଡ଼ 'hill'
/ s /	ସଞ୍ଜଲ୍ (sool) ତେଲ 'oil'	ସଞ୍ଜଲ୍ (sozol) ମାଡ଼ିବା 'to apply st to body'	ଫାନ୍ (phas) ଫାନ୍ 'snare'
/ h /	ହେଜେଇଲୁକ୍ (hejeinulok) ହେଜ 'accountant'		
/ l /	ଲାଇ (lai) ରାଇ 'rice'	ଲାଇ (lalai) ଲୋକଲ 'to dig'	ତେଲ୍ (sool) ତେଲ 'oil'
/ r /	ରୁକୁ (ruku) ରୁକ୍‌ଲ 'rice'	ତୋଗୁରୁ (toguru) ତୁରୁ 'termite'	ତୋଟ (totor) ଅଗ୍ରାଧାର 'to grope'
/ w /		ବିସ୍‌ଠାସ (biswas) ବିଶ୍ୱାସ 'faith'	

/ y /	ସ୍ଵାଭୁଲ (yaulo) ଗାଆନ୍ 'come and go'		
/ i /	ଇଲି (ili) ମଦ 'wine'	ଇରିର୍ (irir) ଚେର୍ମିନା 'to jump'	ଇତି (iti) ଇରୁ 'mushroom'
/ u /	ଉଣ୍ଡି (unḍi) ଦେଈ 'deity'	ଆଲୁଙ୍ଗ (alug) ଇଲର୍ 'inside'	ଏନୁ (enu) ଏହା 'this'
/ e /	ଏର୍ (er) କାଟିନା 'to cut'	କେରଙ୍ଗ (kerog) ଧାନ 'paddy'	ଡିକେ (dike) ଠାରୁ 'from'
/ o /	ଓରିଜ (orig) ଠାଆ 'sickle'	ଡୋଲି (doli) ଡୋଲ 'swing'	କୁୟୋ (kuyo) ଭାଣ୍ଡି 'big earthen pot'
/ o /	ଅଚର୍ (oṛon) ଫାକରେ 'beside'	ଅଚର୍ (onob) କୁଆରୁଣୀ 'young lady'	ଅଚ (oḅo) କାମୁଡ଼ିବା 'to bite'
/ a /	ଆଏର୍ (aer) ଆମ୍ବୁ 'mango'	ଆବାଇ (abai) ଖେଳ 'play'	ଆବା (aba) ବାପା 'father'

ରୂପରେକ୍ତ ବିଚାରଣା ଅନୁକ୍ରମରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ୍ୟ :

- (କ) ବାଦକା ଶବ୍ଦାର ସମସ୍ତ ବ୍ଯବଧିକ ଆଦ୍ୟ, ମଧ୍ୟ, ଅନ୍ତ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ଯକ୍ତ ବ୍ଯବଧି, କନ୍ତୁ ଅନ୍ତ୍ୟରେ / o / ଧ୍ଵନିର ପ୍ରତ୍ଯକ୍ତ ଅନ୍ୟ ଧ୍ଵନିମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କର୍ମ ।
- (ଖ) / ʔ, g, jh, ñ, dh, n, w / ରୂପାଦ ବାକ୍ସକ ଧ୍ଵନିକମ୍ପର ଆଦ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ଯକ୍ତ ବ୍ଯବଧି ନାହିଁ ।
- (ଗ) / ñ, w / ଏକତରଫେ ପ୍ରତ୍ଯକ୍ତ ବ୍ଯବଧି ନାହିଁ ।
- (ଘ) / bh, d, th, ḍ, ḍh, ch, gh, ʔ, n, ñ, h, w, y / ରୂପାଦ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ତ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ଯକ୍ତ ବ୍ଯବଧି ନାହିଁ ।

୧.୨.୫ ସ୍ଵର ଅନୁକ୍ରମ (Vowel Sequence) :

- (କ) ଦୁଇ ସ୍ଵର ବିଶିଷ୍ଟ : ବ୍ଯବଧିକମ୍ପର ଅନୁକ୍ରମିକ ବ୍ଯବଧିରେ ଉଚ୍ଚିତ୍ତ ବୋଲି ପାରିନ୍ତି । କେହି କେହି ଧ୍ଵନି ଅନୁକ୍ରମରେ ରବିପାରିନ୍ତି ମାତ୍ରାତ୍ତ ଦୁଇନା ନମୋକ୍ତ ନକ୍ତାକୁ ଅନୁକ୍ରମ୍ୟ :

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ୩-୧

	o	a	i	u	e	o
o	√		√	√	√	
a	√	√	√	√	√	
i		√			√	√
u	√	√	√	√		
e	√		√	√		
o			√			

ଉଦାହରଣ :

/ o / ଅଧିକ (cola) ମଶାଳ 'flammable torch'

/ oi / ଅଧିକ (oioi) ପବନ 'wind'

ଉନିବି (unibo) ଚୂର୍ 'razor'

/ ou / ଗହୁ (goufu) ଗହୁ 'milk-man'

/ oe / ନଏ (noe) ଗାଳିବେନା 'to scold'

/ ao / ଅଧ (ao) ଫଳାଫଳା 'cause'

/ ai / ଅଧିକ (olai) କାହାକୁ 'to whom'

/ aa / ପାଦ (paala) ପାଦ 'foot'

/ au / ଗୁମ୍ଫା (cauni) ଗୁମ୍ଫା 'roof of a house'

/ ae / ଅଧ (aer) ଅଧ 'mango'

/ ao / ବାଘିବି (baobora) ଅଧିକ 'python'

/ ia / ରକ୍ତ (iam) ରକ୍ତ 'blood'

/ ie / ଘର (dien) ଘର 'house'

/ io /	ରେଡ଼ିଓ (refio) ରେଡ଼ିଓ 'radio'
/ uo /	ନିଜନ୍ଦା (nignuo) ନିଜନ୍ଦା 'own'
/ uō /	କୁଆଁରୀ (kuōr) କାନ୍ଦ 'way'
/ ua /	ତୁଆଳି (tual) ଡେଇଁକା 'towel'
/ ui /	କୁଇସାଲି (kuisal) କୁଆଁରୀ 'well'
/ uū /	ଦୁଫିରି (duūri) କୁଡ଼ୁଡ଼ୁ 'fog'
/ eo /	ଟେଅନ୍ (teon) ସାପଘର 'snake-house'
/ ei /	ଏଜେକା (ejei) ଗଣନା 'calculation'
/ eu /	କେଫି (keuf) କେଫି 'fisherman'
/ oi /	କୋଲି (koili) କୁଡ଼ୁ 'bitch'

୧. ୨. ୪. ଖ) ତିନି-ସ୍ଵର ବିଶିଷ୍ଟ :

/ eio /	ନେଇଅ (neio) ଆମେନେ 'we . ourselves'
---------	------------------------------------

୧. ୨. ୬. ସଂଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ (consonant clusters) :

କ) ଦୁଇ ଧ୍ଵନି ବିଶିଷ୍ଟ :

/ kg /	ପିରିକଗୁରା (pirikgura) ଗୋଠି 'nest'
/ kc /	ନାକନା (nakcana) ନାକନା groundnut
/ kr /	ବକାଗିରେମ୍ (bokragirem) ଶୁଣ୍ଠିର ବରୁଣ male cat
/ kt /	ନାକ୍ତରୁଚେନା (daktornuchena) ଦୁଧ ଛେନା cheese
/ ky /	ଭିକ୍ୟା (bhikya) ଭିକ୍ୟା alms
/ kr /	ବାକ୍ରା (bakra) ବାକ୍ରା compartment
/ kl /	ଉକ୍ଲେ (uklei) ଉକ୍ଲେ to come up (while boiling)
/ ks /	ଲିକ୍ସଗ (lksog) ଲିକ୍ସଗ to erase
/ ?g /	ମାଂଗ (mā?go) ମାଂଗ green-leaf
/ ?d /	ଆଂଡ଼ (a?dɔg) ଆଂଡ଼ fish

/ʔt/	ଅ'ତାଡ଼ (aʔtag) ମଲଣା to crush
/ʔn/	ଅ'ନ (aʔn) ବାଳକ boy, child
/ʔb/	ପ'ବେ (paʔbe) ଖୁନ୍‌କରିବା to stab
/ʔs/	ଭୁଇ'ସା (buiʔsa) ନିର୍ଦ୍ଦିବା to stoop
/gr/	ଭୁଗ୍ରା (bugra) ଚିତ୍ରଣା to get wet
/gn/	ବାଗ୍ରା (bagri) ନାସୁରୀ tigress
/gb/	ବଗବେ (bogbe) ବଳିଦେବା to sacrifice
/gy/	ଅଗ୍ୟାବେଡ଼ (agyāberḍ) ଅନୁମତି ଦେବା to give permission
/gr/	ରାଗ୍ରା (ragra) ଚିନ୍ତା to tear
/gl/	ଅଗ୍ରେଇ (aglei) ବଳିବା to be surplus
/gs/	ବିଗ୍ରେଇ (bigsei) ବୁଝିବା to bloom
/gk/	ପାଘା (pagka) ପତା fan
/gg/	ଅଗ୍ରେଇ (oggei) ବର୍ଦ୍ଧିତା pregnancy
/gt/	ବାଗଟି (bagti) ଅଗ୍ରେଇବା to tilt
/gd/	ଦୁଗ୍‌ଦୁଗ୍ (dugdug) ଦୌଡ଼ running
/gt/	ବଟଗେଲ୍ (bogtel) ପୋଡ଼ା male buffalo
/gn/	ନିଗ୍‌ନୁ (nignu) ମିନା mine
/gl/	ଅଗ୍‌ଲା (agla) ଅ'ଲା emblic myrobalan
/gs/	ଅଗ୍‌ସୁଗ୍‌ଗା (agsugga) ଚାଲିବା to walk
/ck/	ପିକ୍‌କେଇ (pickei) ଚୋପିବା to squeeze
/jk/	ରାଜକୁଜା (rajkuja) ବାମନ dwarf
/ñc/	କାଞ୍ଚ (kañc) କାଳ/ରୁତ୍ glass/bangle
/ñj/	ପାଞ୍ଜିଆ (pañja) ଅନ୍ତର୍ଭିନ୍ନ relative
/ʔk/	ବୁଟ୍‌କା (buṭki) ଛୋଟ short woman
/ʔl/	ମୁଟ୍‌ଲ (muṭla) ହାତୁଡ଼ି hammer
/rg/	ହାଗ୍‌ଗିଲ (hargilas) କପ୍ cup that is made of Chaina clay
/rd/	ଲାର୍‌ଡେଡେମ (larḍedem) ଅ'ର ବଢ଼ିବା to fondle
/ʔb/	ବୁର୍‌ବୁଇ (burbui) ବାଘ snake
/ʔs/	ବୋର୍‌ସିକାଟା (borsikata) ମାଛଧରା ବସ୍ତ୍ର fishing hook

/ nj /	ବାଜି (banji) ବଞ୍ଜିକା sister's daughter
/ nt /	ତୁମୁନୁଣ୍ଡ (tumunuṅṅ) ଲେଠି lower lip
/ nd /	ଡାଣ୍ଡା (daṅḍa) ଅଣ୍ଡୁ sugarcane
/ tk /	ସବିତକାର (sabitkar) ଚମତ୍କାର excellent
/ tm /	ବେତମୁନା (betmuna) ବୋତା a basket made of cane
/ tr /	ସାତ୍ରା (satra) ଶ୍ୱଶୁର father-in-law
/ tl /	ପାତ୍ତି (patli) ଚୋଳ small earthen pot
/ dk /	ଉଦକାଡ଼ି (udkari) ଧୂପ in cense stick
/ dn /	ଡୁମାଡ଼ାଡ଼ି (dumadaḍḍi) ଢଲ (କାଲ) mole
/ dr /	ବଡ଼ୁ (bodrū) ଶିଳ grinding-stone
/ dl /	ବଦ୍ଦି (baddi) ପଲ୍ଲୀ a kind of flower
/ nk /	ପନ୍କି (ponki) ପନ୍ଧା kitchen knife
/ ng /	ମୁଗୁଗୁ (mungus) କେଜ୍ଜଳ mangoose
/ nt /	ଲାଇତଲ (laintol) ଲଣ୍ଡା lantern
/ nd /	ଅଣ୍ଡୁ (andū) ଗୋଡ଼େଣ୍ଡୁ anklet
/ ndh /	କଣ୍ଡ (kandh) କାନ୍ଧ shoulder
/ nn /	ଏତଗ୍ନେନୁ (etagnenu) ଏମାନଙ୍କର of these
/ nph /	ରିନ୍ଫାରିମ୍ (rinpharam) ରୁଣ୍ଡା loan-form
/ nb /	ବନ୍‌ବନ୍ (bonbon) ପଶିବା to enter
/ nl /	ସେନ୍‌ଲ (senla) ଚେଟ୍‌ଲ mat
/ ns /	ଲାନସ (lans) ଲୁଣ୍ଡା bribe
/ pt /	ସିପ୍ତି (sipti) ଚେଟ୍ଟି a kind of flower
/ pd /	ଅପଡ଼େଲ୍ (opdel) ଠାକ୍‌କିଆଁ ritual ceremony of a deceased
/ pr /	ମୁନୁସିପ୍ରା (mōnusipra) ଚେଟ୍ଟୁ rheum
/ pt /	ବିପ୍ତି (bipti) ବିପତ୍ତି danger
/ pn /	ଦୁପ୍‌ନି (dupni) ଧୂପ incense
/ pl /	ଟପ୍‌ଲିପିଟି (toplipitei) ଡାକିବା to clap
/ ps /	ଟପ୍‌ସି (topsi) ଟପ୍‌ସା meditation
/ bk /	ଅବକା (abka) କେବଳ only

/ bg /	ଅବଗିରୁ (obgir) ପଢ଼ାଇବା cause sb to read
/ bd /	ଅବଢ଼ୁଲେଇ (obdulai) ଗଡ଼େଇବା to roll on
/ bt /	ଅବତାରୁ (obtar) ଅବତାର incarnation
/ bn /	ଉଠାଉ (obnag) ଉଠେ up
/ br /	ଅବରଣିତ (obririg) ଅପେଇବା cause st to tilt
/ bl /	ଅବଲ୍ (obol) ପଢ଼ାଇବା to throw
/ bs /	ଅବସତ୍ତ (obsog) ଖୁଆଇବା cause sb to feed
/ mj /	ମମଜେଇ (momjei) ମଉଜିବା to fade
/ mr /	ସାମତାପାଣ୍ଡେଇ (samrapandei) ଯୋଡ଼ା shoe
/ mt /	ଅମ୍ତୁରୁ (omtur) ଢାଡ଼ିବା to give up
/ md /	ରମଦେଇବେତ (romdeibero) ଚକଦେବା to crush
/ mn /	ନମନୁ (nomnu) ତୋର yours
/ mb /	ଅମ୍ବେଠା (ambetha) ଜଳିଆ jute plant
/ mr /	ଅମ୍ବୁ (omrut) ଅମ୍ବୁ nectar
/ ml /	ସିମ୍ଲା (simla) ଚୋଟା gilt head
/ ms /	ଏରାମ୍‌ସା (eramsa) ଯେପରି like that
/ rk /	ଡୁରକା (durka) ଦାସ tiger
/ rkh /	ଅରଖିତ (orkhit) ଶାଳକ creditor
/ rg /	ଅରଗ୍‌ଗୁ (argoggu) ହରସିବା to defeat
/ rj /	ମରଜିତାଉଜି (marjitaui) ମାନହାନ humiliation
/ rd /	ମାଏଅରୁଦେମା (maeardema) ନା'କହେଲେ if not that
/ rt /	ଅର୍ଡ଼ି (orti) ଚକ୍ର bracelet
/ rp /	ଉନାର୍‌ପା (unarpa) ବାହୁଣ୍ଡା broom
/ rl /	ଉଦାରୁ (udarlu) ଆରଜଣକା to borrow
	ସାରଲାଇ (sarlai) କାକୁଡ଼ି cucumber
/ rs /	ବୁରସାକିଫା (bursakifa) ସୀକାକୁଆ cattar pillar
/ lg /	ତୋଲ୍‌ଗୁ (tolgunu) ବନ୍ଧା bounded
/ lt /	ବାଲ୍‌ଟି (balți) କାଳୁଟି bucket
	ଇଲ୍‌ଟା (ilța) ଚଉତିଆ earthen heads of an hearth

/ lt /	ତଳିତା (solta) ଦଳିତା lamp-string
/ ld /	ଅଳିତା (oldia) ହଳିତା yellowish
/ ldh /	ଅଳିଧୁଆ (oldhua) ଅଳିଧୁ soot
/ ln /	ବୁରାଲିନାଲି (buralnai) ଜୀବନଧାରଣ କରିବା to live
/ ls /	ଅଳିସି (olsi) ଅଳିସି a kind of oil-seed
/ s̄t /	ମାସୁର (mas̄or) ମାସୁର ଶିଳକ
/ sr /	ସାସୁଡ଼ା (sas̄ra) ଚକଚକ polished
/ st /	ବାସ୍ତା (basta) ବସ୍ତା gunny bag
/ sn /	ବିସନା (bisna) ବିସନା bed
/ sp /	ଇସ୍ପର (ispor) ଇସ୍ପର God shiva
/ sr /	ଦସରାକେ (dosraarke) ଅସ୍ୱିନ the month of Aswin
/ sl /	ପିସିଲେଇ (pislei) ଚଢ଼ିବା to get down
/ sw /	ବିସ୍ୱାସ (biswas) ବିଶ୍ୱାସ faith

(କ) ତିନି ଧ୍ୱନି ବିଶିଷ୍ଟ :

/ gty /	ମାଟିଆ (agtya) ଭିକ୍ଷୁ beggar
/ ndr /	ଅନ୍ଦ୍ରାକିରତା (andrakirta) ଅନ୍ଦ୍ରାକିରତା male horse
/ ndr /	ରାନ୍ଦିଲ (randla) ବିଧବା widow
/ ndr /	ସେନ୍ଦ୍ରା (sendra) କୁଚା cloth
/ bdr /	ଡ୍ରବ୍ରାବ (drubdrab) ଡ୍ରବ୍ରାବର ଡ୍ରାବ sound produced by pig
/ str /	ମିସ୍ତ୍ରୀ (mistri) ମିସ୍ତ୍ରୀ mason

୧. ଅ. ଅକ୍ଷର (Syllable)

ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରତି ଅକ୍ଷରକୁ ନିବୁଦ୍ଧି । ମାନ ସମସ୍ତ ପ୍ରତି ଧୂଳି ଅକ୍ଷରକୁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଅକ୍ଷର ସହଯୋଗରେ ଗଠିତ । ଏହା ଉଚ୍ଚାରଣ ପ୍ରଣାଳୀ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ରାଜ୍ୟର ଅକ୍ଷର-ବିଭାଜନ (syllabification) ସାଧାରଣତଃ ନଅ ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ । ଯଥା :

ଅ	a-	'now (ଏବେ)'
ତୁ	tu-	'that (ତାହା)'
ପା-ର	pa-r	'cave (ଗୁମ୍ଫା)'
ପା-ନ୍ଦ-କା	pa-nd-ka	'dove (କୋଣାର୍କ)'
ନେ-ଇ-ନୁ	ne-i-nu	'ours (ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର)'
ଦୁ-ଗୁ-ନା	du-gu-na	'was (ଥିଲେ)'
ତୁ-ଲେ-ଇ-ନୁ	tu-le-i-nu	'weighing (ତୁଲାଇବା)'
ଅ-ସନ-ନୁ-ତି-କି	a-son-nu-ti-ki	'an iron pot with a rod used for crushing species (ହେମକଣ୍ଠ)'
ବୁ-ଲୁ-ଗୁ-ନୁ-ସେ-ନ୍ଦି	bu-lu-gu-nu-ce-ndi	'grey hair (ଘାଣ୍ଟି ବାଳ)'
ମି-ସି-ନି-ସି-ଲେ-ଇ-ନୁ-ଲକ	mi-si-ni-si-le-i-nu-lak	'tailor (ବରକା)'
ଆପେ-ଆପେ-ଗୋ-ଗୁ-ଉଜି	ape-ape-goi-gu-uji	'suicide (ଆତ୍ମହତ୍ୟା)'

୨.୦ ରୂପତତ୍ତ୍ୱ (Morphology):

ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା (Form) ଓ ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ (Function) ଯମ୍ଭୁକ୍ତିର ଅନୁଶୀଳନ ହିଁ ରୂପତତ୍ତ୍ୱ ବା ରୂପରଚନାତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଏହି ରୂପତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ ମର୍ଫିମ୍ (Morpheme) ବା 'ରୂପିମ୍' । ବ୍ୟାକରଣିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୂପିମ୍ କୁ ଏକ ଅର୍ଥବୋଧକାରୀ ନ୍ୟୁନତମ ଅଂଶ (Minimal meaningful unit) ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ । ରୂପିମ୍ କୁ (୧) ମୁକ୍ତ (Free) ଓ (୨) ବନ୍ଧ (Bound) ଏହିଦେଶ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଏ । ମୁକ୍ତ ରୂପିମ୍ ସତ୍ତ୍ୱେ ବାବଦେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ । କାର୍ତ୍ତ୍ୱ ବନ୍ଧ ରୂପିମ୍ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରୂପ ସଂଯୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବିଭକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୟ (suffix) ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ବନ୍ଧ ରୂପିମ୍ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ମୁକ୍ତ ରୂପିମ୍ ସତ୍ତ୍ୱେ ବାବଦେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ 'ଶବ୍ଦ' (Word) କୁହାଯାଏ ।

ବ୍ୟାକରଣିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶବ୍ଦକୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ, ଯଥା : (୧) ଅର୍ଥସ୍ୱ ଶବ୍ଦ (Content words), ଓ (୨) ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ ଶବ୍ଦ (Function words) । ବିଶେଷ୍ୟ, ସଂଜ୍ଞାନାମ, ବିଶେଷଣ, କ୍ରିୟା ତଥା କ୍ରିୟାବିଶେଷଣ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅର୍ଥସ୍ୱ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଅବ୍ୟୟ (ଇତ୍ୟାଦି) ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

୨.୧ ବିଶେଷ୍ୟ (Noun)

କ୍ଷମ୍ଭ, ବଚନ ବା କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ରୂପରେଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପଶିଥାଏ ଏବଂ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ରୂପ କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ ସହଜ ସଂପର୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ, ତାହା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ରୂପେ ନାମିତ ।

ଗଠନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗାଠକା ସ୍ୱାଧୀନ ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦର ସ୍ୱରୂପ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ବିଭକ୍ତ ।

୨.୧.୧ ମୌଳିକ ଶବ୍ଦ :

ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଅବିଭକ୍ତ ହୁଏ ।

aer 'ଅମ୍ଭ'	kerog 'ଧାନ'
uṇḍi 'ଦେବତା'	ge 'ଦେଉଳ'
isal 'କମି'	gine 'ଦାନ୍ତ'
ḍurka 'କାଦ'	titi 'ହାତ'
duka 'ପକଳ'	par 'ଗୁଣୀ'

୨.୧.୨ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତ ଶବ୍ଦ :

ପାଦପତ୍ର (stem) ହିଁ ସଂକ୍ଷୟ ସଂଯୋଗରେ ଏହା ଚିତ୍ତ ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ରସୂଚୀ ।

(କ) ପ୍ରାତଃପତ୍ର + ପ୍ରତ୍ୟୟ

odorm ଅଧର୍ମ + iā = odormiā ‘ଅଧର୍ମୀ’

oldi (ହଳଦି) + a = oldia ‘ହଳଦିଆ’

padra (ପିତା) + i = padri ‘ପିତାମହ’

bebar (ବ୍ୟସ୍ତ) + i = bebari ‘ବ୍ୟସ୍ତତା’

(ଖ) ଏକାଧିକ ବିଶେଷ୍ୟ ନା କିମ୍ବା ପ୍ରାଣପଦ୍ଧିକ ସହ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଏହା ଚିତ୍ତ ।

(ଅ) ପ୍ରାଣପଦ୍ଧିକ + {ପ୍ରତ୍ୟୟ} + ପ୍ରାଣପଦ୍ଧିକ

abai (ଝେଲ) + {nu} + lok (ଲୋକ) = ‘ଝେଲାଇ’

tigtig (କ୍ଷତ୍ରି) + {nu} + lok (ଲୋକ) = ‘କ୍ଷତ୍ରିଆ’

buigi (ଲୁହା) + {su} + abai (ଝେଲ) = ‘ଲୁହାଝେଲ’

(ଆ) ବିଶେଷ୍ୟ + {ପ୍ରତ୍ୟୟ} + କିମ୍ବା + {ପ୍ରତ୍ୟୟ} + ବିଶେଷ୍ୟ

rel (ରୋଲ) + {bo} + uiui (ଉତ୍ତୁଣ୍ଣ) + {nu} + lok (ଲୋକ) = ‘ରୋଲୁଆଣୀ’

(ଇ) ବିଶେଷ୍ୟ/କିମ୍ବା + ବିଶେଷ୍ୟ/କିମ୍ବା + {ପ୍ରତ୍ୟୟ} + ବିଶେଷ୍ୟ

dan (ଦାନ) + berbe (ବେଉଡ଼ିଆ) + {nu} + lok = ‘ଦାନୀ’

noel (ନୋ) + alal (ଉଲ୍ଲୁଆ) + {nu} + lok = ‘ନୋଆ’

phañai (ଫୁଲ) + tantai (ଫୁଲୁଆ) + {nu} + lok = ‘ଫୁଲୁଆ’

bana (ବାନ) + lekei (ଲେକିଆ) + {nu} + lok = ‘ବାନୀ’

som (ଖାଇବା) + som (ଖାଇବା) + {nu} + dien (ଦିନ) = ‘ଖାଇବା ଦିନ’

kisab (ଅଣ୍ଡା) + sosob (ଅଣ୍ଡା) + {nu} + kunik (କୁଣ୍ଡା) = ‘ଅଣ୍ଡା’

laru (ଲଠି) + sogsog (କଳା) + {nu} + lok = ‘ଲଠିଆ’

sesor (କୋଡ଼ା) + lekei (ଲେକିଆ) + {nu} + lok = ‘କୋଡ଼ା’

path (ପାଠ) + porhei (ପଢ଼ିଆ) + {nu} + lok = ‘ପଢ଼ିଆ’

algu (ହାଲୁ) + algu (ହାଲୁ) + sogsog (କଳା) + {nu} + lok = ‘ହାଲୁକାଳା’

khobor (ଧରଣ) + ririg (ଅଖିଆ) + {nu} + lok = ‘ଧରଣ’

biren (ଗର) + agag (ସ୍ତମ୍ଭ) + {nu} + lok = ‘ଗର’

୨. ୧. ୩ ପୌଷ୍ଟିକ ଶବ୍ଦ :

ପୂର୍ବକି ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଚିତ୍ତ ।

(୧) ସହସମ୍ବନ୍ଧନୀୟତା :

ସାଥକ+ସାଥକ

- apuṅ (ବାପା) + iog (ମା) = ବାପାମା
- pirik (ପକ୍ଷୀ) + guṛa (ଗହା) = ପକ୍ଷୀଗହା
- da (ପାଣି) + olka (ଜଳ) = ଜଳପାଣି
- adog (ମାଛ) + kosili (ବାନ) = ମାଛବାନ
- utopsig (ଅଣ୍ଡା) + ḍa (ପାଣି) = ଅଣ୍ଡାପାଣି
- ḍa (ପାଣି) + guga (କୁଆ) = ପାଣିକୁଆ
- botar (ବନ୍ଧ) + kira (ପୋକ) = ବନ୍ଧପୋକ

ସାଥକ+ନିରର୍ଥକ

- bandi (ବାନ୍ଧ) + bunda = ବାନ୍ଧବାନ୍ଧୁ
- titi (ତାତି) + tuta = ତାତିତାତି
- ol (ଜଳ) + phol = ଜଳଜଳ
- gura (ଗହା) + gurei = ଗହାଗହା

୨) ସମାର୍ଥକ :

- lekei (ଲେଖିକା) + porei (ପଢ଼ିକା) = ଲେଖାପଢ଼ା
- sulob (ଲୋଭ) + ola (ପତ) = ଲୋଭପତ
- nana (ନାନୀ) + suṭi (କୁଟି) = ନାନୀକୁଟି
- basa (ବାସ) + dien (ଦିନ) = ବାସଦିନ
- kara (ଧରା କାରି) + pakna (ମଧର) = କୁଆପାକ
- boi (ବୁଝ) + dien (ଦିନ) = ବୁଝଦିନ
- jokto (ଜକ୍ତ) + paus (ମରଣ) = ଜକ୍ତମରଣ
- kurug (କାଟ) + gao'tag (ଘାଟ) = କାଟଘାଟ
- dien (ଦିନ) + saru (ଦ୍ୱାର) = ଦିନଦ୍ୱାର

୩) ବିପରୀତାର୍ଥକ :

- ake (ଏଣେ) + otu (ତେଣେ) = ଏଣେତେଣେ
- ya (ସିଦ୍ଧା) + ulo (ଅସିଦ୍ଧା) = ଯା' ଅସ
- leigi (କସିଦ୍ଧା) + marogu (ଉଚିତ୍ତା) = କସାଉତା
- epaṭ (ଏପଟ) + sepaṭ (ଦେପଟ) = ଏପଟଦେପଟ
- usog (ଆଳ) + bier (କାଲି) = ଆଳକାଲି

୪) ପୁନରାବୃତ୍ତି :

sarlog (ପରସ୍ତ) + sirlog (ପରକ) = ପରସ୍ତପରକ

୫) ପ୍ରତିଧ୍ବନିମାତ୍ରିକ :

- ḍrub + ḍrab = ଦୁସ୍ତରାରି ଡାକ
- bō + bā = ଗାରିନୋରୁଜ ରଞ୍ଜ
- ḍre + ḍar = ନେସ୍ତାଃ ଚେଁ ଚେଁ ଶଇ
- sīor + mīor = କୁରୁଡ଼ାର ଡାକ
- kē + kā = କେଁ କାଁ
- sē + sē = ସେଁ ସେଁ

୨.୨ ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦରୂପ

ବିଶେଷ୍ୟର ବ୍ୟାକରଣିକ ସଦର୍ଶ ନିସ୍ତ୍ୟ । ଯଥା : କିଆ, ବଚନ, କାରିକ । ଦୌର୍ଗନ୍ଧ ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ପ୍ରାଚୀନକାଳ ପରେ କିମାନ୍ତରାରେ କିଆ, ବଚନ ଓ କାରିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମୋଦ୍ଧତ ହୋଇଥାଏ । ସତ୍ୟା ବିଶେଷ୍ୟ ଉପାଦାନଟି ଶବ୍ଦର ବହୁରୂପ ବିଭବକୁ ନିସ୍ତ୍ୟ ଯତ୍ନେ ।

୨.୨.୧ କିଆ :

କାରିକା ଶବ୍ଦରେ କିଆ ବ୍ୟାକରଣିକ ନୁହେଁ । ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ସମାପିକା ନିସ୍ତ୍ୟ ସମ୍ଭବ କର୍ତ୍ତାର କିଆର ଅନ୍ତର ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଶାବ୍ଦିକ ବିଭେଦ ଭେଦରେ କାରିକାରେ କିଆ ନିସ୍ତ୍ୟ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ଶବ୍ଦର କୁତ୍ସାଧାରଣରେ । କାରିକାରେ କିଆ ନିସ୍ତ୍ୟ, ଯଥା : ସୁରୁକ, ସାଁ ଓ କୁନିକିଆ ଏକ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସମାପିକା ସଦର୍ଶ ଏହା ନିସ୍ତ୍ୟୁତ :

କ) ସଦର୍ଶକ କିଆ ସଦର୍ଶ ପାଠି ସ୍ତୁତ୍ତ ଶବ୍ଦ ସମ୍ଭୋଗ :

uṅdam ବୁଢ଼ା kunik ବୁଢ଼ା

onob କନ୍ୟା ario କୁଣ୍ଡି
 mimig ଭଉଣୀ umbag କଣୋକ
 kimoi ଝି remol ଗ୍ରାମୀ
 diṅḍa ଯୁବତୀ bheṅḍia ଯୁବକ

କ) ବିଶେଷ୍ୟ ସହଜ କ୍ରିୟା ବର୍ଣ୍ଣନାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ :
 jalia muñjur ଅଗ୍ରର ମୟୂର maku muñjur ମାଈ ମୟୂର
 bokṛa girem ଅଗ୍ରର ବିକାଶ mai girem ମାଈ ବିକାଶ

କ) କ୍ରିୟା ପରିବର୍ତ୍ତକ ଭାଷାପଦ ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ :

ଅ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

- /-i/ - satra ଶତ୍ରୁ - satri ଶତ୍ରୁ
- padra କପଟ - padri କେଶ୍ୟ
- banja ଭଣଜା - banji ଭଣଜି
- bañja ନୟନ - banji ଦକ୍ଷ୍ୟ
- /-ni/ - sor ଚୋର - sorni ଚୋରଣୀ

ଆ) ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

- /-la/ - raṅḍi ରାଞ୍ଜା - raṅḍla ରାଞ୍ଜା

୨.୨.୨ ବିଚ୍ଚିନ :

ସାଧାରଣତଃ ଗାଦ୍ୟରେ ବିଚ୍ଚିନ ଦ୍ଵି ବିଧି : ଏକବଚନ ଓ ବହୁବଚନ । ବିଶେଷ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତପଦକ ବି ଏକବଚନକୁ ଚିହ୍ନିଏ ଏବଂ ଏହୁ ପ୍ରାନ୍ତପଦକ ଦ୍ଵାରା -nen/ ନନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଉପେଷ୍ଟ ହୋଇ ବିଚ୍ଚିନର ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏ । ଯଥା :

ଏକ ବିଚ୍ଚିନ	ବହୁ ବିଚ୍ଚିନ
lok (ଲୋକ) + nen	loknen
kimoi (ଝି) + nen	kimoinen
gusa (କୁକୁର) + nen	gusonen
guga (ଗାଈ) + nen	guganen
dien (ଦିନ) + nen	diennen
sari (ସର) + nen	sarinen
kiṅḍa (କିଣ୍ଡା) + nen	kiṅḍanen

ଆଉ କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ବହୁବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟବହାର ନ ହୋଇ ଶବ୍ଦ ସ୍ୱରୁ ବହୁତ ବୋଧକ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ;
ଯଥା -

/gadi/ - kiṇḍa ନ଼ାଁ - gadi kiṇḍa
bondh ମୋଃରୀ - gadibondh

/gaṭiḍa/ - ḍa ପାଣି - gaṭiḍa

୨. ୨. ୩. କାରକ

ଗାଦକା ଗଣାରେ କାରକ - ବିଭକ୍ତି ସିଧାସଳଖ ବିଶେଷ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତପଦକ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ ଏବଂ ବିଭକ୍ତି - ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକ ଏକବଚନ ଓ ବହୁବଚନରେ ସମାନ ରହେ । ନିମ୍ନରେ ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦତ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯଥା —

	ଗାଦକା	ଓଡ଼ିଆ
କର୍ତ୍ତା :	/ - ḥ /	/ - ḥ /
କର୍ମ / ସପ୍ତମାନ :	/ - lae /, / - bo /	/ - କୁ /
କରଣ :	/ - burḡ /	/ - ଦ୍ୱାରା /
ଅପାଦାନ :	/ - ḍike /	/ - ଠାରୁ /
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ :	/ - nu /	/ - ର /
ଅଧିକରଣ :	/ - bo /	/ - ରେ, -ଠାରେ /

ଉଦାହରଣ :

dien (ଦର)

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା	dien (ଦର)	diennen (ଦରମୁହୂକ)
କର୍ମ / ସପ୍ତମାନ	dienco	diennenbo
କରଣ	dienburḡ	diennenburḡ
ଅପାଦାନ	diendike	diennendike
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ	diennu	diennennu
ଅଧିକରଣ	dienbo	diennenbo

୧. ୩. ସଂଜ୍ଞାନାମ :

ସଂଜ୍ଞାନାମ ଯଦ୍ ବିଶେଷ୍ୟ କାମ୍ ବିଶେଷ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀକା ଯୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ସଂଜ୍ଞାନାମ ପଦଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶେଷ୍ୟ ଯଦ୍ ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । ଯଦ୍ଯାଗରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ତ ସଂଜ୍ଞାନାମଗୁଡ଼ିକୁ (୧) ପୁରୁଷବାଚକ ଓ (୨) ଅ-ପୁରୁଷବାଚକ - ଏହୁଦ୍ଯା ପୂରା ରୂପରେ ବ୍ୟବହୃତ କରାଯାଇପାରେ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ, ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧବାଚକ ଆଦି ସଂଜ୍ଞାନାମ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

୨. ୩. ୧. ପୁରୁଷବାଚକ :

ପୁରୁଷବାଚକ ସଂଜ୍ଞାନାମର କେବଳ ବଚନଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଲିଙ୍ଗରେ, ଅନ୍ତର୍ଭାଗ (inclusive) ଓ ବ୍ୟାପକ୍ତିକ (exclusive)ରେ ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ ।

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
ସମ୍ପର୍କ ପୁରୁଷ :	nig (ମୁଁ)	nei (ଆମେ)
ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ :	nom (ତୁ / ତୁମେ / ଆମଣ)	pen (ତୁମେମାନେ)
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ :	mai (ସେ)	mainen (ସେମାନେ)

ବର୍ତ୍ତମାନକାଳରେ ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ /-o/ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇ ଗାଦିବାରେ ସଂଜ୍ଞାନାମର ବର୍ଣ୍ଣ/ସଂପ୍ରଦାନ କାଳକ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।
ଯଥା :

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
କରା :	nig (ମୁଁ)	nei (ଆମେ)
ବର୍ଣ୍ଣ/ସଂପ୍ରଦାନ :	onig (ମୋତେ)	onei (ଆମମାନଙ୍କୁ)
କରଣ :	nigburag (ମୋଦ୍ଵାରା)	neiburag (ଆମଦ୍ଵାରା)
ଅପାଦାନ :	nignudike (ମୋଠାରୁ)	neinudike (ଆମଠାରୁ)
ସମ୍ବନ୍ଧ :	nignu (ମୋର)	neinu (ଆମର)
ଅଧିକରଣ :	nignubo (ମୋଠାରେ)	neinubo (ଆମଠାରେ)

୨. ୩. ୨. ଅ-ପୁରୁଷବାଚକ :

- ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ : ନିକଟ / e -, i - /
- ଦୂର / se -, te - /
- ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ : / ke -, umbo - /
- ସମ୍ବନ୍ଧବାଚକ : / je -, mo - /

ଅସ୍ତ୍ରୋଫିନିକ ସଂସ୍କାରମ ଯଦର କାରକ-ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତ୍ରୋତନାତକ ସଂସ୍କାରମ ପରି ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଥାଏ । ଯଥା : ପଶୁନାତକ ଲାଇ
(କାଏ)ର ରୂପାବଳୀ -

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍କା :	lai (କାଏ)	lainen (କେଉଁମାନେ)
କର୍ମ/ସହଚାର :	olai (କାହାକୁ)	olainen (କେଉଁମାନଙ୍କୁ)
କରଣ :	laiburay (କାହାଦ୍ୱାରା)	lainenburay (କେଉଁମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା)
ଅପାଦାନ :	lainuḍike (କାହାଠାରୁ)	lainennuḍike (କେଉଁମାନଙ୍କଠାରୁ)
ସମ୍ବନ୍ଧ :	lainu (କାହାର)	lainennu (କେଉଁମାନଙ୍କର)
ଅଧିକରଣ :	lainuba (କାହାଠାରେ)	lainennuba (କେଉଁମାନଙ୍କଠାରେ)

୨. ୩. ୨. ୧. ସଂସ୍କାରମିକ ରୂପସୂତ୍ରର ପଦାବଳୀ .

ସଂସ୍କାରମିକ ପାଠପଢ଼କରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ଓ ବିଧି ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ରୂପ ରୂପସୂତ୍ରର ହୁଏ ।

	/e-, i-/ ନିକଟ	/se-, te-/ ଦୂର	/ke-, umbo-/ ପ୍ରାଣ	/je-, ma-/ ସମ୍ବନ୍ଧ
ଝର	ito ଏମିତି/ଏପରି	tupori ସେମିତି/ସେପରି	umbopori କେମିତି/କିପରି	tepori ସେମିତି/ଏପରି
ସ୍ଥାନ	eno ଏଇଠି	teno ସେଠି	umbo କେଠି	jemti ସେମିତି
ପର୍ଯ୍ୟାୟ	etek ଏତେ	setek ସେତେ	ketek କେତେ	jetek ସେତେ
ଅକାର	erek ଏକ	serek ସେକ	kerek କେକ	jerek ସେକ
ପଦ	ekurug ଇଏତେ	tekurug ସେଏତେ	umbokurug କୁଏତେ	monokurug ମୁଏତେ
ସମ୍ବନ୍ଧ	a ଏକ	oyan ସେକ	uṅḍai କେକ	mono ସେକ

୨. ୪. ବିଶେଷଣ :

ଘରକା ବିଶେଷଣ ସାଧାରଣତଃ ଦୁଇଟି କ୍ୟାପକ ବହୁତର ଅନୁର୍ଦ୍ଧେ (୧) ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବିଶେଷଣ ଏବଂ (୨) ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବିଶେଷଣ ।

୧. ୪. ୧. ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବିଶେଷଣ :

ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ବିଶେଷଣ ବିଶେଷ ସହଜ ଭାବରେ ଅନୁର ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଣା କରାଯାଏ । କେଣି ଏହି ପ୍ରାଚୀନତର
ସମୂହ ପଞ୍ଜକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ, ମାତ୍ର କିଛି ଗଣନା ଅପଞ୍ଜକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ।

ଏହିପ୍ରକାର ସାଧାରଣତଃ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ପୁରବେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ବିଶେଷ୍ୟର ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥାକୁ ବୁଝାଇ ଥାଆନ୍ତି ।
ଯଥା :

soso 'ତଥା'	nini 'ସ୍ଥାନ'
bapir 'ଗୁରୁଣା'	sige 'ପ୍ରଥମ'
gegeb 'ଗରମ'	suli 'ଗୋଟିଆ'
sande 'ଚଞ୍ଚଳ'	bubo 'କଞ୍ଚାଳ'
sanu 'ଅଳ୍ପ'	sasra 'କେନ୍ଦ୍ରଣ'

ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବିଶେଷଣଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟତଃ ବିଶେଷ୍ୟତ୍ତ୍ୱ ବା ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣତ୍ୱ ପ୍ରାଚୀନତରୁ ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗେ ବୁଝାଯାଏ
ହୋଇଥାଏ । ଯଥା -

- /-ia/ : sora (ବାଢ଼ି) + ia = soria 'ବାଢ଼ିଆ'
- oldi (ଜଳର) + ia = oldia 'ଜଳଦିଆ'
- /-ek/ : sok (ଦେହ) + ek = sokek 'ଦେହେ'
- mandi (ଅଣ୍ଟ) + ek = mandek 'ଅଣ୍ଟିଏ'

ଏତଦନ୍ତର୍ଗତ ଏକାଧିକ ବିଶେଷ୍ୟତ୍ତ୍ୱ ବା ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ପ୍ରାଚୀନତରୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗେ ବୁଝାଯାଏ ବିଶେଷଣର ଉତ୍ପତ୍ତି
ହୋଇଥାଏ; ଯଥା -

- (ଅ) ବିଶେଷଣ + { ଗଣନାକାରକ (classifier) } + ବିଶେଷ୍ୟ
ଯଥା - silei (ତରୁ) + { kag } + lok = 'ତେଜା'
- (ଐ) ବିଶେଷଣ + { ଗଣନାକାରକ } + ବିଶେଷ୍ୟ + ପ୍ରତ୍ୟୟ + ବିଶେଷ୍ୟ
ଯଥା - moga (ବଡ଼) + { kag } + suloi (ଖେଳ) + nu + lok = 'ଖେଳୁ'
- (ଇ) ବିଶେଷ୍ୟ + { ଗଣନାକାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ }
ଯଥା - sorog (କୁର) + { ura } = 'ବୁଝୁ'
- neri (ଦେହ) + { ura } = 'ପଞ୍ଜଳା'
- (ଊ) ବିଶେଷ୍ୟ + { ପ୍ରତ୍ୟୟ } + ବିଶେଷ୍ୟ + { ଗଣନାକାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ }
ଯଥା - neri (ଦେହ) + { bo } + iam (ଭକ୍ତ) + { ura (ଗଣନା) } = 'ଦୁବଳ'

୨. ଧ. ୨, ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବିଶେଷଣ :

ତେଣୁ ବିଶେଷଣ ବିଶେଷ୍ୟର କୌଣସି ପ୍ରକାର ବର୍ଣ୍ଣନା ନକରି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବ୍ୟକ୍ତି, ବସ୍ତୁ, ଜନ ବ୍ୟତୀତ କେବଳ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଏକତ୍ରକରି ଲିଙ୍ଗ ଅନୁସାରେ ରୂପରେଷୁ ଛୁପି ନାହିଁ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ତିନିଟି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବିଶେଷଣ କିଛି ଉଦାହରଣ ।

(କ) ସର୍ବାନାମିକ :

- ସମ୍ବନ୍ଧସୂଚକ - nignu / nomnu 'ମୋର / ତୋର'
- ପ୍ରମୁଖନାମ - umbopori / lai 'କପଳ / କଣ'
- ସହସମ୍ବନ୍ଧନାମ - umbopori / lai 'ତୁମ୍ଭ / ତୋ'
- ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ - enu / tenu 'ଏହା, ଏଇଠା / ତାହା, ସେଇଠା'

(ଖ) ସର୍ବାନାମିକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ :

- ପ୍ରମୁଖନାମକ - etek / setek 'ଏଡ଼ା / ସେଡ଼ା'
- ଅନ୍ତରାମାନକ - erek / serék 'ଏଡ଼େ / ସେଡ଼େ'
- ସମ୍ବନ୍ଧନାମକ - ito / tupori 'ଏପରି / ସେପରି'

(ଗ) ପରିମାଣାତ୍ମକ :

- ସମ୍ବନ୍ଧସୂଚକ - gatio / besi 'ସମ୍ବନ୍ଧ / ବେଶୀ'
- ଅଂଶନାମକ - odek / kondek 'ଅଂଶ / କଣ୍ଠ'
- ସଂଖ୍ୟାନାମକ - ek / dui 'ଏକ / ଦୁଇ'

୨ ଧ. ୩. ସଂଖ୍ୟା ଶବ୍ଦ :

ଭାରତୀୟ ଚଳନ ଗଣନାପଦକ ସଂଖ୍ୟା ନୋଡ଼ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ : ଯଥା : / ଏକ, ଦୁଇ, ତିନି, ଚାରି, ପାଞ୍ଚ, ଷ୍ଟ, ସାତ, ଅଷ୍ଟ, ନବ, ଦଶ, ଏକାଦଶ, ବାର, ପଞ୍ଚାଶ, ଚାରିଶ, ଚାରିଶ, ପଚାଶ, ସାତଶ, ଅଷ୍ଟଶ, ନବଶ, ଦଶଶ / ଦୋହମରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ଗଣନା / କୋଡ଼େ ଏକ, ଦୁଇ / ଲକ୍ଷରୁ ଗୁଣିତ କରାଯାଏ / ସହ / ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଉଦାହରଣ ସମୂହ ଗାଦନରେ / ଗାଦା / ଶୁଣାକୁ ହେଲେ / କୁଡ଼େ ଦୁଇ / ଛନ୍ଦେ ହେବାକୁ ହୁଏ ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ଏକ ରୂପାନ୍ତରକୁ ନୋଡ଼ିଏ ଏକକ ହେଉଛି ଅର୍ଥ - / ରୁଡ଼େକ /, ଅନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ସହଜ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ / ଛା / ପ୍ରାୟଶ୍ଚୟ ଯୋଗ କରାଯାଏ, ଯଥା : / ଦୁଇଟା, ପାଞ୍ଚଟା / ବ୍ୟତୀତ ।

୨ ଧ. ୪. କ୍ରିୟା :

ତେଣୁ ସଂସ୍କୃତ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବିଶେଷଣର ସୂତ୍ର ଛୁପି ଯାଇଛି କ୍ରିୟା ନୁହେଁ । କ୍ରିୟା ବିଭକ୍ତିର ମନ ଛାଡ଼ି ଦେହର କ୍ରିୟା ପ୍ରାୟଶ୍ଚୟ (verb-siem) ଥାଏ । ଗାଦ୍ୟ ଯେକି ବିଶେଷ ସମୟରେ ଏହି ପ୍ରାକୃଷ୍ଟିକ ସୂତ୍ର ବଦଳି, ସୁତରାଂ, କାଳ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ଯେତେବେଳେ କ୍ରିୟା ସୂତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ସଂଖ୍ୟା ସୂତ୍ର ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି କ୍ରିୟା କଳ୍ପ ହୁଏ ଧାରଣା ହେବ । ଗାଦ୍ୟ କ୍ରିୟା ପ୍ରାୟଶ୍ଚୟ ଯେ ପ୍ରାକୃଷ୍ଟିକ

ଯୋଗ୍ୟରେ । ପ୍ରଥମ - (୧) ସରଳ (୨) ଔଷ୍ଣିକ ଓ (୩) କଟିଳ । ସରଳ ପ୍ରାୟତଃ ଯେତିକି ସରଳ ରୂପିନ୍ (ଧାତୁ) ରୂପରେ ପ୍ରାପ୍ତ । ଔଷ୍ଣିକ ଓ କଟିଳ କ୍ରିୟା ଏକାଧାର ପ୍ରାୟତଃ ବା ପ୍ରତ୍ୟୟ ବା ପାରାପଦାନ୍ତ କ୍ରିୟା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହୋଇ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ନାମନା କ୍ରିୟାପଦର ରୂପ ବୃଦ୍ଧି - ଅସମାପିତା ଓ ସମାପିତା ।

୨. ୫. ୧. ଅସମାପିତା କ୍ରିୟା :

ଧାତୁ + ପ୍ରତ୍ୟୟ । ଏହି ଜାତୀୟ କ୍ରିୟାପଦ ଔଷ୍ଣିକ ସମାପିତା କ୍ରିୟା ବା ସଦକ୍ଷ ସଂଘଟନରେ ଏକ କଟିଳ ବାଦ୍ୟରେ ସମାପିତା ରୂପରେ ପ୍ରୟୋଗକରି ଅ-ବା ଶବ୍ଦଟି କରେ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମୂହ ଅସମାପିତା କ୍ରିୟାପଦ ଗଠନର ଦ୍ୱାରାପାଳ ।

(୧) /- su / ଅସମାପିତାସୂଚକ ସଂଯୋଜକ :

lagbobo alqualgusu nig sor juonig mai uiuisu logu

ପ୍ରଥମରେ ଗୁରୁତ୍ୱରୁ ମୁଁ ଯେତିକି ସ୍ତର ଦେଖିଲି ।

(୨) /- na / ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଯୋଗ :

lodi nom beṛona nig ilog

ତୁମେ ସଦ ଦେବ ମୁଁ କେବ

(୩) /- nu / କ୍ରିୟା କ୍ଷେତ୍ରସୂଚକ :

ureinu pirik tigtig soaj ardema

ସ୍ୱର୍ଗର କଠେଇରୁ ଉପ ବସନା ସରଳ ହୁଅନ୍ତୁ ।

୨. ୫. ୨. ସମାପିତା କ୍ରିୟାପଦ :

ସମାପିତା କ୍ରିୟାପଦ ଗଠନର ଦ୍ୱାରାପାଳ :

(୧) ରୂପା - ନରଳ

(୨) ପ୍ରାୟତଃ

(୩) ସଦ

(୪) ଅଧିକାଂଶ

(୫) ସମାପିତା କ୍ରିୟା

(୬) ନାଲ

ଏହି ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକର ଉପସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଗାଠନୀୟ ସରଳ, ଜଟିଳ ଓ ଯୌଗିକ କିମ୍ବା ସମ୍ବନ୍ଧର ଉପାଦାନର ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ :

- (୧) ସରଳ - nig-dem-to (ମୁଁ କରେ)
nom-dem (ତୁ କର)
- (୨) ଜଟିଳ - nig-de-dem-to (ମୁଁ କରୁଛି)
nig-de-dem-du-gu (ମୁଁ ନରାଅଇ)
- (୩) ଯୌଗିକ - demo-bedona (ନରାଉଦେଲେ)
odeito-nen (ସିନିଆଳ)
bedei-gu (ଖୋଦନ କରା)

୨. ୫. ୨. ୧. ପ୍ରାଚ୍ଛିନତ୍ତ୍ୱକ :

ଗାଠନୀ ଭାଷାରେ କିମ୍ବା ଧାତୁ /-ei/ ସଂସ୍କୃତରେ ଅନ୍ୟାନ୍ତ ହୁଏ । ଯଥା - khet-ei (ସହ + କରା) । ଧାତୁସମୂହ ସମ୍ପର୍କ ଓ ଅକର୍ମକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର ।

୨. ୫. ୨. ୨. କାଳ :

ଗାଠନୀ ଭାଷାରେ କିମ୍ବା କି ବିଧି କାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା -

କାଳ	କାଳପୂର୍ବକ	ବିଭବ
କର୍ତ୍ତୃତା	/ -to /	ସାଧାରଣ ଓ ଅସଂପନ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।
	/ -tu /	ସଂପନ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।
ଅଂତ	/ -gu /	
ଉପାଦାନ	/ -tu /	ସାଧାରଣ କର୍ମାନ୍ତ
	/ -log /	ଅସଂପନ୍ନ ଓ ସଂପନ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।

ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

- / -to / - nig dem-to 'ମୁଁ କରେ'
- / -tu / - nig dem-to-du-tu 'ମୁଁ କରୁଛି'
- / -gu / - nig de-dem-du-gu 'ମୁଁ କରୁଅଇ'
- / -tu / - nig dem-tu 'ମୁଁ କରବ'
- / -log / - nig de-dem-du-log 'ମୁଁ କରୁଅଇ'

୨. ୪. ୨. ୩. ଭାବ :

ତେଜା ଶୁଣିଲେ କି ସ୍ତ୍ରୀର କିମ୍ପାକରଣ ହୋଇଥାଏ । ଏକାଦ୍ୱାରା କର୍ତ୍ତା ଓ କର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟମାନଙ୍କ ସୂଚକ ହୁଏ । କି ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉ ବାକର ବ୍ୟାକରଣ -

ଭାବ	ଭାବପୂରକ	ବିଭକ୍ତି
ନିଗ୍ରହାଦି	/ -o /	କର୍ତ୍ତାମାନ, ଅଗତ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ ସମ୍ପନ୍ନ ଆଇମୁଖ୍ୟରେ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।
ଅନୁଜ୍ଞାଦି	/ -ka /	ଅତୀତ ଓ ସମ୍ପନ୍ନ
ଅବପାଦି	/ -yag /	ଅତୀତ ଓ ସମ୍ପନ୍ନ
ସମ୍ପର୍କଦି	/ -na /	
ଅଭିଧାନ	/ o /	

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ :

- ନିଗ୍ରହାଦି - nig dem-o-du-tu 'ମୁଁ କଳ୍ପଣ'
- ଅନୁଜ୍ଞାଦି - nig de-dem-du-ka 'ମୁଁ କଲେ'
- ଅବପାଦି - nig dem-tu-yag 'ମୁଁ (ଉତ) କରନ୍ତୁ'
- ସମ୍ପର୍କଦି - nig de-dem-du-na 'ମୁଁ (ଉତ) କରୁଛି'
- ଅଭିଧାନ - nig dem-to 'ମୁଁ କଲେ'

୨. ୪. ୨. ୪. ଆଭିମୁଖ୍ୟ :

ଏହି କି ସ୍ତ୍ରୀ ପଦ୍ମପଦର ରୂପ ଚୋରିତ । ଏହି କି ସ୍ତ୍ରୀଦ୍ୱାରା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ କର୍ମ ବା କାର୍ଯ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ ହୁଏ । ଏହି ଚରାର କି ସ୍ତ୍ରୀ ବୃତ୍ତାନ୍ତର - ଅତୀତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ସମ୍ପନ୍ନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ । ଅତୀତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ ବସ୍ତୁତ ଏବଂ ସମ୍ପନ୍ନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ ହୁଏ । ଯଥା :

- ଅତୀତ / -de / : nig-de-dem-to 'ମୁଁ କଲୁଣ'
- ସମ୍ପନ୍ନ / -du / : nig-dem-o-du-tu 'ମୁଁ କଳ୍ପଣ'

୨. ୪. ୨. ୫. ସହାୟକ କି ସ୍ତ୍ରୀ :

/ - du / ଏହି ସହାୟକ କି ସ୍ତ୍ରୀ ଏକ ଚୋରିତ ପାଦପଦ ଯେଉଁଠି ଏହା ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଯଦି ଚରାର କର୍ମକରଣର ସଂକଳ୍ପ ଏହାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ, ଯଥା - (କ) ଅତୀତ ସୂଚକ (ଖ) ସମ୍ପନ୍ନ ସୂଚକ ଓ (ଗ) ଅନୁଜ୍ଞାପଦ ।

- nig - dem - o - du tu ' ମୁଁ କଳ୍ପଣ '
- nig - de - dem - du - gu ' ମୁଁ କଲୁଣି '
- nig - de - dem - du - ka ' ମୁଁ କଲୁଣି '

୨. ୫. ୨. ୭. ପୁରୁଷ-ବଚନ :

ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷର ରୂପିକରଣର ସମାପନ। କ୍ରିୟାପଦ ସଂଗଠନରେ ପ୍ରଥମେ ପୁରୁଷ - ବଚନ ରୂପେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତି ; ସଂସ୍କୃତ ସଂସ୍କୃତ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ବରୁ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ —

	ଏକବଚନ	ବହୁ ବଚନ
ପ୍ରଥମପୁରୁଷ	nig	nei
ଦ୍ୱିତୀୟପୁରୁଷ	nom	pen
ତୃତୀୟପୁରୁଷ	mai	mainen

ଏକବଚନ	ବହୁ ବଚନ
nig - dem - ଚ ' ମୁଁ କଲୁ '	nei - dem - ଚ ' ଆମେ କଲୁ '
nom - dem - ଚ ' ତୁ କଲୁ '	pen - dem - ଚ ' ତମେମାନେ କଲୁ '
mai - dem - ଚ ' ସେ କଲୁ '	mainen - dem - ଚ ' ସେମାନେ କଲୁ '

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ରୂପାବଳୀ:

ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ

୧ - ସାଧାରଣ ବର୍ତ୍ତମାନରେ କ୍ରିୟାପଦର ଗଠନ ସୂତ୍ର :

ପୁରୁଷ - ବଚନ + { ପାଦପଠକ } + କାଳ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ - ମୁଁ କରେ	nig - dem - to
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁ କରୁ	nom - dem - to
ତୃତୀୟ - ସେ କରେ	mai - dem - to

ବହୁବଚନ

ପ୍ରଥମ - ଆମେମାନେ କରୁ	nei - dem - to
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମେମାନେ କର	pen - dem - to
ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କରନ୍ତି	mainen - dem - to

୨ - ଅସଂପଦ ବର୍ତ୍ତମାନର ସୂତ୍ର :

ପୁରୁଷ - ବଚନ + ଅସଂପଦ + { ପାଦପଠକ } + କାଳ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ - ମୁଁ କରୁଛି	nig - de - dem - to
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁ କରୁଛୁ	nom - de - dem - to
ତୃତୀୟ - ସେ କରୁଛି	mai - de - dem - to

କହୁନକ

- ସମ୍ପ - ଅନ୍ୟମାନେ କରୁଛୁ nei - de - dem - to
- ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମେମାନେ କରୁଛୁ pen - de - dem - to
- ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କରୁଛୁ mainen - de - dem - to

୩) ଅବଂଶ ଉପାଦାନ ସୂତ୍ର :

ସୁହୁ-କବଚ+(ସାତପଠକ)+ନିଗାଧାର୍ଯ୍ୟ+ଅନ୍ୟମାନେ+କାଳ ।

ଏକକବଚ

- ସମ୍ପ - ମୁଁ କରୁଛି nig-dem-o-du-tu
- ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁ କରୁଛୁ nom-dem-o-du-tu
- ତୃତୀୟ - ସେ କରୁଛି mai-dem-o-du-tu

ଦ୍ୱିକବଚ

- ସମ୍ପ - ଅନ୍ୟମାନେ କରୁଛୁ nei-dem-o-du-tu
- ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମେମାନେ କରୁଛୁ pen-dem-o-du-tu
- ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କରୁଛୁ mainen-dem-o-du-tu

ଅତୀତ କାଳ

୪) ସାଧାରଣ ଅବଚର ସୂତ୍ର :

ସୁହୁ-କବଚ+(ସାତପଠକ)+କ ।

ଏକକବଚ

- ସମ୍ପ - ମୁଁ କଲି nig-dem-o
- ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁ କଲୁ nom-dem-o
- ତୃତୀୟ - ସେ କଲ mai-dem-o

ଦ୍ୱିକବଚ

- ସମ୍ପ - ଅନ୍ୟମାନେ କଲୁ nei-dem-o
- ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମେମାନେ କଲୁ pen-dem-o
- ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କଲୁ mainen-dem-o

୫) ଅବଂଶ ଅବଚର ସୂତ୍ର :

ସୁହୁ-କବଚ+ଅନ୍ୟମାନେ+(ସାତପଠକ)+ସହାୟକର୍ତ୍ତା+କାଳ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ମୁଁ କରୁଥିଲି	nig-de-dem-du-gu
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁ କରୁଥିଲୁ	nom-de-dem-du-gu
ତୃତୀୟ	-	ସେ କରୁଥିଲା	mai-de-dem-du-gu

ଦ୍ୱୟବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ଆମେମାନେ କରୁଥିଲୁ	nei-de-dem-du-gu
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁମେମାନେ କରୁଥିଲୁ	pen-de-dem-du-gu
ତୃତୀୟ	-	ସେମାନେ କରୁଥିଲେ	mainen-de-dem-du-gu

୭) ସଂପନ୍ନ ଅଂଶରେ ମୂଳ :

ସୂଚକ + {ପ୍ରାଦୀପକ} + ସ୍ୱର + ବଚନ + ସମାଧିକ ନି ସ୍ୱାଭାବିକତା + କାଳ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ମୁଁ କରୁଅଛି	nig-dem-o-nig-du-gu
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁ କରୁଅଛୁ	nom-dem-o-nig-du-gu
ତୃତୀୟ	-	ସେ କରୁଅଛି	mai-dem-o-nig-du-gu

ଦ୍ୱୟବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ଆମେମାନେ କରୁଅଛୁ	nei-dem-o-nig-du-gu
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁମେମାନେ କରୁଅଛୁ	pen-dem-o-pen-du-gu
ତୃତୀୟ	-	ସେମାନେ କରୁଅଛନ୍ତି	mainen-dem-o-nen-du-gu

ଭବିଷ୍ୟତକାଳ

୮) ସାଧାରଣ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମୂଳ :

ସୂଚକ-ବଚନ + {ପ୍ରାଦୀପକ} + କାଳ

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ମୁଁ କରିବି	nig-dem-tu
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁ କରିବୁ	nom-dem-tu
ତୃତୀୟ	-	ସେ କରିବ	mai-dem-tu

ବହୁବଚନ

ପଥନ	-	ଅନ୍ତରାଳେ କରନ୍ତୁ	nei-dem-tu
ଦୁର୍ଗମ	-	ଭୂମିରେ କରନ୍ତୁ	pen-dem-tu
ଭୂମି	-	ପଥରେ କରନ୍ତୁ	mainen-dem-tu

୮) ସଂପଦ କରଣ୍ୟର ମୂଳ :

ସ୍ୱରୂପକରଣ + ଅକରଣ୍ୟ + (ସାମପଦ) + ସଂପଦକରିତା + କାଳ

ଏକବଚନ

ପଥନ	-	ମୁଁ କରୁଅଛି	nig-de-dem-du-log
ଦୁର୍ଗମ	-	ତୁ କରୁଅଛି	nom-de-dem-du-log
ଭୂମି	-	ତା କରୁଅଛି	mai-de-dem-du-log

ବହୁବଚନ

ପଥନ	-	ଅନ୍ତରାଳେ କରୁଅଛନ୍ତି	nei-de-dem-du-log
ଦୁର୍ଗମ	-	ଭୂମିରେ କରୁଅଛନ୍ତି	pen-de-dem-du-log
ଭୂମି	-	ପଥରେ କରୁଅଛନ୍ତି	mainen-de-dem-du-log

୯) ସଂପଦ କରଣ୍ୟର ମୂଳ :

ସ୍ୱରୂପ + (ସାମପଦ) + କର + କରଣ + ସଂପଦକରିତା-ଅକରଣ୍ୟ + କାଳ ।

ଏକବଚନ

ପଥନ	-	ମୁଁ କରୁଅଛି	nig-dem-o-nig-du-log
ଦୁର୍ଗମ	-	ତୁ କରୁଅଛି	nom-dem-o-nom-du-log
ଭୂମି	-	ତା କରୁଅଛି	mai-dem-o-mai-du-log

ବହୁବଚନ

ପଥନ	-	ଅନ୍ତରାଳେ କରୁଅଛନ୍ତି	nei-dem-o-nei-du-log
ଦୁର୍ଗମ	-	ଭୂମିରେ କରୁଅଛନ୍ତି	pen-dem-o-pen-du-log
ଭୂମି	-	ପଥରେ କରୁଅଛନ୍ତି	mainen-dem-o-nen-du-log

ଅଭିପ୍ରାୟିକ

୧୦) ସଂପଦ ଅଭିପ୍ରାୟିକର ମୂଳ :

ସ୍ୱରୂପକରଣ + (ସାମପଦ) + କାଳ + ଅଭିପ୍ରାୟିକ କରଣ୍ୟ

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ମୁଁ କରନ୍ତି	nig-dem-tu-yan
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁ କରନ୍ତି	nom-dem-tu-yag
ତୃତୀୟ	-	ସେ କରନ୍ତି	mai-dem-tu

ବହୁବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ଅନୁମାନେ କରନ୍ତି	nei - dem - tu - yag
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ଭ୍ରମେମାନେ କରନ୍ତି	pen - dem - tu - yag
ତୃତୀୟ	-	ସେମାନେ କରନ୍ତି	mainen - dem - tu - yag

(୧୧) ଅପଦ୍ମ ଅଭିପ୍ରାୟିକର ଯୁକ୍ତି :

ସ୍ୱରୂପ - ବଚନ + ଅଭିମୁଖ୍ୟ + { ପ୍ରାନ୍ତପଦକ } + ଅଭିପ୍ରାୟିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ମୁଁ କରୁଥାନ୍ତି	nig - de - dem - yag
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁ କରୁଥାନ୍ତି	nom - de - dem - yag
ତୃତୀୟ	-	ସେ କରୁଥାନ୍ତି	mai - de - dem - yag

ବହୁବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ଅନୁମାନେ କରୁଥାନ୍ତି	nei - de - dem - yag
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ଭ୍ରମେମାନେ କରୁଥାନ୍ତି	pen - de - dem - yag
ତୃତୀୟ	-	ସେମାନେ କରୁଥାନ୍ତି	mainen - de - dem - yag

(୧୨) ସପଦ୍ମ ଅଭିପ୍ରାୟିକର ଯୁକ୍ତି :

ସ୍ୱରୂପ - ବଚନ + { ପ୍ରାନ୍ତପଦକ } + ଭବ + ଅଭିମୁଖ୍ୟ - ସମାସ୍ୱର ଚିହ୍ନୀ + କାଳ + ଅଭିପ୍ରାୟିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ	-	ମୁଁ କରୋନ୍ତି	nig - dem - o - du - tu - yag
ଦ୍ୱିତୀୟ	-	ତୁ କରୋନ୍ତି	nom - dem - o - du - tu - yag
ତୃତୀୟ	-	ସେ କରୋନ୍ତି	mai - dem - o - du - tu - yag

ବହୁବଚନ

ପ୍ରଥମ - ଅନ୍ତେମାନେ କରୁଥାନ୍ତି	nei - dem - o - du -tu - yag
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମ୍ଭେମାନେ କରୁଥାନ୍ତି	pen-dem-o-du-tu-yan
ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କରୁଥାନ୍ତି	mainen-dem-o-du-tu-yag

ଅନୁଜ୍ଞାମୂଳକ

(୧) ସାଧାରଣ ଅନୁଜ୍ଞାମୂଳକ :

ସ୍ୱରୂପ-ବଚନ + {ସାମଘ୍ୟକ} + କାଳ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ - ମୁଁ କରୁ	nig-dem-to
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁ କର	nom-dem
ତୃତୀୟ - ସେ କର	mai-dem-to

ବହୁବଚନ

ପ୍ରଥମ - ଅନ୍ତେମାନେ କରୁ	nei-dem-to
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମ୍ଭେମାନେ କର	pen-dem-to
ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କରୁ	mainen-dem-to

(୨) ଅସଂପନ୍ନ ଅନୁଜ୍ଞାମୂଳକ :

ସ୍ୱରୂପ-ବଚନ + ଅସଂପନ୍ନ + {ସାମଘ୍ୟକ} + ସମ୍ଭାଷଣ କିମ୍ବା + ଅନୁଜ୍ଞାମୂଳକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ - ମୁଁ କରୁଥାଏ	nig-de-dem-du-ka
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁ କରୁଥା	nom-de-dem-du-ka
ତୃତୀୟ - ସେ କରୁଥାଏ	mai-de-dem-du-ka

ବହୁବଚନ

ପ୍ରଥମ - ଅନ୍ତେମାନେ କରୁଥାଏ	nei-de-dem-du-ka
ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମ୍ଭେମାନେ କରୁଥା	pen-de-dem-du-ka
ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କରୁଥାଏ	mainen-de-dem-du-ka

(୧) ସଂପନ୍ନ ଅନୁଜ୍ଞାହର ମୂଳ :

ପୁରୁଷ-ବଚନ + {ପାଠପଢ଼ିବ} + ଶବ୍ଦ + ସହାୟକ କ୍ରିୟା + ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ଏକବଚନ

ପ୍ରଥମ - ମୁଁ କରାଥାଏଁ nig-dem-o-ḍu-ka

ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁ କରାଥା nam-dem-o-ḍu-ka

ତୃତୀୟ - ସେ କରାଥାଉ mai-dem-o-ḍu-ka

ବହୁବଚନ

ପ୍ରଥମ - ଅମୁମାନେ କରାଥାଉଁ nei-dem-o-ḍu-ka

ଦ୍ୱିତୀୟ - ତୁମୁମାନେ କରାଥାଅ pen-dem-o-ḍu-ka

ତୃତୀୟ - ସେମାନେ କରାଥାନ୍ତୁ mainen-dem-o-ḍu-ka

/ - na / ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମୋଚ୍ଚରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ କ୍ରିୟାରୁପ ଅନୁଜ୍ଞାହର କ୍ରିୟାରୁପ ପରି ଚିହ୍ନ ଦ୍ୱୟ ।

୨. ୫. ୨. ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା :

ଏକାଧିକ କ୍ରିୟା ସମୋଚ୍ଚରେ ଚିହ୍ନ କ୍ରିୟାପଦକୁ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା କହନ୍ତି । ଗାଢ଼ବା ଭାଷାରେ ପ୍ରଥମ କ୍ରିୟା ଅସମାପିତା କ୍ରିୟାପଦ ଓ ଶେଷ କ୍ରିୟା ସମାପିତା କ୍ରିୟାପଦ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରେ । ପ୍ରଥମ କ୍ରିୟାକୁ ‘ପୂର୍ବ କ୍ରିୟା’ ଓ ଶେଷ କ୍ରିୟାକୁ ‘ସମାପକ କ୍ରିୟା’ କୁହାଯାଏ । ଯଥା —

- (୧) be (ଦେବା) - inam (ପୁରୁସାର) + be ‘ ପୁରୁସାର ଦେବା ’
 bog (ବଳ) + be ‘ ବଳଦେବା ’
 so? (ସମା) + be ‘ ସମାକ୍ଷେପା ’
 ara (ବସର) + be ‘ ବସର କରାବା ’

- (୨) gu (ବନ୍ଧ) - bedei (ଶୋକର) + gu ‘ ଶୋକର ଦେବା ’
 argay (ଗାଣୋ) + gu ‘ ବନ୍ଧିବା ’

ସାଧାରଣତଃ କ୍ରିୟାପଦ ଅବ୍ୟୟକାରୀ ଅବ୍ୟୟକ କାରୀ ଚିହ୍ନ ଅନୁଜ୍ଞାହର କ୍ରିୟାରୁପ ସହାୟକ ଭାବେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।

- (୩) berp (ଦେବା) - po + berp ‘ କୁଟିଦେବା ’
 - sorpei + berp ‘ ଅନ୍ତର୍ଣ୍ଣ ଦେବା ’
 - agyā + berp ‘ ଅନୁମତ ଦେବା ’
 - bañ + berp ‘ ପଠାଇଦେବା ’
 - romdei + berp ‘ ଚଳାଦେବା ’

(୧) *deggu* (କଣ୍ଠା) -

duk + deggu ' ଦୁଃଖ କଣ୍ଠା '
grab + deggu ' ଗଟ୍ଟ କଣ୍ଠା '

(୩) *demo* (କଣ୍ଠା) -

posin + demo ' ପସନ୍ଦ କଣ୍ଠା '
porman + demo ' ଶମ୍ଭା କଣ୍ଠା '
arom + demo ' ଆରମ୍ଭ କଣ୍ଠା '
gamont + demo ' ଗଣ୍ଟ କଣ୍ଠା '
muimui + demo ' ଶୁଣ୍ଠ କଣ୍ଠା '

(୪) *dutu* (କଣ୍ଠା)

kurunei + dutu ' ଅନାଶ୍ଚାରରେ ରହୁବା '
susug + dutu ' ଭୁଲାଇବା କଣ୍ଠା '

୨. ୫. ୨. ୮. କ୍ରିୟାର ରୂପାନ୍ତରଣ :

(୧) ପ୍ରକାଶନ କ୍ରିୟା :

ମୂଳ ଧାତୁ ପଢ଼ିବା ପ୍ରତ୍ୟୟ / *ob-* / ଯେତେ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦନ କ୍ରିୟା ଘଟିବ ତୁମ୍ଭ । ଭବାନିରଣ—

ମୁଁ ଶାସ	—	<i>nig - som - to</i>
ମୁଁ ଶୁଣାସ	—	<i>nig - ob - som - to</i>
ସେ କମିଲ	—	<i>mai - leisa - o</i>
ସେ କରାଇଲ	—	<i>mai - ob - leisa - o</i>

(୨) ନାସ୍ତିତାତ କ୍ରିୟା :

(୧) କ୍ରିୟାପଦ ପ୍ରତ୍ୟୟ / *ar-* / ଯେତେ କରାଯାଏ । ଯଥା —

ମୁଁ କଲେ	—	<i>nig - dem - to</i>
ମୁଁ କଲେନାହିଁ	—	<i>nig - ar - dem - to</i>
ସେ କଲେ	—	<i>mai - dem - to</i>
ସେ କଲେନାହିଁ	—	<i>mai - ar - dem - to</i>

(ଖ) ନିମ୍ନୋକ୍ତରେ /ura/ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ।

- ଦେ ନରେ - mai - dem - to
- ଦେ କରେନାହିଁ - mai - dem - to - ura
- ମୁଁ କଲି - nig - dem - o
- ମୁଁ କଲିନାହିଁ - nig - dem - o - ura

୨. ୭. ନିପାତ (ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଶବ୍ଦ)

୧) ସମ୍ବୋଧକ :

su 'ତୁ' ଏବଂ urana 'କନ୍ୟା'
 nasa 'ତୁ' ମଧ୍ୟ noile 'କ'
 ମୁଁ ତୁ ଦେ nig su mai

୨) ବିପରୀତସଂକ୍ରମକ :

ଠି (ଅନ୍ତ୍ରୀନାମକ)
 ହଁ ମୁଁ ଯିବି - ଠି nig - dem - tu
 ura (ନାନ୍ତ୍ରୀନାମକ)
 ମୁଁ କରୁନାହିଁ - nig demtura
 ago (ବିପରୀତସଂକ୍ରମକ)
 mag 'ତୁ'

ତୁ କି କରୁ mag umbo nana :

aha 'ଆହା'

ଆହା, ପିଲାଟା ମରଗଲ
 aha : opu goiguuji

ogre 'ହାସୁରେ'

ହାସୁରେ ବିଧାତା ତୁ କି କରୁ !

ogre bogoman onin mag doya dedem nom ura

/cici/ (ପୁରୀନାମକ)

ତୁ କି କରୁଛୁ କଲିନାହିଁ
 ci ci mag dond lok

୩) ଉପସ୍ଥାପନ ନୁହେଁ :

/dɔm/ 'ଦେ', 'ଜନ୍ମୋ'

/ei/ 'ଅଦେ'

କୃପାକର ପାଦକ କହୋ - nom umbo uinom d̥utu d̥om

ଆସ କେ - ulo d̥om

୪) ପ୍ରଶଂସା ଦେଖାଇ :

/ba/ 'ବା'

ବାମ ଠୁ କି ବାମ କଲୁ - ba nom mag demo

*) ଚିତ୍ତୁରାଦେଖାଇ :

/aka/ ଚିତ୍ତୁରା / ଚିତ୍ତୁରା

ସେ ଏକା ଏ ବାମ କଲ

mai miro aka enu paiṭi demo

/munag/ 'ଉଣା/ପାଣି'

ସେ ବାମ ବସ୍ତୁକୁ ନାସ ଦେ !

mai paiṭi demosu durka munag

/nijan/ 'ନିଜ'

ମୁଁ ନିଜକୁ ଯିବି - nig nijan ilog

/na/ 'ନାମ/ନାମ'

କୃମି ଯା ଦେଇ ମୁଁ ନେବି

pen bedona nig rilog

/urana/ 'ନିଦେଖାଇ'

କୃମି କେଉଁ ଯାଏ, ନିଦେଖାଇ ଦିଅଯିବି

pen iopna ia, urana sareigu

୬) ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ :

/ki/ 'କି'

କିମି ତୁମ ଅନୁ କି ?

nomnu oṛooṇ d̥utu ki ?

/ mag / 'କ'ଣ'

ତମେ କ'ଣ କରବ ?

nom mag demtu ?

୭) ଛିଣ୍ଡା ବ୍ୟବହାର :

ସମସ୍ତ -

/ a / 'ଏବେ'

ମୁଁ ଏବେ ଗାଁକୁ ଯିବି

nig a uggambo demtu

/ tirigi / 'ପରେ'

ମୁଁ ପରେ ଖାଇବି

nig tirigi lai demtu

କାଳ -

/ ito / 'ଏପରି'

ଏପରି ଖାଇଲେ ଚକକ ନାହିଁ

ito demosu ar soleio

/ jopna / 'ଶୀଘ୍ର'

ଶୀଘ୍ର ଆସ jopna ilogto

ସ୍ଥାନ -

/ eno / 'ଏଠି'

ଏଠି ମୋର ଘର eno nignu ðien

/ bo / 'ଉପରେ'

କର ଉପରେ ବସ

sulobbo leisato

୧୩. ବାକ୍ୟରଚନା

୧୩. ଓ. ବାକ୍ୟକୁ ବ୍ୟବହାର କଲେ ଦୁଇଟି ଦର୍ଶକେ ବହୁତ୍ତ ନିରାପାତ୍ତକର ।

(୧) ପ୍ରଶ୍ନ ଚିହ୍ନ ବାକ୍ୟ ।

(୨) ଅସ୍ପଷ୍ଟ ବାକ୍ୟ ।

ବାଦନା ଜୟାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚିତ୍ତ ବାଦ୍ୟର ନି ବିଧି ରୂପ ଦେଖାଯାଏ । ଯଥା -

(୧) ସରଳ ବାଦ୍ୟ :

enu nignu ðien

ଏହା ମୋର ବର ।

(୨) ଯୌଗିକ ବାଦ୍ୟ :

ଏହା ହେଉଛି ଦୁଇଟି ବା ବେନାଧିକ ସରଳ ବାଦ୍ୟର ସଂଯୁକ୍ତ ରୂପ । ଏଥିରେ ସଂଯୋଜନ ଶକ୍ତ ରହିଥାରେ ବା ନରହି ଥାରେ ।

nom piggio, nig iloggo

ମୋ ଅସିଲ, ମୁଁ ଲଲ ।

(୩) ଜଟିଳ ବାଦ୍ୟ :

ଜଟିଳ ବାଦ୍ୟ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଉପବାଦ୍ୟ ଏବଂ ଏହ ବା ଏବାଧିକ ଆନ୍ତ୍ରିକ ଉପବାଦ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ଗଠିତ ହୁଏ ।

pondor din ðeggusu nom uinom sina apotek nom ciçi berbe ura.

ପନବଦନ ହେଲୁ ତୁ ଲଲୁ ଅଥଚ ଆଜିଯାଏଁ ମୋତେ ଦେଖିବ ବେଲୁ ନାହିଁ ।

୩. ୧. ସରଳ ବାଦ୍ୟ

ସରଳ ବାଦ୍ୟ ଏକମାତ୍ର ସ୍ଵର ଉପବାଦ୍ୟ । ଗୋଟିଏ କଣ୍ଠା ଓ ସମାପିତା କ୍ରିୟା ସମନ୍ଵିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ ସ୍ଵରରୂପ ହୋଇଥାରେ ।

ସାମାନ୍ୟ କଥକ - ଅସ୍ତ୍ର ବାଦକ :

nignu mimig sundor

ନାସ୍ତି ବାଦକ :

nig paiti arðemto,

ମୁଁ କାମ ହେଲେ ନାହିଁ ।

ଉପବାଦକ :

nomnu mimig mag sundor ?

ତୁମର ଲଭନୀ କ'ଣ ସୁତର ?

ଅବଦାନ : nom ðem 'ତୁ କରୁ'

ଅନୁବାସ : doya ðemosu onig betu

ଦୟାକରି ମୋତେ ତଥା ।

୩. ୧. ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ

ଏ ପଦାର ବାଦ୍ୟ ଏକାଧିକ ମୁଖ୍ୟ ବୃତ୍ତବାକ୍ୟ ସମନ୍ୱୟ ଏବଂ ସେବେକୁ ଏକାଧିକ ସମାଧାନ କିମ୍ବା ଦୁଇ ଭୋକପାରେ । ମାନ କର୍ତ୍ତା ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତବାକ୍ୟରେ ଏକା ଭୋକପାରେ । ସାଧାରଣତଃ ସଂଯୋଜକ ପଦଦ୍ୱାରା ବୃତ୍ତବାକ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ମାନ ଏବାର କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ସଂଯୋଜକ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ :

- (୧) ମମେ କସ୍, ମୁଁ ଅସୁଛି ।
nom leisato, nig piggitu
- (୧) ତଥ, ମୁଁ ମାକୁ ନେଇଯିବି ।
beto, nig omai riātu
- (୩) ସେ ମତେ କହୁଲେ, ଦେଖ ଚାପରେ ଠିଆହୁଅ ।
mai suno, bēsbo tunotu

ସଂଯୋଜକ ଶବ୍ଦରୁକ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ :

ସେ ଅଧିକ ଏକ ମୁଁ କେ ।
mai piggio su nig iao
ସେ ମୁଁ ଅଧିକ
mai mio piggitu
ମୁଁ ଯିବି କିନ୍ତୁ ଫେରାବନ
nig ilogtu sina arpiātu
ଅନୁ ଏହା ପଥ ଅଟେ ଅଥା ଖାଲି
aer urana ponos duguna rig somnai
ତୁ ଅଧିକ ମୋକୁ ଯାଇବୁ ।
nom mio tuno aruidutu.
ସେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରାବନ ।
mai ebke arpipedutu
ତୁମ ଏକ କୋଟ ଏକା କହୁନା ତଥା କହୁଣି ।
nomnu munag lok ito susugura
ମୋ ଭୋଗୁଁ ମୁଁ ତମ ମୋକୁ ଯାଇପାରିବି ନାହିଁ ।
borsanu pa ē penu uggombo argogdutu

୩. ୩. କଟିଳ ବାକ୍ୟ

କଟିଳ ବାକ୍ୟରେ ଯୋଡ଼ିତ ଶବ୍ଦ ବୃତ୍ତବାକ୍ୟ ଏକ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୃତ୍ତବାକ୍ୟ । ଏଥିରେ ଏକମାନ କର୍ତ୍ତା ଓ ସମାଧାନ କିମ୍ବା ବସ୍ତୁ । ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୃତ୍ତବାକ୍ୟ ସମସ୍ତ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୋଜକ ଶବ୍ଦ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟେ ଅନ୍ୟତମ ବ୍ୟାପ୍ୟରେ ପଞ୍ଜର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୃତ୍ତବାକ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ କଟିଳ ବାକ୍ୟର ଭୋକପାରେ ।

(କ) ଜେରେବେଲମ୍ବୁକ :

ତୁମେ ଜେରେବେଲମ୍ବୁକର, ସେ ଜେରେବେଲେ ଯିବ ।
nom jerebele pilogtu, mai terebele ilogtu.
ମୁଁ ନ ଯାଉଛି ସେ ଲୁଗାଳୁ ।
nig aruinu mai morgu ujidutu.

(ଘ) କ୍ରିୟାକର୍ତ୍ତାମାତ୍ରକ :

ମୁଁ ମାଗିଲୁ ସେ ବେଲମାଟ୍ଟି ।
nig lufosu mai arbeto
ମୁଁ ଜେରେବେଲେ ପାଲୁ ଯାଉଥିଲୁ କାହାରେ ହସକୁ ଦେଖିଲୁ ।
nig jerebele dienbo uidugu kurugbo hornlai olibo.
ସେ ଯିବାରୁ ମୁଁ ଅସିଲୁ ।
mai ilogsu nig piggito.

(ଙ) ସ୍ଵାମୀକର୍ତ୍ତା :

ତୁମେ ଯା ଦେବ ମୁଁ ଦେବ ।
pen berona nig rilogtu.
ସେ କୋରାପୁଟ୍ଟ ଦେଲେ ଏହା କହୁନ ।
mai koraputbo ilogna enu suno.

(ଚ) ନିର୍ଦ୍ଦେଶକମାତ୍ରକ :

ଉଦାଳା କୋରାପୁଟ୍ଟ ଯିବି କିମନା ସହକ ନୁହେଁ ।
ureinu pirik kanđ tigtig sooj ura.

(ଛ) ଲକ୍ଷଣମାତ୍ରକ :

ତମେ କହୁନ କୋରା ମୁଁ ଅସିଲୁ ।
nom sunosu nig piggito.

୩. ଟ. ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ବାକ୍ୟ

ଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲେଖନୀର ସମସ୍ତ ଲେଖନୀଙ୍କ ନିମ୍ନରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଲେଖନୀ ଥିବା ଲେଖନୀକୁ ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ବାକ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

(୧) ଉଦାହରଣମାନ ଲେଖନୀ :

ia (ଯାହ) dem (କରୁ)

(୧) ସମ୍ବୋଧନାଙ୍କ :

e (ଏ) dom (ଡ଼ମ୍) ei (ଆଇ)

(୩) ଉଚ୍ଚ ପ୍ରତ୍ୟୟର ଅବଶ୍ୟକତା :

rilogtu ki ? — ଦେବ କି ?

ଠି — ହଁ

୩. ୪. ପଦ-ଦ୍ଵୟ

ଉପରା ବାଣୀ ପ୍ରଥମେ ଦୁଇ ଭାବରେ କରାଯାଏ । ଯେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ ହୁଏ, କେତେବେଳେ କରାଯାଏ । ବାଣୀରେ ସାଧାରଣ କ୍ରମ ହେଉଛି - ପ୍ରଥମେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ତା'ପରେ ବସ୍ତୁ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭାବରେ ଉଦାହରଣ ଭାବରେ ଉପରୋକ୍ତ ଉପଦେଶ ବାଣୀରେ ଏକ ବସ୍ତୁର ସ୍ଥାନରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ସମାପନା କିମ୍ବା ସମାପନା ପଦରେ । ଅନ୍ୟ ସମାପନାପଦ ବାଣୀରେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟତ୍ର ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ସଂକଳ ପଦକର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ଏବଂ ଶୀର୍ଷରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରା ଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ଵରୂପ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବାଣୀମାନ ଗ୍ରହଣ ।

ramonu ito bandiṭa goigudugu

ରାମର ଉପର ଗୋଟି ନଗର ।

duijon unḍam deggu

ଦୁଇଜଣ ବୁଢ଼ା ଥିଲେ ।

କେତେବେଳେ ଅନ୍ୟତ୍ର ସମାପନା କିମ୍ବା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ କରାଯାଇ ପାରେ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ :
nig tenu suno.

ମୁଁ ଗୋଟି କରୁଛି ।

ବାଚକଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହାର :
mai kurafibuṛog sulob er o.

ମୋ କୁରାଫିବୁରୋର ଉପର ଉପର ।

ସମାପନା କିମ୍ବା :
lagbobo alqualgusu nig sor juonig.

ସମାପନା କିମ୍ବା ଉପର ଉପର ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଉପର ଉପର ।

ସମାପନା କିମ୍ବା :
nei demonig ḍugu.

ଅନ୍ୟତ୍ର ସମାପନା କରାଯାଏ ।

ମିଆ ବଂଶୋପ :
mai iopna ilogto.
ମେ କୋରରେ ଯାଏ ।

କୋନାମକ ବଂଶୋପ :
nom ekurug piggito.
କେମେ କୁପରେ ଥାଏ ।

ନାଟିକାବଳ :
nig ardemtu.
ନୁଁ କରକାଟି ।

୩. ୭. ଅନୁପଦ :

ବାଦକା ଭାଷାରେ ସମାପିତା କିମ୍ବା ସହଜ କର୍ତ୍ତାର ପୁରୁଷ ବଚନ ଅନୁପଦ ବଂଶ କରାଯାଏ । ଯଥା —

ଏକବଚନ

- କଣେ ପୁରୁଷ ଯାଉଛି - miro orup deilogto
- କଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଯାଉଛି - miro kimoi deilogto
- ସେ ଯାଉଛି - mai deilogto
- କୋଟିଏ କୁକୁର ଯାଉଛି - miro gusa deilogto

ଦ୍ଵିବଚନ

- ପୁରୁଷମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି - orupnen deilogto
- ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି - kimoinen deilogto
- ସେମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି - mainen deilogto
- କୁକୁରମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି - gusonen deilogto

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ

ଗୀତ, ଗଳ୍ପ, ରଚନା,
ଓ
ପଦ୍ମଲୀଳା

୪. ୧. ଗଜର ସେସେର

କୁସାଢ଼ କୁତୁଢ଼ କୁସାଢ଼ କୁତୁଢ଼ ଲେଲେଲୁଣି ତୁଣୁବେ
ଅନା କୁତୁଢ଼ ଅନା କୁତୁଢ଼ ପତେଇଗୁଣି ତୁଣୁବେ
ଲଇ ନଇ ଉଅମା ପତେଇଗୁଣା କୁ କ ନା
ଲଇ ନାୟ ଉଏନୁନ ଲଇଗୁଣା କୁବେ
ଲେଲେଆ ଲେଲେଆ ଲଇଗୁଣ ନିନମା
ପତେୟା ପତେୟା ଲଇଗୁଣ ନିନଠନ
ପତେଇ ଗୁଣା କୁବେ ଆଲେରେ ନିନମା
ନମ୍ ତ ନମ୍ ତ ସିଙ୍ଗମୁଣା ଗାଡ଼େଇ ବେନଟ
ନମ୍ ତ ନମ୍ ତ ପେଇଲମୁଣା ଗାଡ଼େଇ ଡେନଟ
ଗାଡ଼େନା ଲଇପତେ ନିନୁରେ ପାନୁନାଲ
ଗାଡ଼େନା ଲଇପତେ ନିନୁରେ ପାନୁ ନଇନ
କୁରୁଣା କୁରୁଣ ପୁଲଇ ଅରୁଟ ଅଧାକୁନମ୍
କୁରୁଣା ମୁଣିମୁଲଇ ପଲପାରେଇ ନମ୍ କ ନା
କୁଣା ମିର ଡମ୍ ପାଡ଼େଇ ନିତବେଗୁ ଲୁଣୁ
କୁଣା ମିର ଗାମସ୍ ଅଲେଇ ନିତ ବେଗୁ ଗୁଣୁ ଅନମ୍
ଅନୁରୁଣା ନିତ ବେଗୁ ଡେନଟରେ ପାଣା ଅନୁଲଇ ନଏ ବଅ
ନୁରୁ ପାନଟ ବେଗୁରେ ନିନଠନ ଅନୁଲଇ ନାଗାଲୁଅଅ
ଲେଲେଆବେ ଲେଲେଆବେ ଏକଟା ଅଅନମ୍
ପିଏଏଏଏ ପିଏଏଏଏ ଏ କମି ନଇ ନମ୍-ନ
ଗାମୁଗାମ୍ ନମ୍ବେଇଲୁ ଲଇ ଅଲେଲେବେ ଠନ
ପାନଇ ପୁଅ ଠୁରୁ ନମ୍ବେ ନମ୍ ଅଲେଲେବେ ଡେନଟ
ପାନଇ ଅନୁରୁ କନ ନମ୍ ତ ଠୁରୁ ନମ୍ ଅଲେଲେବେ ଡେନଟ
ଲେଲେଲୁଣିବେ ଲେଲେଲୁଣିବେ ଲୁଣା କୁଣୁବେ ବେନଟ ପୁଲଇ
ଲେଲେଲୁଣିବେ ଲେଲେଲୁଣିବେ ଲୁଣା କୁଣୁବେ ଡେନଟ

ଅର୍ଥୁ ମାତ୍ର ପାସାତ ପୁଲ୍ଲଭ ପିତାପାତ୍ର ନେତ୍ରନିତ
 ଖାନାପିନା ତେତେମ୍ଭୁ ଲୁଗାଦିଆ ନୟନେତ ଆନା
 ନୟନୁଲୁଗି ମାତ୍ରତ ରୁଣ୍ଡେ ମରଦ୍ ପାଦ୍ୟ କ୍ଷୟ ନିତ୍
 ନୟନୁଲୁଗି ମାତ୍ରତ ରୁଣ୍ଡେ ସରଦ୍ ପାଦ୍ୟ କ୍ଷୟ ନିତ୍
 ମାତ୍ରତେମ୍ ମାତ୍ରତେମ୍ ମରଦ୍ ଉଲ୍ଲତ ନୟନୁ ଲୁଗି
 ମାତ୍ରତେମ୍ ମାତ୍ରତେମ୍ ନୟନୁ ଲୁଗି ଶରଦ୍ ଉଲ୍ଲତ
 ଦେବେ କନା ଦେବେ କନା ଅଲେବେ ନିନି ବାଲ
 ଦେବେ କନା ଦେବେ କନା ଅଲେବେ ପାନ୍ତ ବାଲ
 ସାନ୍ତ ଲୁଗା ସୁନମା ମାତ୍ର ମତକାତ୍ ଅନ୍ତତେମ
 ମୂଳକାତ୍ ପଲ୍ଲବ ସୁନମା ମାତ୍ର ଅନ୍ତକ ମତରୁ ଅନ୍ତତେମ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଗଡ଼ର ଗୀତି

ଗଲ ସହର ଗଲ ସହର ନକଲକ୍ଷ ଦେଖିବି
 ଗଲ ସହର ଗଲ ସହର ପରିକଳ ଦେଖିବି
 କଥ ଗଲକଳ ପରିକଳ ଦେଖେ କି ନା
 କଥ ମିତ୍ତ କହୁଲ ଗଲ୍ କଲକଳ ଦେଖେ
 ଲଖି ଲଖି ଦୋଲ୍ କଥ କହୁଲ ସାନ ମା
 ପତ୍ତୁ ପତ୍ତୁ ଦୋଲ୍ କଥ କହୁଲ ସାନ ବର
 ପତ୍ତୁପତ୍ତୁ କଲିଲ ଦେଖେବେ ସାନ ବର
 ପତ୍ତୁବେ ପତ୍ତୁ ଦେଖେ ଆରେ ସାନ ମା
 ରୁ ତ ରୁ ତ ସପନ ଶୁଣି ପୋଦକୁଣି
 ରୁ ତ ରୁ ତ ସପନେ ଶୁଣି ପୋଦକୁଣି
 ପୋଦନେ କଥ ନାହିଁ ଦୋଲ୍ କହୁବ ସାନ ଖଲ
 ପୋଦନେ କଥ ନାହିଁ ଦୋଲ୍ କହୁବ ସାନ କହୁଣା
 ବାସି ପେଣ୍ଡୁମକୁ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ଦୋଲ୍ କହୁଣାହିଁ
 ବାସି ପେଣ୍ଡୁମକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଲ ନାହିଁ ଦିନ ବାମ କହଣା ରୁ
 ଦୋଲ୍ ଦେଖିବ ମାତ୍ର କଲି ବନ ଶୁଣି ସୁଁ ଦେବ ଦେବତ
 ଦୋଲ୍ ଦେଖିବ ଦୁନୟନ କଲ ଦେଖିବ ଦେବ ଦେବ ଗୋଡ଼େ

ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଦେବରେ ପାଞ୍ଚି ଆ ଶୁଭ ଗୋଡ଼େ ଲଏ ଶାଳକଲ
 ସବୁ ମୁଁ ଦେବରେ ହେବଇ ବଲ ଗୋଡ଼େ ଲଏ ନାହିଁ ବୋଲି କହୁଲ
 ଲଗୁରେ ଲଗୁରେ ଏ କଟାଧାନ ବୋଲି କହୁଲୁ ତୁ
 ସାଉଁରେ ଯାଉଁରେ ଏ କମି ବୋଲି କହୁଲୁ ତୁ
 ବାଳପାଶ ଯମ ଠେଣା ଲଏ ଅଜିବରେ ଉଠିଣା
 ମୂଳ ଠେଣା ଯମ ଠେଣା ଲଏ ଅଜିବ ଏହାରେ ଶୁଭ
 କଳ୍ପେ ପୁଅ ଅଛୁ ରୁରେ ରୁ ଅଜିବୁ ମୁଁ ବହୁଲ
 କଳ୍ପ ଅଜିବ ଧନ ତୁ ଅଛୁ ତୁ ନତ ହେବୁ
 ଲଗିଯିବ ଲଗିଯିବ ବୁଣଅଡ଼ର କପଣିକୁ
 ଲଗିଯିବ ଲଗିଯିବ ବୁଣଅଡ଼ର ନ୍ୟାୟକୁ
 ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ ଗାଁରେ ଉଡ଼ିବ ମୁଁ
 ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ କପଣି କଥା ମଧ୍ୟ ହେବେ ଠେଣି ମୁଁ
 ଅନୁପୁଷ୍ପା ଶିବ ନେଲେ ଉଦାଲ ଶ୍ରୀମତ ସୁଜନମା ବୋଲି କହୁଲ ମୁଁ
 ପାଦପୁରୀ ଶିବ ନେଲେ ବାଲ ନାୟା ବୋଲି କହୁଲ ମୁଁ
 ଲଗିଲେ ଲଗୁରେ ବୋଲି କହୁଲ ଶାଳକଲ
 ପୁତୁଲେ ଲଏ ମନା କରୁଥିଲେ ପାନ ମା
 ଦେଶପାଇଁ ଦେଶପାଇଁ କତ ଦୁଃଖର ହେଲୁ ତୁ
 ଦେଶପାଇଁ ଦେଶପାଇଁ କତ ଦୁଃଖ ହେଲୁ ତୁ
 ଦେଶପାଇଁ ଦେଶପାଇଁ କେବଳୁ କହୁ ମୁଁ ଦେଶିକ ପିଠି ପାଳା ପାଇଁ
 ପଦ କରଣା କେବଳୁ କହୁ ଦେଶିକ ପଦ ଦେବା ପାଇଁ
 ପଦ ଦେବାକୁ ପଦ ଏବଂ ଦୁଃଖ ଦେଲ ଦେ
 କଥା ଦେବାକୁ ପଦ ଏବଂ ଦେଲ ବାମ
 ଦେଶପାଇଁ ଦେଶପାଇଁ ଦୋଳ ଦେଶିକ ଶିବ ଅଶିବ
 ଦେଶପାଇଁ ଦେଶପାଇଁ କତ ଦେଲ ମାସିକ ମୁଁ
 ପଦରେ ପାନକର କତ ବହାମ କରୁଛି ମୁଁ
 ଅରେ ପାନ କର କତ କତ ପାଳଲ ମୁଁ ଏପରି
 ପାଞ୍ଚୁଛି କୁଣ୍ଡ ଲଗିବି କାହାର ପାଇଁରେ କଲ
 ପାଞ୍ଚ କତରା କୁଣ୍ଡଲିବି କାହାର ପାଇଁରେ ମା

ବୁଢ଼ ବୁଢ଼ ବୁଢ଼ିମାନ ବୋଲି କହୁଛୁ ମୁଁ
 ବୁଢ଼ ବୁଢ଼ ଦୋଷୀର ବୋଲି ମୁଁ କହୁଛି ଯୋଗେ
 ସେମାନ ମଧ୍ୟରେ ମୁଲ୍ୟ ନଦେଲେ କ'ଣ କାହିଁ କହୁନ
 ଦେଲେ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗେ ବୁଢ଼ିମାନ ପିଲାକୁ ଯୋଗେ ଧାରିନିର ଅଛୁ କି ନା
 ଧାସ୍ୟୁଛି ଗୁଣ ଲାଗିଲେ ମଧ୍ୟ ମନିଷ ମୁଁ ଅଛୁ ବୋଲି କହୁଛି
 ଧାସ୍ୟୁଛି ଗୁଣ ଲାଗିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଅଛୁ ବୋଲି କହୁଛି
 ସେମାନେ ସେଇଆ ସିନା କାଗେ କଲୁକ ମା ପାଟିକର ଦେଲୁରେ
 ସେମାନେ ସିନା ସେମାନେ ସିନା କର ଦେଖୋଲ ଲଗାଇଦେଲୁ -
 ବୁଢ଼ ବୁଢ଼ି ପିଲା ହୁଅନ୍ତୁ ଯୋଗେ
 ଅଭିଷ ମା'ସ ଖାଇଲୁକ ମନାକଲ ଦେଲୁ ମୁଁ
 ଖାନାସିନା କରଣ ପାଟିକ ହୁଅନ୍ତୁ ବୋଲେଲୁ କାପା
 ଗୋ ପାଟି ସିନା ମରଣ ମଧ୍ୟ ଅଛୁ ବୋଲି କହୁଛି ମୁଁ
 ଗୋ ପାଟି ସିନା ଶରଣ ମଧ୍ୟ ଅଛୁ ବୋଲି କହୁଛି ମୁଁ
 ଦେବେ ସିନା ଦେବେ ସିନା ଆରେ ଦେଖାଇ ପାନ ଖଇ
 ଦେବେ ସିନା ଦେବେ ସିନା ଆରେ ପାନ ଖଇ
 ଗୋଟିକୁ କହୁଲେ ସେ କର ଦେବ ନାହିଁ
 ସାନକୁ କହୁଲେ ସେ ଅଧିକ କର ଦେବନ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ :

- ସରସ୍ୱତୀ - ମୂର୍ତ୍ତି ଦକ୍ଷାସିନା ବୁଢ଼ି
- ଦେଶମ୍ - ଧାତରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମତ
- କରଣ - ଚାକିର
- ବୁଢ଼ି - ମୁଲ୍ୟ

୪. ୧. ଅନୁକ୍ ସେଷେରୁ

ଉଦେଇ ବୁଢ଼ିକ କଥାମାନ ଭରେ ଦେବ
 ଦେଲୁକ କଲେ ଭରେ ଦେବ
 ଦେଲୁକ କଲେ ଦେଲୁ କଲେ
 ଉଦେଇ କଲେ କଥାମାନ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ :

- ଭୂଲନ୍ - ସା'ଗ
- ସପାଇ - ଜମାନ ବା ଜନେସ୍ତରଲ୍
- ଠକ - ଭଲ (ସମ୍ପ୍ରାଧାନାର୍ଥ)

୪. ୩. ଗତର ସେସେର

ଗଲ ବଲ ଚଳ ପୁଟି କେସ୍ତର ଉତ୍ତର ନମ୍ ତୁରୁ
 ପାଖିଆ ବାଲକତଟ ସମାଜ ତେଜୁ ତୁରାବେ
 ସତୁରାଲ ବୁଲଟ ସମାଜ ତେଜୁ ତୁରାବେ
 ବାଲକତଟ କୁଲଗୁ ନୁରାବେ
 ବାଲକତଟ ବାଦ୍ୟଗୁ ତୁରାବେ
 ଚନ୍ ଚନ୍ ପାଏଁ କୁରୁ ପାୟ୍ ଅଲ୍ଲେକଥ ନମ୍
 କିଆ ପାୟ୍ ଅଲ୍ଲେକଥ ନମ୍
 ସଲ୍ ଗୋଟେକ ଦୁଲଲ
 ସମ୍ କୁରୁଟ ସିତେଲ୍ଲୁ ନମ୍ ରୁଜି
 ସମ୍ କୁରୁଟ ମାଗେଲ୍ଲୁ ନମ୍ ରୁଜି

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଗତର ଗୀତି

ବଲ ବଲ ଚଳ ପୁଟି ଅକିଆ ମଦାରେ ଗୋଲକୁ ତୁ
 ଜାନ ବଲ ସବୁ ସମାନ ହୋଇ ଚନ୍
 ସଂପର୍କିୟ ବଲ ସବୁ ସମାନ ହୋଇ ଚନ୍
 ବଲ ସବୁ ମିଳିମିଶି କଲ ଚନ୍
 ବଲ ସବୁ ମିଶ୍ରମୋକ ନଦର ବନ୍ଧ
 ଚଳଚଳ ପାଏଁ ଜଳା ପଥରା ନଦୀକୁ ତୁ
 ସୁଖି ସମସ୍ତା ନଦୀକୁ ତୁ
 ଅଲ୍ଲେକଥ ପାଏଁ
 କୁଅଡେ କ ଦୁରେଇ ସିନ୍ଧୁ ତୁ
 କୁଅଡେ କ ଦୁରେଇକକୁ ତୁ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

- ପୂଜି - ପଣ୍ଡିତାଙ୍କ ଦେଖି
- ଦେଖୁଣା - ଅନୁଭବ
- କୁହ - ମୁଖ୍ୟ
- ଗୋଟେଇ - ଶୁଣ

୪. ୪. ଅନର୍ ରାଗି ଅନୁପ୍ ରାଗି ସେସେର

ଏ ରାଗ ଅଳ୍ପ ରସତ ସଦନା ଠେଁ ଠେଁ ଦେ
 ନିର୍ଦ୍ଦି ରସତ ସଦନା ନିଜ ନିଜ ଦେ
 କୁଳି ଦାକ୍ଷିଣୀ ଭୁବନା ଭୁଲ୍ ଭୁଲ୍ ବୁଝି ଦେଉ
 କାଳୀ ଦାକ୍ଷିଣୀ ଭୁବନା ବାହାଞ୍ଚ ବାହାଞ୍ଚେ
 ଗର୍ଭୀ ନାନକଲ୍ୟାଣ ନ୍ୟ ବୁଝୁଲୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ
 ଗର୍ଭୀ ପୁନାବନାଏ ସ୍ୟା ଶରଣ୍ ଲାଭେଇଏ
 ମୁର୍ଖ୍ୟ ମୁର୍ଖ୍ୟ କାଲୁ ପୁତ୍ରକା ଉପା
 ଗୋଟେ ଗୋଟେ କୁଣ୍ଡି ପୁତ୍ରକା ଉପା
 ସନ୍ଧ୍ୟା ଏଲ୍ କୁ ଶାନ୍ତା ଶିଳ୍ପ
 ଗୁଣନ ଦେଉ ବାହାଞ୍ଚ
 ଦାକ୍ଷିଣୀକୁ ମେଲିନ ଶିଳ୍ପ
 ଶକ୍ତିକେରୁ ବାହାଞ୍ଚ
 କେତେକ ମାତ୍ର ଏ ଦାକ୍ଷିଣୀ କୁହୁଅନ
 କୁଟିକ କାନ୍ଦା ମୁଁକାଞ୍ଚ
 କାନ୍ଦୁ କୁହୁଅ ବାହାଞ୍ଚ କାନ୍ଦା ମୁଁକାଞ୍ଚ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଧାକ୍ଷିଣୀ ଧାକ୍ଷିଣୀ ଗୀତ

ଏ ରାଗ ହାତ ହିଁ ଧରଣେ କିଏବ କିଏବ ରହୁଆ
 ଗୋଟି ହିଁ ଧରଣେ ନାଶକା ଦେ କହେ
 କୁଳି ଧାକ୍ଷିଣୀ ରହଣେ ଗୋଲ ବେଳେ ଦେବ
 ଗୋଟି ଧାକ୍ଷିଣୀ ରହଣେ କୁଣ୍ଡି କୁଣ୍ଡି କଳାଳ ଦେବ

ଶାଓ ନାକକକୁ ଶହେ କୁହାର ଲଗୁ
 ଶାଓ ପୁନାସକ ଶହେ ଶରପ ଲଗୁ
 ମୁହେଁ ମୁହେଁ ବାଲ ପୁଟୁ ନାହିଁ
 କୋଡରେ ବାଲ ପୁଟୁ ନାହିଁ
 କେକେନାପା ଅମଲର ବଡ଼ କେକେ ପଠରରେ
 ବାଲୁ ପାଲୁ ଦସା ହେଲା
 ଅନା ଅମଲର ମେଠନା ଧିଲ
 କାସ ପାନ କରା ହେଲୁ
 ଏହା ଦ'ପ ହେ ଶର ପ୍ରଦାସ କୁଡ଼ିଅରେ
 ଶୁଣିରେ କରା ହେଲୁ ପର
 ବାଲ କୁଡ଼ିଅ ଡାଲରେ କରା ହେଲା ପର

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

- ରସତ - ଶିଖିବିଶି ହେବା
- ଢାକଡା - ଧାକଡା
- କୁଣି - ଧୁଳିକ
- ପୁଟୁ - ବାଲ
- ପୁଦଳ - ବାଲୁ

୪. ୫. ଗଡ଼ର ସେସେର

ଗଡ଼ ଗଡ଼ ସିଂହାମାଲ ସମଲ
 ଗଡ଼ ଗଡ଼ ସିଂହାମାଲ ମନୁରୁ ଶର ହେମ
 ମହା କୁଡ଼ି ପନା କୁଡ଼ି
 କଥାକୁ ହେମ ମନ ଶର ଅର ହେମ
 ଗଡ଼କୁଡ଼ି କହେରୁ ଚୁକା
 ଗଡ଼ କୁଡ଼ି କହାମାଲୁ ଚୁକା
 ସିଂହାମାଲ ଗଡ଼ କୁଡ଼ି ସମାଲ ହେମ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଗତର ଗୀତ

ଶୁଭ ଶୁଭ ହୃଦୟ ଶାନ୍ତ ଦେଖେ
 ଶୁଭ ଶୁଭ ହୃଦୟ ଶାନ୍ତ ମନଦୁଃଖ କରନ୍ତାହିଁ
 ସିନ୍ଧୁକର ଦେଖେ ଶାନ୍ତକର ଦେଖେ
 ଦୋଷ ନ କର ମନ ରୁଗ ନ କର
 ଶୁଭ ସହୃଦ ମିଳିମିଶି କର ରହ
 ଶୁଭ ସହୃଦ ମିଳିମିଶି ରହ
 ଶୁଭ ସହୃଦ ସମାନ ହୋଇ ରହ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ସିନ୍ଧୁକର	-	ଶୁଭରୁଣା
ଦୋଷ	-	ଦୋଷ
ବତାମାଲ	-	ମିଳିମିଶି
ସିନ୍ଧୁକର	-	ଜାତିଭେଦ

୪. ଡ. ଗୋଲାଆକେ ସେସେରୁ

ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସିଦ୍ଧି ସାଧୁ ଚଳୁ ବାଳକରୁ
 ସମସ୍ତକୁ ସାଧୁବା କେତେକରୁ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥେ
 ଅନେକେ ସାଧୁ ଗୋଲାଆ ଅନମ୍, ମାତ ହୃଦ କର
 ଅନେକେ ଗୋରୁଣ ଅନମ୍, ମାତ ଗୋରୁ ଗୋରୁଣରୁ
 କିଏ ନ ସାଧୁ ଗୋଲାଆ ବାଳକିଟ ରୁଣୁ
 ଅନିତ ନ ଟଣୁ, ସୁବେଳେରୁଣୁ
 ଦେଖା ଗୋଣି ନେତରେ ନମ୍, ରୁଣୁ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ରକ୍ତ ପଦ ଗୀତ

ରକ୍ତ ପଦ ଅନିତ ଅପକ ଚୋର ବାଳକ
 ଶାନ୍ତ ଦେଖେ ଶାନ୍ତ ପଦରୁଣ ରକ୍ତ ମାଧୁର
 ସମସ୍ତ ମାନବ ଶାନ୍ତ ଚୋର କାନ୍ଦୁଛି କାନ୍ଦୁଛି

ଅରେ ବୁଢ଼ଣୀ ଘୋର କ'ଣ ଗୋଡ଼ ଅଳ ଗଲଣି କ
 ମୁଁ ତ ସାଧକ ଦୋଳିଆ ଦକାଭର
 ମୋର ତ ପାଟି ଶୁଣିଲଇ
 ବହଳିଆ ପେଣ୍ଡମ୍ ଦେଲିନାହିଁ ଭୁ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

- ସଲତ - ଚକ୍ର
- ଧଳୁ - ଏକପ୍ରକାର ଗର
- ଡଲୁ - ଢୋଲ
- ସରୁ - ଗାଁ ବାଣ୍ଡ
- ଅରୁର୍ଦ୍ଧ - ମାସ
- ଟଣ୍ଡ - ପାଟି

୪. ୭. ଗଡ଼ର ସେସେର

ବାଇ ବାଇ ବାଇ ବାଇ ନିତରେ ଦେଖିଆ
 ବାଇ ବାଇ ବାଇ ବାଇ ନିତରେ କଦମା
 କନେକରୁନା କନେକଦେ ଡେ କୁଡ଼ି ଟାଙ୍ଗା ଗଡ଼ରୁ ଧାଏଁ
 କନେକରୁନା କନେକଦେ ଶ୍ୟ କୁଡ଼ି ଟାଙ୍ଗା
 ବାପାରେ ଦେଖିଆ ନିତ ତ ଭୁନକ୍‌ରୁନି
 ମାଲିଆମାଲିଆଇ ଡେନ ନନ
 ଗୋରୁଗୁଡ଼ି ମଡ଼ାଲଇ ଡେନ ନନ
 ଦେହେଇଗୁ ସିତ ଦେ ଆବାକୁ ବୁଡ଼ି ନିବନ୍ ଦେର ଦାଉକ
 ବୁଆଡ଼କଇ ଅସୁନା ଅନତ ମୁଣ୍ଡକୁ ଦେଲକ
 ମାଲିଆ ମାଲିଆମାଲିଆ ମଡ଼ରୁନି ଧାଏଁ ବୁଆଡ଼କୁ ପାଏଁ
 ନିତ ବୁମି ବୁଡ଼ାସୁ ଅଲ ବୁଡ଼ାସୁ
 ମଲି ଡୁମାଲଇ ମଡ଼ରୁନି

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଗଡର ଗୀତ

ବଇ ବଇ ବଇ ବଇ ମୁଁ ନ ଭେଣ୍ଡିଆ
 ବଇ ବଇ ବଇ ବଇ ମୁଁ ନ ମଣିଷ
 ଲାଗିଲେ ଲାଗିନ ଚିତ୍ତ ଦୋଡ଼ ଝଙ୍କା ଗଡର ପାଇଁ
 ଲାଗିଲେ ଲାଗିବ ଶହେ ଦୋଡ଼ ଝଙ୍କା
 ନାପରେ ଭେଣ୍ଡିଆ ମୁଁ ତ ଶୁଣା ଦେଲ
 ମଲ୍ଲସେତକୁ ଉଠାଉଛ
 ମଲା ମଡ଼କୁ ଉଠାଉଛ
 ପବନ ଲାଗିବା ପାଇଁ ମୋର ଗଡର କାନ୍ଦି
 ବାଉଲୁ ଡାକଲେ ମୋର ଶୁଭ ହେବ
 ତା'ର ମଲାସେତକୁ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଶୁଭର ପାଇଁ
 ମୁଁ ଲୁମି ଓ ହଲ ବୁଡେଇ ମଲାସେତକୁ ଉଠାଇ ଅଛ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

- ଦେମା - ମଣିଷ
- ଗଡ଼ - ଶ୍ରୀକ୍ଷମିଷା
- ସୁଖ - ଶୁଭ
- ତୁମା - ପ୍ରେତ
- ଅଲ - ହଲ

୪. ୮. ବାଲ୍ୟାପନ ସେସେଟ୍

ତୁରୁ ଭବା ତୁରୁ ହାମି ଦେଖେଇବୁ
 ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ଦୁନା ନାନାପକ୍ କୋଡ଼କେଇ
 ଧରିବେ ତାକୁକ ମୁଣ୍ଡକେ ଲୁଚାଉ
 କରୁ ହୁଏ ନାଲି ଦେବଦେ ଅଲେରେ କାଲ
 ବାଲ୍ୟେଇବୁ ବୁଦେଇବୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥରେ ଅନୁକ୍ତି
 କେ କେ ଲାଭକକ ସାମେଲ୍ ଲାଭକକକିରୁ ଦେନାଲକେ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଶ୍ରୀକଣ ପଦ୍ମ ଗୀତ

ଧୂଳି ଭଜା ଧୂଳି ଭଞ୍ଜା ପହଡ଼ି ଲେଖି
 ଅସାଧୁଆ ପକନ କଳାପସ ଝଟ ବର୍ଷା ହେନ
 ପିଠିରେ ପରେ ଲେବ୍ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଉଁଶ ଲେବ୍
 କ ବୁଦ୍ଧି କଷଣା ଅରେ ଛଳ
 ଗାଢ଼ବନ ବନ୍ଧୁ ପାଞ୍ଚମେ ଘୁଲ ଯିବାରେ ଛୋଟମାନେ
 ଦାସ ଗାଢ଼ବାକୁ ପଦର ମାନ୍ତ୍ରୀ ଆ ପଦର ଯାଇ ଦାସ ଗାଢ଼ବା

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

- ଦୁଇ - ପଦକ
- ଲୋଡ଼ - ଓଡ଼ିକର୍ତ୍ତା
- ଫାଲୁଲ - ପଦର ଲେବ୍
- ଗୁଡ଼ୋଡ଼ି - ବାଉଁଶ ଲେବ୍
- ସାମେଲ୍ - ମାନ୍ତ୍ରୀ
- ଲଟକନ - ଶଯ୍ୟାରେ ନା ପଦର

୪. ୯. ଗଡ଼ରୁ ସେସେରୁ

ଏ ଗାମା ସିନାମାଲି ଗା.ରୁ ମମଲ
 ନମଲୁ ଚୁମକ ରୁସେକଲଟ କା ଅରୁରୁସେସ୍ତା
 ମାୟା ରୁରୁନ କଲଟ ନମଲେ
 କାୟା ରୁରୁନ କଲଟ ନମଲେ
 ଚଳକଟି କଲମ୍ ନମ୍ ସିଦ୍ଧି ତୁକୁ
 ମିଅ ନମ୍ ବାଜାକଲଟଲେ
 ମା'ନୁ କଲେ ଗା.ରୁ କଲେ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଗଡ଼ରୁ ଗୀତ

ଏ ଘର ବା.ରୁ ଶ୍ରୀ ଆଇ ଚେଟେ
 ଗୋର ଯାକିଲୁ ରୁଟକର ହେନ କ ନ ପଦକ

ମାସାପୁରକୁ ଚାଲିଯିବୁ ରୁ
ଭ୍ରାସାପୁରକୁ ଚାଲିଯିବୁ ରୁ
ପୁଣି ଥରେ ରୁ ଜନମ ଭଲ କରୁଥିବୁ
ପୁଣି ରୁ ଭ୍ରାସାପୁରକୁ
ମା' କୋଳେ ବାପା କୋଳେ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଭ୍ରମ	-	ପାଟି
ଗାଗାସୁ	-	ଗୁଣ୍ଡା
ରୁସେଇ	-	ରୁକେଇ
କାସାପୁର	-	ଭ୍ରାସାପୁର
ମିଥ	-	ପୁଣି
କୋଳେ	-	କୋଳରେ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଗଡ଼ରୁ

- ୧ । ଗଡ଼ରୁ ଗାଦିଗାମାନଙ୍କର ଏକ ଶୋଧ ଶାଳା ହିସା ।
- ୨ । ଏହା ଚାନ୍ଦି ପାଠ୍ୟ କର୍ମରେ ଅଭେ ମାତ୍ର ମାତ୍ରରେ ହୁଏ ।
- ୩ । ଏହି ପାଠ୍ୟ କର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଗାଁର ଯେତେ ଘାଁ, ପୁରୁଷ ମଣିଆନ୍ତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଆହାର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତ୍ୟେକକ ନାଁରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଯୋଡ଼ ବା ମର୍ମିତୀ ଗଠରୁର ମାତ୍ର ସୂଚୁ କରାଯାଏ ।
- ୪ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘର ଅନୁସାରେ ଘାଁ ବୋଧାତ୍ତଲେ ମର୍ମିତୀ ଓ ପୁରୁଷ ହୋଇଥିଲେ ଯୋଡ଼ କରା ହୁଏ ।
- ୫ । ଯୁକ୍ତ ଯୁକ୍ତ ମଣିଆନ୍ତ୍ର ବସୁ ଅନୁସାଧା ଥିଲେ ବସୁର ଯୋଡ଼ ବା ମର୍ମିତୀ କରା ହୁଏ ।
- ୬ । ସେମାନଙ୍କୁ ଶିମୁଳ ଗରର ଶାଖାରେ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧ ରଖନ୍ତୁ ।
- ୭ । ବାଦ୍ୟ ବାଜଣା ସହର ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କର, ମାଂସ, ମଦ ଓ ପେଣ୍ଡମ୍ କମୋଦ ଗାଦିଗାକୁ ଦଅନ୍ତୁ ।
- ୮ । ଅଠ ଦଶ ଦିନ ସୂଚୁ ଯୋଡ଼କୁ ବିକଳ ପ୍ରକାରେ ନୂଆ ନୂଆ ଯୋଗାକ ପିନ୍ଧାଇ ଦଅନ୍ତୁ ।
- ୯ । ମର୍ମିତୀ ବିକଳରେ ଦେହପତ୍ତ ପାନ୍ଥା, ଦର୍ପଣ, ଅଲଗା ଗଠ୍ୟାଦ ଯୌର୍ଜନ ସାମଗ୍ରୀ ବାନ୍ଧ ଦଅନ୍ତୁ ।
- ୧୦ । ଘାଁ ଘର ଦାଁର ସାମାଁ ଦରେ ମଣିଆଦ, ଡେକେ ଡାଁ ଗାପା, ମାଁ, ବାଲ ମଧ୍ୟ ମାତ୍ର ସୂଚୁ ଏକ ମର୍ମିତୀ ବିକଳ ଯଥା ବସୁ ସୂଚକ ପାଳନ କରୁ ଶୁଭର ପିଆର ରଖିଥାନ୍ତୁ ।
- ୧୧ । ଯେଉଁଠି ଗଡ଼ରୁ ହୁଏ ସେଠିକ ସେ ମର୍ମିତୀଟିକୁ ସେ ଘାଁର ସାମାଁ ଦରକୁ ନେଇଥାନ୍ତୁ ।
- ୧୨ । ଏହାକୁ ପାଠ୍ୟ ମର୍ମିତୀ ବା ପାଠ୍ୟ ଯୋଡ଼ କୁହାଯାଏ ।
- ୧୩ । ଗାଦିର ସୂଚକ ମୂଂ ବାଦ୍ୟ ମନେପକାଇ ପଶୁବାଚର ସମତେ ଯୋଡ଼, ମର୍ମିତୀକୁ କୁଟୁର ବାଦ୍ୟର ଯୋଗ ଦାନ୍ତୁ ।
- ୧୪ । ଗାଦିର ଦିନ ପ୍ରାୟ ମୂଂରେ ଏକ ଚିତ୍ତ ଯୋଡ଼କୁ ମରାଯାଏ ।
- ୧୫ । ମାଗଣା ପ୍ରାଣୀ ବିକ୍ର ପ୍ରାଣୀକର ।
- ୧୬ । ଯୋଡ଼ ମଣା ହୋଇ ରହିଥାଏ ଅନୁଗତ ପ୍ରଥମେ ଘାଁର ପେଟର ଦୁଇପାଖକୁ ଦୁଇ ଦେଖା କୁହାଁରେ ହାଣି ଦେଇ ଯୋଡ଼ଟିକୁ ପିଟାଇ ଦଅନ୍ତୁ ।
- ୧୭ । ଯୋଡ଼ ପାଶ ବିକଳରେ ବିକଳ ହୋଇ ଧାତୁମାନଙ୍କରେ ଦାଂଡ଼ା-ଘରରେ ଉପସ୍ଥିତ ମୂଂକାଠର ପଶୁବାଚନର, ଦସର ଓ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୂଂକାଠରେ ବିକଳ ହୋଇ ଯଥାକ୍ତ ସମସ୍ତାକ ଭଳି ଅନ୍ୟ ଯୋଡ଼ର ଅନୁସୂଚକ, ବିକ ଓ ପୁରୁଷିତ୍ର ହାଣି ବାଦ୍ୟର ବିକଳ ଦେଇଥାନ୍ତୁ ।

- ୧୮। ଯୋଗ ଚୁକ୍ତିପୁସ୍ତକ ଲେଖି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଆବଣ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ।
- ୧୯। ଚୁକ୍ତିପୁସ୍ତକ ଓ ନିଜ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଲେଖି ସମାଜରେ ମନେକରି ।
- ୨୦। ଏହାକୁ ନେଇ ସେମାନେ ଶିକ୍ଷାଦେଇ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।
- ୨୧। ଏହାପରେ ସମସ୍ତ ଯୋଗ ଦେବତା ରାଜ୍ୟ ମାଂସ ଭଲ ଦାମରେ ଦେଇ ତାକୁ ମାରି ଦେଇଛନ୍ତି ।
- ୨୨। ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଲୋକ ଶିକ୍ଷା ଓ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ଗ୍ରହଣପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତିପୁସ୍ତକ ଲେଖିବାରେ ଅନ୍ୟ ମୁକ୍ତି ନେଇ ପଳାନ୍ତି ।
- ୨୩। ଅଧୀନରେ ଲୋକ ଲେଖି ଲେଖି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପସାଦ ସୂଚ୍ୟ ଗାନ୍ଧି ଦେଖନ୍ତୁ ।
- ୨୪। ଗୁରୁ ଯୋଗୁଁ ଏହିପରି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦର ପ୍ରଦାନକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତରେ ଶୀଘ୍ର ସେମାନେ ଲୋକ ଯୋଗୁଁ ଲେଖିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଥିଲା ।
- ୨୫। ଏହିପରି ମଧ୍ୟ ନି ଯୋଗୁଁ ଲେଖିବାକୁ ଦିଆଯାଇଛି ।
- ୨୬। ସେମାନେ ଏହି ପୁସ୍ତକ ନିଜ ନିଜ ଶାଳିକୁ ନେଇ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଖାଆନ୍ତି ।
- ୨୭। ଏହି ବାବଦରେ ଲେଖି ଯୋଗୁଁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ପଢ଼ି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।
- ୨୮। ଏହି ଯୋଗୁଁ ମାଗଣାରେ ଲେଖି ମୁକ୍ତିପୁସ୍ତକ ଲେଖିବା ଶାଳିକୁ ଏହାରେ ରାଜ୍ୟ ଲେଖିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଥିଲା ।
- ୨୯। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଲୋକ ଲେଖିବା ।
- ୩୦। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଲୋକ ଲେଖିବା ।
- ୩୧। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଲୋକ ଲେଖିବା ।
- ୩୨। ସେମାନଙ୍କୁ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଲେଖି ଲୋକ ଲେଖିବା ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ :

ଲେଖି	-	ଲେଖିବା
ମାଗଣା	-	ମାଗଣା
ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ	-	ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ
ରାଜ୍ୟ	-	ରାଜ୍ୟ
ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ	-	ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ
ଲୋକ	-	ଲୋକ
ଲୋକମାନଙ୍କୁ	-	ଲୋକମାନଙ୍କୁ
ଲୋକମାନଙ୍କୁ	-	ଲୋକମାନଙ୍କୁ

୪.୧୧. ଭଣ୍ଡାମ୍ କୁନିକ୍ କାତାନି

- ୧। ସାଧୁ ବାଲ ବରଜି ତୁଣ୍ଡନେନ୍
- ୨। ସାଧୁ ବାଲ ବରଜି ତୁଣ୍ଡନେନ୍ ସୁ ଜଳେତଳେ ତେଜୁନେନ୍ ।
- ୩। ସୁ କୁନିକ୍ ଭଣ୍ଡାମ୍ ଉଠ ଏସନ୍ ନାଲି ତେମ ଏସନ୍ ନାଲି ତେମାଡ଼ତ ।
- ୪। ମିର ଅନ୍ ଉଠ, ମଞ୍ଜିଆ କାଡ଼ କ, ମିଏନ୍ କାଡ଼ କ, ତୁଣ୍ଡୁ ଅଳେରେ ଏସନ୍ କୁନିକ୍ ନାଲି ତେମ ନାଲି । ସକ୍ୱଳିକ୍ ଜଳେ ତଳେ ତେଜୁନେନ୍ ।
- ୫। ତୁକାରେ କୁନିକ୍ ନିଜ ଇବଡ଼ ନିଜ ମାଟା କି ମାଲମାରେଇ ବଡ଼େଇ ନିଜ ସିବଡ଼ ।
- ୬। ତୁ ଭଣ୍ଡାମ୍ ଭଲଗିସୁ କୁଣ୍ଡିକ୍ ମିର ହୁଟା ଗୟ ଉଠ ମରୁ ହୁଟା ଗଲବୁଟି ।
- ୭। ମିର କଡ଼କି କଡ଼କେଇଅୟ ସବୁ ମାଲି କଡ଼କେଇବୁଟିକି ।
- ୮। ଦେଲେଇ ଉଠେ ତୁ ଭଣ୍ଡାମ୍ ଉଠ ଉଏନକ ଭଲକିସୁ କୁନିକ୍ ନାଲି ସୁନ, “ଅଳେରେ କୁନିକ୍ ମାଲି ନିଜ ଦେଲେଇ ବେଡ଼, ତୁମାରୁ ବଅନ୍ ନାଲିରୁ ବଅନ୍ ବଡ଼ ବଅୟ” । ଅଳେରେ ଭଣ୍ଡାମ୍ ମନ ନମ୍ କଡ଼କେଇ ବେଡ଼ ନିଜ ମରୁ ଦୁନୁନୁ ?
- ୯। ତୁ କୁନିକ୍ ଉଠ, “ମାଟା କି ତୁ ବାସିର ଗିନ୍ ମିର କୁଣ୍ଡା ମଞ୍ଜିକ ମିଲେଇବୁ ମିର ସାମେଲ୍ କିଲେ ମିଲେଇବୁ ।”
- ୧୦। ସୁ ବସକା ବଡ଼-ବଡ଼ାୟ ତୁ କୁନିକ୍ ଭଣ୍ଡାମ୍‌କା, “ମିଅଁ ଅ ବୁଲୁକୁ କି ସନେକ୍ ବୁଲୁକୁ ?” ବାସେ ବାସେ ସତେ ମତେ ତେଜୁନେନ୍ ।
- ୧୧। ଅଳେରେ ଭଣ୍ଡାମ୍, “ନମ୍ ଅବରୁ ଇଅରେ । କିପା ସରେଇ ବଳିଡ଼ନେନ୍ ତୁ କୁଣ୍ଡିକ୍ ବେଡ଼େ ସାମେଲି ନାଲି । ଅନମ୍ ନିଜ ଗାଆ, ମା ତୟୁନେନ୍ । ବେଗି ବେଗି ଇଆ । ନମ୍ ଅଡ଼େ ଭଲଭଲୁ ଇଅଦେ ।”
- ୧୨। କା ଉଠୁ ମିଅଁ ଭଣ୍ଡାମ୍ ସୁନ, “ ବାଲି ସୁଠର ବାଲି ସୁଠର ଅଳେରେ ବେଗଡ଼ ବୁଲୁକୁ ନମକ ରୟ ” ?
- ୧୩। ବେଗଡ଼ ବଅୟନ, “ ବାଲି ସୁଠର ବାଲି ସୁଠର ଭଣ୍ଡାମ୍ ଅନମାଲ ଅଡ଼େ ଉଠନା ପାଗଲିଡ଼ ନମ ” ।

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା କାହାଣୀ

- ୧। ସାଧୁ ବାଲ ବରଜା ଅଲେ ।
- ୨। ସାଧୁ ବାଲ ବରଜା ଅଲେ ଏକ ଜଗତେ ଶିଖରେ ସୁଣିବେନି ।

- ୩। ସେ ବୁଢ଼ାକୁ ଦେମିତ ଅମେ ଚଳନା ଦୋଳି ଥୋ ହେଲେ ।
- ୪। ଗୋଟିଏ ଥିଲ ଅଲ, ମସିଆ କପନ, ଥାନ କଣ୍ଠା ଥଲ ଘେ, ଥରେ ବୁଢ଼ା ଦେମିତ ଅମେ ଚଳନା । ସବୁ ଲେନ ସୁଆଡ଼େ ପିଅବଡ଼ ବୁଢ଼ନଲେ ।
- ୫। ବଡ଼-ରେ ବୁଢ଼ା ମୁଁ ଥିବି କ'ଣ ହେଲେ ପୋରୁଣ୍ଡ କମି ଉଥାରି ଦେବି ଅସିବ ।
- ୬। ସେ ବୁଢ଼ା ଥାଲ ହେତାରେ ଗୋଟିଏ ଲାଘା କାଟି ଦେବାକୁ ସବୁ କାତା ମଣ୍ଡଲେ ।
- ୭। ଗୋଟିଏ ଥର ଗୋଦାଲ ମାଟିରେ ମାଣ ଦେବାକୁ ସବୁ କମି ଖୋଳ ହୋଇଗଲା ।
- ୮। ଖୋଳଦେଲ ସେ ବୁଢ଼ା ଘରକୁ ଥାଇ ବୁଢ଼ାଲି କହଲ, “ଅଲେ ବୁଢ଼ା କମି ମୁଁ ଖୋଳ ଦେବୁ । ନାନ୍ଦୁମ୍ବାର ବନ୍ଦନ, ବାଉଁଶ ନଳାର ବନ୍ଦନ ଅଟେ ” । ସେ ବୁଢ଼ା କେଉଁଠି ତୁ ଖୋଳ ଦେବୁ ମୁଁ ନ ଦେଖିଲି ?
- ୯। ସେ ବୁଢ଼ା କହଲ, “ କାଣି କ ସେ ଅଳଥା ଅଡେଇକ ଦେବ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଗୋଇଗାଲୁ ମଞ୍ଜି ବା ମାଣ୍ଡିଆ ମଞ୍ଜି ମିଳବ ” ।
- ୧୦। ସେଇଟା ଅଣି ବୁଢ଼ିଦେଲ ଘରେ ସେ ବୁଢ଼ାକୁ କହଲେ, “ତୁ ଏବେ ପାଟେ ନା ଅଇ ଟିକିଏ ଘରେ ପାଟେ ” ? ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଦିଗଲେ ।
- ୧୧। ଅରେ ବୁଢ଼ା, “ ତୁ କଟିନାକୁ ଯା । କିଏ ହେଲେ ସେଣକଣ ନେଇଯିବେ ସେଇ ସେତାର ଧାନ ମାଣ୍ଡିଅକୁ । ମୁଁ ଗୋଡ଼େ ଘେନ, ଶୀଘ୍ର ବୁଢ଼କଣ ଦେବ । ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଯା । ତୁ ଏକୁଟିଆ ଥିବାର ଅବ ପକା ” ।
- ୧୨। ଏକା ଦେବାକୁ ଅରେ ବୁଢ଼ା କହଲ, “ କାଲି ସୁନ୍ଦରା କାଲି ସୁନ୍ଦର ଅରେ ଧାନ ତୁ ପାଟେଲି କି ନା ” ?
- ୧୩। ଧାନ କହଲ, “ କାଲି ସୁନ୍ଦର କାଲି ସୁନ୍ଦର ନାଲରେ ବୁଢ଼ା ଅକବାଲୁ ବାଟିଦେ ଉପସୁତ୍ର ସମୟ ପାଲକୁ ତୁ ” ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଦୁଃଖୀ	-	ବୁଢ଼ା
କୁମ୍ଭର	-	ବୁଢ଼ା
ମସିଆ	-	ମସିଆ
ମାଲମାରେଇ	-	ପୋରୁଣ୍ଡ
ବୁଢ଼ା	-	ବୋଇତ ଦେବାକୁ

୪. ୧୨. ସେଲିଆ ଅ'ନକୁ କାତାଳ

- ୧। ମିର କାମର ବନ୍ଧାମ୍ ବୁନ୍ଦକୁ ବୁ ।
- ୨। ବୁନ୍ଦକୁ ବୁ । ବନ୍ଧାମ୍ ଗୋଇବୁଦକ ।
- ୩। ବୁ ଅକୁ ଅ'ନକେଇ ମିର ବୁକୁ ।

- ୪। “ଏ କଥାଟି ଏହିଭଳି ଦେଇ ଦୁଇଟି ନାମକେ” ?
- ୫। ଏ ବାବୁ ଏହିଭଳି ଦେଇ ଦୁଇଟି ନାମକେ ?
- ୬। ତେଜ ବାଣ୍ଟିବାକୁ ଗୁଲୁଲି ଥାଇ ଘରକୁ ନାମସୁ କୁଟାଏ ନାମକେ ।
- ୭। କେତେକ ସୁନସୁ ବନାଯାଇ, ମର୍ଦ୍ଦାଦାର ମତକୁହୁଣ ।
- ୮। ଏ ବାବୁ, “ନିଜକୁ ଅ’ନ ବାଣ୍ଟି କଥାକୁ ପାରିବିବୁ ବାବାବୁ ହୁଏ ।”
- ୯। ବନା ହେବୁନୁ ମୁଁ ପାଲି ଗିମେ କୁଟାଏକେ ।
- ୧୦। ବାଣ୍ଟି ଦେଖିବୁ ମତକୁହୁଣ ।
- ୧୧। କଥାଟିକେଇ କଥା ଶକ୍ତି କୁହୁଣ ।
- ୧୨। କଥା କଥାକୁ ଅମାର ବାସୁ’କେତ ।
- ୧୩। ବାସୁ’କେତନା ଅରୁ ବାଣ୍ଟିବାଖିନ ମିର ଅନବୁ ପିପିକିତୁକୁ ।
- ୧୪। ମାଲି ହୁଏ ହୁଏନବୁ ହୁଏଗିନା ଅମରୁର ବେ’କେନେନୁ ।
- ୧୫। ପାପା ସବୁକିଛିଟି ରୁ ଅନଅନ ।
- ୧୬। ଏ ସମ୍ପର୍କ : “ମାଟ ସମ୍ପର୍କ” ?
- ୧୭। “ନମ୍ ପିଲଟ ନଟ” ।
- ୧୮। “ଅଲେ ସମ୍ପର୍କ ବାଣ୍ଟିବାଖିନ ପିଲଟ ନମ୍” ।
- ୧୯। ଏକେନେଲି ନଟରୁ ନଟକେ ମାଲିକିତମ୍ ।
- ୨୦। ଅଲେ ବୁଲି ଗାଲି ।
- ୨୧। ରୁ ଅ’ନ ପିଲଟୁ ଅମାର କନକେ, “ତାକୁ ହୁଏ ବାସୁ ହୁଏ କଲପାପା ନେତକେ ତରା, ଏବାବୁ କୁଟାଏକେମୁଁ ?”
- ୨୨। ରୁ ଅ’ନ ତେଜ ହୁଏ, “ଅନବୁ ବୁଲି ହୁଏନବୁ ଅସୁଶକ୍ତି ।”
- ୨୩। ପାପାକୁ ଅସୁଶକ୍ତିକୁ କଥାଟିକେଇବୁଲି ହୁଏ, “ଏ କଥାଟି : ମାଟ ବାବୁ, “ମିର କମର ଶକ୍ତି ଶକ୍ତି” ।

- ୧୪ । କମଳା କିଏ ତା ମାତା ତେମ ନମ୍, ବାଲ ?
- ୧୫ । ଦାସକହେଲ ଥିବୁ, “ମାତା ବାଲ ମାତା ଅଲେ ଭୁବନନାଗବେ ଠାଲି ତ ?
- ୧୬ । ବାଣିହେଲି ହୁଲୁବୁ କୁତ ସମୟ ଉପାଳାକବେ ।
- ୧୭ । ଉତ୍ସାହ ନେତରୁ ମାଲ ମତଗୁହକ ।
- ୧୮ । ପାଟନାଟ ସବୁଜ କୁ ଅନବ୍
- ୧୯ । ତୁ ଅରୁ ଅନିତେଲ ପୁଲଲ ମାଲକୁ କମଳା ତେଲ ବାଣିହୁଣିବ କିତା କିଛି ।
- ୨୦ । କିତା କିଛିପୁ ଏକାନ୍, କିଟ ଏକନ, ପୁଲଲ ତେମତୁ ନିତନେ ଉଅ ମାଲ ବସୁବୁ ତେମ ।
- ୨୧ । ଲଣ୍ଡିକହେଲ ମାଲ ବାଣିହୁଣି କିଅଁପୁ କିଅମ୍ବ ବାସୁବେତ ।
- ୨୨ । ମିର ଅଁ ଅଲ୍, ବୁଅପୁ ଧନୁକାଣ୍ଡ ଉକର ବେତ ।
- ୨୩ । ମୁଇଁ ତାଗୁପୁ ବାଣି ବେଶଅପୁ ମତଗୁହକନେନ ।
- ୨୪ । ତୁ କମଳତେଲ ସେମିକହେଲ କିତା କିଅଁ ବାଣିହୁଣିବ କିଛିନା ।
- ୨୫ । ମାଲ କାଅକହେଲ ପୁଲଲ ଶୁନ ଉପୁ, “ଏ କାଅକ ପତେବ୍, ବୁରୁ ନମ୍, ବାଅଁପୁ କେ କୁରୁଟ ବାଁବେ ପୁଅପାପ, ତୁମା ।”
- ୨୬ । ତୁ ଅରୁ ଅନିତେଲ ତୁ କୁଲବ ପୁଲ ବାଣ୍ଡ ବାଟେଲବେତପୁ ବାଣିହୁଣିବ ମତଗୁହକ ।
- ୨୭ । ତୁ କମଳ ବାଣିହୁଣିବ କିତା କିଛିପୁ ।
- ୨୮ । ଅନି ଥିବ, “ନେଇଲୁ କାଅକ ଉନଲିକ୍, କଲ ସୁଲଲ ବୁଝି ବାଅଁପୁ ମିଅଁ ତପୁଁ ସମକ ।
- ୨୯ । ଏକନପୁଲଲ ଉତ୍ସାହ ଉଅପୁ ତଅଁବେତ ।
- ୩୦ । ତୁ ବୁଝାଣ୍ଡ ବସୁବୁକ ବସୁବୁକ ।
- ୩୧ । ଅରୁ ଅନି କିତା କିଅପୁ କମଳତେଲ ପୁନ, “ଉଏକର କୁଅନଟ ନଟ କୁତୁ ।”
- ୩୨ । କୁଏକର ପିଞ୍ଜିରୁ ବନାକାପା କେନତୁ ଏକବୁଲ ଏକବୁଲକତମୟ କୁ କିଅକାକ କୁତୁ ।
- ୩୩ । ବୁଝାଣ୍ଡ ମିର ତୁ କଲ ବୁଝକ ବାଟେକତୁ ।
- ୩୪ । “ଏକେକ୍, କଲ ପିଞ୍ଜିକଟ ମିନା ନଟ ଏକାନ୍, ତେମ ବୁରୁଲକିଟ, ମା ବୁରୁକାଟ ଉପାସ ଉଅପୁନ ।
- ୩୫ । ଏକେକ୍, କଲ ଅନାକିପୁ ବିପୁ ନଟ ବାଲକବେ ?
- ୩୬ । ତୁମକ କିଅପୁ ବାଟେକପୁ ବୁଝକ କିଟ ନଟ ବେଇତା ଉଅ ପୁନ ।”

- ୪୭। ଲକ୍ଷ୍ମିଦେବୀଙ୍କ ମାଲ ପିନ୍ଧିବୁ କମଳ ଶୁଭ, “ଉତ୍ତରୀ ରାଣେ ନମ୍ ଶୁଭସୁ ଲେଖଣୀ ! ରାଧିକା ଭୁବୁ ଶୁଭସୁ ମୁହିଁତାନୁ ସମ୍ଭବୁ ।”
- ୪୮। ଆରବ୍ ଦିନେ ତାଗୁରୁ ବାଣ୍ଟି ଗରବ୍ ମହୁଗୁରୁକ ।
- ୪୯। ତୁ ଦିନେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମିର ବରଦେବ କୁଅ ତୁରୁସୁ ମିର ଶୁକି ବାଣ୍ଟି ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଗାତେକଦେବ ।
- ୫୦। ତୁ ଆରବ୍ ଦିନେ ଭୁବନବ ତୁରୁରୁ ତୁରୁରୁ ଶୁଭ ତୁଲ ମିର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବରଦେବ ତୁ ତୁ ।
- ୫୧। ଆମାଲ ତତେକାଟ ଶୁଭସୁ ମିର ଶୁକିବାଣ୍ଟି ଶୁଭଦେବ ।
- ୫୨। ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସଥଲ ବରଦେବ ଲାଲ ମିର ଗିନା କ ପାହୁଲ ସବ ଦେଲଦେଲ କତା ବରଦେବ ଭଲ ।
- ୫୩। କମଳ ଦେଲ ଶୁଭ, “ଆରେ ଏତେକାଟ ସଦାଶ ଏନ ତୁରୁ ଭୁବନବ ତୁରୁରୁ ତୁରୁରୁ ବରଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୁଅ ଶୁଭସୁ ବୁଦେବୁ ।”
- ୫୪। କତା କତସୁ ଆମାଲ କମଳ ଶୁଭ, “ଆଲେ ଭୟ ବୁଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତୁରୁ ?”
- ୫୫। ଅତୁ ଅନୁ କମଳ ଲାଲ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅବଦେବ ଦେବତସୁ କମଳ ଶୁଭ ଏୟା ମତେକାଟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରାଣେ ।
- ୫୬। ମାଲନେନ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କତେଶୁନେନ୍ ।
- ୫୭। ଏତେକ ସମନ୍ ସମନେନ୍ ।
- ୫୮। ବାଳ ଲକ୍ଷ୍ମୀଗାଣା ସୁ ସଥଲ ଭୁବନବ ଶୁଭନେନ୍ ।
- ୫୯। କମଳ ଅନୁ କତେକେଲ ପୁଲଲ ଶୁଭ, “ ଅଟ ଆତା ଏନୁ ଭୁବନବ ତୁରୁରୁ ତୁରୁରୁ ବରଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୁଅନେନ୍ ।”
- ୬୦। ଏନୁ ବରଦେବ ଦସାଶ ।
- ୬୧। ମିର ଦିନେ ବୁକାନ୍ ଭୁବନବ ଶାଳା ଅନେଇବୁ ।
- ୬୨। ତୁ ଦେବଦାସୀରୁ ବୁକାନ୍ ଭୁବନବ ତୁରୁରୁ ଦେଲେ ଶୁଭସୁ ମିର ସୁକିବୁଦେବ ଦଲନେତତୁରୁ ।
- ୬୩। ବୁକାନ୍ ପାଲକନେନ୍ ଦସାଶୀ ତେରଲେଲ ଦେଶି ବୁଦେବ ସାବ ଦେବନେନ୍ ।
- ୬୪। ମାଲନେନ୍ ପିନ୍ଧିନେଦେଲ ତୁ ଅନୁ କମଳ ଦିଶ୍ଟାବ ଦେବତୁରୁ ।
- ୬୫। ତୁ ପାଲକନେନ୍ ଆମାଲ ଦେବ ଦେବ ତୁନେନ୍ ମାଲନେନ୍ ଲାଲ ବୁଲି କୁଅ, “ଅଟ ପାଲକନେନ୍ ତୁରୁନେନ୍ ବୁଦେବୁ ?”
- ୬୬। ମାଲନେନ୍ ଶୁଭ, “ ଦେଲ ଦସାଶ ଦେବ ଦେବନେଲ ତୁରୁ ।”
- ୬୭। ତୁ କମଳ ଶୁଭ, “ଅଟେ ଅଟେ ମତେକାଟ ଦସାଶ, ଆମାଲ ଅସୁ ଅନୁ ତା ତରୁରୁଲେ ଅବଦେବଦେବ ଦେବ ।”
- ୬୮। ତୁ ଆରବ୍ ଦିନେ ବୁକାନ୍ ପାଲକନେନ୍ ଆମାଲ ବୁକାନ୍ ଭୁବନବ ସୁଭଦେବନେନ୍ ।

୧୫ । ରାଜାକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ, “ଦୟାକ୍ଷ ପିଙ୍ଗି” “ଦୟାକ୍ଷ ପିଙ୍ଗି” ଦଶନେନ୍ଦ୍ର ବାବାବାଣୀ। ତେଜା ନେନ୍ଦ୍ର ।

୧୬ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୁଳେଇ ଦୟାକ୍ଷ ପୁରୁଷ ରୁଦ୍ଧ, ତା ପୁ ବାବବାଣୀ ମା ବେତବେନ ।

୧୭ । ଦୟାକ୍ଷ ଅ’ନ ଚର୍ଯ୍ୟୁରୁ ଗଢ଼ିଅ ସମବେତ ।

୧୮ । ନଦେନ୍ଦ୍ର ମାତକୁ ସୁନଇ ଘଣି ତେଜା ରୁଜା ।

୧୯ । ନଦେନ୍ଦ୍ର ତୁ ଯେତୁ ଯାକାର ଦୟାକ୍ଷ ପୁରୁଷ ଅବତୁରୁ ।

୨୦ । ନଦେନ୍ଦ୍ର ଦୟାକ୍ଷକୁ ସୁନଇ ଘଣି ତେଜା ରୁଜା, ଦୟାକ୍ଷ ଶୁନ, “ତୁ ବାବବାଣୀରେ ଯେତୁ ଦାୟାକ୍ଷରା ନିଜ ଚିତ୍ତ-ନିଜ ନମ୍ବୁ ଅଟୁ” ।

୨୧ । ତୁ ଯେତୁ ବାବାଣୀ ଦେନ ତେଜା । ମାତା ପିଙ୍ଗିପୁ, “ଏ ବାବୁ ଅନମ୍ବ ନମଦାର ଲଗେଇ । ଲଜ ଆର ଶୁନବେ । ଅନମ୍ବ ନିଜ ତାରୁ ବେ’ରୁଜା । ଅନିଜ ଦାଣ୍ଡ ଅରୁ ଅନମ୍ବରୁ । ନମ୍ ଅନମ୍ବରୁ ବେତନା ବାବା ଅନିଜ ପାଣି କ ଶୁଲି ବେ’ରୁବେ । ନିଜ ତୁ ଶାକା ପା ଅବଦେୟ ବେ’ରୁଜା । ନିଜ ଶରୀର ଶାକା ତୁ ସୁନବ୍ ଶୁନବ୍, ଦଲବେତନିଜ ତୁରୁ ।”

୨୨ । ତୁ ଅବତୁ ଦେନ ଦାୟାକ୍ଷୁ ସୁନଇ ପାଲକନେନ୍ଦ୍ର ଦୟାକ୍ଷକ ଅବତୁ ନୁଅ ଲାଜ ମାନେନ୍ଦ୍ର ରୁକ୍ ପାଲକେଷ୍ଠାପ ବେତନେନ୍ଦ୍ର ।

୨୩ । ଦୟାକ୍ଷ ଅବତୁ ନୁଅସୁ ପାଲନା ସୁଲବ୍ ଶୁନେ ଶାକା ପେତ ତୁରୁ ନଦେନ୍ଦ୍ର ଶରୀର ଶରୀର ନେନ୍ଦ୍ର ଶୁଅ ଶୁନବେତ ।

୨୪ । ରାଜାକୁ ପାଲକନେନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତୁ ଶାକାପେତ ଶର୍ଯ୍ୟୁ ନେନ୍ଦ୍ର ।

୨୫ । ରାଜା ତୁ ଦୟାକ୍ଷରୁ ଗଢ଼ିଅ ନଦେନ୍ଦ୍ର ବେତସୁ ଅମାଲ ମାତକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବାସ୍ୟ ବେତ ।

୨୬ । ମିତ୍ର ଦେନ ରାଜାକୁ ପାଲକନେନ୍ଦ୍ର ଦୟାକ୍ଷକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପିଙ୍ଗିପୁ ରାଜା ଅସୁନ ଶୁଅସୁନ ।

୨୭ । ଦୟାକ୍ଷ ଅ’ନ ମନେ ମନେ ଯେ ତେଜା ପୁ, “ମାତବେତେମ୍ ରାଜା ଅସୁନିଜ ।

୨୮ । ନିଜ ତୁ ମାତକୁ ଅନେନ୍ଦ୍ର ଶାକା ଅବଦେୟ ବେତନେନ୍ଦ୍ର ।”

୨୯ । ରାଜା ତେଜା ପୁ ମାତ ମିତ୍ର ରୁଜା ।

୩୦ । ମିତ୍ର ମିତ୍ରାଣ ରାଜା ମିତ୍ର ବାବବାଣୀ ଦର୍ଯ୍ୟୁ ନଦେନ୍ଦ୍ର ତୁରୁ ।

୩୧ । ଦୟାକ୍ଷ ପୁରୁଷ ଅବଦେୟସୁ ଶୁନ, “ଏରୁ ମାତ ବାବୁ ଅନିଜ ଶୁନ ଏଣେ ।”

୩୨ । ଦୟାକ୍ଷ ଅ’ନ ମନେ ମନେ ଯେ ତେଜା ପୁ—“ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରାଜା ତେଜାକ୍ଷ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକ୍ଷ ବାବବାଣୀ, ତରୁକ୍ଷ, ତରୁକ୍ଷ, ଶାକାପେତ ଅବଦେୟକ୍ଷ, ଏବେନ୍ଦ୍ରରା ଶୁନନା ମିତ୍ର ଅବଦେୟକ୍ଷ ମିତ୍ର, ରାଜାକୁ ଅବଦେୟକ୍ଷ : ରାଜାକ୍ଷ ଶୁନବେତ ।”

୩୩ । ରାଜା ତୁ ମିତ୍ରାଣ ଦର୍ଯ୍ୟୁ ତୁରୁ, ଏରୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଶୁନବୁ, “ଏ ମିତ୍ର ମିତ୍ରାଣ ଦୟାକ୍ଷ” ଶୁନବୁ ଅମାଲ ବ’ଅ, କର୍ତ୍ତା, ଗିମେ, ଶୁଲିକ୍ଷ ବେତସୁ ମିତ୍ର ରାଜାକୁ ମିତ୍ରାଣ ବେତ ।

୮୮ । ତୁ ସଦାଃ ଅନନ୍ତ ଚେକ୍ଷୁସୁ ଭୁବନ୍ତରୁ ।

୮୯ । ନିତନ୍ତୁ କାଗାନ୍ନ ସରଲ୍ଲ, ମାଥନା ନମନ୍ତୁ ଆରୁମାଥନା ନିତନ୍ତୁ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ଛେଳିଆ ପିଲା଼ର କଥା

- ୧ । ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ ବୃତ୍ତା ବୃତ୍ତା ଥିଲେ ।
- ୨ । ବୃତ୍ତା ରହୁଲ୍ଲ । ବୃତ୍ତା ମଶଲଲ୍ଲ ।
- ୩ । ଡାକ୍ତର ପୁଅଟିଏ ଥିଲ୍ଲ ।
- ୪ । “ଏ ମାଆ କେମିତି ଆମେ ନବନଧାରଣ କରବା ?”
- ୫ । “ଏ ବାବୁ କେମିତି ଆମେ ନବନଧାରଣ କରବା ?”
- ୬ । ଆଉ ଗୋରୁଗା଼ର ସବୁ ସାହୁରୁ ବରଲ୍ଲ ମାଗିଖଲବା ।
- ୭ । ଏହୁପଣ କହୁ ରଜାସାହୁ, ମହାସାହୁକୁ ଚାଲିଗଲ୍ଲ ।
- ୮ । ଏ ବାବୁ, “ମୋର ପୁଅ ଗୋରୁ ଚରାକର । ପାଲଟି ନାହିଁ, କବାଡ ନାହିଁ ।”
- ୯ । ରଜାସରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଠ ଛେଳି ମାଗିଦେଲ୍ଲ ।
- ୧୦ । ଗୋରୁ ବାହାର କରି ଚାଲିଗଲ୍ଲ ।
- ୧୧ । ମାଆ ପେତ ନେଲ୍ଲ ଦେଲ୍ଲ ।
- ୧୨ । ପେତ ଖାଇସାରି ଡାକୁ (ମାଆକୁ) ପଠାଇ ଦେଲ୍ଲ ।
- ୧୩ । ପଠାଇଦେଲ୍ଲ ପରେ ସିଂଆଡେ ଗୋରୁଗୋଠକୁ ନିତେ ସ୍ଵାଗିଲ୍ଲ ଅସିଲ୍ଲ ।
- ୧୪ । ସିଏ ଘେରୁ ଘରେ ବାହା଼ଦେଲ୍ଲ ମଧ୍ୟ ଛୁଟିପରି ଦେଲ୍ଲ ଅଛୁ ।
- ୧୫ । ପକ୍ଷୀ ଚାଲିଗଲ୍ଲ ସେ ସ୍ଵାଁ ।
- ୧୬ । ଏ ସମୟ “କଅଣ୍ଟ ସମତ ?”
- ୧୭ । “ଦୋଠେ ବାହା଼ଦେବି ମୁଁ ।”
- ୧୮ । “ଅଢେ ସମତ ଗା଼ ଗୋଠକୁ ଅସିବୁ ରୁ ।
- ୧୯ । ଏମାକୁ ଚାଲିଗଲ୍ଲ ମୁଁ କୋଧୁଥୁଏ ।

- ୧୦ । ଗୋବେଗେ ହେଉ ।
- ୧୧ । ସେ ଶିଳ ଅସି ଚାଲୁ (ସେ ଧାଁକୁ) କହିଲ, “ ଟଙ୍କା ପଇସା ନାହିଁ, ସେକ ଦେବାକୁ ନାହିଁ, କଅଣ ମୁଁ କରବି ?”
- ୧୨ । ସେ ଶିଳଟା କହିଲ, “ ଘାଁ ଲୋକଟାକୁ ପରଲୁ ଡାକ ନେଇଗଲ ।”
- ୧୩ । ଚାଲୁ (ମା’କୁ) ଡାକ ନେଇ ପରେ ସେ ମାଆକୁ କହିଲା, “ ଏ ମାଆ ” : କଅଣ ବାବୁ, “ କଣେ ଧାଁକୁ ଅଖିତୁ ମୁଁ ।”
- ୧୪ । ଘାଁ ଅଖି କଅଣ ନେଇ ଚାଲୁ ।
- ୧୫ । ମାଆ କହିଲା, “କଅଣ ବାବୁ କଅଣ ଧାଁକୁ ପର ଭିତରକୁ ନେଇଯିବା ?”
- ୧୬ । ଚାଲୁ ଚେକ କୁଲାଇ କଣ ମାରି ଖାଇ ଜବନ ସାପନ କରାଣା ।
- ୧୭ । କହିଦେଲ ପରେ ସିଏ ଚାଲିଗଲା ।
- ୧୮ । ପକାଣା ଚୋରଣୀ ସେ ଘାଁ ।
- ୧୯ । ସେ ଶିଳ ପାଇଁ ନା’ର ଘାଁ ଚୋରୁଗୋଳୁ ଫେକ ନେଲ ।
- ୨୦ । ଚେକ ନେବାକୁ ଚେମିତୁ ମୁଁ ଏହାକୁ ଜବନ କରବି ବୋଲି ସେ ବସୁଲ କଲ ।
- ୨୧ । ଫାଲବେଗେ ସେ ଚୋରୁଗୋଳୁ ନେଇ ଶାଁକୁ ଫେକିଲ ।
- ୨୨ । ଚୋଟିଏ ବାଟିଶ ବାଟି ଅନୁ ଅଳ ବାଣ୍ଟ ଉଆଇ ନଲ ।
- ୨୩ । ଦୁର୍ଗି ସକାଳ ହେବାକୁ ଘାସ ନେଇ ଚାଲିଗଲା ।
- ୨୪ । ସେ ଘାଁ ବିନବେଗେ ଫେକ ନେଇ ଚାଲିଗୋଳୁ ଚଲ ।
- ୨୫ । ସେ ମାଆକୁ କହିଅଲ, “ ଏ ମାଆ ଚୋଟିଏ ପଡ଼ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ପର ଦେଲେ ଚାହିଁ ଦେଇ କୁପୁସୁପୁ ରହୁଥା ।”
- ୨୬ । ସେ ଶିଳ ସେହି କାନ୍ଦୁ ହାଣ୍ଡିରେ ଚୋଟିଏ ବାଣ୍ଟ ଫୋଡ଼ ଦେଇ ଚୋରୁପଲ ଅଣ ଚାଲିଗଲା ।
- ୨୭ । ସେ ଘାଁ ଚୋରୁପଲକୁ ଫେକ ନେଇଦେଲ ।
- ୨୮ । ଶିଳ କହିଲା, “ ଅଗର ମାଆ ଉଜ୍ଜନଫେର ଫେଟ ପୁରୁନାହିଁ ବୋଲି ପୁଣି ଥରେ ଚାଲ ଡାଲୁ ।
- ୨୯ । ଏହାକୁ ମୁଁ ବଟଦେଖି ବୋଲି କହୁ ବଟଦେଲ ।
- ୩୦ । ଫେଟ ଚୋଟିଏ ବାଣ୍ଟ କୁଅଟେ କୁଅଟେ ଚାଲିଗଲା ।
- ୩୧ । ଶିଳଟା ଫେକ ଖାଇ ପାଲେ ପରେ ଧାଁକୁ କହିଲା, ପରକୁ ପାଇ ମୁଁ ଦେଖିବି ।”
- ୩୨ । ଦେଲୁ ପାଇ ପ୍ରାଣୁ ଘାଁ କାନ୍ଦୁ ଏକ ସେପଟ କୁଲାଇ ସେହି କଣ ଅଟେ ଦେଖିଲ ।
- ୩୩ । ଚୋଟିଏ ବାଣ୍ଟ ଚୋଟାକ ସେହି କାନ୍ଦୁ ହାଣ୍ଡିରେ ଫୋଡ଼ୋଇ ରହୁଛି ।

- ୪୪ । “ଏହାକୁ ବାହାହେଲି ମିନା ମୁଁ କେମିତି ହୋଇ ବହୁକ, ମହାବତ ଗୁଣିଆ ବୋଲି କଲି ।
- ୪୫ । ଏହାକୁ ଗୁଣିକର କେଉଁଆଡ଼େ ମୁଁ ଯିବି ?
- ୪୬ । ଗାଟିରେ ହାତଫାତ ଦେଇ କରି ବହୁ ଗହୁକ ମୁଁ—ଏହୁପକ୍ଷ କହୁଲି ।”
- ୪୭ । ବନ୍ଧାବେଳେ ସିଏ ଆସିବାରୁ ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଲି, “ନାହିଁ ହେ ତମେ ଗାଦା କହୁଥିଲି ସତକଥା : ମାଆ ବୁଢ଼ିଲ ବୁଢ଼ିକର ଏକୃଷିଆ ଖାଉଛି ।
- ୪୮ । ତା’ପର ଦିନ ସକାଳେ ଗୋରୁ ଚରାଇବାକୁ ବୁଲିଗଲା ।
- ୪୯ । ଦେହନ ମନ୍ତ୍ରପେଣା ଗୋଟିଏ ଜଙ୍ଗଲରେ ଦେଖି ଚଢ଼ିରେ ଗୋଳିଆ କାଣ୍ଡ ଗୋଟିଏ ମନ୍ତ୍ରପେଣାରେ ବନ୍ଧିଦେଲା ।
- ୫୦ । ଚଢ଼ି ଆରଦନ ସରୁ ବାହାରୁ ବାହାରୁ କହୁଲି ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ମନ୍ତ୍ରପେଣା ବଣରେ ଅଛି ।
- ୫୧ । ତାକୁ ବନ୍ଧିଦେବି ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଗୋଳିଆ କାଣ୍ଡ ବନ୍ଧିଦେଲା ।
- ୫୨ । ହେତୁ ମନ୍ତ୍ର ଅଗ୍ନିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗିନା ବା ପତୁଲି ଧରି ବେଳାବେଳେ ପେନ ନେଇ ଆସି ।
- ୫୩ । ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଲି, “ଅରେ ଏତେବଡ଼ ଗୁଣିଆ ଏଠାରେ ଅଛି ସରୁ ବାହାରୁ ବାହାରୁ ଜଙ୍ଗଲରେ ମନ୍ତ୍ର ଦେଖିଲି ବୋଲି କୁଣ୍ଡଳନା ।”
- ୫୪ । ପେନ ଖାଇଲା ପରେ ତାକୁ ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଲି, “କିଭାବେ କେଉଁଆଡ଼େ ମନ୍ତ୍ରପେଣା ଅଛି ?”
- ୫୫ । ସିଲିଟା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମନ୍ତ୍ରପେଣା ଦେଖାଇବାକୁ ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଲି ଏଇଟା ବହୁତ ବଡ଼ ମନ୍ତ୍ରପେଣା ହୋଇଛି ।
- ୫୬ । ସେମାନେ ମନ୍ତ୍ରପେଣା କାଟି ଆଣିଲେ ।
- ୫୭ । ଯେତେ ଖାଇବା କଥା ଖାଇଲେ ।
- ୫୮ । ଗଳ ମନ୍ତ୍ର ସରକୁ ଆଣିଲେ ।
- ୫୯ । ସ୍ତ୍ରୀ ସିଲିଟା ମାଆକୁ କହୁଲି, “ଏ ଅତା ଲଏ ସରୁ ବାହାରୁ ବାହାରୁ ଜଙ୍ଗଲରେ ମନ୍ତ୍ରପେଣା ଦେଖିଲେ ।
- ୬୦ । ଲଏ ବୁଢ଼ି କର ବୁଢ଼ିଆ ।”
- ୬୧ । ଅନ୍ୟ ଦିନେ ବୁଢ଼ିଙ୍କ ସରୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ରା ହୋଇଗଲା ।
- ୬୨ । ହେଲ ପେଟୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ବୁଢ଼ିଙ୍କ ସରେ ଚନ୍ଦ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ରା କରି ନେଇ ଗୋଟିଏ ଗହୁ ମୂଳରେ ପୋଡ଼ ଦେଇଥିଲା ।
- ୬୩ । ବୁଢ଼ିଙ୍କର ପାଲଟମାନେ ଗୁଣିଆ ଗୋଳିଆ ପାଇଁ ଦେଖା, ବୁଢ଼ିଆ ଘାଣି ଦେଲେଣି ।
- ୬୪ । ସେମାନେ ଗୁଣିଆ ସମସ୍ତରେ ହେଲ ସିଲିଟା ସ୍ତ୍ରୀ ନଦେଇ କାହୋଇ ଘାଣିଥିଲା ।

- ୫୫ । ସେହି ପାଳନମାନେ ତାକୁ ଭେଟ ହେବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପସନ୍ଦଲ, “ଏ ପାଳନମାନେ କୁଆଡ଼େ ଭୁଲେମାନେ ଯାଇଥିଲ ?”
- ୫୬ । ସେମାନେ କହିଲେ, “ଆମେ ଚୁଣିଆ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲୁ ।”
- ୫୭ । ସେହି ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲା, “ମୋର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ କହୁନ ବଡ଼ ଚୁଣିଆ, ତାକୁ ଡାକ ନେଲେ ଘୋରକୁ ଧରି ଦେଖାଇଦେଇ ପାରିବ ।”
- ୫୮ । ତା’ପରି ଧନ ରାଜାଙ୍କର ପାଳନମାନେ ତାକୁ ରାଜାଙ୍କ ପରିକୁ ଡାକ ନେଇଲେ ।
- ୫୯ । ରାଜାଙ୍କ ପରିର ମୁମତେ “ଚୁଣିଆ ଅସିଲ” “ଚୁଣିଆ ଅସିଲ” ଲୋକ କହି କଥାବାଣୀ ହେଲେ ।
- ୬୦ । ସନ୍ଧ୍ୟା ମୁମତେ ଚୁଣିଆକୁ ଚାଲିଲ, ପାଣି ଏବଂ ବହୁ ପ୍ରକାରର ପତ୍ତନା ଦେଲେ ।
- ୬୧ । ଚୁଣିଆ ସିନ୍ଧୁ ରାଜାଙ୍କର ପରିର ଧରିଦେଲ ।
- ୬୨ । ଚା’ପରିର ଧରି ଫେଟ ଦିଆ ହେଲା ।
- ୬୩ । ଚା’ପରିର ସେହି ଫେଟ ଘୋର ଚୁଣିଆକୁ କଲିଥିଲା ।
- ୬୪ । ଚା’ପରିର ତ ଚୁଣିଆର ଫେଟ ବଦଳ ଦେଇଥିଲା, ଚୁଣିଆ କହିଲା, “ରାଜାଙ୍କ ଫେଟ ସଜାଳ ହେଲେ ମୁଁ କାହିଁଦେଇ ଡେଇଁ ଯାଏ ।”
- ୬୫ । ସେହି ଫେଟ ଘୋର ସେଠାରେ ଥିଲା । ସେ ପସିକଣ, “ଏ କାକୁ ଗୋଡ଼େ ନମସାବ ରହୁ । ଏହୁପରି ଆଉ କରନାହିଁ । କେତେ ମୁଁ ପଲକା ଦେବ । ମୋତେ ବାବାରେ ଲେକଲେତନକୁ ଆଉ ଅଣ ନାହିଁ । ତୁ କାହାର କଣଦେଲେ ରାଜା ମୋତେ ଖାଣି କମ୍ପା ହୁଲା ଦେଇଦେଲେ । ମୁଁ ସେହି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇ ଦେବି । ମୁଁ ନେଇ ଟଙ୍କା ସେଇ ଗହମୁଳରେ ପୋତି ଦେଇଛି ।”
- ୬୬ । ତା’ ପରିର ଧନକୁ ରାଜାଙ୍କ ପାଳନମାନେ ଚୁଣିଆକୁ ପାଞ୍ଚ ଦେଖିବା ପାଇଁ ମୋତେ ଚାଲି, ପରିସାଧନ ଦେଲେ ।
- ୬୭ । ଚୁଣିଆ ପାଞ୍ଚ ଦେଖିବାର ଅନୁର ଗହ ମୂଳରେ ଟଙ୍କାପେଡ଼ା ଅଛି ଯାଇ ନେଇପାରି ବୋଲି କହିଲା ।
- ୬୮ । ରାଜାଙ୍କର ପାଳନମାନେ ଯାଇକଣ ସେହି ଟଙ୍କାପେଡ଼ା ଅଖିଲେ ।
- ୬୯ । ରାଜା ସେହି ଚୁଣିଆକୁ ପରିର ଧନ ଘଣ୍ଟି ଦେଇକଣ ତା’ର ପରିକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ।
- ୭୦ । ଚୁଣିଆ ଧନେ ରାଜାଙ୍କର ପାଳନମାନେ ଚୁଣିଆର ପରିକୁ ଯାଇ ରାଜା ତାକୁବନ୍ଧି ବୋଲି କହିଲେ ।
- ୭୧ । ଚୁଣିଆ ସିଲ ମନେ ମନେ ଘୋର କଲ ସେ, “କଣ ପାଇଁ ରାଜା ମୋତେ ତାକୁବନ୍ଧି ।
- ୭୨ । ମୁଁ ତ ତା’ର ହଫତନା ଟଙ୍କା ଦେଖାଇ ଦେବି ।”
- ୭୩ । ଏହୁପରି କହି ସେ ଡାହାଣି ଚାଲି ।
- ୭୪ । ଘୋଟିଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଇ ରାଜା ଘୋଟିଏ ଘାଟିରେ ଚୁଣିଆକୁ ବନ୍ଧି ଦେଲେ ।

- ୮୫ । ଗୁଣିଆକୁ ଦେଖାଇ କହିଲେ, “ଏହା କି ଫୁଲ ମୋତେ କହିବୁଅ ।”
- ୮୬ । ଗୁଣିଆ ପିଲା ମନେ ମନେ ଚିନ୍ତା କରି— “ଭୈରବୀକି ସରଣୀ କଲି, ସବୁ ବଣ ଦେଖିଲି, ଶ୍ରେଣି ହୋଇଥିବା ଛାମୁପେଡ଼ ଦେଖାଇଲି, ଏହାକୁ କହିଲେ ମଲ୍ଲ ନ କହିଲେ ମଲ୍ଲ, ରଜାଙ୍କ ହାତରେ ମନ୍ତ୍ରୀ : ଏହୁପଣ କହିଦେଲ ।”
- ୮୭ । ରଜା ତ ମନ୍ତ୍ରୀଫୁଲ ଗୁଞ୍ଜିଥିଲେ, ଏହାକୁ ସତକଥା କହୁ, ‘ଏ ଜଣେ ଭଲ ବଡ଼ ଗୁଣିଆ’ ବୋଲି ସୋପଣା କରି ତାକୁ ହାତୀ, ପୋତା, ଢେଲି, ବଳଦ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ସମର୍ପି ଦେଲେ ।
- ୮୮ । ଯେହୁ ଗୁଣିଆ ପିଲା ଅନନ୍ତରେ ଜନ୍ମନ ସ୍ଥାପନ କଲ ।
- ୮୯ । ମୋ କଥାଟି ସଖାଇ, ଜାଣିଲେ ଡୋର ନ ଜାଣିଲେ ମୋର ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ :

ଗୁଣିଆ	-	ଜନ୍ମନସ୍ଥାପନ କରବା
କାଣ୍ଡି ଗୁଣ୍ଡା	-	ଗୋରୁଗାଈ
ପାଲ	-	ଗୋଠ
ଭଲଣି	-	ବାହାହେବା
ମାଲକତମ୍	-	ବୋଧହୁଏ
ପାଇକ	-	ହେଉ
ଜଲପାଦିକା	-	କ୍ଷେତ୍ରକୂଳ
ପାଟକାଡ଼	-	ପକ୍କା
ଅ'ଅଲ	-	ବାରିଶ
ଶିଲି	-	ଗୋଜିଆ
ମୁର୍ଦ୍ଦା	-	ପୁଣି, ତଥାପି
ପତେକ୍	-	ପରମାଣ ବଶେଷ
ଭକାର୍ପା	-	ଛୁଟୁଣୀ
ରତ୍ନ	-	କଣ
ଲକଥ	-	ମରକଥ
ମୁର୍ଦ୍ଦାତାନ୍	-	ଏକାକିଆ
ଧୁଲି	-	ହେଉଟି
ଅ'କୁ	-	ଶଫ
ଅ'କରୁ	-	ପାଟି
ହେଉଆ	-	ହେଉଆ

୪. ୧୩. ଅଟ୍ଟ

- ୧। ନୟପୁରୁଷେ ମାହକୃଷ୍ଣ ଉଦରୁ ବୁରୁଷକ ଲମତାପୁଟ ଚୁତୁ ।
- ୨। ଏନ ପରୁ ଶନଦାରୁ ଦନ୍ ମିର ଅଟ୍ଟ ଚେମ୍ବୁ ।
- ୩। ଏ ଅଟ୍ଟନ୍ ଗାଠ ଅପବାସୀ ଜମଜଡେଲ ରେମଲ୍‌ଡେଲ ପିତ୍ତଜନେନ ।
- ୪। ରେମଲ୍ ଉନା ଜମଜନେନୁବ ସଦ୍ୟା ଗାଟିଅ ଜୁନେନୁ ।
- ୫। ମାଜନେନୁ ଉମେନାଟ ପାଟାଲ ଅଡେଲଜନେନୁ ।
- ୬। ଖୋମନ ମାରି ଉଡଜନେନୁ ।
- ୭। ଜୁଜନେନୁ କଣ୍ଠଗଜବ ବାରବାନ ମାଲି ସୁ ଗାରୁଲ ଉଡଜନେନୁ ।
- ୮। ମାଜନେନୁ ପନସୁ, କଦଳି, ମଶିତ, ଲଲିଆ, ଜନା, ସାମେଲ, ଅଲ୍‌ସି ବାରବାନ ଶାଗଡାଲ୍ ସଡସଜଲଲ ରିଡଜନେନୁ ।
- ୯। ଦଳସୁ ବାଠଲେ ମାଜନେନୁ ଦଳସୁ ଶଲଜନେନୁ ।
- ୧୦। ମାଜନେନୁଲଲ ଅଟ୍ଟ ମିର ପରନ୍ ମୁନାଟ ।
- ୧୧। ଘେତେବତ ପାଲଟି ଚୁଗୁନାସା ଅନୁଗୁରୁ ଅଟ୍ଟବ ପିଡଜନେନୁ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ହାଟ

- ୧। ନୟପୁରୁଷ ମାହକୃଷ୍ଣ ସିବା ରାଧାରେ ଲମତାପୁଟ ପଡେ ।
- ୨। ଏପାଟେ ପଡେ ଶନଦାର ଦନ ଏକ ହାଟ ଡୁବ ।
- ୩। ଏହା ହାଟକୁ ଅଧିକାଂଶ ଅପବାସୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ଅପନ୍ନ ।
- ୪। ପୁରୁଷ ଅପପକ୍ଷା ସାମାଜିକର ସଦ୍ୟା ବେଶ୍ୟା ଦୋଷାଘାତ ।
- ୫। ସେମାନେ ନୁହଁ କୁରା ପିଟିଆନ୍ତୁ ।
- ୬। ଖୋଷାରେ ଫୁଲ ଖୋସିଆନ୍ତୁ ।
- ୭। ବୁଢ଼ାମାନେ ବେଳରେ ନାନା ପ୍ରକାର ମାକ ଓ କଲା ଲଗାଇଥାନ୍ତୁ ।

- ୮। ସେମାନେ ପଣସ, କଦଳୀ, ଲଙ୍କା, କାଜୁବାସ, ମକା, ମାଣ୍ଡିଆ, ଅଳସି, ବଜ୍ର ପ୍ରକାରର ପତ୍ରପତ୍ରା ବିକଳାକୁ ଅଣିଥାନ୍ତୁ ।
- ୯। ଜନସ ବଦଳରେ ସେମାନେ ଜନସ ନିଅନ୍ତୁ ।
- ୧୦। ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ହାଟ ଏକ ପକ୍ଷ ସଦୃଶ୍ୟ ।
- ୧୧। ଯେତେବେଳେ କାମ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଗୁଡ଼ିକ ଦେଇ ହାଟକୁ ଅପସାନ୍ତ ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ରାମେଲ	-	ପୁରୁଷ
ଦମେକାଟ	-	ନୁଆ
ପାଟାର	-	ଲୁଗା
କାବୁଲ	-	କଳା
ସାମେଲ	-	ମାଣ୍ଡିଆ

୪.୧୪. ନିତନ୍ତୁ ସାମ

- ୧। ନିତନ୍ତୁ ଜନମ୍ କାଟାପଡ଼ାବ ।
- ୨। ନିତନ୍ତୁ ଇଅଟ-ଆପୁଟ ଅନଟ ବେଶୀ ଲଭୁବ ବାଡ଼ାନେନ୍ ।
- ୩। ଅନଟ ଯେତେବେଳେ ପାଞ୍ଚ ବରଷ୍ ତେଜୁ ତୁରୁ ଯେତେବେଳେ ନିତନ୍ତୁ ଇଅଟ ଗୋଇଗିଉକ୍ ସୁଦର୍ଶ ବରଷବେଳେ ଆପୁଟ ଗୋଇଗିଉକ୍ ।
- ୪। ନିତନ୍ତୁ କୁନିକ ମିମିଟ ଅମ୍ଭେଲୁନା ନିତନ୍ତୁ ମିଅ ଲଭୁରା ।
- ୫। ନିତନ୍ତୁ ଇଅଟ ଗୋଇଗିଉକ୍ ଗୁରୁଗି ନିତନ୍ତୁ କୁନିକ୍ ମିମିଟ ମାଲୁ ଡ଼େନବ ରାଧିବେଡ଼ ।
- ୬। ଇଅଟ ଆପୁଟ ଲଭ ମନେପାକାସୁ ନିତନ୍ତୁ ସବୁଦିନେ କୁନିକ୍ ମିମିଟବ ବରଷୁପ୍ ।
- ୭। ନାନା ପରକାରୁ କାବାଲତୁ ବେତସୁ କୁନିକ୍ ମିମିଟ ଅନଟ କାହାକୁପାଧି ବେଷା ଡେମଡ଼ୁପ୍ ।
- ୮। ଦିନେକ୍ ଦିନେକ୍ ନିତନ୍ତୁ କରବରାସୁ ଅଭୁଲେକାନା ଅନଟ ବୁଲେକ ବୁଲେକ ନିତନ୍ତୁ କୁନିକ୍ ମିମିଟ ମା ବରଷୁପ୍ ।
- ୯। ନିତନ୍ତୁ କୁନିକ୍ ମିମିଟ କରବୁନା ଅନଟ ବଡ଼େ ମୁକ୍ ଲନେକିଟ ।
- ୧୦। ବେବରୁପାଧି ନିତନ୍ତୁ ଅରବରାସୁ ଉପ୍ କୁନିକିଟ ।
- ୧୧। ନିତନ୍ତୁ କୁନିକ୍ ମିମିଟ ତେନୁକ୍ ତୁରୁସୁ ନିତନ୍ତୁ ଅପ୍ତେ ଅପ୍ତେ ମତ୍ତ ତେଜୁ ନିତନ୍ତୁ ।
- ୧୨। ରୁ କୁନିକ୍ ନିତନ୍ତୁ ରାତ୍ତ ପଟ୍ତ ତେଜୁ ନିତନ୍ତୁ ।

- ୧୩ । ଅନନ୍ତ ସବୁ ମଙ୍ଗଳୁ ଶୁଭକୁ ପାଦନେନ୍ ।
- ୧୪ । ନେଇ ସବୁ ସଙ୍ଗତୁ ଶୁଭ ନୀରାବ ଆବାଇବୁ ।
- ୧୫ । ଭଣ୍ଡଇ ଭଣ୍ଡଇ ନେଇ ଆଧର ପୁଲବନ ଚାନ୍ଦିସୁ ଆଧରୁ ଚେଲେନେଇ ।
- ୧୬ । ଭଣ୍ଡଇ ଭଣ୍ଡଇ ମିତ୍ରେ ଚେନ୍ଦୁସୁ ବନବ ପଥୀରେଇ ।
- ୧୭ । ମିର ଦନେ ବନ୍ଦୁ ପଥୀରେଇ ପଥୀରେଇ ମିରଥୀନ୍ ବୁଡେବୁଭୁଜ ।
- ୧୮ । ଭଙ୍ଗମୁକୁ ଲଦନେନ୍ ଚୁନ୍ଦିଆସୁ ଆମାଲ ଭଦାରୁ ଚେମନେନ୍ ।
- ୧୯ । ଏ ଆମ ପୀସୁ ନିଜକୁ ବୁଜିବ ମିମିତ ଅନନ୍ତ ବେଶୀ ପିଟେଇବୁ ।
- ୨୦ । ବୁ ଦନେନ୍ ନେଇ ବନ୍ଦୁ ପଥୀରେଇ ନେଇ ଭର ।
- ୨୧ । ନିଜକୁ ସଙ୍ଗନେନ୍ ବୁଡେ ନିଜ ଶୀତାରୁ ମାମାନିଜ ।
- ୨୨ । ମିର ଦନେ ନେଇ ସବୁ ବରଗବ ବୁଲେଇ ଭଜତୁସୁ ।
- ୨୩ । ନେଇକୁ ପାକେ କାନ୍ଦୁସୁ ସବୁ ବୁସୁ ।
- ୨୪ । ବରଗ ବୁଲେଇ ନେଇ ମିର ଭିକର ବୁଡନେଇ ।
- ୨୫ । ନେଇ ଶରବ ଆମାଲ ବୁଡନେନେଇ ।
- ୨୬ । ଆମାଲ ଭଙ୍ଗମୁକୁ ଶଙ୍ଖୀସୁ ଦେଇ ସବୁଲକ କାପେଇନେଇ ।
- ୨୭ । ନିଜ ଦେଇ ଶଙ୍ଖୀସୁ ନିଜକୁ ଭଜିବ ମିମିତ ଲଦନେଡ ।
- ୨୮ । ଦେଇ ବୁଝସୁ ନିଜକୁ ବୁଝିବ ମିମିତ ଭରଦା ଚେନ୍ଦୁସୁ ସୁ ଶୁଲ, “ ନମ୍ ଏ ସେଲ ମନକୁ ଶଅଁ ?”
- ୨୯ । ନିଜ ବୁଝନେ, “ ବରଗକୁ ନିଜ ଶୀତାରୁ ଚେମସୁ ଶଙ୍ଖୀ ।”
- ୩୦ । ନିଜକୁ ବୁଝିବ ମିମିତ ଶର, “ ନା ! ନମ୍ ଏକରେ ନମକୁ ବୁଝିବୁ ଶୁଲ ରଜବୁନମ୍ ବବା ବେମା ।
- ୩୧ । ନିଜକୁ ବୁଝିବ ମିମିତ ଅନନ୍ତ ବଦା ବେମନେତ ।
- ୩୨ । ନିଜ ନିଜକୁ ଭଙ୍ଗମୁକୁ ଭଜନେ ।
- ୩୩ । ନିଜକୁ କମଇ ବୁଡେ ନିଜ ଏବେ ନିଜକୁ ଭଙ୍ଗମୁକୁ ସୁବେ ଚେଲେଇନ ।
- ୩୪ । ଏଲେମିଦା ନିଜକୁ ବୁଝିବ ମିମିତ ଲଦ ନିଜ ବେଶୀ ବନ୍ଧୁ ପାଏଇନ ।
- ୩୫ । ମାଲବୁପାଥୀ ନିଜ ମୁହୁସୁ ବେମନେତ ।”

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ନିଜକଥା

- ୧ । ମୋର ଜନ୍ମ କାଟୋରାଧଡ଼ାରେ ।
- ୨ । ମୋ' ବାପା ମା' ମୋତେ ବହୁତ ଭେଟୁଥିଲେ ଧାଳିଖିଲେ ।
- ୩ । ମୋତେ ଯେତେବେଳେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା ସେତେବେଳେ ମୋ' ମା' ମରଗଲା ଓ ଦଶବର୍ଷ ବେଳକୁ ବାପା ମରଗଲେ ।
- ୪ । ମୋର ଆଉ ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ କେହି ନଥା'ନ୍ତି ।
- ୫ । ମୋ' ମା' ମଲପରେ ମୋ' ଆଉ ମୋତେ ତା'ର ସରକୁ ନେଇଗଲା ।
- ୬ । ବାପା ମା'କୁ ମନେପକେଇ ମୁଁ ପହୁଡ଼ିଲେ ଆଉ ପାଖରେ କାନ୍ଦୁଥାଏ ।
- ୭ । ବହୁଳ ଛକାରର ଝୋ ମିଠେଇ ବେଳ ଆଉ ମୋତେ ଭୁଲାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ ।
- ୮ । ତନେ ରନେ ମୁଁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ନ ଭୁଲିଲେ ମୋତେ ବୁଝାଇ ବୁଝାଇ ମୋ' ଆଉ ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦିପକାଏ ।
- ୯ । ମୋ' ଆଉ କାନ୍ଦିଲେ ମୋତେ ବହୁତ ହୁଏଲେନେ ।
- ୧୦ । ଚେଷ୍ଟା ମୁଁ ନ କାନ୍ଦି ଭୁଲିପଡ଼େ ।
- ୧୧ । ମୋ' ଆଉ ପାଖରେ ରହୁ ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ବଡ଼ ହୋଇଲେ ।
- ୧୨ । ସେ ଗାଁରେ ମୋର ଅନେକ ସାଙ୍ଗ ହୋଇଗଲେ ।
- ୧୩ । ମୋତେ ସମସ୍ତେ ମଙ୍ଗୁଳୁ ବୋଲି ଡାକିଲେ ।
- ୧୪ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଏକାଠି ଖେଳୁ ।
- ୧୫ । କେବେ କେବେ ଆମେ ଆମ୍ଭ ଘରେ ବସି ଆମ୍ଭ ଚୋଳୁ ।
- ୧୬ । କେବେ କେବେ ଏକାଠି ହୋଇ ପୋଡ଼ିବରେ ପଢ଼ିବୁ ।
- ୧୭ । ତନେ ପୋଡ଼ିବରେ ପଢ଼ିବୁ ପଢ଼ିବୁ ଗୋଟିଏ ପିଲା ବୁଝିଲି ।
- ୧୮ । ଗାଁଲୋକ ଧାର୍ମିଆଟ ଗାଳୁ ଉଦାର କଲେ ।
- ୧୯ । ଏହାଶୁଣି ମୋ' ଆଉ ମୋତେ ବହୁତ ବାତେଇଲା ।
- ୨୦ । ସେବନଠୁ ଆମେ ପୋଡ଼ିବରେ ଆଉ ପଢ଼ିବିଲୁ ନାହିଁ ।

- ୧୧ । ମୋ' ସାଜମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଶୀଳାର ସିଡ଼ିଲି ।
- ୧୨ । ଦିନେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଦଣ୍ଡକୁ ବୁଲି ଯାଇଥିଲୁ ।
- ୧୩ । ଆମ ପାଖରେ କାନ୍ଥ ଓ ଶର ଥିଲା ।
- ୧୪ । ଭଣ୍ଡରେ ହାଲୁହାଲୁ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଠେକୁଆ ଦେଖିଲୁ ।
- ୧୫ । ଆମେ ଶରରେ ଡାକୁ ମାଗିଲୁ ।
- ୧୬ । ଦେଲିନାକୁ ଶାଢ଼ୀ ଆମ ମା'ସ କର ସମସ୍ତେ କାଢ଼ିଲୁ ।
- ୧୭ । ମୁଁ ମା'ସ ନେଇ ମୋ' ଆଇଜ ଦେଲି ।
- ୧୮ । ମା'ସ ଦେଖି ମୋ' ଆଇ ଖୁସି ହେଇଲେ ଓ ଧସୁଗଲା, “ତୁ ଏ ମା'ସ କେଉଁଠୁ ଆଣିଲୁ ?”
- ୧୯ । ମୁଁ କହିଲି, “କଣ୍ଠରୁ ମୁଁ ଶୀଳାର କର ଆଣିଛି ।”
- ୨୦ । ମୋ ଆଇ କହିଲା, “କାନ୍ଥ ! ତୁ ଏଥର ଡୋର କୁଟୁମ୍ବୁ ଚଳେଇ ପାରିବୁ କାହା ହେଇଯା ।”
- ୨୧ । ମୋ' ଆଇ ମୋତେ କାହା କରେଇ ଦେଲା ।
- ୨୨ । ମୁଁ ମୋ' ଜଳ ଚାଲି ଫେରିଆସିଲି ।
- ୨୩ । ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀ ସହରୁ ମୁଁ ଘରେ ମୋ' ଶାଢ଼ୀରେ ସୁନ୍ଦର ଚଢ଼ୁଛି ।
- ୨୪ । ଡୋରୀ ମୋ' ଆଇଜ ମୁଁ କଢ଼ୁଇ ଭରିଥାଏ ।
- ୨୫ । ତା' ଗୋରୁ ମୁଁ ମଣିଷ ହେଲି ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

କର	-	କେରୁ ।
ଅସୁଖ	-	କାଷା
କର	-	କାଜ
ଅଧର	-	ଅମ୍ବୁ
ପର୍ଯ୍ୟବେଶ	-	ପର୍ଯ୍ୟବେଶ
କେରୁ	-	ଠେକୁଆ

୪. ୧୫. ଅନନ୍ତ ଚିନ୍ତି

କାଳୀପାଠା
କା ୮-୮-୮୫

ଲତନ ମନୁ,

- ୧ । ନିତ୍ୟ ଆଶାବାଦ ମା'ରୁନମ୍ ।
- ୨ । ନମ୍ ନୟପୁରୁବ ବଳବେ କେଟେସ୍ତା ।
- ୩ । ପଦଗୁପନ ତେଜ୍ ସୁ ନମ୍ ଭବନମ୍ପିନୀ ଆପତେକ୍ ନମ୍ ଶେ ବେତେବେଭା ।
- ୪ । ଦେବରୂପାଏଁ ନିତ ମନୁକ୍ ତେମନିତ ।
- ୫ । ନମ୍ନୁ ରାଅତନୁ ନେର ଶକ୍ତେକ୍ ବଲ୍ ଭା ।
- ୬ । ସରତ୍ ବବ ରାସି ।
- ୭ । ନାକ୍ରରଲ୍ଲ ଅବସେଇସୁ ନିତ ଲମତାପୁଟ୍ତକେ ପିଣ୍ଡୁତ୍ ଶଳତତ୍ତୁ ।
- ୮ । ସରୁଦନେ ନମ୍ନୁ ସାମନେନୁ ମନେପାକାସୁ ବେନୀ ଦୁଃଶ୍ କେତେମ୍ ।
- ୯ । ଏ ବରଣ୍ ଗତେକ୍ ନମ୍ନୁ ମାତା, ଆତା ନେରୁ ଶୁଦ୍ଧବ ପିନିନେନୁତ୍ତୁ ।
- ୧୦ । ପାଞ୍ଚଦନ୍ ତୁ ଶୁସୁ ମରୁଗୁନେନୁଭି ।
- ୧୧ । ମାକନେନୁ ଭିକ୍ଷମ୍ବ ବୁଦପାଏଁ ଅନମ୍ ନରୁତ୍ ଶୁନନେନୁତ୍ତୁ ।
- ୧୨ । ନମ୍ନୁ ପଞ୍ଚକ୍ୟ ଭଣ୍ଡାଇ ସାତାଇତ ଲେକେଇତ୍ ।
- ୧୩ । ନମ୍ନୁ ଡାଗୁକାସୁ ଦରୁକାର୍ ଶୁଦନା ଲେକେଇତ୍ ବାନ୍ଧିତ୍ତୁନିତ ।
- ୧୪ । ବାକ ସରୁ ବଲ୍ ।
- ୧୫ । ନମ୍ନୁ ନେଗଲ୍ଲଇ ସତେନୁ ତେମିତ୍ ।
- ୧୬ । ନମ୍ନୁ ରାଅତ୍ତୁ ଲତ୍ ମା'ରୁ ।
- ୧୭ । ଶେ ପାତରୁ ଶେ ନମ୍ ବେଇତ୍ ।

୧୮ । କୁତି
୧୯ । ନମ୍ନୁ ଆବା

- ୧୯। ମୋ' ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କଠୁ ମୁଁ ଶୀଘ୍ର ଯିବି ।
- ୨୦। ଦିନେ ଆମେ ସମସ୍ତେ କଣ୍ଠକୁ ବୁଲି ଯାଇଥିଲୁ ।
- ୨୧। ଆମ ପାଖରେ ତାହା ଓ ଶର ଥିଲା ।
- ୨୨। କଣ୍ଠରେ ବୁଲୁଥିଲୁ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଠେକୁଆ ଦେଖିଲୁ ।
- ୨୩। ଆମେ ଶରରେ ଡାକୁ ମାଗିଲୁ ।
- ୨୪। ସେଇତାକୁ ଗାଁକୁ ଆସି ମା'ସ ଜଣ ସମସ୍ତେ କାନ୍ଦିଲୁ ।
- ୨୫। ମୁଁ ମା'ସ ନେଇ ମୋ' ଆସନ ଦେଲି ।
- ୨୬। ମା'ସ ଦେଖି ମୋ' ଆସି ଖୁସି ହେଲେଲେ ଓ ଧନ୍ୟବାଦ, “ତୁ ଏ ମା'ସ କେଉଁଠୁ ଆଣିଲୁ ?”
- ୨୭। ମୁଁ କହିଲି, “କଣ୍ଠରୁ ମୁଁ ଶୀଘ୍ର ଯିବି ଆଣିଛି ।”
- ୨୮। ମୋ ଆସି କହିଲି, “ନାତା ! ତୁ ଏପରି ଜୋର କୁହୁଥିଲେଲେ ପାଖକୁ ବାହା ହେଇଥା ।”
- ୨୯। ମୋ' ଆସି ମୋତେ ବାହା କରେଇ ଦେଲି ।
- ୩୦। ମୁଁ ମୋ' ଉକ ଗାଁକୁ ଫେରିଆସିଲି ।
- ୩୧। ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀ ସହରୁ ମୁଁ ଏକ ମୋ' ଶାଢ଼ୀରେ ସୁଖରେ ଚଳୁଛି ।
- ୩୨। ତଥାପି ମୋ' ଆସନ ମୁଁ ବହୁତ ଭଲପାଏ ।
- ୩୩। ତା' ପୋତୁ ମୁଁ ମଜିଷ ଦେଲି ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

କଣ୍ଠ	-	କେନ୍ଦ୍ର
ଅଭିଷେକ	-	କାପା
କଣ୍ଠ	-	କାନ୍ଦ
ଆସନ	-	ଆସ
ପା'ରେଇ	-	ପହୁଁ ବା
କେନ୍ଦ୍ର	-	ଠେକୁଆ

୪. ୧୫. ଅନନ୍ତ ଚିଠି

କାନ୍ତାପାତା
ତା ୮-୮-୧୯

ଲତନୁ ମତ୍,

- ୧ । ନିଜରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ମା'ରୁନମ୍ ।
- ୨ । ନମ୍ କସ୍ତୁରୀକ ବଳରେ କେଟେୟା ।
- ୩ । ପଲରୁଦନ ହେତୁ ମୁଁ ନମ୍ ଭବନମୁଖିନୀ ଅପତେକ୍ ନମ୍ ଶେ ବେତେବେଭା ।
- ୪ । ଦେବତାପାତୀ ନିଜ ମନୁକୁ ହେମନିଜ ।
- ୫ । ନମ୍ନୁ ଉପତନୁ ନେଶ ଶେକ୍ ବଲ୍ ଭା ।
- ୬ । ସରଜ ବନ ରାସି ।
- ୭ । ତାଗୁରଲାଇ ଅବସେଇସୁ ନିଜ ଲମତାପୁତ୍ରକେ ସିଶୁତ ଶଲତତୁ ।
- ୮ । ସରୁଦନେ ନମ୍ନୁ ସାମନେନ୍ ମନେପାବାସୁ ବେଶୀ ଦୁଃଖ ହେତେମ୍ ।
- ୯ । ଏ ବରଷ୍ କଚରୁକ ନମ୍ନୁ ମାମା, ଆତା ନେଇରୁ ଭାବନକ ସିଦ୍ଧିନେନ୍ତୁ ।
- ୧୦ । ପାସରନ୍ ତୁମ୍ଭସୁ ମରୁନେନ୍ତୁ ।
- ୧୧ । ମାଳନେନ୍ ଭଜମ୍ନ ଭବପାତୀ ଅନମ୍ ବରୁ ଶୁନନେନ୍ତୁ ।
- ୧୨ । ନମ୍ନୁ ପରାକ୍ୟ ଉଶୁଇ ସାରଲକଟ ଲେକେଇତୁ ।
- ୧୩ । ନମ୍ନୁ ତାଗୁରାସୁ ବରୁକାରୁ ଭାବନା ଲେକେଇତୁ ବାଞ୍ଛିତୁନିଜ ।
- ୧୪ । ବାଳ ସରୁ ବଲ୍ ।
- ୧୫ । ନମ୍ନୁ ନେଶଲାଇ ସତେନ୍ ହେମତୁ ।
- ୧୬ । ନମ୍ନୁ ସରଜ୍ ରୁ ଲୁ ମା'ତୁ ।
- ୧୭ । ଶେ ପାଇବୁ ଶେ ନମ୍ ବେଭେ ।

୧୮ । ଭତି
୧୯ । ନମ୍ନୁ ଆବା

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ପ୍ରଥମ ପାଖକୁ ଛାଡ଼ି

ବାଲେଶଂସପତ୍ନୀ
ତା ୮-୮-୮୫

ମୁଦ୍ରଣ ମଧ୍ୟ:

- ୧ । ମୋର ଆଶାବାଦ ଜାଣିବୁ ।
- ୨ । ତୁ ନବପୁରରେ ଭଲରେ ପଢ଼ୁଥିବୁ ବୋଲି ଆଶା ।
- ୩ । ପଢ଼ର ଦନ ଦେଇ ତୁ ଚଳୁ ଅଥଚ ଆଜପାଏଁ ମୋତେ ଚିଠିଟିଏ ଦେଲୁନାହିଁ ।
- ୪ । ଦେଖୁ ମୁଁ ହୁଏତ ।
- ୫ । ତୋ ମାଆର ଦେହ ଚିକିତ୍ସ ଭଲ ନାହିଁ ।
- ୬ । ଜଳ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ବସାଉଛି ।
- ୭ । ବାଉରକୁ ଦେଖାଇ ମୁଁ ନମନାମୁଁକୁ ଊଷଧ ଯାଚିଛି ।
- ୮ । ପଞ୍ଚଦଶେ ତୋ କଥାକୁ ମନେପକାଇ ବହୁତ ଦୁଃଖ କରୁଛି ।
- ୯ । ଏକର୍ଷ ନକରକୁ ତୋ ମାମୁଁ, ମାମି ଆମ୍ଭ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ ।
- ୧୦ । ପାଞ୍ଚଦଶ ରାତି ପଢ଼ିଲୁଲେ ।
- ୧୧ । ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଡୋରେ ବହୁତ କଷ୍ଟକଳ୍ପ ।
- ୧୨ । ଡୋର ପଢ଼ିଆ ଦେବେ ହରୁ ଦେଖିବୁ ।
- ୧୩ । ଡୋର ଚଳା ପରାମ୍ଭା ଦରକାର ଥିଲେ ଲେଖିଲେ ପଠେଇ ଦେବ ।
- ୧୪ । ଯାଉ ହବୁ ଭଲ ।
- ୧୫ । ତୋ' ଦେହର ଘନୁ ନେବୁ ।
- ୧୬ । ତୋ' ମାଆର ଦେହ ଜାଣିବୁ ।
- ୧୭ । ହିଁ ପାଇ ହିଁ ଦେବୁ ବୋଲି ଆଶା ।

୧୮ । ଭବ

୧୯ । ଡୋର ବାପା

୪. ୧୭. ପିଞ୍ଜିକୁ ମିଳାଇବାକୁ ପାଏଁ ବେଲ୍ ପର୍ ଅତିସର୍କ ଦରକାର୍

ମାନବ୍ ବେଲ୍ ପର୍ ଅତିସର୍କ ମଠକନ ପର୍ମାପେଷ୍ଟ୍

ମଥାଶୟ,

- ୧ । ଜଟ, କାଙ୍ଗ୍ରାପାଡ଼ା ତୁଣୁକନୁ ମଙ୍ଗଳା ଶାଖା ବନୟବୃତ୍ତ କେବେବନୁ ବାରନ୍ ଏନ କ, ଜଟ ମିର ବେଶୀ ଅବକତ୍ ପୁ
ଲାନପାଇକ୍ତୁରାନୁଲି ।
- ୨ । ଜଟକୁ ବର୍ଣ୍ଣୟ ତନକୋଡ଼ି ପାର୍ କରପ ।
- ୩ । କାଅଟ୍ କରଟ କଡ଼ ଦରନୁ ଜଟ ଅବକ୍ ସମସ୍ତ ବୁଝୁଟ୍ ତୁହି ।
- ୪ । ବେକରପାଏଁ ବନୁ ପାର୍ମନା ତେମତ କ, ନମ୍ ଜଟକୁ ପାଏଁ ମିର ପିଞ୍ଜି ବେକସ୍ତା ତେମଦେତନା । ଜଟ ସବୁଦନ ପାଏଁ
ଶବଦା ନଟ ।

କଡ଼

କାଙ୍ଗ୍ରାପଡ଼ା
ତା ୨-୮-୮୧

ନମ୍ ଅତିସର୍କ
ମଙ୍ଗଳା ଶାଖା

ଠିକିନା :

<p>ବାୟୁକୁଲକ୍</p> <p>ଶ୍ରୀ ମଙ୍ଗଳା ଶାଖା ଜଙ୍ଗଲ୍ - କାଙ୍ଗ୍ରାପାଡ଼ା ପଶୁ - ନମ୍ପାସୁର୍ ଜଙ୍ଗା - ବେସୁର୍</p>	<p>ପାୟୋକୁଲକ୍</p> <p>ବେଲ୍ ପର୍ ଅତିସର୍କ କାଙ୍ଗ୍ରାପାଡ଼ା ବେସୁର୍</p>
--	---

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ବାଇଁକ୍ୟ ଭଉଁ ପାଇବା ସକାଶେ ଗ୍ରାମ ସଂପ୍ରଦାରଣ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଦରଖାସ୍ତ

ମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାମ ସସଦାରଣ ଅଧିକାରୀ ମହୋଦୟ ସମ୍ବୋଧଣୁ ।

ମନାଗସ,

- ୧। ମୁଁ, ବାଙ୍ଗାପଡ଼ା ଅଧିକାରୀ ମଙ୍ଗଳା ଶୀତା ବନସ୍ତର ସହର ଲେଖି ଜଣାଇବାର କାରଣ ଏହିକ, ମୁଁ କଣେ ଅତି ଚଳେ ଓ ହସତାସୁ ବ୍ୟକ୍ତି ।
- ୨। ମୋର ବୟସ ୬୫ ବର୍ଷ ।
- ୩। ଜମିବାଡ଼ି କିଛି ନଥିବାରୁ ମୁଁ ଅଧିକାରୀ ସମୟ ଭେକ ଉପାଦରେ ରହୁଛି ।
- ୪। ଏଣୁ ବନତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ କ, ଅପଣ ମୋ' ପାଇଁ ଏକ ବାଇଁକ୍ୟ ଭଉଁର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇ ଦେଲେ ମୁଁ ଚଳି ଉପକୃତ ହେବି ।

॥ ଭଦ ॥

ବାଙ୍ଗାପଡ଼ା

ଅପଣଙ୍କର ଆଜ୍ଞାଧୀନ

ତା ୨୮-୮୧

ମଙ୍ଗଳା ଶୀତା

ଠିକଣା

ପ୍ରେସକ	ପ୍ରାପ୍ତେଷୁ	ଟିକଟ
ଶ୍ରୀ ମଙ୍ଗଳା ଶୀତା ଗ୍ରାମ - ବାଙ୍ଗାପଡ଼ା ପୋଷ୍ଟ - ଲମତାପୁଟ ଜିଲ୍ଲା - ବୋଲପୁଟ	ଗ୍ରାମ ସଂପ୍ରଦାରଣ ଅଧିକାରୀ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଲମତାପୁଟ ବୋଲପୁଟ	

୪. ୧୭. ନମ୍ବୁ ଭଙ୍ଗମ୍ବ ମିର ଆଦିବାସୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣୁକୁ ଆଶ୍ରମ୍ ତଥାର୍ ଦେଖେମ୍ବୁ ପାଏ
ଉପକଣ୍ଠୁ ଆଦିବାସୀ ଭୁକ୍ତି ଅପିସର୍କ ଦରକାସ୍

ମାନସ୍ କସ୍ପୁକ୍ ଉପକଣ୍ଠୁ ଆଦିବାସୀ ଭୁକ୍ତି ଅପିସର୍କ ମଦକ୍ ଦମାପେଷୁ ।

ମହାଶୟ,

୧। ଦେଶୀ ହୋମସ୍ ବନକ୍ରତ୍ତ ପାର୍ଜନା ଦେଖେମ୍ବୁ ନେଇ କ, ନେଇଲୁ ଭଙ୍ଗମ୍ କାନ୍ତ୍ରପାତା ଭଙ୍ଗମ୍ମିର
କସ୍ପୁକ୍ କ୍ଷା ଅଚରୁକ୍ତ ଲମତାସ୍ ପଞ୍ଚାଦିବ କୁହୁ ।

୨। ଏ ଭଙ୍ଗମ୍ବୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣା ପ୍ରାଏ ତନ୍ ଅଜାର୍ ଦେଲିଟ ସୁ ସବୁ ଆଦିବାସୀଲିକ୍ ।

୩। ଦେଶୀ ଭେସୁ ଏ ଭଙ୍ଗମ୍ବ ମିର ଲୟୁଲି ଭସ ।

୪। ଚେକରୁପାଏ ଅନନେନ୍ ପାକ୍ ପଡେଇବ ଦେଶୀ ଅସୁବଦା ଦେଖୁକ୍ ।

*। ନେଇଲୁ ଭଙ୍ଗମ୍ବୁକେ ପାର୍ ମାଲିକ୍ ସୁଲିଟ ଲମତାସ୍ କସ୍ପୁକ୍ କୁହୁପା ବରତ ପାଅତ କଣ୍ଠାଗତା ଏ ସବୁ
କରସୁ ମିଏନ୍ ଅନନେନ୍ ଅଲିଟ ଭଦିଲୁ ଦେଶୀ ଅସୁବଦା ଦେଖୁକ୍ ।

୬। ଚେକରୁପାଏ ନେଇ ବନକ୍ରତ୍ତ, ପାର୍ଜନା ଦେଖେମ୍ବୁ ନେଇ କ, ନମ୍ ଦସ୍ପାକ୍ରତ୍ତ ଏ ଭଙ୍ଗମ୍ବ ମିର ଆଦିବାସୀ
ଲକ୍ଷ୍ମଣୁକୁ ଅଶ୍ରମ୍ ତଥାର୍ ଦେଖେମ୍ବୁକା ଏ ଭଙ୍ଗମ୍ବୁ କୁଶ୍ମେଇଲୁ ଲକ୍ ନମ୍ବୁକ କୁଶୋ କୁଲିଟନେନ୍ । ଗତ ।

କାନ୍ତ୍ରପାତା

ନମ୍ବୁ ବଶ୍ମ

ଗା ୧୦-୮-୮୯

କାନ୍ତ୍ରପାତାକୁଲିକ୍

ଠିକଣା :

<p>ପ୍ରେସକ :</p> <p>କାନ୍ତ୍ରପାତାକୁଲିକ୍</p> <p>ସବୁ - ଲମତାସ୍</p> <p>କ୍ଷା - କସ୍ପୁକ୍</p>	<p>ପ୍ରାପ୍ତେଷୁ :</p> <p>ଉପକଣ୍ଠୁ ଆଦିବାସୀ ଭୁକ୍ତି</p> <p>ଅପିସର୍କ</p> <p>କସ୍ପୁକ୍</p>
--	---

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ

ତୁମ ଗ୍ରାମରେ ଏକ ଆଦବାସୀ ଆବାସିକ ସେବାକ୍ରମ ପ୍ରଚାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଉପକ୍ରମର ସମନ୍ୱୟ
ଆଦବାସୀ ଉନ୍ନୟନ ସମାଜ ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଦରଖାସ୍ତ

ମାନନୀୟ କୋରାପୁଟ ଉପକ୍ରମର ସମନ୍ୱୟ ଆଦବାସୀ ଉନ୍ନୟନ ସମାଜ ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀ ମହୋଦୟ ସମୀପେଷୁ ।

ମହାଶୟ,

୧. ଯଦୁ ଉତ୍ତମ ଓ ବିନୟନ ସହକାରେ ନିବେଦନ କରୁଥିବୁ କି, ଅମ ଗ୍ରାମ ବାଜେରାପଡ଼ା ଗ୍ରାମଟି କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲା ଅନ୍ତର୍ଗତ
ଲମତାପୁଟ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

୨. ଏହି ଗ୍ରାମର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ତିନି ହଜାର ହେବ ଓ ସମଗ୍ର ଆଦବାସୀ ଅଟନ୍ତି ।

୩. କହୁଡ଼ ସନରୁ ଏହି ଗ୍ରାମରେ ସ୍କୁଲ ନାହିଁ ।

୪. ଲୋକ ସିଲ୍ଲିକ ପାଠ ପଢ଼ାରେ ବେଶୀ ଅଧିକାଂଶ ହେଉଛି ।

୫. ଅମ ନିଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ ଦୂରନିଶି ଲମତାପୁଟରେ ସ୍କୁଲ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବସଯାତ୍ରା, ନିରାମଳ ଇତ୍ୟାଦି ପାରତ୍ତୋଳ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସିଲ୍ଲିକ ପଞ୍ଚେ ଯିବାଟା କୁଟୁ ଅଧିକାଂଶ ହେଉଛି ।

୬. ଏହି ଅମେ ବିନୟ ଉପରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁ କି, ଅପଣ ଦୟାପୁତ୍ର ଏହି ଗ୍ରାମରେ ଏକ ଆବାସିକ ସେବାକ୍ରମଟିଏ ପ୍ରଚାରଣ
କଲେ ଏହି ଗ୍ରାମର ଅଧିକାଂଶମାନେ ଅପଣଙ୍କଠାରେ କୃତଜ୍ଞ ରହନ୍ତେ ।

ବାଜେରାପଡ଼ା

ତା ୧୦ । ୮ । ୮୧

କିଛି

ଅପଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ

ବାଜେରାପଡ଼ାର ଅଧିକାରୀ

ଠିକଣା

<p>ପ୍ରେଷକ</p> <p>ବାଜେରାପଡ଼ା ଅଧିକାରୀ ପୋଷ୍ଟ - ଲମତାପୁଟ ଜିଲ୍ଲା - କୋରାପୁଟ</p>	<p>ପ୍ରାପ୍ତେଷୁ</p> <p>ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀ ସମନ୍ୱୟ ଆଦବାସୀ ଉନ୍ନୟନ ସମାଜ କୋରାପୁଟ</p>
---	---

ଗା ଦ ବା ଶ ଘ କୋ ଷ

ଗାଦବା-(IPA ଅନୁବାଦ)-ଓଡ଼ିଆ-ଇଂରାଜୀ

ଭାବନା ଶବ୍ଦଗଣ ନମ୍ବର ଓଡ଼ିଆ ତଥା ଆନୁର୍ଦ୍ଧାତ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଅନୁକ୍ରମରେ ଲିଖିତ :

ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ :

ଅ ଆ ଇ ଉ ଏ ଓ

ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ :

କ ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ
 ଣ ଠ ଡ ଢ ଣ ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ
 ଣ ଠ ଡ ଢ ଣ ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ
 ଣ

ଆଇ. ପି. ଏ.

Vowels :

o a i u e o

Consonants :

k ? kh g gh g c ch j jh
 ñ t th d dh n t th d dh
 n p ph b bh m y r l s h

ଏଠାରେ ଦିଶିବାରୁ ଯେ, ଭାବନା ବ୍ୟାଞ୍ଜନ ଓ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭାବନା ଦେଇ ନିଶ୍ଚଳ ଧ୍ଵନିମୟ
 ଉଥା : ?, ଛ, ଛ, ଛ, ଛ, ଛ, ଛ ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦଗଣରେ ବାହୁଡ଼ିଥାଏ ।

ଅ

ଅଥର (atla) ମଶାଳା flammable torch
 ଅଥର (atci) ସବନ wind
 ଅଥରଡ଼ା (atcidā) ଝଟ storm
 ଅଥରଣି (atōi) ଗାଳ scolding
 ଅଥେଅଥୁ (akeatu) ଏତେତେତେ here and there
 ଅ'ନ (at'n) ବାଳକ, ନାବାଳକ boy, child
 ଅ'ନରାଣି (at'nraṇḍi) ବାଳବଧନା child-widow
 ଅନଗେଇ (oglei) ବେକା to be surplus
 ଅଟ (og) ଶୁଣିବା, ଶୁଣାଇବା to listen, cause sb
 to listen

ଅଟରେ (ogre) ବାସ୍ ଅଳas !
 ଅଗେଇ (oggei) ଲେକଣା pregnancy
 ଅଗ୍ରା (oggra) କୋଇଲି coal
 ଅଗ୍ରାବେ (ochabe) ଘାଟା to spread bed
 ଅଟ୍ଟେଇଗୁ (at'keigu) ଅଟକିବା to stop
 ଅତର୍ (at'ra) ପାଖରେ beside
 ଅତ୍ (at'u) ମୁରୁଖ male
 ଅତ'ନ୍ (at'ua'n) ମୁଅ son
 ଅତ'ନ୍ ଇଗ୍ରେଇ (at'ua'n iglei) ନାତି
 grand-son

ଅରୁଣ ଅ'ନ (at'rup at'n) ଅଣ୍ଟି ବୁଣିଲି male child
 ଅଦରମିଆ (adormia) ବ୍ୟର୍ଥୀ apostate
 ଅଦ୍ରମ (adrom) ଅଧର୍ମ unreligion
 ଅନ ଅ'ନ ଇଗ୍ରେଇ (anata'n iglei) ନାତୁଣୀ grand-
 daughter

ଅନର୍ ଅ'ନ (anabot'n) ନନ୍ୟା daughter
 ଅନର୍ (anab) ଲୁହାଣୀ young lady
 ଅନର୍ ଶୁଣିବୁଲକ (anabrirignulok) ଭରଥାନୀ
 a group of people those who accom-
 pany bridegroom

ଅନମ (anom) ଦେଖେ, ଦେଖାଇବୁ to you
 (fam, pol)

ଅନଟ (onig) ମୋତେ to me
 ଅନଟଅ (oniga) ନିଜକୁ to self
 ଅନଟଡ଼ିକେ (onigdike) ମୋଠାରୁ from me
 ଅନେଇ (onei) ଆମକୁ to us
 ଅନେଇକିକେ (oneidike) ଆମମାନଙ୍କଠାରୁ from us
 ଅନେଇନେଇଅ (oneineno) ନିଜମାନଙ୍କୁ to selves
 ଅପଡ଼େଇ (apdel) ଶ୍ରୀକର୍ମିଣୀ ritual ceremony
 of a deceased
 ଅପେଇ (open) ତୁମ୍ଭକୁ ଦେଖାଇବୁ to you (pol)
 ଅପେଅ (openo) ଦେଖିବୁକେ yourself
 ଅପେଅବୁଡ଼େ (openburag) ଦେଖାଇବୁଦ୍ୱାରା by you
 (pl)

ଅବ (aba) କାମୁଡ଼ିବା to bite
 ଅବଗିର (abgir) ପଢ଼ାଇବା cause sb to study
 ଅବଗେଇ (abgeb) ଘୋଡ଼ିବା to burn (house,
 wood)
 ଅବଡ଼ୁଲେଇ (abdulei) ଗଡ଼େଇବା cause st to
 rollor

ଅବତାର (abtar) ଅବତାର incarnation
 ଅବତୁର (abtur) ନିକାଲିବା to take out
 ଅବରାଗିଟ (abririg) ଅଣେଇବା cause st to bring
 ଅବଲ (abl) ଖଟାଇବା to throw
 ଅବ୍ରେଇବା (obleisa) ବସାଇବା cause sb to sit
 ଅବସମ୍ (obsom) ଖୁଆଇବା cause sb to eat
 ଅବସୁର (obsur) ଖୁଣାଇବା cause st to become
 dry

ଅବସେଇ (absei) ଦେଖାଇବା cause st to see
 ଅବସେଇ (abseyo) ଦେଖାଇବା cause st to show
 ଅପର୍ (amor) ଉଠେଇବା cause st to rise
 ଅମ୍ତୁର (amtur) ଚାଲିବା, ବ୍ୟକ୍ତ to give up,
 except
 ଅମ୍ତୁ (amrut) ଅମ୍ବୁକେ nectar
 ଅୟା (aya) ତେବେ then

ଅରୁ (ar) ଜାଣିବା to watch
 ଅରୁକ୍ଷିତ୍ (orkhit) ଶାଳକ creditor
 ଅରୁଗୁରୁ (oroguru) ଜାଣିଥିଲା had watched
 ଅରୁଣ (orti) ଖୁଣ୍ଟ bracelet
 ଅଲ୍ (ol) ବଳ plough
 ଅଲ୍ଦା (oldia) ହଳଦାଆ yellow
 ଅଲ୍ଦୁଆ (oldhua) ଅଳତା soot
 ଅଲ୍ସି (olsi) ଅଳସି a kind of oil seed
 ଅଲାଇ (olai) ଜାଣିବା to whom
 ଲଞ୍ଜନା to suspend
 ଅଲାଇନେନ୍ (olainen) କେଉଁମାନଙ୍କୁ to whom
 ଅଲାଇବୁଗ୍ (olaibug) କେଉଁମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା by whom
 ଅଲାବେ (olabe) ଖଞ୍ଜିବା to hang
 ଅଲିବ୍ (olib) ହାତୁଡ଼ିବା to appear suddenly
 ଅସନ (oson) ଲୁହା iron
 ଅସନନ୍ତୁକି (osonnutiki) ଚୁନିପତ୍ତା an iron pot
 with a rod used for crushing species
 ଅସନ୍ତିର (osontir) ଶାବଳ crowbar
 ଅସନ୍ତପେରି (osongperi) ଲୁହାଖିଲିକିର iron box
 ଅସଲ୍ (osal) ପତାକୋଣ corner of a cloth
 ଅସାରକେ (osaarke) ଚନ୍ଦ୍ର the month of
 Bhadrab
 ଅସୁକ (osuk) ଚୁକ୍ କ୍ନାଇଫ୍ knife

ଅ

ଅ (a) ଏବେ now
 ଅଅ (ao) ଫଟାଇବା cause st to burst
 ଆଇଆଇ (aiai) ଲେଖିବା to invite
 ଗେଷ୍ଟା to gesture
 ଆପାୟେଗୁ (aipareigu) ହାଲିଆଣିବା to yawn
 ଆଇଡିଡିଏନ୍ (aibidien) ତାଳପତାକା inspection
 bunglow
 ଆଏର (aer) ଅମ୍ଳ mango
 ଆକୋଟ୍ (akot) ପାଟି horoscope

ଆକସିଗ୍ (aksig) ଛୁଙ୍କିବା to sneeze
 ଆ'ଆଲ୍ (a'al) ବାଲୁଣ bamboo
 ଆ'ଡ଼ିଗ୍ (a'dig) ମାଛ fish
 ଆ'ଟାଗ୍ (a'tag) ମଳିନା to crush
 ଆଗ୍ୟାବେର୍ (agyäber) ଅନୁମତିଦେବା to give
 permission
 ଆଟୁ (atu) ବେ/ଖାଣ୍ଡ pride
 ଆଡ଼ (ar) ଚାଲିଯିବା to drive away
 ଆଡ଼କୋସିଲି (adogkosili) ମାଛକାଳ fish-scale
 ଆଗ୍ଲା (agla) ଅଲିକା emblic myrobalan
 ଆଗ୍ସୁଗ୍ଗା (agsugga) ଚାଲିବା to walk
 ଆଗ୍ଗଥିନୁଗିର (aggthinugir) ଅଙ୍ଗୁଳ ପତ୍ତା finger
 joint
 ଆଗ୍ଗଥିନୁଟିପ୍ (aggthinutip) ଅଙ୍ଗୁଳର ଅଗ୍ର finger
 tip
 ଆଡ଼କୋଗ୍ (aroririg) ଅଡ଼ାଉବା to drive away
 ଆଡ଼େଗା (aregga) ଆଚର ପିକ୍ଲି pickle
 ଆନ୍ଦ୍ରାକିରା (andrakirta) ଘୋଡ଼ା horse
 ଆନ୍ଦେଇ (andei) ଲେଖିବା cause st to turn
 ଲାଠିଆ to return
 ଆଟାଗ୍ନା (atagnai) ଅଳିକା to harvest
 ଆଟିକ୍ (atik) ଉଦ୍‌ବିକିବା to sob
 ଆନ (ano) ଚାଲିଯିବା to root out
 ଆନ୍ତୁ (antu) ଖିଲିବା to pull
 ଆନାନ୍ (anan) ଖିଲିବା to pull
 ଆନାବ (anab) ଲୁହା husk
 ଆନିବାଇ (anibai) ପୂର୍ବପୁରୁଷ ancestor
 ଆନ୍ଦୁ (andu) ଗୋଡ଼ଖୁରୁ ankle
 ଆପୋଡ଼ି (apodri) ଖାଲିବା to duster
 ଆପିସ୍ (apis) ଅଫିସ୍ office
 ଆପେପେ ଗୋଗୁଗୁଜି (apeape goiguuji) ଆତ୍ମହତ୍ୟା
 suicide
 ଆବକା (abka) କେବଳ only

ଆବା (aba) ବାପା father
 ଆବାଇ (abai) ଖେଳ play
 ଆବାଇଲୁକ୍ (abainulok) ଖେଳାଳୀ player
 ଆବାଇସାମାନ୍ (abainu saman) ଖେଳା toy
 ଆମାଇ (amai) ମାକୁ (କୁ) to him/her
 ଆମାଇଆ (amaia) ସେମାନେ ନିଜେ themselves
 ଆମାଇନେନ୍ (amainen) ସେମାନଙ୍କୁ to them
 ଆମୁଗ (amug) ଆଗରେ before
 ଆଗେଇବା to go forward
 ଆମ୍ବେଠା (ambetha) ଜଳଣୀ jute-plant
 ଆୟ (ayo) ଆୟ income
 ଆୟନି (ayoni) ଡାକୁଛନ୍ତି is calling
 ଆୟରିଗ (ayorig) ଗାନ୍ତେଇବା to invite
 କାଲିକା cause sb to call
 ଆରମ୍ଭେମ (aromdemo) ଆରମ୍ଭ କରିବା to start
 ଆରାବେ (arabe) ଶିଅର କରିବା to shaven
 ଆରାମ୍ (aram) ଆରମ୍ଭ to begin
 ଆରିଅ (ario) ଚାନ୍ଦି son-in-law
 ଆରିଅ (ario) ବର bridegroom
 ଆର୍କ (arke) ମାସ month
 ଚନ୍ଦ୍ର moon
 ଆର୍କେଟ (arketo) ଚନ୍ଦ୍ରକରଣ moonlight
 ଆରଗ୍ଗୁ (argaggu) ହରିସିବା to defeat
 ଆରଗାଇ (argai) ଆଛାଡ଼ିବା to scratch
 ଆରଡ଼ଣ୍ଡାଲ (arḍṇḍal) ହାତକଢ଼ି handicap
 ଆରାଇଆଇନେନ୍ (alaialainen) ଦେଇମାନଙ୍କୁ
 to whom (pl)
 ଆରାଇ (alei) ଚୁଲୁକିବା to shake
 ଆଲୁଗ (alug) ଭୁ to
 ଭିତର inside
 ଆଲୁଗ୍‌ଡିଏନ୍ (alugdien) ଅନ୍ତର inner house
 ଆଲୁଗୁସାଗ୍‌ସାଗ୍‌ଲୁକ୍ (alugalusaḡḡalok)
 ହେଉଥିବା hawker

ଆସାର୍କେ (asararke) ଆଗଷ୍ଟମାସ the month of
 'asar'.

ଆସିଲ୍ (asil) ମାବାସୁଲ୍ fee

ଇ

ଇଅଟ (iog) ମାତା mother

ଇଅଟଆପୁଗ (iogapug) ବାପାମାଆ parents

ଇଅଟ କର୍କିରା (iogkirta) ଦୋର୍ତ୍ତା mare

ଇଅମ୍ (iam) ରକ୍ତ blood

ଇଗ୍ (ig) ମଳ stool

ନରକ hell

ଇଗଲେଇନାତି (igleinati) ଅଜ୍ଞାନ great grand-
 son

ଇଗିଲି (igili) କାନିଲି eardrum

କାନିଲି ear-wax

ଇଗ୍‌ଲାଟି (iglati) ବ୍ରହ୍ମଧରୁ rainbow

ଇଚାଡ଼େମୁରା (ichadēdemura) ଅର୍ଥାତ୍‌ରା କରବା
 to disagree

ଇଠା (iṭa) ବଟା brick

ଇଠାନ୍‌ଡିଏନ୍ (iṭanudien) ବଟାଘର brick-house

ଇଡା (ida) ତେଲ liquid of cooked rice

ଇଡାଗ (idag) ପଛରେ back

ଇଡାବେ'ନେନ୍ (idabe'nen) ଅଧିକବ୍ୟକ୍ତ
 dependent

ଇଡି (iri) ପିଇବା to drink

ଇଡିକାନ୍‌ଡି (idikand) ଅଳ୍ପ little

ଇଡି (ito) ଏହୁଣ୍ଡା like this

ଇଟାଗ୍‌ବୁର୍‌ବୁଇ (itagbur'buai) ଘୋର ଘୋର
 crowdung-worm

ଇତି (iti) ଛତୁ mushroom

ଇନାମ୍‌ବେ (inambe) ଦୁରଦାନ ଦେବା to give
 reward

ଇନିଗ (inig) ଶିଳା hanging rope-shelf
 ଇନ୍ଦ୍ର (indor) ଇନ୍ଦ୍ର god Indra
 ଇମ୍ବିଗ (imbig) ଭଉଳ sister-in-law
 ଇର (ira) ପାରକଣା to cross
 ଇରିର୍ (irir) ଡେଇଁବା to jump
 ଇଲଗ (ilog) ଯିବା to go
 ଇଲଗନିୟାଗ (ilogniyag) ଯାଇଥାନ୍ତୁ would go
 ଇଲାଦାଗିଆ (iladagia) ଚୋରାଘା leopard
 ଇଲି (ili) ମଦ wine
 ଇଲିଡିଏନ୍ (ilidien) ମଦଦୋରାନ wine-shop
 ଇଲଟା (ilṭa) ଚୂଇଁଝା earthen-heads of an oven
 ଇସାଗକୁଣ୍ଡି (isagkuṇḍi) ମଳଦ୍ୱାର anus
 ଇସାନ୍ଦିଏନ୍ (isandien) ପାକଖାନା latrine
 ଇସାଲ (isal) ଚମ skin
 ଇସି (isi) ବଥାଇବା to have pain
 ଇସିନ୍ (isin) ସିଝିବା to boil
 ଇସ୍ପର୍ (ispār) ଇଶ୍ୱର god Shiva

ଉ

ଉଆସ୍ (ūās) ଅମାବାସ୍ୟା new moon
 ଉଆରକୋଟି (ūarikoti) କଲ boundary
 ଉଇଗଲଗନିୟାଗ (uigolgniyag) ଯାଇପାରିଥାନ୍ତୁ
 would have gone
 ଉଇଗି (uigi) ବାହାରେବା to get married
 ଉକ୍ଲି (uklei) ଉଠିବା to came up (while boiling)
 ଉଗ୍ଗନ୍ (uggon) କରକା crab
 ଉଗ୍ଗମ୍ (uggom) ଗ୍ରାମ village
 ଉଫାବେଟ (ufaberṭ) ଉତ୍ପାଦନା cause st to fly
 ଉଫାୟି (ufei) ଉଡ଼ିବା to fly

ଉଣ୍ଡାମ୍ (uṇḍam) ବୃଦ୍ଧ oldman
 ଉଣ୍ଡାମଦାବା (uṇḍam dada) ଅନା grand-father
 ଉଣ୍ଡି (uṇḍi) ଦେବୀ deity
 ଉଣ୍ଡିବିରେନ୍ (uṇḍibiren) ଶାଳଗ୍ରାମ a stone which is worshipped as a deity
 ଉଣ୍ଡେଇସା (uṇḍeisa) କାଲେ perhaps
 ଉତ (uto) ଅଗ୍ରଭୋଜ scrotum
 ଉତ୍ପସିଗ (utopsig) ଅଣ୍ଡା egg
 ଉତ୍ପସିଗଡ଼ା (utopsigḍa) ଅଣ୍ଡାମାଳ watery thing of egg
 ଉଦକାଡ଼ି (udkaṛi) ଧୂପ incense-stick
 ଉଦାରୁ (udarlu) ଧାରଣା to borrow
 ଉନାବ (unāba) ଶୂର razor
 ଉନାର୍ପା (unarpa) ବ୍ରହ୍ମଣ୍ଡୀ broom
 ଉପି (upi) ଚୂଷି dandruff
 ଉବକା ଅ'ନ୍ (ubka a'ṇ) କାରକ ସନ୍ତାନ illegitimate child
 ଉମ୍ବ (umbo) ଦେଖିକି which one
 ଉମ୍ବକୂରୁଗ (umbokurug) କୁଅରେ in which direction
 ଉମ୍ବୋନୁ (umbonu) ଦେଖିକି to which one
 ଉମ୍ବାଗ (umbag) ଭଗୋଳ sister's husband,
 ଉରା (ura) ମାଝୁ fly
 ଉରା (ura) ବିନା without
 ଉରାନା (urana) କା or
 ଉଲ (ul) ଆସିବା to come
 ଉଲଗ (ulog) ଚଢ଼ା ଚଢ଼ା thatching straw
 ଉଲଲ୍ (ulal) ବାଷ୍ପ steam
 ଉସାଗବିଏ (usagbier) ଅନାକାଲ now-a-days
 ଉସାକାଗାଡ଼ା (usakagada) ଶୁଣ୍ଠି dry-ginger
 ଉସାଣ୍ଡେଇ (usandei) ଉଲ୍ଲ story

<p style="text-align: center;">ଏ</p> <p>ଏକୂରୁଟ (ekurug) ଉପରେ in this direction ଏକେଇ (ejei) ଗଣନା calculation ଗଣିବା to count ଏଡମାସ୍ଟର (epomas̄tor) ହେଡମାସ୍ଟର headmaster ଏଡଟ (etog) ଏମାନେ these are ଏଡଟନ୍ନୁ (etognu) ଏହାର its ଏଡଟନେନ୍ (etognen) ଏଗୁଡ଼ିଏ these ଏଡଟନେନ୍ନୁ (etognennu) ଏମାନଙ୍କର of these ଏଡମ୍ପିତି (etom̄titi) ଡାହାଣହାତ right hand ଏଡା (eta) ଭାବିବା to think ଏନ୍ (eno) ଏଠାଠି here ଏନ୍ନୁ (enu) ଏହା this ଏନ୍ନୁସବୁ (enusobu) ଏଗୁଡ଼ିଏ all these ଏରୁ (er) କାଟିବା to cut ଏରାଫି (erafi) ଡେରା squint-eyed man ଏରାନ୍ (eran) କେମିତି how ଏରାମ୍ପା (eram̄sa) ଯେପରି in which manner ଏରେଇଅନ୍ (ereic̄oju) ଚାହିଁମାନା to peep</p>	<p>କଡ଼ଇ (kop̄ai) କରେଇ couldron କଣ୍ଡରା (kond̄rag) ବେକ neck କଣ୍ଡି (kond̄i) ଜଳପିତ୍ତ pitcher କଡ଼ (koti) କାନ୍ଥ wall କଡ଼ିଦିଏନ୍ (kotidien) ମାଟିଘର clay-house କଡ଼ମା (kodoma) ମାନବ human କଡ଼ିକାରିଆ (kodikaria) ପଞ୍ଜିକାରୀ a person who knows heroscope କନ୍ତରୁ (kontor) ସୁଧ interest କନ୍ଧ (kondh) କାନ୍ଧ shoulder କପରୁ (koporo) କଣ୍ଠଶିଳ୍ପ elbow କପାରୁ (kopar) କୋପ anger କବ୍ଜା (kob̄ja) କବ୍ଜା hinge କବରୁ (kobar) ଲତାପତା cover କମ୍ପୁଲ (komul) ବେକେଇ quilt କରକୋ (karokoco) ଖେରୁ owl କରୁକେଇ (korkei) ଭୟଭୀତ to frighten କଲ (kol) କଲ machine କୋଲ lap</p>
<p style="text-align: center;">ଓ</p> <p>ଓଟିବାନା (ot̄ibana) ଧଡ଼ border of a cloth ଓବ୍ଲେଇନ୍ନୁଲକ (obleinulok) ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା consecrator ଓରିଗ (orig) କାଠି sickle</p>	<p>କଲକ (kolki) ବୋଲି big bamboo basket used for storing rice etc. କଲଜ (koloj) college କୋଲି (koli) କୋଲି berry କୋଲିଆ (kolia) ଚକ୍ଲିଆ jackle କୋସ୍ଲି (kosli) ସାପଠାତ snake-scale କୋସାକିଫା (kosakifa) ଏଣ୍ଡିଆକ silkworm କୋସିମ୍ (kosim) କଞ୍ଚୁର tortoise କାକ (kak) କାନ୍ଧର ଉପର armpit କାକରୁ (kakor) କୁଣ୍ଡଳ dew କାକ୍ସିପା (kaksipa) କାନ୍ଧ armpit କାଗ୍ଲା (kagla) କଳା neck-ring କାଞ୍ଚ (kañc) ବୋତଲ bottle କାଞ୍ଚସାମାନ୍ (kañcsaman) କାଚକରଣ glass material</p>
<p style="text-align: center;">କ</p> <p>କୋନାରି (koinari) କଳସ a kind of flower କୌସାରି (kōisari) କାଞ୍ଚକାରୀ one who makes bronze materials କୋକୋ (koko) ବଡ଼ଭାଇ paternal uncle</p>	

କାଢ଼ି (kaṛi) କାଠି slander stick	କିରାଗ (kirag) ଶିମୁଳଗଛ a kind of big wild tree
କାଣ (kaṇa) ଅନ୍ଧ blind man	କିର୍ତ୍ତାଲ (kirtasalo) ଅଶ୍ୱଶାଳା stable
କାଣ୍ଡର (kaṇḍsor) ଡାଳ arrow	କିର୍ସା (kirsa) ଲୁହଣୀ butter
କାତାଳ (katani) କାହାଣୀ story	କିଲମକାଗ (kilomkag) ଅନ୍ୟ guest
କାତ୍ରା (katra) ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ dangerous	କିସାବ (kisab) କୁଲ winnowing-fan
କାଦ (kado) କାଦ mud	କିସାବ (kisab) ଅଞ୍ଚା waist
କାନ୍ତ୍ରି (kantri) କର୍ତ୍ତକ scissors	କିସାବସୋବନୁକନିକ (kisabsosobnukunik) ଯାହା nurse
କାପାଢ଼ (kapaṭ) ଦରାଜ door	କୁଅର (kuor) କାଟ way
କାପାଲ୍ (kapal) କପାଳ forehead	କୁଇନୁଉଜ୍ରାନୁଡ଼ିଏନ୍ (kuinuujranudien) କୁମ୍ଭାରଶାଳା a house where pots are made
କାବର (kabor) ଲତାପା envelop	କୁଇପାଲ୍ (kuisal) କୂଅ well
କାବ୍ଲି (kabili) କୁଦ a raised place	କୁକୁୟା (kukuya) ଘୋଡ଼େଇବା to cover
କାମ୍ନି (kamni) ଜଳଦେବତା water-god	କୁକ୍ଷା (kucia) କୁଣ୍ଡ front border of a cloth worn in twisting fashion
କାମାର୍ (kamar) କମାର blacksmith	କୁକ୍ସେଇ (kucei) କୁଣ୍ଡବା to fix
କାରା (kara) ଚେତେଇବା to sleep in one side	କୁଟାପ୍ (kuṭap) ଝିଲ୍ buttock
କାରାପାକନା (karapakna) କୂଅପଥର hailstone	କୁଟି (kuṭi) ଝିଲ small nail
କାରୀପାଞ୍ଚିଆ (kariapañcia) ଧୋଡ଼ dhoti	କୁଟୁମ୍ (kuṭum) ପରିବାର family
କାଲମାଟି (kalamati) ଅଶ୍ରୁତକ sitting in cross-legged	ଆର୍ଯ୍ୟସୁତକ relatives
କାଲିସର (kalisor) କେଣ୍ଡାକା a bird with large wings	କୁଫମ୍ (kuṛam) କାଶିବା to cough
କାମ୍ (kasra) ଅଳ୍ପ dirt	କୁଫିସା (kuṛṭisa) କାଶିପେଣ୍ଡମ୍ state wine
କାଜା (kija) ଚେତେଇବା to tease	କୁଫିଅଡ଼ିଏନ୍ (kuṛiadien) କୁଫିଅଡ଼ିଏନ୍ hut
କିର୍କି (kirki) ଝିଲକ a small window	କୁଫୁରୁତୁ (kuṛurutu) ଭ୍ରମଣା fasting
କିରା (kīra) କୀଟ insect	କୁଫୁନେଡ଼ୁତୁ (kuṛuneṛḍutu) ଅନାଦିଶେଷ ରହିବା to be in fast
କିଡ଼ନା (kidṇa) ନଦୀ river	କୁଫୁନି (kuṇḍi) ଯୋନି Female genital organ
କିଞ୍ଚିଗବାଜାନୁଲକ (kiñḍigbajanulok) ବାଦକାର drum-beater	କୁଞ୍ଡୁ (kuṇḍu) କାନ୍ଦୁଡ଼ିବା to hold tightly
କିଟିଗ (kitig) ଟିକ୍ tick	କୁନିକ୍ (kunik) କୁଫୁନି old woman
କିନ୍ଦ୍ରା (kindra) ଚାଲାଇବା cause st to move	କୁନିକମିମିଗ (kunikmimig) ଅଭା grand-mother
କିମୋଇ (kimoi) ସ୍ତ୍ରୀ, ସତେଣୀ wife, female-house holder	କୁନ୍ଦି (kundi) ଝିକିଟିଟ staying together
କିମାନ୍ (kiman) ବାହୋଇବା to take bath	କୁବ୍ରା (kubra) କୁଣ୍ଡ hump
କିମିନ୍ (kimin) ଗୋସ୍ତ daughter-in-law	

ଗମନ୍ତ୍‌ଡେମ (gomontdemo) ଝାଳି କରବା to make jokes

ଗ୍ରବ୍‌ଡେଗ୍‌ଗୁ (grobdeggu) ଲେବକରବା to take pride

ଗରାରି (gorario) କାଟିଅଣିଲେ came cutting
ଗୋଆ (golia) କଳକପା a kind of blackbird with a long tail

ଫେଣିବା to stir

ଗାଇଗୁଡୁଗୁନା (gaiguduguna) ମୃତଦେହ deceased

ଗାଗ୍ରା (gagra) ଚୁଟାଇ chopper

ଗାଗବ୍ (gagob) ଚରବା to graze

ଗାଜୁଲ୍ (gajul) ଚୁଡ଼ି bangle

ଗାଟିଅ (gatio) ପ୍ରଚୁର plenty

ଗାଟିଅଡ଼ା (gatioḍa) ଦେଖି ଘାଣି plenty of water

ଗାଡେ(ଇ) (gare(i)) ଘୋଡ଼ବା to bury

ଗାଡେଇ (gatei) ଛନ୍ଦବା to tie

ଗାଡ (gadi) ଚାଠ cushion, mattress

ଗାଡକଣ୍ଡା (gadikṇḍa) ନଦୀଗୁଡ଼ିକ rivers

ଗାମ୍ଲା (gamla) ଗାନ୍ଧୁଆ a bamboo basket used for carrying soil etc.

ଗାମ୍‌ସା (gamsa) ବୋପିନ napkin

ଗାରିଆ (garia) ଚାଲି pitcher

ଗିଟିସି (gitisi) ବ୍ୟାଜ a writing-material on slate

ଗିଠାଡ (giṭḍag) ପିଠି back

ଗିନେ (gine) ଚାନ୍ଦୁ tooth

ଗିନେନ୍‌ସେ (ginensog) ଘୋଡ଼ି water of cooked rice

ଗିନେନୁସେଲି (ginenuseli) ଚାନ୍ଦୁଚାନ୍ଦି tooth-gum

ଗିବିକ୍ (gibik) ସୁକୁଟ pig

ଗିମ୍ (gim) ଘାକୁଡ଼ିବା to winnow
ଗୋଇ goat

ଗିରଗିର (giringir) ଶିଖିବା to learn

ଗିରେମ୍ (girem) ବଲେଇ cat

ଗିଲ୍ (gil) ଲେଚ leech

ଗିଲସ୍ (gilas) ଚିକାସ glass

ଗିଲିକ୍ (gilik) ଚୋରା hare

ଗିସିଗ୍ (gisig) କୁକୁଡ଼ା hen

ଗୁନା (guga) କାଉ crow

ଗୁର୍‌ଗୁରେଇ (gurgurei) ବସନ୍ତ thunder

ଗୁଫା (gufa) ପିଞ୍ଜରା/ଘର cage

ପାପୁଆ petal

ଗୁଫାମ୍ (guram) ମଶାଣି graveyard

ଗୁଟିଆ (gutia) ଧୋଇବା to wash

ଗୁଟୁସ୍ (gutuso) ପଇସାଏକ money etc.

ଗୁଦାମ୍‌ଡିଏନ୍ (gudamḍien) ଗୋଦାନ godown

ଗୁନାଲ (gunal) ପିମ୍‌ଡୁ ant

ଗୁନିଆଁ (guniā) ଗୁରୁଣା shovel

ଗୁନେଇ (gunei) ଚାଲିବା cause sb to doze

ଗୁନେନ୍ (gunen) ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି has become

ଗୁବନ୍ (gubon) ଭଲ bear

ଗୁମୁସ୍‌ଟା (gumusta) ଗୁମୁସ୍‌ଟା clerk

ଗୁରା (gurai) ଗଛର ଚଢ଼ା thorn of a tree

ଗୁରୁ (gurtu) ମୂଲ୍ୟ value

ଗୁରୁରାମ୍ (gururam) ଗୁରୁବାର thursday

ଗୁଲ (gula) ମୂଳ dumb

ଗୁଲାଇ (gulai) ବଳର ox

ପ୍ରଚୁର plenty

ଗୁସ (guso) କୁକୁର dog

ଗୁସନେନ୍ (gusonen) କୁକୁରାକେ dog's

ଗୁଆ (gusa) ମାଙ୍କଡ monkey

ଗେ (ge) ବଉଡ଼ rope

ଗେଗେବ୍ (gegeb) ଘୋଡ଼ିବା cause st to heat

ଗରମ hot

ଗେଟ୍ (geṭ) ଖାଟ gate

ଗେଣ୍ଡୁ (geṇḍu) ଗଣ୍ଡ aluminium

ଗେରେମ୍‌ଗୋଲ (geremgola) ଧାନଗାର granary
 ଗେଲ୍‌ଗେଲ୍ (gelgel) ପୂଜା/ପୂଜାସନା worship
 ଗେଲ୍‌ଗେଲ୍‌ଲାଇ (gelgellai) ଅର୍ଦ୍ଧା କଣ୍ଠକା to treat
 ଗୋଟେକ (gotek) କ୍ଷଣ a moment
 ଗୋରୁଣୀ (goruṇi) ଗୃହଣୀ house-wife

ଘ

ଘାଟୁଆଲ (ghaṭual) ନାବକ boatman
 ଘରଜୁଆଁଲ (ghorojuāi) ଘରଜୋଆ a son-in-law
 who stays in his father-in-law's
 house

ଚ

ଚରତ୍ରାଅକେ (coitarke) ଚୈତ୍ରମାସ the month of
 chaitra

ଚଟ୍‌ଲି (coṭli) ଲିଙ୍ଗ male genital organ
 ଚଣ୍ଡି (coṇḍi) ଅଣ୍ଟା beak
 ଚୋଟୁରା (coturura) ବୋବା foolish
 ଚନ୍ଦୁଆ (candua) ଚନ୍ଦୁଆ canopy
 ଚୋକାଗଲକ (corkaglok) ଚୋର thief
 ଚୋରୋଆ (coreio) ଚୋରୋରବା to steal
 ଚୋଲାଇ (colei) ଚଳବା to walk
 ଚାଉଳ (cauni) ଚାଳ roof of a house
 ଚାଟାଇ (cato) ଚାଟୁଲାଇ ladle
 ଚାଟ୍‌ନା (caṭna) ଚାଟୁ bamboo basket
 ଚାଟୋର (caṭori) ଚାଟୁର ଲାଇ bamboo-hat
 used to protect rain and summer
 ଚାଲପାପା (calpapi) ଚାଲପା ଚାଲପା both sides
 of the forehead
 ଚାଲ (cala) ଚାଲବା cause sb to walk
 ଚିଃ (ciḥ) ଚିଃ letter

ଚିମ୍‌ଟା (cimṭa) ଚିମ୍‌ଟା forceps
 ଚୁଟେଇ (cuṭei) ଚୁଟିବା to enclose
 ଚେଣ୍ଡି (ceṇḍi) ବାଳ/ଲୋମ hair
 ଚେଣ୍ଡିକାଟେଇନୁଲକ (ceṇḍikateinulok) ଚଣ୍ଡିକା
 barber
 ଚେରୁଚେରୁ (cercer) ଚେରୁ sound that comes
 from liquid when it is put in a hot
 plate
 ଚେରୁଗୁଣି (cerjorguni) ଚେରୁ ଓହ୍ଲ
 supporting roots of a tree

ଛ

ଛନେକ (chonek) ଛରେ afterwards
 ଛତା (chata) ଛତା umbrella
 ଛେଲ୍ (chel) ଛେଲ୍ pointed iron with a long
 wooden handle that is used for
 piercing.

ଛେଲ୍‌ଡାଗ (cheldag) ଛେଲ୍‌ଡାଗ a kind of
 digging-tool

ଜ

ଜାକାଫି (jakaṭhi) ଜାକାଫି match-box
 ଜକ୍‌ତ (jakt) ଜମା ground
 ଜକ୍‌ତୋଣ୍ଡ (jaktōṇḍ) ଜକ୍‌ତୋ lower-lip
 ଜକ୍‌ତୋପାସ (jaktōpas) ଜମାତଳ ground floor
 ଜକ (jaki) ବଣ୍ଟିଲା uvula
 ଜାଗ୍‌ଲିଆ (jagḷia) ଯାଗ୍‌ଲି green
 ଜଟ (jog) ଜଟ high
 ଜାଲ (jogḷa) ଯାଆଁଲା twin
 ଜକ୍‌ଜ (jajor) ଓହ୍ଲାଇବା to get down
 ଜୋର (jorei) ଯୋଡ଼ା to joint

ଜନମୂଢ଼େମ (jonmdemo) ଜନ୍ମଦେବା to give birth
 ଜନା (jona) ମକା maize
 ଜବାବ୍ (jobab) ଜବାବ reply
 ଜମାଦେମ୍ମୁଲୁକ୍ (jomadedemmulok) ଜମାଦାର
 depositor

ଜମାନ୍ (joman) ଜନେଟ୍ଟରଲ constable
 ଜଲପାଦିକା (jlapadika) ଭୋଜନ feast
 ଜଲେଟୋଲେ (joletole) ଏଠେଠେଣେ here and there
 ଜାଗ୍ନି (jagni) ଉଦ୍ଧୂଇ fire-pot
 ଜାଗୁଆଲୁକ୍ (jagualluk) ଗ୍ଲୋକଦାର watchman
 ଜାଟା (jara) ବେ caster plant
 ଜାନ୍ତା (janta) ଚକ grinding-stone
 ଜାମିଲ୍ ଦାର୍ (jamildar) ଜାମିନଦାର a person who
 gives bail

ଜାଲ୍ (jal) ଜାଲ net
 ଜାଲି (jali) ଶାଳର hanging fringe
 ମୟୂରପୁଚ୍ (mayurpuj) peacock's feather
 ଜାଲିଆମୁଞ୍ଜୁର (jalamunjur) ମୟୂର peacock
 ଜି (ji) ମାଉଁ ମାଉଁ mother's brother's wife
 ଜିତେୟା- (jiteya) ଜିତେୟା to win
 ଜିନି (jini) ଯୋଡ଼ି pair

ଜିବନ (jibon) ଆତ୍ମା soul
 ଜିରଜିରା (jirjira) ବିଜିରା a kind of worm
 ଜୁଆର୍ଦେମନି (juardemoni) ପ୍ରାରଥନା pray
 ଜୁଜା (juja) ଭୁଲାଇବା cause st to enter
 ଜୁଜୁ (juju) ଚାହିଁବା to look

ଜୁଜୁଇ- (jujuei) ଭୁଲାଇବା to enter
 ଜୁଜୁଜି (jujujiji) ଦେଖାଦେଖି seeing
 ଜୁନୁଗ୍ (junug) ଅଳପୁଣି a stick that is used
 as a hanger

ଜୁମ୍ରା (jumra) ନିଦ୍ରା drowsy
 ଜୁଲା (jula) ହଲାଇବା cause st to shake

ଜୁଲି (juli) ଯୁବକ young
 ଜେଟ୍ଟୋଲ୍ (jettol) ଜଟ matted-hair

ଟ

ଟକଟକ୍ (toktok) ଠକ୍କା to knock
 ଟକେଇ (tokei) ଦାଣ୍ଡିବା to bite
 ଟାଣିବା to peck
 ଟାଲି (tali) ଟାଲି roofing tile
 ଟାଗିପିରକ୍ (taggipirik) ଟାକେ a kind of bird
 that waits for rain water
 ଟାଗୁରୁ (tagguru) ଢୋ bald-headed
 ଟାମ୍ (tamp) ଟାଙ୍କିଟାଙ୍କି stamp
 ଟାୟା (taya) ମଥମଣି a kind of ornament
 worn on the fore-head
 ଟିକେଟ୍ଟୁଲୁକ୍ (tikeṭṭuluk) ticket collector
 ଟିକେଟ୍ଟୁଲୁକ୍ (tikeṭṭuluk) ticket collector
 ଟିର (tir) ଟିରବା to pinch
 ଟିପେଇ (tipei) ଟିପିବା (ଟିପେଇ) to touch with
 finger-tips
 ଟୁକ୍ଟୁକ୍ (tukṭuki) ଡାକ୍ front part of head
 ଟୁରା (tura) ଅନାଥ orphan
 ଟୁରାସ୍କୁଲ୍ (turaiskul) ଅନାଥାଶ୍ରମ orphanage
 ଟେକେସ୍ (tekes) ବେ tax
 ଟେଣ୍ଡା (teṇḍa) ଟେଣ୍ଡା a bamboo that is used
 to lift water from
 well

ଡ

ଡାକ୍ (dāk) ଡାକ୍ garden
 ଡେକେଡା (teṇḍeka) ଏଣ୍ଡୁଆ chameleon
 ଡେବୁଲ୍ (tebul) ଡେବୁଲ୍ table
 ଡୋପ୍ରି (topri) ଡୋପ୍ରି veil

ଠ	ଡାବନା (dabna) ଡାକୁଣି lid
ଠେଙ୍ଗ (thegg ଠେଙ୍ଗା mace, club	ଡାବୁ (dabu) ଠାକୁଆ money
ଠେଲେଇ- (thelei) ଠେଲେଇ to push	ଡାର'ଅ ' (dara'ଅ) ଡାଲହୁଁ hippopotamus
ଡ	ଡାଲ (dalo) ଡାକିବା to cover
ଡଗ୍ରା (dogra) ଡାକୁଣି to make out	ଡାଲ (dala) ଡାକେଇ basket
ଡଗ୍ରା ଡଗ୍ରା ରେସିଣ୍ଡା amulet	ଡାଲେଇ (dalei) ଡାଲବା to pour
ଡାଗ୍ଗୋରିଆକ (daggorialok ଡାଗ୍ଗୋରିଆ ape	ଡାଏନାଲ (dienalal) ଡାଏ ଛତର କରିବା
ଡାଉନୁଡିଏନ୍ (dondoinudien) ଡାଉନୁଡିଏନ୍ kitchen	ଡାଏନେନ୍ (diennen) ଡାଏଗୁଡ଼ିକ houses
ଡାଉନ (dondon) ଡାଉନେଇବା to carry on	ଡାଏନମୁସା (dienmusa) ଡାଉନମୁସା a kind of
shoulder	small mouse
ଡାଉନୁଲୁକ (dondonnulok) ଡାଉନ a man who	ଡାଏ (dike) ଡୁ from
carries load on shoulder	ଡିଗ (dig) ଡାଲବା to measure (land)
with the help of a bamboo slit	ଡିଙ୍ଗାଅରୁପ (dingdarup) ଅରବାହୁଡ଼, କଣୋର
ଡାଉ (don) ଡାଉଣା to flow	unmarried boy
ଡମ୍ (dom) ଡମେ, ଡେ an expression of	ଡିଙ୍ଗାଅନ (dingdaonb) ଅରବାହୁଡ଼, କଣୋର
politeness	unmarried girl
ଡୟ- (doyo) ଡୟା to become tired	ଡିଲିଗ୍ଗା (diliggā) ଡୁଲିକିବା to be slackened
ଡା (da) ଡାଣି water	ଡୁଆଁ (duā) ଡାଉଣା to run
ଡାଉଲ (daolka) ଡାଉଲଦା water wave	ଡୁଗୁଣା (duguna) ଡୁଲେ was (aux vb)
ଡାଆଡେ (daatete) ଡାଉଣା holy-bath	ଡୁଗୁଡୁ (dugdug) ଡାଉଣା running
ଡାଉଆ- (daisa) ଡାଉଣା to climb	ଡୁଗୁ (duggu) ଡାଉଣା went away
ଡାକର (daktor) ଡାଉ milk	ଡୁର (duri) ଡାଉଣା to sleep
ଡାକରଇଆ (daktoriog) ଡାକରଣୀ female	ଡୁରୁ (durigu) ଡାଉଣା to uproot
doctor	ଡୁଣ୍ଡି (dunḍi) ଡାଉ bud
ଡାକର ନୁଚେନା (daktornuchena) ଡାଉଣା	ଡୁବାଇ (dubai) ଡାଉଣା small pot
cheese	ଡ୍ରୁବ୍ ଡାଉ (drubdrab) ଡୁଗୁଡ଼େ ଡାଉ sound
ଡାକୁକାଗ୍ଲକ୍ (dakukaglick) ଡାକାୟୁଡ଼ dacoit	produced by pig
ଡାଗୁଆ (daguga) ଡାଣିକିଆ water-hen	ଡୁମା (duma) ଡୁଲେ ghost
ଡାଗ (dag) ଡାଗ stick	ଡୁମାଦୁନି (dumadodni) ଡାଲ(କା) mole
ଡାଣ୍ଡା (daṅḍa) ଡାଗୁ sugarcane	ଡୁରୁକା (durka) ଡାଉ tiger
	ଡୁଲେଇ (dulai) ଡାଉଣା to roll on
	ଡେକନ୍ (dekon) ଡୁରାପୋକ bed-bug

ଡେଗୁ (deggu) ହେଇ be (aux)
 ଘଟିବା to happen
 ଡେବିରିତି (debirititi) ବାମହାତ left hand
 ଡେମ୍ (dem) କରିବା to do
 ଡେମଡୁତୁ (demodutu) କରିଛନ୍ତି has done
 ଡେମନି (demoni) ଚାଲାଇବା cause st to supply
 ଡେରେଗା (deregga) କାଠପିଠ ladder
 ଡେଲଟ (delog) ହୁଏ to be/become
 ଡେଲ (dela) ବୃତ square place
 ଡେଲି (deli) ଝମ୍ପୁ pillar
 ଡୋଲି (doli) ବୋଲି swing

ଢ

ଢଅବେ (toabe) ଖୋଲିବା to open
 ଢଗଣ (togario) ବାହାରରେ having taken out
 ଢଗୁରୁ (toguru) ଉଇ termite
 ଢତଡା (totora) ଢେଲ stammerer
 ଢଡନ୍ (toton) ମାଲିଶ to polish
 ଢଡରୁ (totar) ଅଣ୍ଟାକିବା to grope
 ଢଡଲ୍ (total) ଚାଲିବା to pull
 ବାନ୍ଧବା to tie
 ଢଡ଼ିପିଟେଇ (toplipitei) ଢାଳମାରିବା to clap
 ଢଡ଼ିକଟେଇନୁ (topsikoteinu) ଢେୟା meditation
 ଢଡ଼ନାଗୁଡ଼ିଏନ୍ (tobnagnudien) ଉପରମହଲ
 upstorey
 ଢଡ଼ନାଗସିଗ (tobnagsig) ସ୍ୱର୍ଗ heaven
 ଢଡ଼ର୍ (totar) ଖୁଣ୍ଟ trunk of an elephant
 ଢଲ୍ (tol) ଶ୍ଯାଳିବା to put knot
 ଢଲ୍‌ଗୁରୁ (tolgunu) ବନ୍ଧା bounded
 ଢାଲିକ (taiki) ହେଉ be (aux)
 ଢାପି (tapi) କରଣୀ trowel
 ଢାମା (tama) ତମ୍ବା copper

ତାରାଗୁ (taragu) ଆଲୋକ light
 ଗାହୁବା to become dawn
 ତାମ (taram) ଚୁର୍ଚ୍ଚିବା to touch
 ତାରୁଲା (tarula) ଶରୀରଚାନ୍ଦି leaf-umbrella
 ତାସ୍କେଲେନୁଲକ (taskheleinulok) ଚାଟୁଣୀ
 gambler
 ତାସିଲ୍ ଦାର୍ (tasildar) ତହସିଲଦାର tahsildar
 ତାଡ଼ୁଗୁ (tiaodugu) ଗୁଡ଼ି ଥିଲେ had garlanded
 ତିକ୍ପୁ (tikpu) ଝୁଲିବା to stumble
 ତିଗ୍ତିଗ୍ତିଗୁଲକ (tigitignulok) ଶିକାରୀ hunter
 ତିତ (titi) ହାତ hand
 ତିତୁତା (titituta) ହାତମତ hand etc.
 ତିତିନୁଆଗ୍ତି (titinuaggthi) ଅଙ୍ଗୁଳି finger
 ତିତିନୁକନ୍ଧ (titinukandh) ବାହୁର ଉପର ଅଂଶ arm
 ତିତିନୁଗାଟି (titinugoti) କଟକି wrist
 ତିତିନୁଭୁଜା (titinubuja) ବାହୁ arm
 ତିତିନୁମୁଟା (titinumuta) ଟାଣି claw
 ତିତିନୁମୁଟି (titinumuti) ମୁଠା fist
 ତିତିନୁସେଲି (titinuseli) ଚଣ୍ଡି corn
 ତିତିଲେଲେନ୍ (titilelen) ଦ୍ରବ religious fast
 ତିଙ୍ଗୁ (tingu) ଖୋସିବା to tuck in
 ତିନିପୋଲିଆ (tinipolia) କାନ୍ଦେକରେ incidental
 expenses
 ତିନିଲ୍ (tinil) ଢେଲ harvesting ground
 ତିମେ (time) ନୂଆ new
 ତିରୋଥ୍ (tiroth) ହାତୀ sacred place
 ତିରୋଥୁରୁତୁ (tirothuirutu) ଚାଟୁଣୀ pilgrimage
 ତିରୁତାନ୍ (tirutan) ମୋଡ଼ spade
 ତିରୁସାଗ (tirisag) ଚୁଲି earthen hearth
 ତିରିଗି (tirigi) ପରେ afterwards
 ତିଲ (tilo) ଖୋଦିବା to bury
 ତିଲୁମୁସା (tilumusa) ଗୁଡ଼ି ସ୍ତମ୍ଭ squirrel

ତୁ (tu) ଯେହୁ that
 ତୁଆଲ୍ (tual) ଚଢ଼କିଆ towel
 ତୁଆ (tuia) ଯେକି like that
 ତୁଆଲୁକ (tuasulob) ଯୁଗାକେ lopped tree
 ତୁଣ୍ଡୁ (tundru) ଶଲେଇ creel
 ତୁନା (tunona) ଡୋହେବା to stand
 ତୁନାଲ (tunal) ଦର୍ଶିବା to be seen
 ତୁନାଲୁକା (tunalura) ଅଦୃଶ୍ୟହେବା to disappear
 ତୁନୁ (tunu) ଠାମ, ଯେହୁ that
 ତୁନୁକା (tunusoku) ସେମାନେ those
 ତୁପୁରି (tupori) ଯେହୁକି like that
 ତୁପ (tupo) ଗ୍ରାମ earth / ground
 ତୁପପତାଳ (tubasool) କରୋସିନ୍ kerosine
 ତୁମ୍ (tum) ଚାମୁ tent
 ତୁମନୁଆ (tumnonua) କୋର୍ଡ଼ lowerlip
 ତୁମେଲିଉରା (tumeliura) ହରୁଡ଼ hornet
 ତୁଲ (tulo) ଯେହୁକି this one
 ତୁଲୁସା (tulasi) ତୁଲସୀ Tulsiplant
 ତୁଲେଇ (tuleinu) ଓଜନ weighing
 ତେଅନ୍ (teon) ସାପଘର snake-house
 ତେମ୍ (teim) ମୁଣ୍ଡାଢ଼ା to head
 ତେଜାଲ (tejala) ଯେକେ a kind of scented
 leaf used in spices
 ତେଟ୍ (teter) ବାଣ୍ଟିବା to distribute
 ଗରାଣିବା to serve
 ତେନ୍ (tento) ଯେଉଁ there
 ଚୁଟିବା to tread
 ତେନ୍ତେଲ (tenteil) ଘୋଡ଼େଇବା to load
 ତେଲ (teli) ତେଲ oilman

୧

ଥାନା (thana) ଥାନା police station

ଥାଲ (thali) ଥାଲ tray
 ଥୁମ (thumo) ଗାନ୍ଧି mouth
 ଥେଡେରୁ (theter) ଅର୍ଶୀଦାର partner

ଦ

ଦଇବ (daibo) ବ୍ୟାମ destination
 ଦଣ୍ଡିଆ (dondia) ସ୍ତ୍ରୀ a kind of water snake
 (Homalopsidae)
 ଦବକାଡ଼ (dobkari) ଚକ୍ ଚalk
 ଦକାସ (dorkas) ଦରଖାତ application
 ଦରମ୍ (dorom) ଧର୍ମ virtue
 ଦରମ୍‌ଶାଲ (doromsala) ଧର୍ମଶାଳା house to stay
 in free of cost
 ଦରାଆରକେ (dosraarke) ଆଶ୍ୱିନ the month of
 'Aswin'
 ଦାନ୍ଦେଅକ (datonobo) ଦାନ୍ତପତ୍ର ବା to brush teeth
 ଦାଦା (dada) ବଡ଼ଭାଇ elder brother
 ଦାଦୁ (dadu) ଛନ୍ଦ leucocyte
 ଦାନ୍ଦେବେଦେବୁକ (danberbenulok) ଦାତା doner
 ଦାମ (dama) ଗଦା cattle-tying rope
 ଦାରୁଗୁଣ୍ଡ (darugundo) କାରୁବ gunpowder
 ଦାସୀ (dasi) ଗୋଇଲି courtesan
 ଦଅଲିଆରକେ (dialiarke) କାର୍ତ୍ତିକ the month of
 'Kartik'
 ଦିମ୍‌ସା (dimsa) ଧୂମ୍‌ପୁଣ୍ଡ a kind of mace used
 for labelling
 ଦିସାରି (disari) ବୁଝିଆ witch-doctor
 ଦୁଧିରା (duuri) କୁଡ଼ୁକ fog
 ଦୁକ୍‌ଦେଗୁ (dukdeggu) ଦୁଃଖିତା to feel sorry
 ଦୁକା (duka) ପବନ wind
 ଦୁନା- (duna) ଚଢ଼ାଉବା to fold
 ଦୁପନ (dupni) ସ୍ତ୍ରୀ incense
 ଦୁମାତୁଆଲ (dumatual) ଚଢ଼କିଆ scarf

ଦେଉଳ (deul) ମନ୍ଦିର temple
ଦେବୀ (debi) ଦେବୀ goddess

ଧ

ଧରମଆବା (dhorom aba) ଧର୍ମମାତା an elderly
person who is not father but called
as father

ଧରମଇଆଡ଼ (dhoromiog) ଧର୍ମମାତା an elderly
women who is not mother but called
as mother

ଧ୍ୟାନ (dhian) ଧ୍ୟାନ meditation

ଧୁନୁ (dhunu) ଧନୁ bow

ନ

ନଏ (noe) ଗାଳିଦେବା to scold

ନଏଲ୍ ଆଲ୍‌ଲୁଲକ୍ (noelalalnulok) ପ୍ରହରୀ
watchman

ନଗି (nogi) ଅନ୍ଧାର dark

ନଗଲ୍‌କାନ୍ଦା (noggolkanda) ଉଡ଼ି potato

ନନ୍ଦା (nonda) ମଧୁ honey

ନମ୍ (nom) ତୁ you

ନମ୍‌ଆ (noma) ତୁମେନିଜେ yourself

ନମ୍‌ନୁ (nomnu) ତୋର yours

ନମ୍‌ନୁବୁଡ଼ (nomnuburog) ଗୋବାରା by you

ନସା (nosa) ଖରାପ bad

ନାଉ (nau) ନାଁ name

ନାକ୍‌କାନା (nakcana) କାଦୀମ groundnut

ନାକ୍‌ସା (naksa) ମାନଚିତ୍ର map

ନାଟା (nata) ବୁଲାଇବା to cheat

ନାପିଆ (napia) ନିଉଆ coconut

ନାନା (nana) ଗ୍ରୀଷ୍ମ summer

ନାନାଡ଼ା (nanaḍa) ଉତ୍ତର shower of rain

ନାନ୍ଦ (nand) ଚନ୍ଦ୍ରହାର necklace

ନାନାସୁଟି (nanasuti) ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ summer vacation

ନାରା (nara) ଯିଆ lie

ନାଲି (nali) ବନ୍ଧୁଳୁ gun

ନିଗ (nig) ମୁଁ I

ନିଗଆ (nigo) ମୁଁ ନିଜେ I myself

ନିଗବୁଡ଼ (nigoburog) ମୋ ଦ୍ଵାରା by me

ନିଗ୍‌ନୁ (nignu) ମୋର mine

ନିଗ୍‌ନୁଆ (nignua) ନିଜର own

ନିଗ୍‌ନୁଆଡ଼ିକେ (nignuodike) ନିଜଠାରୁ from own
self

ନିଗ୍‌ନୁଆଡ଼ (nignuoba) ନିଜଠାରେ at self

ମୋ'ଠାରେ at me

ନିଜାନ୍ (nijan) ନିଶ୍ଚୟ sure

ନିନି (nini) ଯୁବକ younger

ନିଉଆ aunt

ନିମାନ୍ (niman) ଦେବାକୁ to give birth

ଗୁଲ୍‌ଲେକ୍ gentleman

ମଧୁର sweet

ସ୍ଵଚ୍ଛ clear

ନିଲାଡ଼ା (nilaḍa) ଓଲ end portion of a roof

ନିଲିଆ (nilia) ନୀଳ blue

-ନୁ (-nu) -ର, -ଙ୍କ, -ଙ୍କର of

ନେଇ (nei) ଆମେ we

ନେଇଆ (neio) ଆମେ ନିଜେ we ourselves

ନେଇକୁ (neimu) ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ours

ନେଇନେଇଆ (neineno) ନିଜମାନଙ୍କର our selves

ନେଇନେଇଆଡ଼ (neinenoburog) ନିଜମାନଙ୍କଦ୍ଵାରା

ନେଇନେଇଆଡ଼ିକେ (neinennuo) ନିଜମାନଙ୍କର of selves

ନେଇନେଇଆଡ଼ିକେ (neinennuodike) ନିଜମାନଙ୍କଠାରୁ

from selves

ନେଇନେଇଆଡ଼ିକେ (neinennuoba) ନିଜମାନଙ୍କଠାରେ

at selves

ନେରି (neri) ଦେହ body	ପକାଳ (pakal) ପଖାଳ water-rice
ନେରିୟା (neriura) ପତଳା thin person	ପାକୋଡ଼ି (pakoṛi) ଖଣ୍ଡ, ଡର୍କ a piece of paper
ନେରିନୁପୁଣ୍ଡା (nerinuphuṇḍa) ଡୁବୁଡୁବୁ lungs	ପାଖା (pagka) ପତା fan
ନେରିବଲିଆମୁରା (neriboliamura) ଦୁବଳ sickman	ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା (pañcṭaṅkanuṭ) ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ five-rupee note
ଘ	
ପିକ (pōki) ପର feather	ପାଞ୍ଜରୀସାଗ (pañjrasisag) ପତ୍ତର rib
ପିଦେ (pō?be) ଶୁକ୍ଳନିବା to stab	ପାଞ୍ଜିଆ (pañjia) ଜାତ relative
ପୋ (poga) ଧୁଆଁ ପତା tobacco	ପାଞ୍ଜିଆବଡ଼େଲ (pañjiabogtel) ପାଞ୍ଜିଆପୋଡ଼ା a buffalo that is brought from a deceased wife for ceremonial use
ପୋସା (pōṅsa) ଚୁରୁ ମୂଳ mole	ପାପେ (pace) ପରେ after
ପୋଟକାର (pōṭkar) ଦଲ୍ଲୀ mediator in buying and selling	ପାଟକାଗ (paṭkaḡ) ପତଳା massy
ପୋଟିଆ (pōṭia) ଡ୍ରା beam	ପାଟମାଙ୍କିଡ଼ି (paṭomankiṛi) ଚୂଡ଼ାଆଣୀ spider
ପୋଟ (pōṭ) ସିଲିବା to stitch	ପାଟା (paṭa) ଟ୍ରେଟ slate
ପୋଟେଇ (pōṭei) ପଢ଼ିବା to study	ପାଟାଇ (paṭai) ଲୁଗା cloth
ପୋଟେକ (pōṭek) ପରିମାଣ amount	ପାଟାଲ (paṭali) ଆଲମ୍ବନ embrace
ପୋଢ଼ାଦର୍କ (pōṇḍarke) ମାର୍ଗଶିର the month of 'Margasir'	ପାଟି (paṭi) ନୁପୁର ornament for the ankle
ପୋଡେକ (pōtek) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ till now	ପାଠପଢ଼େଇଚୁଆଁ (paṭhpaṛheinuoa'n) ଶୁଣ student
ପୋନା (pōṇa) ଉପଯୁକ୍ତ suitable	ପାଠୁଡ଼ା (paṇḍka) ବପୋର dove
ପୋମ୍ (pōṇ) ପାଠୁର palm of hand	ପାଠେଇଚୁଆଁ (paṇḍeiuṅranulok) ଚମର cobbler
ପୋଙ୍କି (pōṅki) ପତଳ kitchen knife	ପାଟୁଲି (paṭli) ଚୋକ small earthen pot
ପୋଡ଼ାରେଗୁ (pōḍitāreggu) ଲଜ୍ଜାଦୋଷ କରିବା to be ashamed	ପାଢ଼ା (paḍḍa) ପାଦୁକ foot-water of deity
ପୋବେଟ (pōberṭ) ଭୁଷିଦେବା to stab	ପାଢ଼ା (paḍra) ଭୁଷିଆ adulterer
ପୋରା (pōra) ପ୍ରଜା subordinate to the king	ପାଢ଼ି (paḍri) ବେଣୀ prostitute
ପୋରାମାନ୍ଦେମ (pōramāṇḍem) ଶପଥକରିବା to promise	ପାଢ଼ିକା (paḍrika) ଭୋଗ feast
ପୋସିନ୍ଦେମ (pōsiṇḍemo) ପସନ୍ଦ କରିବା to like	ପାପ (pap) ପାପ sin
ପା (pa) ଜନ୍ମଦେବା to give birth	ପାର (par) ଗୁମ୍ଫା cave
ପାଆ (paala) ପାଦ foot	ପାରି (paṛi) ଖଣି mine
ପାଏ (pāḍ) ପାଇଁ for	

ପାର (paro) ଆରୁ tumour
 ପାରୁଆ (parua) ପାର pigeon
 ପାଲ (pala) ଗୁରୁ seedling
 ଗୋଠ herd
 ପାଲକି (palki) ପାଲକି saddle
 ପାଲନା (palna) ଅମ୍ଭୁର naming something
 ପିକାସେଲି (pikaseli) ପେଶୀ muscle
 ପିଗୁରୁ (pigunu) ଭଙ୍ଗା broken
 ପିଗିନି (pigini) ଜାତ relative
 ଆସିବା to come
 ପିଞ୍ଚିନି (piñcini) ବାଉଁଶର ଗୁଣ୍ଠ old age pension
 ପିକେଇ (pickei) ଚୋଷିବା to squeeze
 ପିସେଇ (picei) ଟେକିବା to card
 (playing cards)
 ପିଟମ୍ (piṭam) ଚଢ଼ିଆ pillow
 ରୋଲିଂପ୍ଲେଟ୍ rolling-plate
 ପିଟମ୍‌ଡାଗ (piṭmdag) ରୋଲିଂପିନ୍ rolling-pin
 ପିଡ଼ିକ୍‌ଗୁଡ଼ା (piṛikguṛa) ପକ୍ଷୀବାସୀ nest
 ପିଣ୍ଡା (piṇḍa) ବାଉଁଶ verandah
 ପିତ୍ (pit) ପିତ୍ bile
 ପିପଲ୍ (pipal) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ peepul tree
 ପିପି (pipi) ଢଳିବା to break
 ପିଲଟ୍ (pilog) ଯିବା ପ୍ରମୁଦନାର୍ଥେ might go
 ପିଲେକାଗ (pilekag) ଧଳା white
 ପିସିଲେଇ (pislei) ଡିଗିବା to get down
 ପୁକା (puka) କାଠକଟା wood-cutter
 ପୁଡ଼ଡ଼େ (pugde) ଗାଢ଼ cheek
 ପୁଜାରୀ (pujari) ବ୍ରାହ୍ମଣ priest
 ପୁଞ୍ଜି (puñji) ବଡ଼ମୁଷା big mouse
 ପୁଞ୍ଜା (puṇḍa) ଲୁହ tail

ପୁଣ୍ଡା (puṇḍa) ନିଶ୍ୱାସ breath
 ପୁଣ୍ଡେଇଗୁ (puṇḍeigu) ଅନାମାଣକା to take rest
 ପୁନି (puni) ପୁଣି again
 ପୁର୍ଣ୍ଣିମା full-moon
 ପୁଣିଠେମନି (puniṭṭhemoni) ଧର୍ମ virtue
 ପୁଣିଦାଦି (punidadi) ପଣିଅଜା great grand-father
 ପୁଲୁକୁ (puluku) ଚୋ hole
 ପୁଲୁକୁନୁ (pulukunu) ଗାଢ଼ିଆ hole-dweller
 ପୁସାରକେ (pusarke) ଗୌରୀ the month of
 'Pausa'
 ପେଡ଼ି (peri) କଟିଆ betel-box
 ପିଲୁକ box
 ପେଣ୍ଡମ୍ (peṇḍam) ପେଣ୍ଡମ୍ a kind of alcohol
 produced from rice
 ପେନ୍ (pen) ତୁମ୍ଭେ/ତୁମ୍ଭେମାନେ you (pol)
 ପେନ୍ (penu) ତୁମ୍ଭର/ତୁମ୍ଭେମାନଙ୍କର
 ତୁମ୍ଭ/ତୁମ୍ଭେମାନଙ୍କର
 ପୋଇ (poi) ରେଳପଥ railway track
 ପୋସୁଆଅପୁଅ'ନ୍ (posuaapua'n) ଗୋଷ୍ଠୀସ୍ୱ
 adopted son
 ଫ
 ଫାଲ୍‌ଗୁନାରକେ (phaḡunarke) ଫାଲ୍‌ଗୁନ the month
 of 'Phalgun'
 ଫାଟ୍‌କିନାବାଦ୍ (phaṭkinabad) ଫିଠି sugarcandy
 ଫାଟାଆତାନ୍‌ଲୁକ୍ (phaṭaitainulok) ଚୋ
 weaver
 ଫାଟେଇ (phaṭei) ଫାଟିବା to burst
 ଫାନ୍ (phas) ଫାଶ snare
 ଫୁକେଇ (phukey) ଫୁକିବା to blow

	କ	ବନ୍ଧ (bond) ଶୋଖଣୀ tank
-କ (-ka) -କୁ to		ବନ୍ଧବନ୍ଧୁ (banban) ପଶିବା to enter
-ଠାରେ -ରେ at		ବନ୍ଧୁବନ୍ଧୁ (banubonu) ସେହିଗୁଡ଼ିକ those
କିପରି inside		ବଦୁଡୁଡୁ (bapudutu) ସ୍ୱବଳ stout
ଉପରେ up		ବଦୁଡୁ (bapunu) ବୀର warrior
କଅଁସ (baōra) କଳାକୁମ୍ଭୀର black-bee		ବକଡ଼ା (babaṛa) ଶାଢ଼ୀଆ toothless person
କଇଡ଼ିଏନ୍ (baidien) ପୁସ୍ତକାଳୟ library		କିଁ କିଁ (bābā) ଗାଈଗୋରୁଙ୍କ ଶବ୍ଦ sound produced by cattle
କଇରା (boira) ଭାଲ deaf		କବାଲ (babala) ଝୁଲାଇବା to nod (head)
କକ (bok) କକ crane		କର (bara) ଗାଈବା to cry ବୋବାଇବା to roar
କକଡ଼ାଗିରମ୍ (bokraḡirem) ଅଣ୍ଟିଆବରୁଣ୍ଡ male cat		କରଝି (boroḡ) ଗୁଣ pimple
କରବେ (bogbe) କଲବେବା to sacrifice		କଲନ (bolani) ବସନିକ immersion
କରଘାବା (boraḡaba) ବଡ଼େଇ father's elder brother		କସ୍ତ (boya) ବ୍ୟୟ expenditure
କରଘାୟା (boraya) ବେତେଇ father's elder brother's wife		କାସିବେତ (baōbera) ପଠାଇଦେଲେ had sent
କଟ (bag) ରଖିବା to keep		ବାଇ (bai) ଭାଇ brother
କଟକେଲ (bogatel) ଶୋଡ଼ male buffalo		ବାଉଁସଡ଼ା (baobora) ଅଳରକ python
କଟମେସ୍ତୁର (bormesturi) ଭବନୀୟ chief constructor of buildings		ବାକର (bakra) ଗୋଷ୍ଠିକା compartment
କୋସିକାଟା (borsikaṭa) କରୁଣା fishing-hook		ବାଗ୍ (bag) ଅଂଶ/ଭାଗ share
କୋସିଲାଟି (borsilaṭi) କରୁଣାକିର fishing-rod		ବାଗ୍ନି (bagni) ବାଘୁଣି tigress
କୋଟକିରା (botorkira) ଝଡ଼ିପୋକ rain-worm		ବାଟଟି (bagṭi) ଅଗେଇବା to tilt
କୋ (boti) ବତ୍ତ lamp		ବାଗ୍‌ଡ଼େଡ଼େମ୍ (bagkḡedem) ବଙ୍କାଇବା cause st to bend
କୋ (botu) ଖେଳ ball		ବାଞ୍ଜା (bañja) ନିସ୍ତ୍ରୀର impotent
କୋଆବାଇ (botuabai) ଖେଳିବା ball-game		ବାଞ୍ଜି (bañji) ବନ୍ୟା barren woman
କୋଡୁ (bodru) ଶିଳ grinding-stone		ବାସି (baci) ବାଘୁଣ calf
କୋଡ଼ି (bodli) ଫଳାଣ a kind of flower		ବାଜି (baji) ଝିଡ଼ା a small plant used as vegetable
କନ୍ (bon ପାଲବା) to bring up ପୋଷିବା to domesticate		ବାଘୁଣ (baḡoi) ବେତେଇ carpenter

ବାଡ଼ାଡ଼ିଏନ୍ (baradien) ଭଡାଘର rented house	ବାୟା (baya) ପାଗଳ madman
ବାଡ଼ାବେଡ (baraberō) ଭଡାଦେବା to pay rent	ବି (bi) ବୁଣିବା to sow
ବାଣ୍ଡାବୁଡ଼ିଏନ୍ (baṅḍābūḍiēn) ଭଣ୍ଡାର store-house	ବିଗସେଇ (bigsei) ବଜସିବା to bloom
ବାଣ୍ଡିବୁଣ୍ଡା (baṅḍibūṅḍa) ଚାରିଗୋରୁ cattle etc.	ବିଜା (biṛa) ଶକ୍ତିବା to arrange
ବାଣ୍ଡିସାଲ୍ (baṅḍisāl) ଗୁଆଳ cattle-shed	ବିଜେଇ (biṛei) ମିଶିବା ମିଶିଦିବା to mix
ବାଜନା (baṅja) ଭଉଳା sister's daughter	ବିତ (biti) ଲୁଣ salt
ବାଜିନୀ (baṅji) ଭଉଳିନୀ sister's daughter	ବିତଲ୍ (bitil) ବାଲି sand
ବାତା (bata) ଦରାଇବା cause sb to teach	ବିନ୍ଦନା (bindna) ନହାଣ chisel
ବାନା (bana) ଭୁଲିବା to forget	ବିନିତର (binitir) ଛେପ spittle
ବାନାଗୁ (banagu) ପାଶୋରିବା to forget	ଲଲ saliva
ବାନାନିଜ (bananig) ପାଶୋରିବା cause sb to forget	ବିନିତରୁଗୁଟି (binitirguṭei) ଲଗଇବା to salivate
ବାନାଲେଖେଇଲୁକ୍ (banalekheinulok) ଚିତ୍ରକର artist	ବିନିତରୁଜାଗା (binitirujaga) ପିନ୍ଦାକ spitton
ବାନିଆ (bania) ଅସୁନ୍ଦର ugly	ବିପ୍ତ (bipti) ବିପତ୍ତି danger
ବାନିଆକାଗ (baniakag) କଦର୍ଥୀ rancid	ବିରାଜ (biroṅ) ବନ forest
ବାନ୍ଦନ୍ଦୁଡ଼ି (bandondurī) କାଢ଼ି ଅଣ୍ଡୁବା cattle pound	ପବର mountain
ବାନ୍ଦାପନ୍ଦରକି (bandaponarke) ଶ୍ରୀକାମାସ the month of 'Sarbanā'	ବିରାଜିବିକ (biroṅṅbik) ବନ୍ଧୁ wild boar
ବାପିର (bapir) ପୁରୁଣା old	ବିରେନାଗାଗଲୁକ୍ (birenagagnulok) ପଥରାଥ stone crusher
ବାବେଇଗୁନିଜ (babeigunig) ଅନୁଭବ କରିବା to feel	ବିଲ୍‌ଗୁ (bilgu) ମାଡ଼ିବା to intoxicate
ବାର (bar) ବାର day of a week	ବିଲ (bila) ମକେଦେବା to have sprain
ବାରବାନି (barobani) ନାନାପ୍ରକାରର of various kinds	ବିଷଗୁନ (bisuggon) କଞ୍ଚାଶୁଣ୍ଠା scorpion
ବାଲ୍‌ଟି (baltī) ବାଲ୍‌ଟି bucket	ବିସନା (bisna) ବସନା bed
ବାସାଡ଼ିଏନ୍ (basadien) ବାସଗୃହ residentail house	ବିସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ସ୍ (biswas) ବିଶ୍ୱାସ faith
ବାସ୍ତା (basta) ଅଣ gunny-bag	ବୁଅ'ବେ (buo'be) ଆଘାତକରଣ to hit
	ବୁଝି (buigi) ଲୁଚିବା to hide
	ବୁଝିସୁଆବା (buigisuabai) ଲୁଚିବାଳ hide and seek
	ବୁଝିସ (buiso) ହସିବା to laugh
	ବୁଝିଲୁଚିବା cause st to hide

ବୁଇଞ୍ଚ (buisarja) ହଜାଜା cause st to lose
 ବୁଇ'ରା (bui'ra) ନଇଁବା to stoop
 ବୁକ (buk) ଛତ୍ର chest
 ବୁ'- (bu?-) କାନ୍ଦେବା to beat
 ବୁଗ୍ରା- (bugra-) ଚନ୍ଦ୍ରା to get wet
 ବୁଗ୍ରାବେ (bugrabe) ଚନ୍ଦ୍ରାକା cause st to
 get wet
 ବୁଟ୍ଟି (buṭṭi) ଚୋଟୀ short-woman
 ବୁଟାବାଡ଼ (buṭābari) ଗୁଲୁ creeper
 ବୁଟି (buti) ଚୋଟୀ short-man
 -ବୁଟ୍ଟ (-buṭṭ) -ଦ୍ୱାରା -ଦେଇ, by, through
 ଦେଇ with
 ବୁଡ଼ୁଲ (burbui) ମାମ snake
 ବୁଫାଆର୍କେ (buṭaarke) ଦୁଗ୍ରସ black fortnight
 ବୁଡ଼ଗୁ (butognu) ଭୟା fearful
 ବୁଦାରମ୍ (budarom) ବୁଧବାର wednesday
 ବୁଧିରାବୁଲୁକ (budhiuranulok) ନିଃସଂ foolish
 ବୁଧିଦୁଗୁନୁଲକ (budhidugunulok) ପଣ୍ଡିତ pandit
 ବୁନ୍ଦ୍ରିଲ (bundritil) କାନମୂଳ root of the ear
 ବୁବ (bubo) ବସ୍ତ୍ର soft
 ବୁବୁଆର୍କେ (bubuarke) ବୁଦ୍ଧସ bright fortnight
 ବୁବୁନାରିଆ (bubonaria) ସଇତ green coconut
 ବୁରନ୍- (buran-) ଜୀବନଧାରଣ କରିବା to live
 କଞ୍ଚା raw
 ବୁରୁସାକିରା (bursakira) ଶିଳାକୂଟ caterpillar
 ବୁରୁସୁଣ୍ଡି (bursuṇḍi) ମଶା mosquito)
 ବୁରାଲନାଇ (buralnai) ଜୀବନଧାରଣକରିବା to live on
 ବୁରିଗୁ- (burigu) ପୂର୍ଣ୍ଣ to fill

ବୁଲନ୍ (bulon) ସାଙ୍ଗ friend
 ବୁଲୁ (bulu) ଶଲେ ଅମ୍ଳ ripe mango
 ବୁଲୁଗୁ (bulugu) ପରୁଲିବା to ripen
 ବୁଲୁଗୁନୁଚେଣ୍ଡି (bulugunucenḍi) ପାଲେକାଲ
 grey hair
 ବୁସେଇ- (busei-) ଫୋଡ଼ିବା to pierce
 ବୁସାଗ (buyag) ଭାଇ brother
 ବେ- (be-) ଦେବା to give
 ବେଗ୍ଲା- (begla-) ପିକ୍ଟିବା (ତୁଳା) to card cotton
 ବେଜି (beji) ବଳତ ବାଉଁଶ tomato
 ବେଡ (bera) ବଢ଼ାଇବା cause st to grow
 ବେବେ (berbe) ଦେୟ payable
 ବେରା (bera) ଦୋଣି, a two-anna coin
 ବେତମୁନା (betmuna) ଦେରା a basket made
 of cane
 ବେତେଲ (betela) ଅଲକା red liquid applied
 to foot
 ବେଦେଇଗୁ- (bedeigu-) ଖୋଦିତ କରିବା to dig
 ବେନ (beni) ବେଣୀ plait
 ବେନେ (bene) ଜଞ୍ଜ earth-worm
 ବେବାର (bebar) ବାଣିଜ୍ୟ business
 ବେବାରୁଦ୍ଦେମ୍ନୁଲକ (bebarḍedemnulok)
 ବେଷାଣ୍ଣ businessman
 ବେବାରୀ (bebari) ବ୍ୟବସାୟୀ business man
 ବେର (ber) ଶତ୍ତୁ enemy
 ବେସି (besi) ଗଞ୍ଜି mat made of bamboo-
 strips
 ବୋରାଗି (boiragi) ସନ୍ଥାଣୀ hermitage

ବୈଶାଖଅର୍ଦ୍ଧେ (baishakarke) ବୈଶାଖ the month of
'Baisakh'

ଭ

ଭକ୍ତ (bhokua) ବୋକା foolishman
ଭଲ୍ୟା (bhalia) ଲଙ୍କାଅମ୍ଳ cashewnut
ଭକ୍ୟା (bhikya) ଭକ୍ଷା alms
ଭେଣ୍ଡିଆ (bhenḍia) ଯୁବକ young

ମ

ମାଁ (mā) ଆଖି eye
ମାତର (matar) ଘାଟ friend
ଜାତ relative
ମଇଦର (maidar) ଅଣ୍ଡାର କେଶର yolk
ମଇନା (moina) ମାଙ୍କ ମ୍ୟା myna
ମଙ୍ଗଳବାର (mangalbar) ମଙ୍ଗଳବାର Tuesday
ମଜାଇନୁ ଆଙ୍ଗୁଠି (majainu angṭhi) ମଧ୍ୟମଆଙ୍ଗୁଳି
middle finger
ମଜାପାଲିନୋଆଙ୍ଗୁଠି (majaipalinoangṭhi)
ଅନାମିକା ଆଙ୍ଗୁଳି ring finger
ମଝ (maṅ) ଚୁକ୍ତା luggage
ମତଅପୁଅନ୍ (matapurapuaṅ) ଭୃଷ୍ଣଧୂଳି heir
ମତଆଙ୍ଗୁଠି (matangṭhi) ବୁଢ଼ାଆଙ୍ଗୁଳି thumb
ମତକାଅତ (matakat) ଅଭାଷଣ
grand-mother-in-law
ମତକାଅତକାଦିନ (matakatkadien) ଘୋଡ଼ାଘର
building
ମତକାଅତକାସୁଲୋଇଲକ (matakatkasuloinulok)
ଷେଟ୍ଟୁ pot-bellied

ମତକୁନିକମିମିଟ ମାତାକୁନିକମିମିଟ ଗଣିଆଇ
great-grand-mother
ମତଗୁ- (matagu-) ବଢ଼ିବା to grow
ମତଗୁଗା (mataguga) ଭାମରାଭା raven
ମତମ- (matama) ଭୁଟିବା to get up
ମତବରତ (matabirag) ପାହାଡ଼ hill
ମତଲକ (matolak) ଦଳଗଡ଼ leader of a (group)
ମତଲକନିମାନ (matolokniman) ଭଦ୍ରଲୋକ
gentleman
ମତସୁସୁଟ (matasusug) ଲୋଦର a person who
suffers from elephantiasis
ମଣ୍ଡପ (maṅḍap) ମଠ monastery
ମତ୍ରି (matri) ମନ୍ତ୍ରୀ minister
ମନ (mana) ଯେଉଁଠି wherever
ମନକରୁଟ (monakuruṅ) ଯୁଆଡ଼େ in which
direction
ମନନୁ (mononu) ଯେଉଁଟିକୁ which one
ମନୁ (manu) କୌଣସି which
ମନୁକରକା (mānukorka) ଆଖିକୋର ଷ୍ଟେକ୍ଟ
of eye
ମନୁକାଜୁଲ (mānukajul) ଆଖିର କେଳ collyrium
ମନୁଡ଼ା (mānuḍa) ଆଖି tear
ମନୁପୁଟା (mānupuṭa) ଆଖିପତଳା eyelid
ମନୁପୁଟା (mānupuṭa) ଆଖିପୁଲି eye-pupil
ମନୁମନୁ (manumonu) ଘେନୁଥିବା which are
ମନୁଲିଗ୍ (manuligg) ଆଖିକୋଳା eye-ball
ମନୁସିପ୍ରା (mānusipra) କେଲୁ rheum
ମନଜେ- (manjei-) ମରୁକିବା to fade

ମରଜିତାଉଜି (morjitauji) ମାନବୀୟ humiliation	ମାନେଇ (manei) ଭକ୍ତ devotion
ମରସି (morsi) ଚିଲିମର ଚିଲି chilli	ମାନ୍ଦା (manda) ଦଳ group
ମାଁ (mā) ଚନ୍ଦ୍ରାକା	ମାମା (mama) ଗୁଆ udder
ମାପନା- (maana-) ଜାଣିଲେ knows (if sb)	ମାମୁଁ maternal uncle
ମାଆଁ (mā'gā) ଶାମ green-leaf	ମାମାଡ଼େଟି (mamadeṭi) ଗୁଦ/ଗୁଦାଗ୍ର breast/nipple
ମାୟ (mai) ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ/ପୁ) he/she	ମାଲଇ (maloi) କ୍ଷୁଦ୍ର earthen lamp
ମାୟା (maia) ସେ ତାଙ୍କ her/him-self	ମାଲଗଣ୍ଡ (malogāṇḍa) ଚୋରଣିଆ a person who
ମାୟିକା (maiki) ଫିକା also	suffers from throat disease
ମାୟିକାମ (maikāram) କୋଣ୍ଡା perhaps	ମାଲମାରେଇ (malamarei) ଗୋପୁରୁଣ
ମାୟିକା (mainu) ତା'ର/ତାଙ୍କର his/her	shift cultivation
ମାୟିକା (mainen) ସେମାନେ they	ମାଲି (mali) ମାଲି gardener
ମାୟିକାଡ଼େମା (maeaṛdeṃa) ଚା'ନରେଇ if not	ମାଲିକାନ୍ଦା (malikānda) କନକ ସୁଖୀ sweet potato
that	ମାଷ୍ଟର (maṣṭar) ଗୁରୁ/ଶିକ୍ଷକ guru/teacher
ମାୟିକାମୁଜୁର (makumūjūr) ଚୋରା pea-hen	ମାଧ୍ୟପୁରୁ (mhapuru) ପରମାତ୍ମା the supreme
ମାୟିକା (magarke) ମାସ the month of	spirit
'Magha'	ମିଁ (mī) ନାକ nose
ମାଗ (mag) ଓଃ oh !	ମିଥ (mio) ଅବୁରୁ again
ମାଗା (magā) ଗାହା, କ'ଣ what, whatever	ମିଏକା (mienā) ଗୁରୁକାନ୍ଦା children
ମାଗାମିଲିକାୟୁରା (magthamileura) ବେକାର	ମିଏକା (mienkā) ଗୁରୁ small
unemployed	ମିଏକାଗାଗିସିଗ (mienkāgāgisig) କୁକୁଡ଼ା chicken
ମାଗ୍ୟା (magtya) ଚୋରା beggar	ମିଏକାମାମା (mienkāma) ଶୁଭ୍ରାଧିକାରୀ
ମାଗ୍ୟାମାନେଇ (magmāneia) ଅଗଣିତ	father-in-law's younger brother
stranger	ମିତିଗଡ଼େମୁଦିଆ (mitigādeṃudīā)
ମାୟାଲ (mājal) ବୋଲି soup of curry	ଚାଟିଙ୍ଗା ଚାଟିଙ୍ଗା chatiṅga chatiṅga
ମାୟାଲିଆ (mājāliā) ଅଗଣା courtyard	ମିନା (mina) ଗୁରୁକାନ୍ଦା locket
ମାୟାସୋନୁ (māyāsōnu) ଆଘାତ injured	ମିନୁଡ଼ୋ (mīnūḍō) ଗାଲୁକା bridge of
ମାୟା (mādi) ଆଘାତ knee	the nose
ମାୟା (māḍek) ଆଘାତ knee deep	ମିନୁଫୁଲୁକ (mīnūphulūk) ନାସିକା nostril
ମାତା- (mato-) ଜାଣିବା to know	ମିମିଗ (mimig) ବଡ଼ଭଉଣୀ elder sister
ମାତୁଆ (matuā) ମାତାଳ drunkard	ମିରା (mira) ଗୋଟିଏ one

ମିରପାଉସନୁଡିଏନ୍ (miropausnudien) ଏକମହଲ
one-storied house

ମିରମକାଣା (miromkana) ଦଣ୍ଡ
one-eyed person

ମିରିଗିରି (mirigiri) ସିଂଦାରି rheum

ମିଲେଇ (milei) ମିଳିବା (ପାଇବା) to get

ମିସିନିସାଇଲୁଲକ୍ (misinisilainulok) ଦରଜୀ
tailor

ମିସ୍ତ୍ରୀ (mistri) ମିସ୍ତ୍ରୀ mason

ମୁଇଁ (muī) ପୁଣି, ତଥାପି again, still

ମୁଇଁମୁଇଁଡେମ (muimuidemo) ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ କରିବା
to cut into pieces

ମୁକ୍ତି (mukti) ମୁକ୍ତି salvation

ମୁକ୍ତିୟେ (muktiye)

ମୁହଁଲ (muṭṭa) ହାତୁଡ଼ି hammer

ମୁଣ୍ଡିଆ (muṇḍisa) ଲେଆ pillow

ମୁଁତା (mūta) ଡାଳ water pot

ମୁନଗୁସ୍ (mungus) ନେଉଳ mangocse

ମୁନାଟ (munag) ପରି/ଭଳି like

ମୁନି (muni) ମଣି gem

ମୁନୁଗା (munuga) ଛୁଇଁ drumstick

ମୁର୍ତ୍ତି (murti) ମୂର୍ତ୍ତି idol

ମୁରୁଖ (murukh) ମୂର୍ଖ illiterate

ମୁସୁରୀଜାଲ୍ (musurijal) ମଶାଲି mosquito-net

ମେରା (mera) ଖୁଣ୍ଟି peg

ମେରିଗଟ୍ (merigotup) ଅଭିନେତା actor

ମେରିଗଟ୍ (merigonob) ଅଭିନେତ୍ରୀ actress

ମେରେଇ (merēi) ଏକ୍ଷା to protest

ମେରିଗ (merig) ନାଚିବା to dance

ମେଲ (mela) ଭୁଜ୍ଜିବା to make st empty

ମେସ୍ (mes) ଜଣ moustache

ମୋମବଟି (momboti) ମଞ୍ଜୁମଞ୍ଜୁ candle

ସ୍ତ୍ରୀ

ସ୍ତ୍ରୀ (yaula) ଯା'ଆସ come and go

ର

ରା- (raī-) ଦୁହିଁବା to milk

ରାଇବାର୍ (roibar) ରବିବାର Sunday

ରକ- (roka) ଚିକାଡ଼ିବା to drain out

ରକଡ଼ି (rokṛi) ନଦେ cash

ରା'ଅ (ra'ʔa) ହାତ elephant

ରାଜା (raja) ରାଜା king

ରାଜା'ନ (rajaʔn) ରାଜପୁତ୍ର prince

ରାଜାନ୍‌ଉନାନ୍‌ଡେଇ (rajanuononḍei)
ରାଜକନ୍ୟା princess

ରମ୍‌ଦେଇବେଟ (romdeibeṭ) ଚକିଦେବା to crush

ରୋସ (rosag) ହାତ ବିମିତିକେବା having sensual
feeling in hand

ରା' (rao) ରନ୍ଧିବା to cook

ରାଇସାଗ (raisag) ହୋଧିବା burial ground

ରାକସ୍ (rakos) ରାକ୍ଷସ demon

ରାଗା (ragra) ଶେନା to tear

ରାଗେଇ- (raggei-) ଚାଲିବା to crawl

ରାଗୁନୁ (ragunu) ଟୁଣ୍ଡାଲି torn-cloth

ରାଜକୁଜା (rajkuja) ଦାମନ dwarf

ରାଜିଡେମେରା (rajidedemura) ଅସମ୍ମତ ହେବା
to disagree

ରାଞ୍ଜା (raṅḍa) ସେହୁଁକ widower

ସୌଦର (soabar) ଯୋମକାର monday
 ସବାପତି (sobapoti) ହୃଦୟ President
 ସବିତକାର (sobitkar) ଚମତ୍କାର excellent
 ସବୁକରୁଣ (sobukurug) ସବୁଆଡ଼େ everywhere
 ସମଜୁ- (somoju-) ଚୁଷ୍ଟିବା to taste
 ସମନାଇ (somniai) ଅହାରକରିବା to eat up
 ସମସ୍- (somsam-) ଖାଇବା to eat
 ସମସ୍ମନ୍ନୁଜିଏନ୍ (somsomnudien) ଖାଇବାଘର
 dining room
 ସରଜ (sarog) ଅସୁସ୍ଥ sick
 ସରଜଗୁରା (sarogura) ସୁସ୍ଥ healthy
 ସର୍ଦାବଅସୁବେ (sordaboayobe) ଆମନ୍ତ୍ରଣକରିବା
 to invite
 ସରନି (sarni) ସ୍ତ୍ରୀଚୋରୀ female thief
 ସରପ (sarap) ଅରଣ୍ୟ cookroach
 ସରପେଇବେଟ (sarpeibero) ଉପସ୍ଥିତକରିବା
 has dedicated
 ସରୁବାଇ (sarubai) ଚରଣରୁ relatives from
 wife's side called sarubai come to
 attend 'gotor'
 ସରୁମାଗ୍ଠି (sarumagri) ବାକର
 black-faced monkey
 ସରୈ- (sorei-) ଚୁଷ୍ଟିବା to rob/plunder
 ସରୁଣା (solta) ଚଳଣୀ lamp-string
 ସରା (sola) ବୋଳିବା to paste
 ସର (sosa) ତେଲୁକି tamarind
 ଖଟା sour
 ସରକିକିବା to pat

ସରଜ୍ (sasarj) ଘୋଷିବା to wipe
 ସରଜ୍ (sasol) ମାଷିବା to apply st to body
 ସାଇ (sai) ବିଙ୍କୁ porcupine
 ସାଇଜଦେମ (sajodemo) ସାହାଯ୍ୟକରିବା to help
 ସାଉକାର୍ (saukar) ଧନ rich
 ଗଣବାଜା money-lender
 ମାଲିକ owner
 ସାକା (saka) ଛତା thatching straw
 ସାଗା (saga) ଦାସ grass
 ସାଗସାଗ (sagsag) ହଳଦିଆ turmeric
 ସାଜୁ (saju) ସାଜୁଗରା a kind of tree
 ସାଢ଼ୋଇ (saṭoi) ଚୁଲି ladle
 ସାଣ୍ଡେ (saṅde) ଚଞ୍ଚଳ quick
 ସାତଦିନ (satdin) ସପ୍ତାହ week
 ସାତ୍ରା (satra) ଶ୍ୱଶୁର father-in-law
 ସାତ୍ରୀ (satri) ଶାଶୁ mother-in-law
 ସାର୍ତିଲକ୍ (sartilok) ସାଞ୍ଚି ଚାରିଟେର charioter
 ସାମେଲ୍ (samel) ମାଣ୍ଡିଆ ragy (i.e. small red
 seeds used as gruel)
 ସାମ୍ରାପାଣ୍ଡୋଇ (samrapaṅdoi) ଘୋଡ଼ା shoe
 (made of hide)
 ସାମ୍ପା (samsa) ଚୁଲି spoon
 ସାୟା (saya) ଦଳ cream
 ସାରମ୍ (sarom) ଚୁକ୍ଟି face
 ସାରଲଗ୍‌ସିରଲଗ୍ (sarlogsirlog) ଚାଲିଚାଲି asking
 ସାରଲାଇ (sarlai) କାକୁଡ଼ି cucumber
 ସାରାଲ୍ (saral) ବନ୍ୟ flood
 ସାରି (sari) ଫୁଲ flower

ସାରିଗାନ (sarigan) ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ flowers

ସାଲ୍ (sal-) ଚୁଟିବା to lich

ସାଲ୍ (saal- ପଚାରିବା to ask

ଶାଳା brother in-law

ସାଲି (sali) ଉଛର ଢେଲି bark of tree

ସାଲିପାଣ୍ଡି (salipaṇḍi) slippers

ସାଲିମ୍ (salim) ବକ୍ରବାସୀ scaly ant-eater

ସାସଫା (sasṛa) ଢେଲି polished

ସି ସି (sī) ସୂର୍ଯ୍ୟ sun

ସିକିଲି (sikili) ଚେନ୍ chain

ସିଗୁମୁଣ୍ଡା (sigumuṇḍa) 'ଉଛର'ରେ ମଝିଷି ବାନ୍ଧିବା ଖୁଣ୍ଟି
a peg where the buffalo has been tied

for ceremonial killing

ସିଗେ (sige) ପ୍ରଥମ first

ସିଗ୍ରା (siggra) ଛୋଟ shrimp

ସିଗାମାଲି (siggamali) ଚୋରୁଣ୍ଡା a morsel of
rice

ସିଗାଲ୍ (siggal) ସଂକେତ signal

ସିଟ୍କା (siṭka) ଝିଟିକା grass-hoop

ସିଟ୍ଟେଗୁ (siṭṭegu-) ଉଠିବେ ଡିବା to disappear

ସିନ୍ଦ୍ରା (siṅḍra) ଔଷଧ medicine

ସିନାରମ୍ (sinarom) ଶନିବାର saturday

ସିନାଗ୍ଗଠି (siniaggṭhi) ଚଳିତ ଅଙ୍ଗୁଳି little
finger

ସିନ୍ଦୁର (sindur) ସିନ୍ଦୁର red saffron

ସିପ୍ତି (siṭṭi) ଚୋରୁଣ୍ଡା a kind of flower

ସିପ୍ନା (sipna) ମୁଣ୍ଡପତ୍ତା hair-pin

ସିମା (sima) ଟିନ tin

ସିମିଲା (simla) ଚୋରା gilt head

ସିର (sir) ନାଡ଼ vein

ସିରା (sira) ଚାଲି ink

ସିଲ୍ (sil) ଡାକ ମୋହର seal

ସିଲମ୍ (silom) to get rusted

ସିଲିଗିମିରା (siligsimra) ଇର୍ଷକ lonely

ସିଲେ (silei) ଉଚ୍ଚ, ଗଭୀର high, deep

ସିଲେକାଗଲକ୍ (sileikaglok) ଢେଲା tall man

ସିଲେଣ୍ଡା (sileiṅḍa) ଝାଲ sweat

ସିସା (sisa) ଛଟ ଚିନ୍ତା, spotted-cloth

ସିସାଗ (sisag) ହାଡ଼ bone

ସିସିଲମାରେଅ (sisilmareo) ଟିକି ମାରିବା
to blow whistle

ସିସୁ (sisu) ଶିଷ୍ୟ disciple

ସିସୁଆ (sisua) ସୀମା lead

ସୁ (su) -ଠୁ, ମଧ୍ୟ, from, else
ଓ, ତେଣୁ and, so

ସୁଅ- (sua-) ଚୁଟିବା to garland

ସୁଅ- (sūa-) ଫିଙ୍ଗିବା to throw

ସୁଅଲ୍ (suōl) କାଠ wood

ସୁଅଲ୍ ଚୁକ୍ତିୟନ୍ (sūōlnuḍien) କାଠର wooden
house

ସୁଅଲ୍ ଚୁକ୍ତିୟନ୍ (sūōlrirignulok) କାଠରୁ
who gets fuel wood from
forest

ସୁଇ- (sui-) ଖେଳା to plough

ସୁଇଟି (suiṭi) ଚୁକ୍ତିୟନ୍ whistle

ସୁଇଲକ୍ (suinulok) ଖେଳା cultivator

ସୁକ୍ରୁରମ୍ (sukrurom) ଶୁକ୍ରବାର Friday

ସୁଖ (sukh) ସୁଖ happy

ସୁଲୁ (sulub) ନିରୀ deer/stag	ସୁସୁ (susug) ଗୋଡ leg
ସୁସୁଗ (sugrot) ଶୁଭ auspicious	ସୁସୁଗଦୁ (susugdutu) ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା to pronounce
ସୁଜି (suji) ନୁହ needle	ସୁସୁଗନୁପାଲ (susugnupala) ତଳିଆ bottom of foot
ସୁଆ (suṭa) ପିତା tobaccoleaves used as cigarette	ସୁସୁଗଟା (susugṣṭa) ଲୋଥ lame
ସୁନ୍ଦି (sundī) ଶିଳି wineman	ସୁସୁନ- (susun-) ପଠାଇବା to send
ସୁତ (suta) ଅପବିତ impure	ସେକରୁଟ (sekurug) ଦେଖତେ in that direction
ସୁତ୍ର- (sutra-) ମନାଇବା cause to give training to young male ox	ସେକେରି (sekeri) ଗୀତ song
ସୁତ୍ରେଇଗୁ- (sutreigu-) ମନାଇବା to tame	ସେନା (senla) ଚଢେଇ mat
ସୁନ (sun) ରୁନ lime	ସେନ୍ଦ୍ରାଟେମ୍ପାନୁଲକ (sendraṭemṇdanulok) ଧୋବା washerman
ସୁନେଇ (sunei) ଲଟକ plough	ସେନ୍ଦ୍ରାଡେମ୍ପାନୁଲକ (sendradēdēmpnanulok) ବୁଣି weaver
ସୁନାର (sunar) ପାନ୍ଥ comb	ସେବ- (sebo-) ହେଉ ପକେଇବା to slaughter
ସୁନାରି (sunari) ଚିତ୍ତୀ goldsmith	ସେବେଇ- (sebei-) ପୂଜା to worship
ସୁନ୍ଦର (sundar) ସୁନ୍ଦର beautiful	ସେମି (semi) ଖିସୁ bean
ସୁସୁଲ (sulub) ମିଠା sweet	ସେଲି (seli) ମାଂସ flesh ଅମିଷ non-vege
ସୁର- (sura-) ଶୁଖିବା to become dry	ସେଲିୟା (seliura) ନିରୀସ vegetarian
ସୁରାମ (suram) ହସ୍ତର elk	ସେଲିଡିଏନ୍ (selidien) କ-ହୋଇଖାଇ slaughter-houe
ସୁଲାଇ (suloi) ପେଟ/ଭାଁ, stomach/womb, ଅନ୍ତନାଳୀ intestine	ସେସେରି (seseri) ଶିଶୁ baby
ସୁଲାଇନୁପାଟା (suloinupoṭa) ପାଟୁଣୀ stomach	ସେସେବ- (seseb-) କଲ ଦେବା to sacrifice
ସୁଲାଇବୋଡୁଟୁ (sulobboṇḍotu) ଲୋଣସ୍ତ୍ର uterus	ସେସେର- (seser-) ଗାଇବା/ଗାତ to sing song
ସୁଲୁଟ- (sulog-) ନିରାଶିତା to dissuade	ସେସେରୁଲକ (seserulok) ଗାୟକ singer
ସୁଲୁବ, sulob, ଗଛ tree	ସେସେରୁଲକେଲିନୁଲକ (seserlekelinulok) କବି poet
ସୁଲୁବୋଲ (sulobola) ବେଶ ଗଛ tree and leaf	
ସୁଲୁବଗାନ (sulobgan) ଲତାଗୁଚ୍ଛା trees	
ସୁଲୁବପାନ୍ଦି (sulobpaṇḍoi) କଠୁର wooden shoe	
ସୁଲି (suli) ଗୋଟା pointed	
ସୁଲିଆଲଗ (sulianalag) କେ kite	
	ହାଜିରବୋ (hajirboi) ଉପସ୍ଥାନ ବନ୍ଦ attendance register
	ହାଗାଲସ (hargalas) କପ (made of Chaina clay)
	ହେଜିନୁଲକ (hejeinulok) ଗଣକ accountant
	ହୋଟଲ (hotel) ହୋଟେଲ hotel

ଗାଦରା ଶବ୍ଦ କୋଷ

ଓଡ଼ିଆ-ଗାଦରା-ଇଂରାଜୀ

ଅ

ଅଟା-ବାଗା (basta)-gunny-bag
 ଅଗଣା-ମାଜାଇଡିଏନ୍ (majaidien)-courtyard
 ଅଙ୍ଗୁଳି (ତୀନର)-ତରଳୁ ଅଙ୍ଗୁଳି (titinu aggṭhi)-
 finger
 ଅଙ୍ଗୁଳିରଅଗ୍ର-ଅଙ୍ଗୁଳିଟିପ୍ (aggṭhinuṭip)-fingertip
 ଅଙ୍ଗୁଳିଗିର-ଅଙ୍ଗୁଳିଗିର (aggṭhinugir)-phalanx
 ଅକଗର-ବାଉଁରଣା 'baobora)-python
 ଅଜା-ଉତ୍ତମ୍ପାଦା (undamdada)-grand-father
 ଅକାଖିକା-ଝିକ୍ (khikib)-to pour
 ଅଟକିବା-ଅଟକିବା (oṭkeigu)-to stop
 ଅତୀରା-ଅତୀରା (aṭiririg)-to drive away
 ଅଗଣା-ଇଗ୍ଲେନାତି (igleinati)-great grand-
 son
 ଅବେରା-ଅବେରା (obririg)-cause st to bring
 -ବାଗୁଟି (bagṭi)-to tilt
 ଅଣ୍ଡା-କିସା (kisab)-waist
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-କୋଷ (uto)-scrotum
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-ଝିକ୍ (utopsig)-egg
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-ମଇଦର (moidor)-yolk
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-ସୋପା (sopa)-egg shell
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-ଉପସିଗ୍‌ଡା (utopsigḍa)-watery thing
 of egg
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-ଟୋଟର (totor)-to grope
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-ଅଣ୍ଡା (oṭpotaṇ)-male child
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-ବକ୍ରାଗିର (bokragirem)-male-cat
 ଅଣ୍ଡା-କୋଷ-କିଲମକା (kilomkaḡ)-guest

ଅଦୃଶ୍ୟ-ହୋଇଯିବା (tunalura)-to disappear
 ଅଧର୍ମ-ଅଧର୍ମ (oḍrom) unreligion
 ଅନାଥ-ଶିଶୁ (tura)-orphan
 ଅନାଥ-ଶିଶୁ-ଶିକ୍‌ସ୍କୁଲ (turaiskul)-orphanage
 ଅନାଦର-କରଣ-କରଣ (laṛdeḍemura)-to
 disregard
 ଅନାମିତା-ଅଙ୍ଗୁଳି-ମାଜାଇଡିଏନ୍-ଅଙ୍ଗୁଳି (mojaipalinoag-
 gṭhi) ring finger
 ଅନାଦର-କରଣ-କରଣ-କରଣ (kuruneidutu)-
 to starve
 ଅନୁଭବ-ଶିବା-ବାବେଗିୟୁନିଗ (babeigunig) to feel
 ଅନୁମତି-ଦେବା-ଅନୁମତି (agyābera)-to allow
 ଅନୁ-ମୂଳ (suboi)-intestine
 ଅନୁ-ମୂଳ-ଅନୁ-ମୂଳ (alugḍien)-harem
 ଅନ୍ଧ-କାଣା (kaṇa)-blind person
 ଅନ୍ଧ-କାଣା (nogi)-dark
 ଅନ୍ଧ-କାଣା (suto)-unholy
 ଅନ୍ଧ-କାଣା-ମାଜାଇଡିଏନ୍ (magmaneiuira)-
 stranger
 ଅଫିସ୍ ଅଫିସ୍ (apis)-office
 ଅତୀରା-ଅତୀରା (oḍtar)-incarnation
 ଅଦା-ଅଦା-କିଣ୍ଡା-ଅଦା (diṇḍaorup)-unmarried
 boy
 ଅଦା-ଅଦା-କିଣ୍ଡା-ଅଦା (diṇḍaonob)-unmarried
 girl
 ଅଦେବ-ମେଫିଗ୍‌ରୁପ (meṭigorup)-actor
 ଅଦେବ-ମେଫିଗ୍‌ନୋବ (meṭigonob)-actress
 ଅନାଦର-କରଣ-କରଣ (atagnai)-to harvest

ଅମାବାସ୍ୟା-ଉଆଁମ୍ (ûās)-new moon
 ଅମାକ-ଝଲ୍ କ (kholki)-store house
 ଅମ୍ବକ-ପାଲ୍ ନା (palna)-naming something
 ଅମ୍ବନ-ଅମ୍ବନ (omrut)-nectar
 ଅର୍ତ୍ତନାକେଶା-ଗେଲ୍ ଗେଲ୍ କଇ (gelgellai)-to treat
 ଅଲତା-ବେଟେଲ (betela)-red liquid applied
 to foot
 ଅଲହୁ-ଅଲହୁଆଁ (oldhuā)-soot
 ଅଲ୍ଲ-ଇଡ଼ିକଣ୍ଡ, ଇଡ଼ିକଣ୍ଡ (idikand)-little, less
 -ତେରୁ (sonu)-very little
 ଅଲସି-ଅଲ୍ ସି (alsi)-a kind of oil seed
 ଅଗ୍ଲା-ଆଗ୍ ଲ (agla)-emblic myrobalan
 ଅକାଅ-କାମ୍ ବା (kasra)-dirt
 ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡି-ଜୁନୁଗ (junug)-cloth stand
 ଅକ୍ଷତଦେବୀ-ରାଜିଦେମୁରା (rajidedemura)-to
 disagree
 ଅକ୍ଷପା-ଅକ୍ଷପ (sorp)-cockroach
 ଅନନ୍ଦ-ନାନାଡ଼ା (nanāḍa)-shower of rain
 ଅଂଶ-ବାଗ (bag)-share
 ଅମ୍ବୁଅକ୍ଷ-ପିପଲ୍ (pipol)-peepul tree
 ଅକ୍ଷଣାଳା-କିର୍ତାସାଲ (kirtasalo)-stable
 ଅଶୀଦାର-ଅଥେଟେର (theter)-partner
 ଅଷ୍ଟାକାରକରା-ଇଚାଡ଼େମୁରା (ichāḍedemura)-
 to deny
 ଅସୁ-ଅକ୍ଷତ (sorg)-sick
 ଅସୁକର-ବାନୀ (bania)-ugly
 ଅନ୍ତ-ମୁନ୍ଦା (mānūḍa)-tear

ଅ

ଅଇ-କୁକମିମିଗ (kunikmimig)-grand-mother
 ଅଇଶାଶୁ-ମତେଅଟ (motaṅg)-grand mother-
 in-law
 ଅଇଳକା-ଲାଟାଇ (latai)-to lean
 ଆନି-ମି (mō)-eye
 ଆନିକୋରକ-ମୁନ୍ଦୁକରା (mōnukorka)-socket of
 the eye
 ଆନିଡ଼ୋଳା-ମୁନ୍ଦୁକ (mōnuliḡg)-eye-ball
 ଆନିପତା-ମୁନ୍ଦୁପା (mōnupaṭa)-eye-lid
 ଆନିପିତୁଳା-ମୁନ୍ଦୁପୁତ୍ତ (mōnuputla)-eye-pupil
 ଆନିକକଳ-ମୁନ୍ଦୁକାଜୁଲ୍ (mōnukajul)-Collyrium
 ଆନିସିପ୍ରା-ମୁନ୍ଦୁସିପ୍ରା (mōnusipra)-rheum
 ଅଞ୍ଜ-ଡ଼ାଣ୍ଡା (ḍāṇḍa)-sugarcane
 ଆଗେ-ଆମ୍ବୁଗ (amug)-before
 ଆଗେଇବା-ଆମ୍ବୁଗ (amug)-to go forward
 ଆପାକେଶବା-ବୁଅ'ବେ (buo'be)-to hit
 ଆଷ୍ଟୁଡ଼ିବା-ଆଷ୍ଟୁରାଇ (argai)-to scratch
 ଆଷ୍ଟୁର-ଆଷ୍ଟୁଗା (aregga)-pickle
 ଆସକାଲି-ଉସଗବିର (usogbier)-now-a-days
 ଆକକୁ-କୁରୁଗ (kurug)-towards
 ଆରିବା-ରିରିଗ (ririg)-to bring
 ଆଣ୍ଡି-ମାଣ୍ଡି (maṇḍi)-knee
 ଆଣ୍ଡି-ଫ-ମାଣ୍ଡି ଡିକେ/ମାଣ୍ଡେକ (maṇḍek)-knee-deep
 ଆଣ୍ଡି-କ-କାଳମାଣ୍ଡି (kalamāṇḍi)-cross-legged
 ଆପେପେଗୋଗୁଜି (apeapegoiguuji)-
 suicide

ଅତ୍ମ-ନବନ୍ (jibon)-soul
ଅତ୍ମସ୍ୱପ୍ନ-କୃତ୍ତ୍ୱମ୍ (kutum)-relatives
ଅଦରକରଣ-ନିକଟତ୍ୱେମ୍ (lardedem)-to caress/
fondle

ଅତ୍ମ-ପାର (para)-tumour
ଅମନୁଷ୍ଟକଶିବା-ସର୍ବାଦଅସୁବେ (sordabayobe)-to
invite

ଅମମାନଙ୍କଠାରୁ-ଅନେକଜଣକେ (oneidike)-from us
ଅମିଷ-ସେଇ (seli)-non-vege
ଅନେ-ନେଇ (nei) - we

ଅମ୍-ଆଏର୍ (aer)-mango
ଅନୁମାନଙ୍କର-ନେଇ (neinu)-ours
ଅନୁମାନଙ୍କୁ-ଅନେଇ (onei)-to us
ଅନୁମାନେକେ-ନେଇଅ (neio)-we . ourselves

ଆୟ-ଆୟ (aya)-income
ଆରମ୍ଭ-ଆରମ୍ଭ (aram)-begin
ଆରମ୍ଭକରଣ-ଆରମ୍ଭେମ୍ (aromdem)-to start

ଆକ୍-ନକଲ୍ କାକା (naggolkanda)-potato
ଆକଳନ-ପାଟାଲି (patali)-embracing
ଆଲୋକ-ତାରାଗୁ (taragu)-light

ଆଶାର-ଆଶାରକେ (asaarke)-the month of
'Asar'

ଆସିବା-ସିଗିନି (piggini)-to come
ଉଲ୍ (ul)-to come

ଆସିବେଶ-କାଶିବେ'ନେଇ (idabe?nen)-
dependent

ଆସିନି-ଠାସାରକେ (dosraarke)-the month of
'Aswin'

ଆହତ-ମାତସମନ୍ତୁ (marasomonu)-injured
ଆହାରକରଣ-ସମ୍ଭୋଇ (somniai)-to eat up
ଆହୁଣ-ମିଆ (mio)-again

ଇ

ଇଅଡେ-ଏକୃଗୁଡ଼ (ekurug)-in this direction
ଇଟା-ଇଟା (ita)-brick
ଇଟାପର-ଇଟାଗୁଡ଼ଏନ୍ (itanudien)-brick-house
ଇନ୍ଦ୍ର-ଇନ୍ଦ୍ର (indor)-God Indra
ଇଗ୍ଲାଟି-ଇଗ୍ଲାଟି (iglati)-rainbow
ଇସ୍ପର-ଇସ୍ପର (ispor)-God

ଉ

ଉଗୁରୁ-ଉଗୁରୁ (toguru)-termite
ଉଚ୍ଚ-ଝିଲେଇ (silei)-high/deep
ଉଚ୍ଚାରଣକରଣ-ସୁସ୍ପୃତ୍ତୁ (susugdutu) to
pronounce

ଉଚ୍ଚି ମାଶନ-ଏରେଇଅକ୍ (ereioju)-to peep
ଉଠାଇବା-ଲେନ୍ (len)-to raise (hand)
ଉଠିବା-ମତ୍ତମ୍ (morm)-to get up

ଉଠେଇବା-ଅମତ୍ତ (omort)-cause st to rise
ଉଠାଇବା-ଉଠାବେଡ଼ (uraber) cause st to fly
ଉଠିବା-ଉଠେଇ (urei)-to fly

ଉଠିବା-ଉଠିବା-ମତ୍ତମ୍ (morm) heir
ଉଠିବା-ଉଠିବା (uklei)-to come up (while
boiling)

ଉପବାସ-କୃତ୍ତ୍ୱମ୍ (kurudutu)-fasting
ଉପଯୁକ୍ତ-ପଦନା (podona)-suitable
ଉପରମରଣ-ତବନାଗୁଡ଼ଏନ୍ (tobnagnudien)-up-
story

ହାଜିରବୌ-ହାଜିରବୌ (hajirboui)-attendance-
register

ଉପାଡ଼ିବା-ଆନ (ana)-to root out

ଉପାସନା-ଗେଲ୍‌ଗେଲ୍ (gelgel)-devotion/
worship

ଉପେକ୍ଷିତା-ସିରେଗୁ (sireigu)-to disappear

ଉଦ୍ଦେଗ-ଜାଗ୍ନି (jagni)-fire-pot

▽

ଏଇଠି-ଏନ (eno)-here

ଏକକ ବସତୀ-ଗୋସା (gorṣa)-a unit of
measurement

ଏକମହଲ-ମିରପାଉସନୁଡ଼ି (miropausnudien)-
one-storied house

ଏଗୁଡ଼ିକ-ଏଟାଗ୍ନେନ୍ (etagnen)-these (non-
human)

ଏତିବା-ମେରେଇ (merēi)-to protest

ଏଠେଠେଠେ-ଅଠେଅଠୁ (oṭeotū)-here and there
ଜୋଲେଲେ (joletole)-here and there

ଏଣ୍ଡି-ମୋକ-କୋକାକା (kosakira)-silk-worm

ଏଣ୍ଡି-ଅ-ଟେନ୍ଦେକା (tēṅdeka)-chameleon

ଏପର୍-ପୁ-ପଟେକ (potek)-till now

ଏବେ-ଆ (a)-now

ଏଗାନ୍ନେନ୍-ଏଟାଗ୍ନେନ୍ନୁ (etagnennu)-of these

ଏଗାନ୍ନେ-ଏଟାଗ୍ (etagn)-these

ଏଗୁ-ଏନୁସୋବୁ (enusobu)- all these

ଏନୁ-ଏନୁ (enu)-this

ଏଗାନ୍ନ-ଏଟାଗ୍ନୁ (etagnu)-its

ଏଡ଼ିପି-ଇଡ଼ି (ito)-like this

ଓ

ଓ-ସୁ (su)- and, so

ଓ-ମାଟ (mag)-oh !

ଓଜନ-ତୁଲେଇଗୁ (tuleinu)-weighing

ଓଟାରିବା-ଆନାନ୍ (anan)-to pull

ଓଡ଼ିଆ-ଟୋପ୍ରି (topri)-veil

ଓଡ଼ି-ପଟିଆ (poṭia)-beam

ଓଲ-ନିଲାଡ଼ା (nilaḍa)-end portion of a roof

ଓଲେଇବା-ସୋଗ୍‌ସା (sogṣa)-to sweep

ଓଡ଼ିଆ-ଜୋର୍ (joṛ)-to get down

ଓଷଧ-ସିନ୍ଦ୍ରୋଗ୍ (siṅdrog)-medicine

କ

କଫି-କା-ବୁବ (bubo)-soft, unripe

କାସିମ-କାସିମ୍ (kasim)-tortoise

କାନ୍ତ୍ରି-କାନ୍ତ୍ରି (kantri)-scissors

କାଗ୍‌ଗା-ଉଗ୍‌ଗା (ugga)-crab

କାଗ୍‌ଗା-ବିଷ୍‌ଗ୍‌ଗା (bisugga)-scorpion

କା-ବୁ-ରା (buron)-raw

କା-ଅ-ମା-ଆ-ଏର୍ (a'er)-green mango

କା-ତି-ଗୁ-ଗୁ-ତି (titinugoti)-wrist

କା-ଗା-ଗା-ଗା (golia)-black drongo

କା-ଗା-ଗା-ଗା (gagra)-chopper

କା-ଗା-ଗା-ଗା (sulobpaṅḍoi)-wooden
foot wear

କା-ଗା-ଗା-ଗା (kara)-to sleep in one side

କା-ଗୁ-ଗୁ-ଗୁ (ḍuṅḍi)-bud

କା-ଗା-ଗା (gondi)-corner

କୌଣସି-ମନୁ (monu)-which	କଲ-କଲ୍ (kol)-machine
କଣ-ମିରମ୍ବାଣ (miramkãṇa)-one-eyed person	କନ୍ଦି-କନ୍ଦି (konḍi)-pitcher
କଣ୍ଠା-ଗୁରାଇ (gurai)-thorn	କଳିବା-ସିଲମ୍ (silom)-to get rusted
କୁଟିଆ (kuṭia)-nail	କଳାଗୁମର-ବଅଁରା (boṛa)-black-bee
କଣ୍ଠ-ଥକ (sok)-throat	କଲେଜ-କଲଜ୍ (kolaj)-college
କଦର୍ଯ୍ୟ-ବାନିଆକାଗ (baniakag)-miserable	କଂସାର-କୈଁସାରୀ (kōisari)-brazier
କଳିଆର-କଳନାରୀ (koinari)-yellow oleander	କସିବା-ରୁଲାଇ (rulai)-to workout
କଳିଷ୍ଠସ୍ଥଳ-କ୍ଷି-ସିନିଆଗ୍ଠି (siniaggṭhi)-little finger	କଂସେଇଖାନା-ସେଲିଡିଏନ୍ (seliḍien)-slaughter- house
କନେଷ୍ଟବଲ-କମାନ୍ (joman)-constable	କପୁରୀ-କପୁର (kopor)-elbow
କନ୍ୟା-ଅନବଦ୍ଧା (onobdḥṇa)-daughter	କାଉ-ଗୁଗା (guga)-crow
କନ୍ଦୁଳ-ମାଲିକାନ୍ଦା (malikanda)-sweet-potato	କାକୁଡ଼ି-ସାରୁଲାଇ (sarlai)-cucumber
କପ୍-ହାର୍ଗାଲାଇ (hargalas)-cup (China clay)	କାକ-କାକ୍ (kak)-armpit
କପାଳ-କାପାଲ୍ (kapal)-fore-head	କାକସିପା (kaksipa)-armpit
କପାଳରଦୁଇପାଖ-କାପାଳପାଖ (calpaṛi)-both sides of the fore-head	କାକିକାମ-କାକିକାମାନ୍ (kañcsaman)-glass material
କାମ୍ପା-କାମ୍ପା (gamsa) napkin	କାଣ୍ଡ-ଅନ୍ଧୁରା-କାନ୍ଦନ୍ଦୁଡ଼ି (bandondurī)-cattle- pound
କାମ୍ପା-କାମ୍ପା (paṇḍka)-dove	କାଟିଅଣିକେ-କାଟିଅଣି (gororç)-came to cut (3rd per)
କାପାଟ-କାପାଟ୍ (kapaṭ)-door	କାଟିକା-ଏର (er)-to cut
କେ-ସେସେରୁକେକେକେକେକେ (seserlekeinulok)- poet	କାଠ-ସୁଆଁଲ୍ (suāil)-wood
କାମାଟ-କାମାଟ (kamar)-blacksmith	କାଠଦର-ସୁଆଁଲ୍-ରୁଆଁଦର (suolnudiēn)-wooden house
କାକି-କେକେ (tekes)-tax	କାଠସିଡ଼ି-କେକେକା (deregga)-ladder
କାକି-କାକି (caṭoi)-ladle	କାଠକଟା-ସୁକା (puka)-wood-cutter
କାପା-କାପା (tapi)-trowel	କାଠି-କାଠି (kari)-slander stick
କାକିକି-କେକେକେ (demoḍutu)-has done	
କାକିକା-କେକେ (dem)-to do	
କାକିକା-କେକେ (koroi)-couldron	

କାଠୁଣୀ-ମୁଅଁଳ ଶରଣକୁଳୁ (suāṛirignulok)-a man who cuts fire wood from forest	କୀଟ-ଜାତି (kiṛa)-insect
କାଠୁଣ-କାଠ (kado)-mud	କଣିକା-ସବ (saba) to buy
କାନ-ଶରଳ (ritil)-ear	କମ୍ପା-ଉରାଣା (urana)-or
କାନଗିରି-କିରିଲ (igili)-eardrum	କରାସିନ-ତୁବସୋଲ (tubasoal) kerosine
କାନମୂଳ-କୁନ୍ଦ-ଶରଳ (bundritil)-root of the ear	କଳ-ଊଅଶକଳ (ūarikoti)-boundary
କାନ୍ଧ-କଣ୍ଠ (koti)-wall	କହୋ-ଡମ୍ (dom)-an expression of affection/politeness
କାନ୍ଧମାନକଣ-କାକସା naksā)-map	-କୁ-ଲଏ (lae)-to
କାନ୍ଧନା-କର (bora)-to weep	ଅଲୁଟ (alug)-to
କାନ୍ଧ-କଣ୍ଠ (kondh)-shoulder	ବ (ba)-to
କାନ୍ଧେଇବା-କଣ୍ଠକୁ (ḍonḍon)-to carry on shoulder	କୂଅ ବୁଲିସାଲ 'kuisal)-well
କାମିକ-ସକା (soka)-shirt	କୂଅତେ-ଉମୁକୁରୁଟ (umbokurug)-in which direction
କାରଖାନା-କାରଖାନା (kharkhana)-factory	କୂଅପଥର-କାରାପାକନା (karapakna)-hailstone
କାର୍ତ୍ତିକ-ବିଷାକ୍ଷୟ-ସର୍ବ (dialiarke)-the month of 'Kartik'	କୁକୁଡା-ଗିସିଟ (gisig)-hen
କାକ-ସିରା (sira)-ink	କୁକୁଡାକୁଅ-ମିଏକାଗଗିସିଙ୍ଗ (mienkaggisiug)- chicken
କାଳେ-ଉଣ୍ଡେଇସା (uḍeisa)-perhaps	କୁକୁର-ଗୁସ (gusa)-dog
କାକ-କରାସ (boira)-deaf	କୁକୁରମାନେ-ଗୁସନେନ୍ (gusonēn)-dogs
କାଞ୍ଜିବା-କୁରମ (kuram)-to cough	କୁକ୍ଷି କୁଣ୍ଡା (kucia -front border of a cloth worn in twisting fashion
କାହାକୁ-ଅକର (olai)-to whom	କୁକ୍ଷି-କୁଣ୍ଡା (kubṛa)-hump
କାହାଠାରୁ-କା-କୁଣ୍ଡେକ (lainuḍike)-from whom	କୁକ୍ଷି-କୁଣ୍ଡା (kubṛa)-hump-backed person
କାହାଠାରେ-କା-କୁଣ୍ଡା (lainubo)-at whom	କୁକ୍ଷିଆସର-କୁକ୍ଷିଆସର (kuriāḍien)-hut
କାହାଣୀ-କାହାଣ (katani)-story	କୁଣ୍ଡା-ଆନାନ୍ (anab)-husk
କାହାଦ୍ୱାରା-କା-କୁଣ୍ଡେକ (laibuṛaḡ -by whom	କୁଠି-କୋଲି (koili)-bitch
କାହାରି-କା-କୁ (lainu)-whose	କୁର-କାବଲ (kabli)-a raised place
କା-କର (lai)-who	କୁର-କା-ତେ (teno)-to tread

କୁମ୍ଭାର-କୁମ୍ଭାର (kumar)-potter	କୋଲ-ଅଗ୍ର (oggra)-coal
କୁମ୍ଭାରଖାନା-କୁଳକୁଡ଼ିକରୁଡ଼ିଏନ୍ (kuinuujujanudien)- a house where pots are made	କୋଲି-କୋଲି (koili)-cuckoo
କୁରୀ-କୁରୀ (kurari)-axe	କୋକଣିଆଳୀ-ଗଣ୍ଡାକଲିଆ (gondaikolia)-fox
କୁଟୁପକ୍ଷ-କୁଟାଆକେ (buṛaarke)-black fortnight	କୋଠା-ବାଖର (bakhra)-room of a house
କୁଲ-କସର (kisob)-winnowing fan	କୋଠାବର-ମଡକାଡ଼କ୍‌ଏନ୍ (morokagdien)- building
କୁଲି କୁଲି (kuli)-porter	କୋଡ-ଡବେନ୍ (tirson)-spade
କୁଡୁଡୁ-ଦୁଡୁରି (duūri)-fog	କୋଡନା-ଲଲ (lalai)-to dig with a spade
କେଉଗୁଡନ-ମନୁମନୁ (monumonu)-which (pl)	କୋପ-କପାର (kopar)-anger
କେଉଟ-କେଉଟ (keut)-fisherman	କୋଳ-କଲ (kol)-lap
କେଉଟି-ଉମ୍ବା (umba)-which one	କୋଲି-କଲି (koli)-berry
କେଉଟିକୁ-ଉମ୍ବାନୁ (umbonu)-to which one	ଖ
କେଉମାନଙ୍କଠାରୁ-ଲଇନେନ୍‌ନୁଡିକେ (lainennudike)- from whom (pl)	ଖଡ଼ି ବା-ବଡ଼ା (bira)-to arrange
କେଉମାନଙ୍କଠାରେ-ଲଇନେନ୍‌ନୁ (lainennuba)- at whom (pl)	ଖଟ-ଖଟ (khot)-cot
କେଉମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା-ଅଲାଇବୁଡ଼ (olaiburud)-by whom (pl)	ଖଟପୁଆ-ଖଟ୍‌ଡାଣ୍ଡି (khotḍandi)-beam of a cot
କେଉମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା-ଲାଇଲାଇନୁ (lailainu)-whose (pl)	ଖଟା-ସର (sosa)-sour
କେଉମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା-ଲଇନେନ୍‌ନୁ (lainennu)-whose (pl)	ଖୋ-ବାଜି (baji)-a small plant used as vegetable
କେଉମାନଙ୍କୁ-ଅଲାଇନେନ୍‌ (olainen)- to whom (pl)	କଡିକାରି-କେଉକାରି କାଉକାରିଆ (kadikaria)- ବେକ (କୋକାଣ) astrologer
କେଉ କେଉମାନେ-ଲାଇଲାଇନେନ୍‌ (lailainen)-who (pl)	କେ-ଅରୁଡ (arti)-bracelet
କେଉଁ-କେଉଁ (keikāi)-sound produced by small babies	କେଲ-କେଲ (chel)-pointed iron with a long wooden handle used for piercing
କେକେ-ଅକା (abka)-only	କେରି ଘର (par)-mine
କେମି-ଏରାନ (eran)-how	କେପୁ-ପାକେଡି (pakori)-one piece of paper
କେଲା-କେଲା (kela) a nomadic group which shows acrobatics by moving from place to place	କେପୁ-କେପୁକା-ମୁମୁମୁଡେମ (muimuidemo)-to cut into pieces

ତୋ-ତୋଡ଼ା (toṭoṭa)-stammerer	ଖେଳାଳୀ-ଆବାଜଗୁଲକ୍ (abainulok)-player
ଝମ୍ପ-ଢେଲ (ḍeli)-pillar	ଖୋଦକରଣ-ବେଦେଇଗୁ (bedeigu)-to dig
ଖଣ-ଖୋଡ଼େକ (goṭek)-a moment	ଖୋଲବା-ଲାଇ (lalai)-to dig
ଖମଜା-କେମ୍ପା (kemṭa)-power	ଖୋଲବା-ତଅବେ (toṭobe)-to open
ଖସା-ନସା (nasa)-bad	ଖୋସା-ଖୋସା (khosa)-chignon
ଖଣ୍ଡ-ସବରୀଗ (saborig)-buying	ଖୋସିବା-ତରଗୁ (tingu)-to tuck in
ଖିଲ-ତନିଲ (tinil)-harvesting ground	ଗ
ଖସିବା-ସିସ୍ତଲେଇ (pislei)-to get down	ଗଉଡ-ଘେରୁ (gouṛu)-milkman
ଖାଇବା-ସମ୍ବସମ (somsom)-to eat	ଗର-ଗୁଲକ୍ (sulob)-tree
ଖାଇବାଘର-ସମ୍ବସମଗୁଡ଼ଘର (somsomnuḍien dining room	ଗରଗୁଡ଼ିକ-ଗୁଲକ୍‌ନେଇ (sulobnen)-trees
ଖାତକ-ଅରକ୍ଷିତ୍ (orkhit)-creditor	ଗରପତ୍ର-ଗୁଲକ୍‌ଅଇ (sulbola)-tree and leaf
ଖାଲେଇ-ତୁଣ୍ଡୁରୁ (tuṅḍuru)-creel	ଗରର ଓହ୍ଲକ-ରେଗୁକରଗୁନ (cerjorguni)- discending root
ଖିଅର ହେବା-ଆଲବେ (arabe)-to shaven	କେର ଲେଲି-ଖାଲ (sali)-bark of a tree
ଖିଡ଼କ-କିଡ଼କ (kiṛki)-a small window	କେର ଶାଖା-କେନା (kenda)-branch
ଖିଲ-କୁଟି (kuṭi)-nail	କଡ଼ିବା-ଡୁଲେଇ (ḍulei)-to roll
ଖୁଅଇବା-ଅବସମ (obsom)-cause sb to eat	କେରବା-ଅବଡୁଲେଇ (obḍulei)-cause st to roll
ଖୁସିବା-କୁସେଇ (kucei)-to fix	କେଜକ-ହେଜେଇଗୁଲକ୍ (hejeinulok)-accountant
ଖୁଣି-ମେମା (meṛa)-peg	କେସିବା-ଏକେଇ (ejei)-to count
ଖୁଳ-ନନି (nini)-aunt	ଖୋଇବା ତଲ୍ (tol)-to put knot
ଖୁଡ଼ୁକାଖୁର-ମିଏକମାମା (mienmama) father-in- law's younger brother	କଣି-ସନ୍ଦନ (sondni)-joint
ଖୁନକରିବା-ପ'ବେ (po'be)-to kill/stab	କେଣ୍ଡୁ ସିପିଟି (siṭṭi)-marigold
ଖୁନିବା-ଟକେଇ (tokei)-to peck	କଟରମୁଣ୍ଡା-କେଟରମୁଣ୍ଡା (gotormuṅḍa)-a place for 'gotor' celebration
ଖୁର-କନକ (unoibo)-razor	କଟେଟୁଣ୍ଡୁ-ସିଗୁମୁଣ୍ଡା (sigumuṅḍa)-a peg in which buffalo has been tied for ceremonial killing
ଖୁର କୁରୁ (kur)-hoof	ଗଦ-ଗାଦ (gadi)-cushion
ଖେଳ-ଅବାଇ (abai)-play	
ଖେଳଣ-ଅବାଇକୁମାନ (abainusaman)-toy	

ଜେ-ଜାଡା (jara)-castor plant
 ଗୋଲ-ଗଇଲ୍ (goil)-bison
 ଗେମ-ଗେଗେର୍ (gegeb)-hot
 ଗେଜେଗା-ଗ୍ରାଡ଼େଙ୍ଗୁ (grabdengu)-to boast
 ଗର୍ଭ-ସୁଲାଇ (suloi)-womb
 ଗର୍ଭାବସ୍ଥା-ଅଙ୍ଗେଇ (ongei)-pregnancy
 ଗର୍ଭାଶୟ-ସୁଲାଇବଅଣ୍ଡୁରୁ (suloiabandotu)-uterus
 ଗରୀ-ଗାରୀଆ (garia)-pitcher
 ଗରଗଣ୍ଡିଆ-ମାଲ୍ ଗଣ୍ଡ (malogandā)-a person
 who suffers from throat disease
 ଗୋ-ସକ୍ (sok)-throat
 ଗଣ୍ଡ-ଗଣ୍ଡଲି (gondli)-lane
 ଗଣ୍ଡ-ଉସୁଣ୍ଡରୁ (usunder)-story
 ଗହମ-ଗଧି (gā)-wheat
 ଗାଣ୍ଡିବୁଣ୍ଡା-ବାଣ୍ଡିବୁଣ୍ଡା (bandibunda)-cattle
 ଗାଣ୍ଡିବୁଣ୍ଡା ଶବ୍ଦ-ବଂସି (bābā)-sound produced
 by cattle
 ଗୋ-ସେସେର (seser)-to sing
 ଗୋ-ସକ୍-ସକ୍-ବାକ୍ରା (bakra)-compartment of
 the train
 ଗାମ୍ଲା-ଗାମ୍ଲା (gamlā)-scuttle
 ଗାଳ-ପୁଲୁକ୍ (puluk)-hole
 ଗାଳ-ପୁଲୁକ୍-ନୁ (puluknu)-hole-dweller
 ଗାଧୋଇବା-କମାନ (kuman)-to take bath
 ଶେସେର-ନୁଲୁକ୍ (sesernuluk)-singer
 ଗୋ-ପିଗ୍ନି (piggni)-relative
 ପାଞ୍ଜିଆ (pañjia)-relative
 ଗାମ୍-ଗାମ୍ (uggom)-village

ଗ୍ରାହକ-ସବ୍-ନୁଲୁକ୍ (sobobnuluk)-customer
 ଗାଳ-ଅଧିଅଧି (ādhā)-scolding
 ଗାଳ-ନୋ-ନଏ (noe)-to scold
 ଗାଳ-ପୁଡ଼େ (pugde)-cheek
 ଗାଳ-ସେକେରି (sekeri)-song
 ଗାମ୍-ନାନା (nana)-summer
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (nanasufi)-summer vacation
 ଗିଲାସ-ଗିଲାସ୍ (gilas)-glass
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (larusogobnuluk)-
 confectioner
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (disari)-village quack
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (tilumusa)-squirrel
 ଗାମ୍-ନାନା (sua)-to garland
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (tiādgugu)-had garlanded
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (gumusta)-kolork-clerk
 ଗାମ୍-ନାନା (par)-cave
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (maṣṭor/guru)-teacher/guru
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (gururōm)-Thursday
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (raggei)-to crawl
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (buṭabarī)-creeper
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (mitigdedemnu-
 dien)-meeting place
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (bandīsal)-cattle-shed
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (buṭi)-shortman
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (buṭki)-short woman
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (kalisor)-grey crane
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (repi)-heel
 ଗାମ୍-ନାନା-ନାନାସୁଫି (suli)-pointed

ଲୋଟିଏ-ମିରୁ (mira)-one	ସୁଇବା-କନ୍ଦ୍ରା (kindra)-cause st to move
ଲୋଠ-ପାଲ (pala)-herd	ସୁଣିବା-କନ୍ଦ୍ରୋଇ (kindrei)-to move
ଲୋତ-ସୁସୁଟ (susug)-leg	ସୁସୁଙ୍ଗ-ଗିବିକ (gibik)-pig
ଲୋତ-ଅନ୍ଦୁ (andu)-anklet	ସୁସୁଢ଼ରାବ-ଡ୍ରୁବ୍ରାବ (drubdrab)-grunt
ଲୋଦ-ମରସୁସୁଟ (morosusug)-a person who suffers from elephantiasis	ସୋଡ-ଅନ୍ଦ୍ରାକିରା (andrakirta)-horse
ଗୋଦାମ-ଗୁଦାମ୍ପିଏନ୍ (gudamdien)-godown	ସୋଡ଼ା-ଇଅଟକିରା (iogkirta) mare
ଗୋବରପୋକ-ଇଟାଗ୍‌ବୁରୁଇ (itagburui)- cowdung-worm	ସୋଡେଇବା-କୁକୁୟା (kukuya)-to cover
	ଚ
ଗ	ଚଇତୁଅର୍କେ-ଚଇତୁଅର୍କେ (coitarke)-the month of 'Chaitra'
ଗଢ଼ଡ଼ା-ଆଡ (ara)-to drive away	ଚକ୍‌କ-କୁରୁସି (kursi)-chair
ଗଢ଼ିବା-ଡେଗୁ (deggu)-to happen	ଚକ୍‌କାଲ-ଜାଗୁଆଲ (jaguallok)-watchman
ଗଢ଼-ଗୁରୁଗୁରୁ (gurugurei)-thunder	ଚକ୍‌କି-ଦୁନା (duna)-to fold
ଗଣ୍ଡା-ଗଣ୍ଡା (gonta)-bell	ଚକ୍‌କ-ଦକ୍‌କାଡ (dobkari)-chalk
ଗଣ୍ଡି-ଗଣ୍ଡି (gonti)-bell	ଚକ-ଜାନ୍ତା (janta)-grinding stone
ଗଞ୍ଜି-କା-କଳ (joki)-uvula	ଚକ୍‌କ-ସାଣ୍ଡେ (sande)-quick
ଗର-ଡିଏନ୍ (dien)-house	ଚକ୍‌କି-ପାଣ୍ଡାଣ୍ଡା (salipandji)-slippers
ଗର-ଡିଏନ୍-ଡିଏନ୍‌ନେନ୍ (diennen)-house	ଚକ୍‌କ-ସାଣ୍ଡେ (satoi)-ladle
ଗର-ଡିଏନ୍‌ନେନ୍-ଡିଏନ୍‌ନେନ୍ (dienalal)-to thatch house	ଚକ୍‌କ-ସେନା (senla)-mat
ଗର-ଜୋରୁଆ-ସର-ଜୋରୁଆ (ghorjuai)-a son-in-law who stays in his father-in-law's house	ଚକ୍‌କି-ଡାସା (daisa)-to climb
ଗର-ଜିମଇ (kimoi)-female house-holder, wife	ଚକ୍‌କ-ଆଗୁ (tagguru)-bald-headed
ଗାଢ଼ିବା-ରୁଲାଇ (rulai)-to stir	ଚକ୍‌କ-ଅର୍କେ (arke)-moon
ଗାଢ଼-ସାଗ (saga)-grass	ଚକ୍‌କ-ରକ୍‌କ-ଅର୍କେ (arketo)-moonlit
	ଚକ୍‌କ-ନାନ୍ଦ (nand)-necklace
	ଚକ୍‌କ-ଇସାଲ (isal)-skin
	ଚକ୍‌କ-ପାଣ୍ଡେଇ-ଜରାନ୍‌ଲୁକ (pandeujuanulok)- cobblers

ଉତ୍କଳ-ଉତ୍କଳୀ (sobitkar)-excellent

କିରି-କିରି (khiri)-fat

ଗଗୋ-ଗଗୋ (gagob)-to graze

ସରୁବା-ସରୁବା (sorubai)-relatives from
wife's side come to
attend gotor

କାଳା-କାଳା (cala)-cause sb to walk

କୋଳ-କୋଳ (colei)-to walk

ସୁଇଲ-ସୁଇଲ (suimulok)-cultivator

ସୁଇ-ସୁଇ (sui)-to plough

ରୁକୁ-ରୁକୁ (ruku)-rice

ଗୋଡ଼ିଗୁଣୁଲ (gotidugunulok)-servant

ସୋମୋ (somoju)-to taste

ସୋ-ସୋ (sal)-to lick

ଟାଗ୍‌ପିରିକ (taggipirik)-swallow

କେସୁ-କେସୁ (kesu)-bed-sheet, a piece of
cloth to cover body

କୋନ୍ଦୁଆ-କୋନ୍ଦୁଆ (condua)-canopy

ସାମ୍‌ସା (samsa)-spoon

ପା-ପା (pala)-seedling

କାଣି-କାଣି (cauni)-roof of a house

ଆଗ୍‌ସୁଗ୍‌ଗା (agsugga)-to walk

ଗୁଣିଆ-ଗୁଣିଆ (guniā)-shovel

ଜୁ-ଜୁ (juju)-to look

ସାଟ୍‌ଟା (sastā)-polished

ସିଗ୍‌ଗା (siggra)-shrimp

ସିଟ୍ (cit)-letter

କିଜା-କିଜା (kija)-to tease

ଇଲାଗିଆ (iladagia)-leopard

ବାନାଲେକ୍‌ହେନୁଲ (banalekheinulok)-
artist

ପିକେଇ (pickei)-to squeeze

ସିମ୍‌ଟା (cimṭa)-forceps

ରାଗ୍‌ଗା (ragra)-to tear

ସୁଲିଆଲ (sulianalag)-kite

ପୋଗ୍‌ଗା (pogga)-mole

ଡିଏମ୍‌ମୁସା (dienmusa)-a kind of
small mouse

ଗାଜୁଲ (gajul)-bangle

ସନ-ସନ (sun)-lime

ରି-ରି (ri)-to grind

ତିରୋ (tirisog) earthen oven

ଇଲା-ଇଲା (ilṭa)-earthen-heads of
an oven

ସିମ୍‌ଲା (simla)-gilt head

ସିକିଲି (sikili)-chain

କୋ-କୋ (oko)-to bite

କୋକ୍‌ଗ୍‌ଲ (corkaglok)-thief

କୋ-କୋ (sorni)-female thief

କୋ-କୋ (coreio)-to steal

ଈ

ଡା-ଡା (dadu)-leucocyte

ଡେ-ଡେ (ḍela)-square place

ସୋ-ସୋ (sason)-hawk

ସା-ସା (saka)-thatching straw

-ଉଲଟ (ulog)-thatching straw
 ଛୋ-ଛୁଆ (chata)-umbrella
 ଛତୁ-ଘାଟ (iti)-mushroom
 ଘାଟବା-ଗାଟେଲ (gatei)-to tie
 ଗୁମ୍ଫା-ଉନାଗୁଣ (unarpa)-broom
 ଗୁମ୍ଫା-ଅମତୁର (amtur)-to give up
 ଗୁମ୍ଫା-ପାଠପଢ଼େଇଗୁମ୍ଫା (pathpoṛheinuṃṃ)-
 student
 ବୁକ-ବୁକ (buk)-chest
 ଦେକନ-ବେକନ (dekṃ)-bed-bug
 କ୍ଷିଗ-କ୍ଷିଗ (aksig)-to sneeze
 କ୍ଷି-କ୍ଷିଆ (sisa)-spotted-cloth, chintz
 ତୁନୋ-ତୁନୋ (tunṃ)-to stand
 ରାଗୁନୁ-ରାଗୁନୁ (ragunu)-torn-cloth
 ଫିଗ-ଫିଗ (firṃ)-to pinch
 ମୁନୁଗା (munuga)-drumstick
 ତାମ-ତାମ (taram)-to touch
 ସୁଜି-ସୁଜି (suji)-needle
 ସୁକ-ସୁକ (suk)-knife
 ସେବା-ସେବା (seba)-to slaughter
 ବିନିଟିର (binitor)-spittle
 ଗିମେ (gime)-goat
 ମିନକାଗ (mienkaḡ)-small
 ସୁଗୁଗୁଟା (sugsuḡṣṭa)-lame
 ଚାଦୁଗୁ (cṃḡḡ)-had watched
 ଚାଦୁ (cṃ)-to watch
 ଜାଗ (jag)-thigh

ଜେଟଲ (jetṭol)-matted hair
 ଗୁମ୍ଫା-ଗୁମ୍ଫା (gura)-trap
 ଜୋମ୍ଢେମ (jomḡḡ)-to give
 birth
 ପା (pa)-to give birth
 ଜବାବ-ଜବାବ (jobab)-reply
 ଜୋମାଦେମ୍ମୁଲକ (jomadedemmulok)-
 depositor
 ଲିଗ୍‌ବିରାଗ (liḡbirag)-land etc.
 କାମ୍ନି-କାମ୍ନି (kamni)-water-god
 ଦାଲକା (daolka)-water-wave
 ଦାରୋ (ḡarṃ)-hippopotamus
 ଲାଗେଡୁତୁ (lageḡḡ)-burning
 ଜାଗ୍‌ଗା (jagḡ)-twin
 ଯାଉ-ଯାଉ (yaulṃ)-come and go
 ଇଲ୍‌ଗ୍‌ନିୟାଗ (ilḡniyaḡ)-would go
 ଉଗ୍‌ଗ୍‌ନିୟାଗ (uigḡniyaḡ)-
 could have gone
 ଇଲ୍‌ଗ୍ (ilḡ)-may go
 ଆରି (ario)-son-in-law
 ମାତ (mato)-to know
 ମାଗ୍‌ନା (maḡna)-knows (if sb)
 କୁଣ୍ଡୁ (kuḡḡ)-to hold tightly
 ଜାମିଲ୍‌ଦାର (jamildar)-a person
 who takes an accused from
 jail in bail
 ଉକ୍‌କା (ukkaḡ)-illegiti-
 mate child

ଲାଗା-ଲାଗା (laga)-to burn
 ଜାଲ-ଜାଲ (jal)-net
 ଯାହା-ମାତ୍ର (magṭa)-whatever
 ଯାହାକୁ-ଲାଇନେନ୍ (lainen)-who (pl)
 ବେଆ-ବେବେ (bene)-earth-worm
 ଜିତେୟା-ଜିତେୟା (jiteya)-to win
 ବୁରନ୍-ବୁରନ୍ (buron)-to live
 ବୁରନ୍-ନାଇ (buronnai)-to live
 ଇଲଗ-ଇଲଗ (ilg)-to go
 -ପିଲଗ (pilg)-might go
 ଲା-ଆଗ (la'agg)-tongue
 ଟାସ୍କେଲେନୁଲକ (taskheleinulok)-
 gambler
 ମନୋକରୁଗ (monokurug)-in which
 direction
 ଜୁଲି-ଜୁଲି (juli)-young
 ଭେନ୍ଡିଆ (bheṇḍia)-young man
 ଲାଇସା-ଲାଇସା (laisa)-whoever
 ବୋନୁବୋନୁ (bonubonu)-those
 ମୋନୋ-ମୋନୋ (mono)-which one
 ମୋନୋନୁ (mononu)-to which one
 ମୋନୋ-ମୋନୋ (mono)-wherever
 ଏରାମ୍ସା (eramsa)-in which manner
 ଲାନ୍ଡିଆକେ (laṅdiarke)-the month of
 'Jyestha'
 ଗିଲ୍-ଗିଲ୍ (gil)-leech
 ଜୋର୍ଜି-ଜୋର୍ଜି (jorei)-to joint
 କୁରୁଗ-କୁରୁଗ (kurug)-due to

ଜିନି-ଜିନି (jini)-pair
 ସାମ୍ରାମ୍ପାନ୍ଦୌ (samṛaṇḍoi)-chapel
 କୁନ୍ଡି (kuṇḍi)-female genital

୧

ଚୋଇଡା (choiḍa)-storm
 ବୋଟୋକିରା (botorkira)-winged ant
 ଆପୋର୍ଜି (aporei)-to duster
 ସିଲିନ୍ଦା (sileiṇḍa)-sweat

ରୁଇ-ରୁଇ (ruī)-sweat

ଜାଲି-ଜାଲି (jali)-hanging fringe

ସାଇ-ସାଇ (sai)-porcupine

ଜିରଜିରା (jirjira)-cricket

ଆନ୍ତୁ (antu)-to pull

ସିଟ୍କା-ସିଟ୍କା (siṭka)-grass-hooper

ତିକ୍ପୁ-ତିକ୍ପୁ (tikpu)-to stumble

କାଟ୍ନା-କାଟ୍ନା (caṭna)-basket

ମାଞ୍ଜୋଲ୍ (mājōl)-soup of curry

୧

ଡ଼ିଗୁ-ଡ଼ିଗୁ (ḍiḡu)-to uproot

ତାଲି-ତାଲି (ṭaili)-roofing tile

ଓଲାବେ (olabe)-to hang

ଆତ୍-ଆତ୍ (aṭu)-pride

ଟିକେଟ୍‌ଲୁଲୁ-କ୍ନୁଗୁଲଗ (ticketlulu-
 knugulog)-ticket collector

କିଟିଗ (kitig)-a kind of parasitic
 worm found in animal's body

ଡେଣ୍ଡା-ଡେଣ୍ଡା (ṭeṅḍa)-a bamboo that is used to lift water from well	ବଦେଇ-ବଡ଼ଆବା (baṛṇaba)-father's elder brother
ଡେନ୍ତୁଳ-ହସ (ṣaṣa)-tamarind	ଡରଖାସ୍ତ-ଦରକାସ୍ (dorkas)-application
ଡେଲ-ହଅଲ (ṣaḍl)-oil	ଡରନ-ମିସିନିସାଇଲୁଲକ୍ (misinisilainulok)-tailor
ଡେଲ-ଡେଲ (ṭeli)-oil-man	ଡଲ-ମାଲା (manda)-group
ଡୋଡେ/ଡମମାନକ୍-ଅନମ୍ (ḍoḍḍe/ḍmmanak-ḍnm)-to you (fam, pol)	ଡଲପଡ-ମଡଲକ୍ (mṛṇḍḍok)-leader
ଡୋଦ୍ଦା-ନମ୍ନୁବୁଞ୍ଜ (ḍoḍḍa-nmṇṇubujṅ)-by you	ଡଲଦୋବା-ରମଦୋଦବେଡ (ṛḍḍdeibero)-to crush
ଡୋଦ-ନମ୍ନୁ (ḍoḍḍ-nmṇṇu)-yours	ଡଲକ୍-ପଟ୍ଟକାର୍ (ṇṇṭkar)-mediator in buying and selling
ଡୋଦ୍ଦା-ଗିନେନ୍ଦୁଡ଼ (ḍoḍḍa-ginendurḍ)-water of cooked rice	ଡ଼ିଶିବା-ଟଡେଇ (ṭṭṭe)-to bite
ଞ	ଞାଆ-ଓରଡ଼ (ṇṇa-ṭṭṭ)-sickle
ଞାମାଶବା-ପୁଣ୍ଡେଇଗୁ (ṇṇamāṣba-puṇḍeigū)-to take rest	ଞାଡି-ସଅଡ (ṇṇaḍi-saḍṭ)-beard
ଞାମନ୍ତଡେମା-ଗମନ୍ତଡେମ (ṇṇamṇṇṭḍemo)-to make jokes	ଞାଡିଆ-ସଅଡ଼ିଆ (ṇṇaḍiā-saḍṭiā)-bearded man
ଞାନ୍ଦି (ṇṇaṇḍi)-beak	ଞାଣ-ସଦର୍ (ṇṇaṇ-saḍṛ)-front side of a house
ଞାକା-ଡ଼ା (ḍṇya)-to become tired	ଞାବା-ଦାନବେଡବେନ୍ତୁଲକ୍ (ṇṇaba-dānabēḍḍebēṇṇulak)- doner
ଞାଳା-ଞାଳା (ṇṇāṇa)-policestation	ଞାଗ-ଗିନେ (ḍṇe)-tooth
ଞାଳ-ଞାଳ (ṇṇāṇa)-tray	ଞାଗୁସିବା-ଦାନବଡ଼ (ḍṇaḡusiba-dānabḍṭ)-to brush teeth
ଞାଲ-ଡ଼ୁଗୁନା (ḍṇugunā)-was	ଞାଗୁମାଡି ଗିନେନ୍ଦୁସେଇ (ḍṇaḡumāḍi-ginenduseli)-tooth-gum
ଞାଲଗ-ଡ଼ୁଟାସୁଲ୍ (ṇṇāḷga-ḍṇṭasul)-lopped tree	ଞାଗୁଡି-ଗାଡ (ḍṇaḡuḍi-gāḍ)-calf
ଞାଲବା-ବଡ଼ (ḍṇāḷba-bḍṭ)-to keep	ଞାଣି-ଇଣ୍ଡି (ṇṇāṇi-iṇḍi)-deity
କ	ଞାଣି-କାଞି (ḍṇāṇi-kāṇi)-match-box
କା-କା (ka)-string/rope	କାଲ-କାଲ (kāl)-small earthen lamp
କା-ଡ଼ୁଗୁଡ଼ (ḍṇāḡuḍṭ)-running	କାଣି-ଟୁନାଲ (ḍṇāṇi-ṭṇnāl)-to be seen
କାକୋ-କୋ (kako)-paternal uncle	କା-କା-ରୁନୁକ୍ (kā-kā-ṛṇṇuk)-door
	କା-କା-କା-କା-କା-କା (kākā-kākā-kākā-kākā-kākā)-to feel sorry
	କା-କା-କା-କା-କା-କା (kākā-kākā-kākā-kākā-kākā)- messenger

ଦୁଧ-ଡାକ୍ତର (daktor)-milk	ଧର୍ମମାତା ଧରମୁଦତ୍ତ (dhoromiotg)-an elderly woman who is called mother by respect
ଦୁଧଛେନା-ଡାକ୍ତରୁଛେନା (daktornuchena)-cheese	ଧର୍ମଶାଳା-ଦରମୁଶାଳ (doromsala)-house to stay in free of cost
ଦୁଷଳ-ନେରିବଇଆମୁରା (neriboiamura)-sick man	ଧରବା-ଦର (sorb)-to hold
ଦୁଲୁକନା-ଅଲେଇ (alei)-to shake	ଧଳା-ପିଲେକାଟ (pilekag)-white
ଦୁମ୍ବିନା-ରଇ (roi)-to milk	ଧାରା-କପାଳଦୁହରକନୁକ୍ତରୁ (kisabsasobnukunik)-nurse
ଦେଖାଇବା-ଅଦ୍ଦେୟ (obseyo)-cause to show	ଧାଉଁବା-ଡୁଆଁ (duā)-to run
ଦେଠେଇ-ବଡ଼ଆୟା (borçaya)-father's elder brother's wife	ଧାନ-କେରଟ (kerotg)-paddy
ଦେଖାଦେଖି-ଜୁଜୁଜି (jujujiji)-seeing	ଧାନାଗାର-ଗେରେମଗୋଲ (geremgola)-granary
ଦେବା-ଦେ (be)-to give	ଧ୍ୟାନ-ଧ୍ୟାନ (dhian)-meditation
ଦେବା-ଦେବା (debi)-goddess	ଧାରକରିବା-ଉଦାରଲୁ (udarlu)-to borrow
ଦେୟ-ଦେଉଦେ (berbe)-payable	ଧୁଆଁ ପତ୍ର-ପତ୍ରା (poga)-tobacco
ଦୋଣି-ଦୋଣା (bera)-a two-anna coin	ଧୁପ-ଉଦକାଡ଼ି (udkari)-incense-stick
ଦୋଳା-ଦୋଳ (doli)-swing	ଧୁମୁଟ-ଡମୁଟା (dimsa)-a kind of mace used for labelling high and low surface of ground
ଝ	
ଧଡ଼ି-ଝିଟିକାଳା (oṭibana)-border of a cloth	ଧୋଇବ-ଗୁଡ଼ିଆ (gutia)-to wash
ଧନ୍ତ-ଦଣ୍ଡିଆ (doṅṅia)-a kind of water snake (Homalopsidae)	ଧୋତ-କାରିଆପାଞ୍ଚିଆ (kariapañcia)-dhoti
ଧନ-ପାଉକାରୁ (saukar)-rich	ଧୋବା-ସେଇ ରାଟେମୁଣ୍ଡାନୁକ୍ତର (sendraṭemṅdanulok)-washerman
ଧନୁ-ଧନୁ (dhunu)-bow	ଢ
ଧର୍ମ-ଦୁର୍ଦ୍ଦେୟ ବୈରାଜ (punioḍemoni)-virtue	ଢର-କିଣ୍ଡା (kiṅḍa)-river
-ଦରମ୍ (dorom)-virtue	ଢୁଇବା-ବୁଇ'ସା (bui'sa)-to stoop
ଧର୍ମବାପା-ଧରମଆବା (dhoromaba) an elderly person who is called father by respect	ଢଟ-ରୁମାଇ (rumai)-nail

ନରକ-ରକଡ଼ (rokri)-cash	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)- from selves
ନଡ଼ିଆ-ନାଡ଼ିଆ (naria)-coconut	
ନଦୀଗୁଡ଼ିକ-ଗାଡ଼ିକଣ୍ଡା (gadikiṅḍa)-rivers	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)- at selves
ନୟାମର-ବାଞ୍ଛା (bañja)-impotent	
ନରକ-ଦଣ୍ଡ (ig)-hell	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)- of selves
ନଳଗା-ଅମ୍ବେଠା (ambetha)-jute plant	
ନଳବା-ଡ଼ିଗ (dig)-to measure (land)	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)-selves
ନା-ନାଲ (nau)-name	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)-to selves
ନାକ-ମି (mi)-nose	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)-own
ନାକଦଣ୍ଡା-ମିନୁଦଣ୍ଡା (minudandā)-bridge of the nose	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)- by selves
ନାକପୁତ୍ର-ମିନୁପୁତ୍ର (minuphuluk)-nostril	ନିଦ୍ରା-ନୁମ୍ରା (jumra)-drowsy
ନାଚବା-ମେଣ୍ଡିଗ (mendig)-to dance	ନିରାସିବା-ସୁଲଟ (sulog)-to dissuade
ନାଡ଼ି-ସିର (sir)-vein	ନିରାସିବା-ଲିକସ (liksoḡ)-to erase
ନାତ-ଅପୁତ୍ର-ନିଗଲେଇ (nāṭa?niglei)-grandson	ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ସିଲିମ୍ରା (siligsimra)-lonely
ନାତୁଣୀ-ଅନୀ-ନିଗଲେଇ (nāṭuṅṅā?niglei)- grand daughter	ନିଷେଧ-ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରାନ୍ତଲୋକ (budhiuranulok)-foolish
ନାନାପ୍ରକାର-ବାରବାନ (barobani) of various kinds	ନିରାସି-ସେଲିୟା (seliura)-vegetarian
ନାବକ-ଚୋଲାଗାଲୁକ (ḍāggalagganulok)- boat-man	ନଳ-ନିଲିଆ (nilia)-blue
ନାଭି-ନଡ଼ିଗ (lāṅḍig)-umbilical cord	ନିଶ-ମେସ୍ (mes)-moustache
ନିକାଲିବା-ଅବୁତୁର (obtur)-to take out	ନିଶ୍ଚୟ-ନିଜାନ୍ (nijan)-sure
ନିକ-ଲିକା (lika)-nit	ନିଶ୍ଚୟ-ପୁଣ୍ଡା (puṅḍa)-breath
ନିକାଲିବା-ରକ (roko)-to drain out	ନିଶ୍ଚୟ-ବିନ୍ଦନା (bindna)-chisel
ନିକକୁ-ଅନିଗ (onigā)-to myself	ନିଆ-ନେକାଗ (timekag)-new
ନିକଦିକେ-ନିକଦିକେ (nignuodike)-from own	ନିଆ-ପାଟି (paṭi)-tinkling anklet
ନିକଦିକେ-ନିକଦିକେ (nignuodike)-at self	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)-cause st to turn
	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)-mangoose
	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)-to take
	ନେନେନୁଦିକେ (neinenuodike)-nose ring

ପ

ପତ୍ର-ବୁଦନାଡ଼ିଆ (bubonaria)-green coconut

ପଇସା-ଡ଼ାବୁ (dabu)-money

ପଇସାପତ୍ର-ଗୁଟୁସା (gutusa)-money

ପକ୍ୱା-ପାଟକାଟ (paṭkaḡ)-strong

ପକାଇବା-ଅକ୍ୱା (obl)-to throw

ପକାଇ-ପକାଇ (pakal)-water-rice

ପକା ଦାମ (damo)-tether

ପଚାପଚା-ପାଉଳଡ଼ିରୁଲଡ଼ି (sarlogsirlog)-asking

ପକ୍ୱାକା-ବୁଲୁଗୁ (bulugu)-to ripen

ପଚ୍ଚାକା-ସାଲ (sala)-to ask

ପ୍ରଚୁର-ଗାଡ଼ିଆ (gaṭiḡ)-plenty

-ଗୁଲାଇ (gulai)-many

ପଛରେ-କଡ଼ାଟ (iḡaḡ)-back

ପ୍ରଜା-ପେରଜା (porja)-subordinate to the King

ପ୍ରଜାପତ୍ର-ଲାବ୍ଲା (labla)-butterfly

ପାଣୀ-ପତ୍ରମୁଟା (titinumuṭa)-claw

ପଞ୍ଜା-ପାଞ୍ଜରାସାଗ (pañjrasaḡ)-rib

ପଠାଇଦେଲେ-ବାଅଁବେଟ (baōberḡ)-had sent

ପଠାଇବା-ସୁସୁନ (susun)-to send

ପଡ଼ିବା-ଲଗୁ (logu)-to fall

ପଢ଼ାଇବା-ଅକ୍ୱାଗିରୁ (abgir)-cause sb to study

ପଢ଼ିବା-ପଡ଼େଇ (porei)-to study

ପଠାଇବା-ଅକ୍ୱାଲ (osol)-skirt of a saree

ପଣିଅଜା-ପୁନିଦାଦି (punidadi)-great

grand-father

ପଣିଅଜା-ମଠକୁନିକମିମିଗ (maṭakunikmimig)-

great grand-mother

ପଣି-ବୁଧିଗୁଣୁଲକ (budhiḡgunulok)-pandit

ପାଉଳ-କାଗୁଲ (tarula)-leaf-umbrella

ପକା-ନେରିୟା (neriura)-thin person

ପୋଟ-ମଡ଼ଲକ (maṭalok)-adult

ପ୍ରମା-ମୂର୍ତ୍ତି (murti)-idol

ପ୍ରସାଦ-ପ୍ରଦେଲେଲୁଲକ (obleinulok)-

consecrator

ପ୍ରଥମ-ସିଗେ (sige)-first

ପ୍ରଥମ-ପରୋ-କରୁଲକ (birenagagnulok)-

person who crushes stone

ପଦ-ମିନା (mina)-locket

ପକ-ପକ୍ୱା (ponki)-kitchen knife

ପଦ-ଦୁକା (duka)-wind

ଅକ୍ୱାଅକ୍ୱା (oici)-wind

ପର-ପିକ (pōki)-feather

ପର-କର (birḡḡ)-mountain

ପରମ-ପାହାପୁରୁ (mhapura)-the supreme

spirit

ପରଲେକ-ଗଠୁ (goḡgu)-to die, heaven

ପଡ଼ିବା-ବେରେଲୁ (teter)-to serve

ପଣ-ମୁନାଗ (munag)-like

ପକା-କା (kuṭum)-family

ପକା-କେଟେ-ପ-ପଡ଼େକ (porek)-amount

ପକା-କା-କା-କା (ḡoṇḡadien)-urinal

ପର-କେଟି (tirigi)-afterwards

କେଟେ (chonek)-afterwards

ପାଦ (pace)-afterwards

ପକା-କା (bodli)-Butea Frondosa

ପଲେଇ-ଡୁଗୁ (duggu)-went away	ପାଣିକିଆ-ଡାଗୁଗା (daguga)-little cormorant
ପନ୍ଦଳକିବା-ପସିନ୍ଦେମା (posindemo)-to like	ପାଦ-ପାଆଲ (paala)-foot
ପଣିବା-ବନ୍ଦବନ୍ (bonbon)-to enter	ପାଦ-ପାଦଡ଼ା (padḍa)-foot-water of a deity
ପହଞ୍ଚା-କେଟେଇ (khetel)-to reach	ପାନ୍ଧୀ-ସୁନାର (sunar)-comb
ପହଳ-ନଅଲ ଆଲ୍ ନୁଲ୍ (nolalnulok)-	ପାପ-ପାପ (pap)-sin
watchman	ପାଦୁକା-ପଦମ୍ (pōdom)-palm of hand
ପଣ୍ଡା-ମାମା (mama)-udder	ପାକିକିବା-କିର (iro)-to cross
ପାଞ୍ଚି-ପାଞ୍ଚି (paṅṅ)-for	ପାରା-ପାରୁଆ (parua)-pigeon
ପାକିକା-ଇସାନ୍ଦିନ (isandien)-latrine	ପାଖିବା-ଅଛାବେ (ochabe)-to spread bed
ପାକିକା-ସୁଲିନୁପୋଟା (suloinupoṭa)-stomach	ପାଞ୍ଚନା-କୃଷ୍ଣକେମଳ (juardemoni)-pray
ପାକୁଆ-ବଦଳା (bobōṛa)-teethless person	ପାଲି-ପାଲି (palki)-saddle
ପାକିକା-ଅଡ଼ (oṛon)-beside	ପାଲି (ପୋଷା) ବନ୍ (bon)-to domesticate
ପାକିକା-ଗୁଡ଼ା (guṛa)-petal	ପାଣିକିବା-ବାନାନିଗ (bananig)-cause sb to
ପାକିକା-ବାୟା (baya)-madman	forget
ପାକିକା-ବୁଲୁ (bulu)-ripe mango	ବାନାଗୁ (banagu)-to forget
ପାକିକା-ବୁଲୁଗୁନୁକେଣ୍ଡି (bulugunucendi)-	ପାହାଡ଼-ମରବରଟ (mōṛabōṛṅ)-hill
grey-hair	ପାହାଡ଼-ବାଗୁ (taragu)-to become down
ପାଞ୍ଚଟି ଆ-ପାଞ୍ଚଟି (pañṅṅṅaṅṅ)-a five-	ପିଇବା-ଇତି (iri)-to drink
rupee note	ପିଇବା-କିର-କିରୁକାଗା (binitirnujaga)-spitton
ପାହୁଡ଼ି-ଗିମ୍ (gim)-to winnow	ପିଲା-ସୁଟା (suṭa)-tobacco leaves used as
ପାହୁଡ଼ି-ଆ-ଆ-ଆ-ଆ-ଆ (ayorig)-to invite	cigarette
ପାକି-ଅକଡ଼ (akṭ)-horoscope	ପିଲୁ-କୁଟାପ (kuṭap)-buttock
ପାଞ୍ଚି-ଆ-ପାଞ୍ଚି-ଆ-ପାଞ୍ଚି-ଆ (pañṅṅabogtel)-	ପିଲୁ-ଗୁଡ଼ା (guṛa)-cage
a buffalo that is brought	ପିଲି-କା (ବିଗା)-ବେଗ୍ଲା (begla)-to card cotton
from a deceased	ପିଠି-ଗିଠା (giṭṅṅ)-back
wife for ceremonial use	ପିତ-ପିତ (pit)-bile
ପାକି-ଥୁମ୍ (thumo)-mouth	ପିଣ୍ଡି-ଗୁନାଲ୍ (gunal)-ant
ପାଣି-କା (ḍa)-water	ପୁଅ-ଅପୁଅ (oṛuoṇ)-son
	ପୁଅ-ଲୁ (lusu)-pus

ପୁଲ-ତୋଲ୍ ଚେଲ୍ (gelgel)-worship	ପୋସ୍ତବା-ସସତ୍ (sasot)-to wipe
ସୁବେଇ-ସେବେଇ (sebei)-to worship	ପୋଡ଼ିବା-ଅବ୍‌ଗେବ୍ (obgebe)-to burn
ପୁଟ୍‌ଲ-ମଟ୍ (mat)-luggage	ପୋଡ଼ୁଣ୍ଡ-ମାଲମରେଇ (malamarei)-sift
ପୁଣି-ପୁଣି (puni)-again	cultivation
ମୁଇଁ (muī)-again/still	ପୋଡ଼-ବଟତେଲ୍ (bogtel)-male buffalo
ପୁଅ-ପୁଅ-ଆନବାଇ (anibai)-ancestor	ପୋଡ଼ବା-ତାଇ (tilo)-to bury
ପୁରାଣାଦେବା-ଇନାମଦେ (inambe)-to give	-ଗାଡ଼େଇ (gare)-to fix st in ground,
reward	to bury
ପୁରୁଣା-ବୁରୁଣୁ (burigu)-to fill	ପୋଷ-ପୁଷ୍‌କେ (pusarke)-the month of
ପୁରୁଣା-ବାପିର (bapir)-old	'Pausa'
ପୁରୁଷ-ଅଡ଼ (oru)-male	ପୋଷା-ପୁଷ-ପୋଷାଅଡ଼ୁ'ନ (posuapudun)-
ପୁରୋହତ-ପୁଜାରୀ (pujari)-priest	adopted son
ପୁର୍ଣ୍ଣିମା-ପୁଣି (puni)-full-moon	ଫ
ପୁସ୍ତକାଳୟ-ବନଜିଦେ (bojdien)-library	ଫାଟାଇବା-ଆଅ (ao)-cause st to burst
ପେକ୍-କରକର (korokoco)owl	ଫାଟକ-ଗେଟ୍ (get)-gate
ପେନ-ଇଡା (ida)-rice gruel	ଫାଟିବା-ଫାଟେଇ (phaṭei)-to burst
ପେଟ-ସୁଲଇ (suloi)-belly	ଫାଟ-ଫାଟ୍ (phas)-snare
ପେଟ-ମଡକାଗସୁଲଇନୁଲକ (morokagsuloinulok)-	ଫାଲ୍-ଗୁନ-ଫଗୁନାର୍କେ (phogunarke)-the
pot-bellied	month of 'Phalgun'
ପେନ୍‌ଡମ୍-ପେନ୍‌ଡମ୍ (penḍom)-a kind of alcohol	ଫିଙ୍ଗିବା-ସୁଅ (sūa)-to throw
produced from rice	ଫୁକିବା-ଫୁକେଇ (phuкеi)-to blow
ପେଟ୍-ବୋଟୁ (botu)-ball	ଫୁଲ-ଫାଲ (sari)-flower
ପେଟ୍ ବେଲ-ବୋଟୁଆବାଇ (botuabai)-volley ball	ଫୁଲ-ଫୁଡ଼ି-ଫାଲିନ (sarigan)-flowers
game	ଫାଲିନେଇ (sarinen)-flowers
ପେଟ-ଡୁମା (duma)-ghost	ଫୁଲ-ଫାଲ-ଫାଲ (sari)-garland
ପେଟା-ପିକାସେଲି (pikaseli)-muscle	ଫୁନିପୁଣ୍ଡ-ନେରୁନୁପୁଣ୍ଡା (nerinuphuṇḍa)-lungs
ପେଇଲ-ଦାସି (dasi)-courtesan	ଫୁଲିବା-ଫୁଲିଇ (phulei)-to swollen
ପୋଣ୍ଡ-ବେ (bond)-tank	ଫେଣ୍ଡିବା-ପିସେଇ (picei)-to suffle

ଫେଣିବା-ଗଲିଆ (golia)-to stir
 ଫେଶବାଲ-ଆଲଗୁଆଲ, ଗୁରୁତରତରୁଲକ୍
 (algalgusoggnulok)-hawker
 ଫୋଡ଼ିବା-ବୁସେଇ (busei)-to pierce
 ଫୋପାଡ଼ିବା-ସୁ'ପ (sūa)-to throw

କ

କୈଶାକ-କୈଶାକ ଅକ୍ (boisakarke)-the month
 of 'Baisakh'
 କାକାକା-କାକା କେକେମ୍ (bagkdeḍem)-cause st
 to bend
 କକ-କକ୍ (bok)-crane
 କକିସୁ-କେଣ୍ଡା (ṭeṇḍa)-garden
 କକାପା-ସାଲିମ୍ (salim)-sealy ant-eater
 କାକ-ଗିଟିସି (gitisi)-a writing material,
 slate

କଟୁଆ-ପେଟି (peṭi)-betel-box
 କକେର-ଦାଦା (dada)-elder brother
 କକେରୁପା-ମିମିଗ (mimig)-elder sister
 କକମୁଣ-ପୁଟ୍ଟି (puṭki)-bigmouse
 କକାକା-କେକ (keḱa)-cause st to grow
 କକାକା-ବାଟା (bata)-cause sb to teach
 କକିବା-ମରଗୁ (morgu)-to grow
 କକେର-କାକା (kākā)-carpenter
 କେ-କରଣ (keroṅ)-forest
 କେମିଶି-କୋଶାଲକ (koṣhālak)-ape
 କଶି-ରାମି (rami)-myna
 କଶିଆ-ସୁନାରି (sunari)-goldsmith

କଚ-କଚ (bati)-lamp
 କଥାକା-କାସି (isi)-to have pain
 କଡ଼ା-କଡ଼ାକା (borsikaṭa)-fishing-hook
 କଡ଼ାକା-କଡ଼ାକା (borsilaṭi)-fishing-rod
 କକା-କକା (tolgunu)-bounded
 କକା-କାଜି (kañji)-barren-woman
 କକା-ସାରା (saral)-flood
 କକା-କାଲି (kali)-gun
 କାସ-କାସ (kasya)-expenditure
 କାମ-ଅମ୍ତୁର (amtur)-except
 କାକା-କାକା (kākā)-businessman
 କାକ-ଅକା (akā)-bridegroom
 କାକା-କା-ଅକାକା (kākā-kā-akā)-
 a group of people those
 who accompany
 bridegroom
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-wild boar
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-pimple
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-religious fast
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-ox
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-neck-ring
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-to sacrifice
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-wick, lamp-string
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-to sacrifice
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-to be surplus
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-nest
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-cause sb to sit
 କାକା-କାକା (kākā-kākā)-to sit

ବାଉଁଶ-ଆଁଲ (a ² al)-bamboo	ବାଗିଚା-ପିଣ୍ଡା (piṅḍa)-verandah
ବାଉଁଶକୋର-ଗୁଡ଼ାଖିତି (caṭori)-bamboo hat used to protect rain and summer	ବାଉଁଶ-କାଳା-ପିଣ୍ଡା (piñcini)-old age pension
ବାବୁ-ପେଡ଼ି (peri)-box	ବାଉଁ-ଲୁନା (luna)-a tool used by carpenter
ବାଦ-ଡୁରୁକା (ḍurka)-tiger	ଦାରୁଗୁଣ୍ଡା (darugunḍa)-gun powder
ବାଗୁଣି-ବାଗୁଣ (bagni)-tigress	ଚାନ୍ଦି-ଚେଣ୍ଡି (ceṅḍi)-hair
ବାକେ (ବେକ)-ତନପଲିଆ (tinipolia)-incidental (expenses)	ବାଳକ-ଅ'ନ (o'n)-boy/child
ବାଟ-କୁର୍ସି (kuṛ)-way	ବାଲି-ଟି-ବାଲି (baḷi)-bucket
ବାଡ଼ି-ଡାଗ (ḍag)-stick	ବାଲବଧବା-ଅ'ନୁଣ୍ଡି (o'nraṅḍi)-child-widow
ବାଡେଇବା-କୁ' (bu?)-to beat	ବାଲି-ବେଲ (bitil)-sand
ବାଡ଼ିବା-ଡେରୁ (ter)-to serve	ବାସାଦିଏ-ବାସାଦିଏନ୍ (basadien)-residential house
ବାଣିକ୍ୟ-ବେବାରୁ (bebar)-business	ବାସିପେଣ୍ଡା-କୁଡ଼ିଆ (kuṭisa)-stale wine
ବାଣି-ବା-ଡେରୁ (teter)-to distribute	ବାଗା-ବକର-ଡେରୁ (tagorica)-having taken out
ବାନ୍ଧକରବା-ଲରୁନ (lorni)-to vomit	ବାବା-ଡେରୁ (uigi)-to get married
ବାଦ୍ୟ-ବା-କଣ୍ଠି-କାଳା-କୁଲୁକ (kaṅḍibajanulok)- drum-beater	ବାହୁ-ତନପୁରୁକା (titinubuja)-arm
ବାବାମ-ନାକଲୁନା (nakcana)-groundnut	ବାହୁ-କା-ଆଣ୍ଡେ (aṅḍei)-to return
ବାନର-ସରୁମାଗ୍ରୀ-ଡି (sorumagrī)-black-faced monkey	ବାହୁ-କର-ଅ'ନ (ଶୁଆ)-ନିନୁକନ୍ଦ (titinukondh)- arm
ବାଉବା-ଡେଲ (tatal)-to tie	ବେ-ପି-ବା-କର-ଡେରୁ (bigsei)-to bloom
ବାପା-ଆବା (aba)-father	ବେ-ସ-ଅ'ନ (sogsoḥ)-selling
ବାପା-ମା-ପି-ଆ-ପୁ-ପୁ (iogapug)-parents	ବେ-ନା-ବେ-ନ (bisna)-bed
ବାସିବା-କେ-କେ-କ (kelei)-to spread	ବଣି-ତନପୁରୁକା (titinuseli)-corn
ବାମନ-ରାଜକୁଜା (rajkuja)-dwarf	ବଧବା-ରାଣ୍ଡି (raṅḍi)-widow
ବାମନ-ଡେ-ବି-ବି-ଡି (debiritti)-lefthand	ବଧୁ-ମି-ଡେ-ବି-ଆ (o'dormiā)-apostate
ବା-ଡି-ଲ (tular)-steam	ବଧୁ-ନା-ଡେ-ନ (doiba)-god
ବା-ର-କା-ର (bar)-day of a week	ବି-ନା-ଉ-ରା (ura)-without
	ବି-ପେ-ଡି-କା-ର (katra)-dangerous
	ବି-ପି-ବି-ପି (bipti)-danger
	ବି-ପି-ବି-ରା-ଣ୍ଡି (raṅḍa)-widower

ସିଗ୍ଗମାଲି-ସିଗ୍ଗମାଲି (siggamali)-a morsel of
rice

ସୋଟାବ-ସୋଟାବ (soṭab)-wart

ସୋଆର୍କେ (osaarke)-the month of
'Bhadrab'

ସୋଆ-ମୋଆର୍କେ (moitoro)-relative

ଡ଼ଞ୍ଜନଲୁକ୍ (doṅḍonlulik)-porter

ଏଟା-ଏଟା (eta)-to think

ଗୁବନ୍ (gubon)-bear

ବକ୍ୟା-ବକ୍ୟା (bkikya)-alms

ମାଗ୍ୟା-ମାଗ୍ୟା (magya)-beggar

ଟୋଲ-ଟୋଲ୍ (total)-to pull

ଉମ୍ବାଗ-ଉମ୍ବାଗ (umbag)-sister's husband

ବୋ-ବୋ (-bo)-inside

ଓନ୍‌ବ-ଓନ୍‌ବ (onob)-young lady

ନାଫା-ନାଫା (nafa)-to cheat

ବାନା-ବାନା (bana)-to forget

ପୋପେ-ପୋପେ (pobepo)-to stab

ପାଡ଼ିକା-ପାଡ଼ିକା (paḍika)-feast

ଜୋଲପାଡ଼ିକା (jolapadika)-feast

ମ

ମୋମ୍‌ଜି-ମୋମ୍‌ଜି (momjei)-to fade

ବିଲା-ବିଲା (bila)-to have sprain

ଜୋନା-ଜୋନା (jona)-maize

ମୋଗ୍‌ଗଲ୍‌ବାର (moggolbar)-

Tuesday

ସୁତ୍ରା-ସୁତ୍ରା (sutra)-cause to give

training to young ox

ସୁତ୍ରେଗୁ-ସୁତ୍ରେଗୁ (sutreigu)-to tame

ରାସ-ରାସ (ras)-stage

କୁଲି-କୁଲି (kuli)-wages

ମଞ୍ଜପ (maṅḍop)-monastery

ମୁନି-ମୁନି (muni)-gem

କୋଦମା-କୋଦମା (kodoma)-human

ତାୟା-ତାୟା (taya)-a kind of head-
ornament

ଇଲି-ଇଲି (ili)-wine

ବୋକୋକା (ବୋକୋକା)-wine-shop

ନିମାନ୍-ନିମାନ୍ (niman)-sweet

ନାସା-ନାସା (nasa)-also

ମୋଜାଇନୁଆଗ୍‌ଗ୍‌ଠି (mojainuaggṭhi)-middle
finger

ମୋତ୍ରି-ମୋତ୍ରି (motri)-minister

ଦେଉଳ (deul)-temple

ଲୋକ-ଲୋକ (lok)-man

ଲୋକ୍‌ନେ-ଲୋକ୍‌ନେ (loknen)-men

ଜାଲିଆମୁନ୍‌ଜୁର (jalamuñjur)-peacock

ଜାଲି-ଜାଲି (jali)-peacock's feather

ମାକୁମୁନ୍‌ଜୁର (makumuñjur)-pea-hen

ଗୋଗୋ-ଗୋଗୋ (gogoi)-to die

ଇଗ-ଇଗ (ig)-stool

ଇସାଗୁନ୍‌ଡ଼ି (isagkuṅḍi)-anus

ଆଟାଗ-ଆଟାଗ (aṭag)-to crush

ବୁରୁଣ୍ଡି (bursuṅḍi)-mosquito

ଗୁରାମ-ଗୁରାମ (guram)-graveyard

ରାଇସାଗ-ରାଇସାଗ (raisag)-graveyard

ମେରୁଦଣ୍ଡ-ଲଟିସିଆଗ (latisisag)-backbone
 ମେଲିବା-ରୁ' (ru?)-to spread/open
 ମୋଠାରୁ-ଅନିଗ୍ ଡିକେ (onigdike)-from me
 ମୋଠାରେ-ନିଗ୍‌ନୁବ (nignubo)-at me
 ମୋତେ-ଅନିଗ୍ (onig)-to me
 ମୋଦ୍ୱାରା-ନିଗ୍‌ବୁଫ୍‌ଗ୍ (nigobuƆg)-by self
 ମୋର-ନିଗ୍‌ନୁ (nignu)-mine

ର

ର ନୁ (nu)-of
 ରକ୍ତ ରାମ୍ (iam)-blood
 ରଖିବା-ବଟ୍ (bog)-to keep
 ରକ୍ଷାକାର-ରେମେଇ (remei)-to satisfy
 ରାବିବାର-ରାବିବାର, ଆରାବାର (raibar, aitarom)-
 Sunday

ରସ-ଗେଣ୍ଡୁ (genđu)-aluminium
 ରାକ୍ଷସ-ରାକ୍ଷ (rakos)-demon
 ରାଜନେମା-ରାଜାକୁଅନ୍‌ଅଣ୍ଡେଇ (rajanuononđei)-
 princess

ରାଜପୁତ୍ର-ରାଜାଆ'ନ (rajaon)-prince
 ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ-ବଡ଼ମେସ୍ତୁରୀ (bormesturi)-chief
 constructor of buildings

ରାଜା-ରାଜା (roja)-king

ରାନ୍ଧିବା-ରାଆଁ (rao)-to cook

ରାଷ୍ଟ୍ରପତି-ରାଷ୍ଟ୍ରପତି (raštopoti)-President

ରାହୁବୋଡ଼-ରାହୁବୋଡ଼ଗେଲ୍ (rahubogtel)-main
 buffalo of the 'gotor' ceremony

-ରୁ-ଡ଼ିକେ (dike)-from

ରିନବେନୁଲକ୍ (rinberbenulok)-
 debtor

ସାକାର୍ (saukar)-money lender

ରିନଫାମ୍ (rinpharam)-loan-form

ରୁପି-ରୁପି (upi)-dandruff

-ରେ, -ଠାରେ-ବ (bo)-at

କୋମୁଲ୍ (komul)-quilt

ରେଡ଼ିଓ-ରେଡ଼ିଓ (repio)-radio

ପୋଇ-ପୋଇ (poi)-railway track

ରେଲପାସେଞ୍ଜର-ରେଲପାସେଞ୍ଜର (relbouiuinulok)-
 rail passenger

ଡ଼ୋନ୍‌ଡ଼ୋନ୍‌-ଡ଼ୋନ୍‌ଡ଼ୋନ୍‌ (donđoinuđien)-
 kitchen

ଲ

ଲହାଆ-ଲହାଆ (bhalia)-cashew-nut

ଲହାମରା-ମରାସି (morsis)-chilli

ଲହାଲ-ସୁନଇ (sunoi)-plough

ଲହାଲୋଧରା-ପୋଧରା (pobitareggu)-
 to be ashamed

ଲହାଲୋଧ-ଅଲାଇ (olai)-to hang/suspend

ଲହାଲ-ଲହାଲ (laintol)-lantern

ଲହାଲ କବର (kobar)-cover

ଲହାଲ-କିରା (kirsas)-butter

ଲହାଲ-ଲହାଲ (lautumba)-white
 gourd-bowl

ଲହ-ଲହ (lak)-lac

ଲହ-ଲହ (lans)-bribe

କୃତ-ପୁଡ଼ା (pura)-tail
 କଳ-ବିନିର (binitir)-saliva
 କଳେଇବା-ବିନିରଗୁଟେଇ (binitirgutei)-
 to salivate

କାଠ-କହ୍ଲି (caṭli)-male genital organ
 କାସିବା-ରାଟ (ritag)-to smear
 କାସିବା-କାସିବା (liksoṅgu)-to go on
 smearing

କାଠା-ପାଟାଇ (paṭai)-cloth
 କାଠିକା-କାଠିକା (buigisuabai) hide
 and seek

କାଠିକା-କାଠିକା (buisa)-cause st to hide

କାଠିକା-କାଠିକା (buigi)-to hide

କାଠି-କାଠି (biti)-salt

କାଠି-କାଠି (sorei)-to rob/plunder

କାଠି-ଅସନ (ason)-iron

କାଠି-ଅସନ (osoperi)-iron-box

କାଠି-କାଠି (lekheinulok)-writer

କାଠି-କାଠି (lekeipoṛei)-writing
 and reading

କାଠି-କାଠି (loknenlae)-to men

କାଠି-କାଠି (aiai)-to invite

କାଠି-କାଠି (ceṇḍi)-fur

ଘ

ଘାଠି-ଘାଠି (sauta)-co-wife

ଘାଠି-ଘାଠି (atik)-to sob

ଘାଠି-ଘାଠି (siggal)-signal

ଘାଠି-ଘାଠି (lekṣa)-truth

ଘାଠି-ଘାଠି (ber)-enemy

ଘାଠି-ଘାଠି (mienəʔn)-children

ଘାଠି-ଘାଠି (lonḍik)-evening

ଘାଠି-ଘାଠି (boiragi)-hermitage

ଘାଠି-ଘାଠି (sinarom)-saturday

ଘାଠି-ଘାଠି (pormanḍemə)-

to promise

ଘାଠି-ଘାଠି (satdin)-week

ଘାଠି-ଘାଠି (saʔbe)-to clean

ଘାଠି/ଘାଠି-ମାମାଠି (maməḍeti)-breast/

nipple

ଘାଠି-ଘାଠି (tubo)-earth, ground

ଘାଠି-ଘାଠି (bopuḍutu)-stout

ଘାଠି-ଘାଠି (sobukurug)-everywhere

ଘାଠି-ଘାଠି (joglia)-green

ଘାଠି-ଘାଠି (sobapoti)-president

ଘାଠି-ଘାଠି (sorpeibeṛə)-has

dedicated

ଘାଠି-ଘାଠି (suram)-elk

ଘାଠି-ଘାଠି (raisag)-burial-ground

ଘାଠି-ଘାଠି (saya)-cream

ଘାଠି-ଘାଠି (neri)-body

ଘାଠି-ଘାଠି (sala)-brother-in-law

ଘାଠି-ଘାଠି (tobnagsig)-heaven

ଘାଠି-ଘାଠି (satra)-father-in-law

ଘାଠି/ଘାଠି (burəṅ)-with/by/

through

ଘାଠି-ଘାଠି (səsa)-to pat

ଶାଖା-କେନ୍ଦ୍ରା (kenda)-branch	ଶିଳା-ରୁଟ (inig)-hanging rope shelf
ଶାଖା-ମାଆଁର (māṅṅa)-green-leaf	ଶିଳା-ରୁଟ-ରୁଟକୁଲକ (tigitnuluk)-hunter
ସାଙ୍ଗ-ମତ୍ତର (mator)-friend	ଶିଖି-ଶିଖି (girgir)-to learn
ବୁଲନ୍-ବୁଲନ୍ (bulon)-friend	ଫିରିଗି-ଫିରିଗି (mīrigiri)-rheum
ଶାଖା-ରାବନ୍ (rabon)-vulture	ସିରିବା-ଇସିନ୍ (isin)-to boil
ସାଜୁ-ସାଜୁ (sajus)-a kind of tree	ସିରିମାରିବା-ସିରିମାରିବା (sisilmareo)-to blow whistle
ନିମାନ୍-ନିମାନ୍ (nimankaglok)-honest	ଶିଳ-ରୁଟ (rug)-winter
ନିନି-ନିନି (nini)-younger	ଶିମି-କମି (kimoi)-wife
ସାପ-ବୁଡ଼ିବୁଡ଼ି (burbui)-snake	ସିମା-ମାକି (maiki)-also
କୋସ୍ଲି-କୋସ୍ଲି (kosli)-snake-scale	ଫିରୁ-ଫିରୁ (sindur)-red saffron
ସାପହୁଣ୍ଡା-ଟେଣ୍ଡା (teono)-snake-hill	ସିମି-ସିମି (semi)-bean
ଶାକ-ଅନ୍ତର (asontir)-crowbar	ଶିମିକିର-କିରାଗ (kirag)-a kind of big wild tree
ବୁରାକିରା-ବୁରାକିରା (bursakira)-caterpillar	ଶିଳ-ବରୁ (bodru)-flat grinding stone
କୂରୁଲୁଡ଼ା-କୂରୁଲୁଡ଼ା (kurluiḍa)-snail	ଶିଶୁ-ଶିଶୁ (sisu)-disciple
ସାରି-ସାରିଲ (sartilok)-charioteer	ସିସା-ସିସା (sisua)-lead
ଶାକ-ମୟା (moina)-myna	ଶିଶି-ସେସେ (seseri)-baby
ଶାକ-ଅପ୍ପେଲ୍ (opdel)-ritual ceremony of a deceased	ଶୁକ୍ର-ଶୁକ୍ର (sukruom)-Friday
ଶାକ-ଗୋଟ (gotor)-ritual celebration of a deceased	ଶୁକ୍ର-ଶୁକ୍ର (buboarke)-bright fortnight
ଶାକ-ଗୋଟମୁଣ୍ଡା (gotormunḍa)-ceremonial place	ଶୁଖ-ଶୁଖ (sukh)-happy
ଶାକ-ବାନ୍ଦାପୋନାର୍କେ (bandaponarke)-the month of Srabana	ଶୁଖା-ଶୁଖା (obsuro)-cause st to become dry
ଶାକ-ଉନ୍ଦିବିର (unḍibiren)-a stone which is worshipped as a deity	ଶୁଖି-ଶୁଖି (suro)-to become dry
ଶାକ-ରେମଲ୍ (remol)-husband	ଶୁଖିବା, ଶୁଖିବା-ଅଟ୍ଟ (oṅṅ)-cause something to hear
ଶାକ-ସାତ୍ରି, ଆତା (satri, ata)-mother-in-law	ଶୁଖି-ଉସକାଗାଡ଼ା (usorkagada)-dry ginger
ଶାକ-ସାଜିଦେମା (saijodemā)-to help	ଶୁଖି-ତର (toror)-trunk of an elephant
ଶାକ-ପୋରା (poro)-to stitch	ଶୁଖି-ଶୁଖି (sundī)-wineman
	ଶୁଖ-କନ୍ତର (kontor)-interest

ସୁନ୍ଦର-ମୁନ୍ଦର (sundor)-beautiful
 ଶୁଭ-ମୁଖର (sugrot)-auspicious
 ମୂର୍ତ୍ତି-ସିଂ (sī)-sun
 ସୁସ୍ଥ-ସରସରା (sarogura)-healthy
 ସେ ମୁସ୍ତା/ସା-ମାଇ (mai)-he/she
 ସେଅନ୍ତେ-ସେ (-ତେ)କୁରୁଟ (se.-tekurug)-in that direction
 ସେନା-ତେନ (tena)-there
 ସେ ନକେ-ମାଇ-ଅ (mai-ଠ) . himself/herself
 ସେପକ-ତୁ-କାତ, ତୁପୁରି (tuito, tupori)-like that
 ସେତେ-ଆସାଟ (ayag)-then
 ସେମାନଙ୍କୁ-ଆମାନଙ୍କେନେ (amainen)-to them (mas/fem)
 ସେମାନେ-ମାନଙ୍କେନେ (mainen)-they (mas/fem)
 ସେମାନେ ନକେ-ଆମାଇ-ଅ (amai-ଠ)-they .. themselves
 ସେସବୁ/ସେସବୁକ-ତୁମୁସବୁ (tunusobu)-those
 ସେଟ-ପାଟା (paṭa)-slate
 ସେସା-ତେରୁତେରୁ (cercer)-sound that comes from liquied when it is put in a hot plate
 ସେହୁ-ତୁ (tu)-that
 ସେହୁପକ-ତୁପୁରି (tupori)-like that
 ସୋମ-ସଂବାର, ସଂବାରମ୍ (sōbar, sōbarom)- Monday
 ଶୁ

ହଳ-ଅଲ୍ (ol)-plough
 ହଳହ-ପାଟପାଟ (sagsag)-turmeric
 ହଳହା-ଅଲ୍ ହା (oldia)-yellow
 ହଳିଆ-ଗଣିଅଡୁ (gotiaṛu)-servant
 ହଲଇବା-ଜୁଲା (jula)-cause st to shake
 ହସହସି-ଲୁଗୁଣି (luṛoguni)-merriment
 ହାଇମାଣିବା-ଆଇପାଡେଇଗୁ (aipareigu)-to yawn
 ହାଡ-ସିସାଟ (sisag)-bone
 ହାଣ୍ଡି-କୂୟା (kuyo)-big earthen pot
 ହାତ-ତେ (titi)-hand
 ହାତନକ-ଆରଡ଼ଣ୍ଡାଲ୍ (arḍoṇḍal)-hand cap
 ହାତ ବିମିମିନେକା-ରସଟ (rosog)-having sensual feeling (in hand)
 ହାତୋତ-ତରୁଣା (titituta)-hand etc.
 ହାଟ-ର'ଅ (r'ଠ)-elephant
 ହାତୁଡୁ-ମୁଟ୍ଟା (muṭṭa)-hammer
 ହାପୁଣିବା-ରାପେଇ (rapei)-to eat liquid with noise
 ହାତୁଡିବା-ଅଲିବ (olib)-to appearsuddenly
 ହାସି-ଅଟରେ (ogre)-alas !
 ହୁଆବ-ଏଜେଇ (ejei)-calculation
 ହୁଇସି-ସୁଇଟି (suiṭi)-whistle
 ହୁଏ-ଡେଲଟ (delog)-to be, become
 ହୁଲିକା-ଡିଲିଗ (diligga)-to be slackened
 ହେଗ-ଡେଗୁ (deggu)-be (aux)
 ହେଲଟି-ତୁଲ (tulc)-this one
 ହେକ-ଟାକି (taiki)-be
 ହେକମାଷ୍ଟର-ଏଡମାଷ୍ଟର (eromaṣṭr)-headmaster
 ହେମଦଣ୍ଡା-ଅଡନୁଡିକ (ḍoṇṇutiki)-an iron pot with a rod used for crushing species
 ହୋଇପା-ଗଣ୍ଡ-ଗୁନେନ୍ (gnnen)-has become
 ହୋଟେଲ-ହୋଟଲ (hopl)-hotel

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

- Bhaskararao, P. 1969 : Gadaba Phonology, In : Linguistic Survey Bulletin, Poona.
- Bhattacharya, S. 1975 : Studies in comparative Munda Linguistics, Indian Institute of Advanced Study, Simla.
- Biligiri, H. S. 1969 : Problems of Tribal Languages and Society in India, Proceedings of the seminar, Simla.
- Burrow, T. 1958 : Sanskrit and the Pre-Aryan tribes and Languages, Bulletin of the Ramakrishna Mission, Institute of Culture 19.
- Dhall, G. B. 1957 : The Languages and dialects spoken in Orissa, IL, Vol. 17.
- Govt. of Orissa, H & T Welfare Dept. 1990 : Tribes of Orissa.
- Grierson, G. A. (ed). 1906 : LSI, Vol IV
- Konow, S. 1904 : Mundas and Dravidians, Indian Antiquary, 33.
- Kuiper, F. B. J. 1967 : The genesis of a linguistic area, Indo-Iranian Journal, 10.
- Mahapatra, B. P. 1978 : Languages of India— A brief Survey In : LSI Golden Jubilee Souvenir, Poona.
- 1989 : Tribal Languages of Orissa, Banaja, Souvenir, H & T Welfare Dept. Govt of Orissa.
- Mahapatra, Kh. 1986 : Desia-a Tribal Dialect of Koraput Orissa, THRTI, BBSR
- Mohanty, B. D. 1990 : Odisara adibasi sanskruti, A. T. D. C., BBSR.
- Mohanty, Gopinath 1956 : Gadaba bhasa, Akhil Bharat Sarvaseva Sangh, Wardha (in Oriya)
- Nagaraja, K. S. 1988 : Austroasiatic Languages : A linguistic bibliography, In : Working papers in Linguistics, Poona.
- Nigam, R. C. Language handbook on Mother tongues in Census 1971.
- Pinnow, H. J. A Comparative Study of the verbs in the Munda Languages, Studies in Comparative Austro-Asiatic Linguistics.
- Stampe, D. L. 1965-66 : Recent work in Munda Linguistics I, II, III, and IV, In : IJAL, 31, 32,
- Zide, N. H. 1965 : Munda and Non-Munda languages, In : CTL, Vol. 5.

